

วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ

ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศีลศาสตร์

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - ธันวาคม 2563)

ISSN : 2392-5663 (Print)

ISSN : 2730-1427 (Online)

พระราชหัตถเลขาในสมุดเยี่ยมโรงเรียนนายเรือ เป็นข้อความประวัติศาสตร์ว่า
“ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๕ เรา จุฬาลงกรณ์ พร ได้มาเปิดโรงเรียนนี้
มีความปลื้มใจซึ่งได้เห็นการทหารเรือมีรากหยั่งลงแล้ว จะเป็นที่มั่นสืบไปในภายหน้า”

วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์

ISSN : 2392-5663 (Print)

ISSN : 2730-1427 (Online)

วัตถุประสงค์

- 1. เพื่อเผยแพร่ความรู้และผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ในสาขาการเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กฎหมาย การพัฒนาสังคม การบริหาร การจัดการ ปรัชญาและศาสนา หลักสูตรและการสอน การบริหารการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา วิจัยการศึกษา สถิติทางการศึกษา อุดมศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา
- 2. เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นทางวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ของคณาจารย์ นักวิชาการภายในและภายนอกสถาบัน
- 3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการภายในและภายนอกสถาบันเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ
- 4. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ

คณะที่ปรึกษา

พลเรือโท ไชยรินทร์	นันทวิทย์	ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี ประชา	สว่างแจ้ง	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี สายัณห์	ไอยรารัตน์	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี ประวุฒิ	รอตมณี	เสนาธิการโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี สุภชาติ	นาวิสุรพล	หัวหน้าฝ่ายศึกษาโรงเรียนนายเรือ
พลเรือตรี อรรถะวีร์	ทักษรานพวงศ์	อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายศึกษาโรงเรียนนายเรือ
นาวาเอก จักรชัย	น้อยห้าวหา	รองเสนาธิการโรงเรียนนายเรือ
นาวาเอก อนุรัตน์	ศิริวงศ์	รองหัวหน้าฝ่ายศึกษาโรงเรียนนายเรือ

บรรณาธิการ: นาวาเอก สิริลักษณ์ คำภู

ผู้อำนวยการกองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

กองบรรณาธิการ (ภายใน)

นาวาเอก สิริลักษณ์	คำภู	โรงเรียนนายเรือ
นาวาเอก รศ.อมรเทพ	แก้วกสิกรรม	โรงเรียนนายเรือ
นาวาเอกหญิง ญัฐธยาน์	ลือชูสกุล	โรงเรียนนายเรือ
นาวาเอก ยุทธนา	เหมรัมย์	โรงเรียนนายเรือ
นาวาโท ผศ.อนุชา	ม่วงใหญ่	โรงเรียนนายเรือ
นาวาโทหญิง สุณีพร	อมตพร	โรงเรียนนายเรือ
นาวาโท ผศ.พีระพงษ์	พรมจันทร์	โรงเรียนนายเรือ
นาวาโท พงศ์พัฒน์	อิศรกุล	โรงเรียนนายเรือ
นาวาตรี ผศ.สันติ	งามเสรีฐ	โรงเรียนนายเรือ
นาวาตรี หญิง ปรียะดา	แสนประสิทธิ์	โรงเรียนนายเรือ
เรือเอก ผศ.ชัยวัฒน์	บวรวัฒนเศรษฐ์	โรงเรียนนายเรือ

กองบรรณาธิการ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ	บำรุงสุข	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ ทองใบ	ธีรานันท์ทางกูร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พลเรือตรี ไชยวุฒิ	นาวิกาญจนะ	กรมอุทกศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตต์ศรี	สงวนวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรนภิส	ดาราสว่าง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ	กีสุขพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.นวลจิตต์	เชาว์กิตติพงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภมิตร	ปิติพัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาชิต	สุขวรรณดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา	สุขสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรวิภา	พูนผล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพร	จตุระวิริยะ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป	ฉัตรสุภางค์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ	น้อยฉิม	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์	พัฒน์พงษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติภูมิ	มีประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น.ต.ดร.พงศ์เทพ	จิระโร	วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ	เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี	จงเจริญ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร. อัจฉรวรรณ	บุรีภาคี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ดร.จุรีรัตน์	นิลจันทิก	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร.ภัททิยา	ยมเรวัต	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.จิรวัฒน์	วีรังกร	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.จิรณี	ตันติรัตน์วงศ์	ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ดร.จเร	พันธุ์เปื้อน	ข้าราชการบำนาญ สำนักรายการรัฐมนตรี
นาวาเอก วชิรพร	วงศ์นครสว่าง	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
นาวาเอก ปฐมพจน์	แก่นจันทร์	กรมอุทกศาสตร์
นาวาเอก ศักดิ์ดา	วัฒนธรรม	กองเรือยุทธการ
นาวาเอก อิศเรศ	เลิศทางธรรม	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
นาวาตรี หญิง หฤทัย	อาจปฐุ	กรมแพทย์ทหารเรือ
เรือเอก หญิง ดร.จุฬาลักษณ์	โสระพันธ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
นาย ธนรุจ	โรจน์มานะวงศ์	กรมเจ้าท่า

เจ้าของ โรงเรียนนายเรือ

สำนักงาน อาคาร 6 ชั้น 1 กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ
เลขที่ 204 ถ.สุขุมวิท ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270
โทรศัพท์ 02 - 4753984 โทรสาร 02 - 7565916 E-mail:rtna.edu.ls@gmail.com

กำหนดออก ปีละ 1 ฉบับ (มกราคม - ธันวาคม)

พิมพ์ที่ บริษัท แอดวานซ์ กราฟิ จำกัด

บทความที่ตีพิมพ์ เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่เป็นข้อคิดเห็นหรือนโยบายของหน่วยงานใดของรัฐ และมิได้ผูกพันต่อทางราชการแต่อย่างใด การกล่าวถึงคำสั่ง กฎ ระเบียบต่างๆ เป็นเพียงข่าวสารเบื้องต้น เพื่อประโยชน์แก่การค้นคว้า บรรณาธิการผู้พิมพ์มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - ธันวาคม 2563) เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากฉบับที่ผ่านมา เพื่อยกระดับมาตรฐานวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ไปสู่ระบบฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal citation index centre) อย่างสมบูรณ์เป็นสากลซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญตามเจตนารมณ์ของกองบรรณาธิการตามที่ได้ตั้งปฏิญาณไว้กับผู้อ่านในฉบับก่อนหน้านี้

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ไม่เคยหยุดนิ่งที่จะเชิญชวนผู้สนใจที่หลากหลายทุกสาขาอาชีพ ให้นำบทความ เอกสารทางวิชาการที่เขียนขึ้นแล้ว และเห็นว่ามีคุณค่าทันสมัยเป็นที่น่าสนใจกับทั้งเป็นประโยชน์ในทางวิชาการกับผู้อ่านได้มาตีพิมพ์ในเล่ม เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้อ่านได้ค้นคว้าเหมือนเช่นฉบับที่ผ่านมา ซึ่งในฉบับนี้มีจำนวน 12 บทความ โดยเนื้อหาครอบคลุมทั้งสามด้านดังกล่าวข้างต้น

กองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และหากมีข้อเสนอแนะประการใด อันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือฉบับต่อไป กองบรรณาธิการ ยินดีรับคำแนะนำหรือชี้แนะจากทุกท่าน เพื่อปรับปรุงให้ทันสมัยและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกับทั้งขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังว่าจะได้พบกันอีกในฉบับต่อไป

นาวาเอก สิริลักษณ์ คำภู

บรรณาธิการวารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ
ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์

สารบัญ

บทความวิชาการ	หน้า
การใช้มาตรการบังคับทางปกครองของกองทัพเรือ ด้วยวิธีการยึดอายัด ขยายทอดตลาดทรัพย์สิน นฤฤทธิ์ ฤทธิ์คำรพ	1
การพัฒนาความสุขในกองทัพเรือด้วยแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง รณยุทธ ขวัญมงคล อาชัญญา รัตนอุบล	17
อุดมคติชีวิตตามพระศนะพระพุทธศาสนาเถรวาท ภาษิต สุขวรรณดี สุดใจ ภูงลี	31
Is strategy an Art or a Science Phithoon Thongprayat Kullmanoch Wanwarn	43
The Similarities and Differences in the Nuclear Postures of India and China, and the Prospect of Strategic Stability between the Two Countries Kullmanoch Wanwarn	55

บทความวิจัย	หน้า
การประเมินโครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาดปี 2562 โดยใช้ CIPP Model อนุชา ม่วงใหญ่ สิทธิศักดิ์ อรัณยะपाल ธวัชชัย เทียนบุญส่ง ณัฐกิต การสมวรรณ	65
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ หฤทัย อาจปฐ สินีนานู ลิ้มนิยมธรรม ปิยะวัฒน์ วงษ์วานิช	79

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

ผลของการใช้บทเรียนช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 พรพิชิต สุวรรณศิริ รติรส แมลงภู่ทอง ผุสดี ศิริวัฒนา	97
ผลการใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 พັນนลิน วัฒนภาส ธนีนาฏ ณ สุนทร ชุติมา วัฒนะศิริ	111
การพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา ทักษะการคิดวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นุชจิรา แดงวันสี ศุภรัตน์ อินทรสุวรรณ สุทธิแดน พลวัติจรสวัฒน์	121
ปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยการ กรมแพทย์ทหารเรือ นัฐฉิ รอดโฉม	135
การตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของแบบวัดพลังสุขภาพจิตของ นักเรียนจำทหารเรือ โรงเรียนแห่งหนึ่ง นุชปียา ทองโชติ	149

**การใช้มาตรการบังคับทางปกครองของกองทัพเรือ ด้วยวิธีการยึดอายัด
ขายทอดตลาดทรัพย์สิน**

**The use of Administrative measures of the Royal Thai Navy by means
of seizure, garnish, auction of properties**

นฤทธิ์ ฤทธิคำรพ¹

Narit Ritkamroph¹

สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ กองทัพเรือ

Judge Advocate General of The Royal Thai Navy

(Received 16/04/2020, Revised 30/04/2020, Accepted 28/05/2020)

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีหน่วยงานของรัฐได้ใช้เงินให้แก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด และหากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเพิกเฉยไม่ชำระเงินค่าสินไหมทดแทนให้ถูกต้องครบถ้วน หน่วยงานของรัฐอาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องชดใช้เงิน ตามระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ตลอดจนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่หน่วยงานของกองทัพเรือ

คำสำคัญ: มาตรการบังคับทางปกครอง, การยึด, อายัด, ขายทอดตลาดทรัพย์สิน

¹ รองผู้อำนวยการกองคดี สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ กองทัพเรือ, E-mail: kang.na70@hotmail.com

Abstract

For the Liability of a wrongful act on the State Officer Act B.E. 2539, the corrupt government agency has the power to issue an order to the claimant government agencies paying the money to the victims for violations of the authorities. So, such officer must pay compensation due to its commitment of a violation to the state agency within the specified time. According to the liability for the wrongful actions of the officers on the Administrative Procedure Act B.E. 2539, if that person is negligent, -not pay the full amount of compensation, the government agencies may take administrative measures by seizing, freezing and auctioning the property of the officer who reimbursed the money. In order to use the administrative measures of the Royal Thai Navy by means of seizure, garnish and auction of properties efficiently, the Royal Thai Navy take such methods to the liability of the wrongful actions accordance with the Royal Thai Navy regulations of administrative measures by seizing, garnish and auctioning the property of the indemnity of B.E.2558.

Keywords: Administrative Measures, Seizure, Garnish, Auction of Properties

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเป็นอีกระบบศาลหนึ่งควบคู่ไปกับระบบศาลยุติธรรมจนถึงปัจจุบันนี้เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีปกครองและ “การบังคับคดีปกครอง” (Administrative measures Case) รวมทั้งมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ออกมารองรับการดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายปกครอง (Administrative Law) เป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือประชาชนตามหลักทฤษฎีอำนาจเหนือ (prerogatives) ทำให้การใช้อำนาจของรัฐทุกกรณีต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ กล่าวคือต้องมีที่มาแห่งอำนาจ รูปแบบขั้นตอนการใช้อำนาจ และการควบคุมตรวจสอบอย่างถูกต้องด้วยกฎหมาย (สมยศ เลี้ยงบำรุง, 2560, น. 397) การที่รัฐเป็นผู้กำหนดกรอบในการดำเนินการให้มีสภาพบังคับของกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ย่อมทำให้รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายในทุก ๆ กรณีการใช้อำนาจอหวน โดยรัฐหรือองค์กร เจ้าหน้าที่ทำนิติกรรมฝ่ายเดียวที่สามารถใช้บังคับกับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งได้ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่รัฐมีอำนาจเหนือกว่า

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 มาตรา 12 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหาย มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีหน่วยงานของรัฐได้ใช้เงินให้แก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำการละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐชำระเงิวดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด และหากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเพิกเฉยไม่ชำระเงิวนค่าสินไหมทดแทนให้ถูกต้องครบถ้วน หน่วยงานของรัฐอาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นขายทอดตลาด เพื่อชำระเงิได้ ซึ่งวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และการขายทอดตลาด ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ตลอดจนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามมาตรา 56 และมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ประกอบกฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ.2542) กฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

อย่างไรก็ตาม การบังคับทางปกครองนี้ เป็นเพียงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายปกครอง ยังมิได้ผ่านการตรวจสอบโดยองค์กรศาล จึงมีฐานะที่เป็นมาตรการต่ำกว่ามาตรการบังคับคดีของศาล ซึ่งผ่านการตรวจสอบกลั่นกรองคดีจากองค์กรตุลาการหรือศาลแล้ว ดังนั้นต้องเข้าใจว่าแม้กรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งจนมีการบังคับคดีโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลใดแล้ว กฎหมายยังกำหนดห้ามมิให้ยึดอายัดทรัพย์สินบางประเภท โดยกำหนดให้ไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี ดังนั้น การบังคับทางปกครองในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดนั้น เป็นวิธีการอันเดียวกันกับการบังคับคดีในทางแพ่งเพื่อบังคับชำระหนี้ที่เป็นเงิ จึงต้องเคารพหลักดังกล่าวด้วย ซึ่งหากฝ่ายปกครองจะใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผูใด หากทรัพย์สินนั้นเป็นชนิดที่ไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี (ในทางแพ่ง) ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินดังกล่าวนั้นก็ย่อมต้องห้ามเช่นกัน (ชานาญ จันทรเรือง, 2549)

กองทัพอเรือเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออก “คำสั่งทางปกครอง” และต้องบังคับใช้ “มาตรการบังคับทางปกครอง” ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ แต่ปรากฏปัญหาที่ว่ากองทัพอเรือออกคำสั่งทางปกครองไปแล้วแต่ยังไม่สามารถดำเนินการบังคับให้ได้ผลคำสั่งทางปกครองซึ่งได้ออกไปแล้ว แต่ผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กองทัพอเรือจึงต้องดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไปบังคับให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ซึ่งกองทัพอเรือเป็นหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ตามกฎหมายในการพิจารณาออก “คำสั่งทางปกครอง” แต่กระบวนการบังคับใช้ “มาตรการบังคับทางปกครอง” ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเท่าที่ควร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานไม่มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย

อย่างชัดเจน เพราะไม่มีกฎหมายหรือระเบียบรองรับสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะทาง มีลักษณะพิเศษทำให้เจ้าหน้าที่ไม่พร้อมไม่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มาตรการบังคับทางปกครอง

การใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะต้องมีคำสั่งทางปกครองเสียก่อน เมื่อผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองไม่ยินยอมปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าหน้าที่ที่อาจจะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ได้บัญญัติมาตรการบังคับทางปกครองไว้ดังนี้

“มาตรา 57 คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือนเจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้น และขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน

วิธีการยึด หรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึด หรืออายัด และขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนโดยละเอียด เพียงแต่ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม ดังนั้น จึงเป็นปัญหาว่าจะนำหลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยมีเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นหน่วยงานกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับคู่ความฝ่ายใด ไปดำเนินการบังคับคดียึด หรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินตามกฎหมาย ระเบียบมีขอบเขตอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนดำเนินงานอย่างเชี่ยวชาญถูกต้องรวดเร็วเป็นธรรม มีกระบวนการกลไกตรวจสอบจากศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นอำนาจฝ่ายตุลาการ แต่ในกระบวนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไม่มีกลไกของกฎหมายรองรับอย่างละเอียดชัดเจน ทำให้การบังคับไม่มีประสิทธิภาพ มีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เช่น บุคคลที่ทำการบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรียกว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดี” (legalexecution) แต่มาตรการบังคับทางปกครองมิได้กำหนดบุคคลที่เป็นพนักงานมาตรการบังคับทางปกครองไว้ ทำให้มีผลแตกต่างทางกฎหมาย เพราะ “เจ้าพนักงานบังคับคดี” จะมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายบางประการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือไม่ ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ หรือในกรณียึดอายัดจำหน่ายทรัพย์สินไม่มีรายละเอียดขั้นตอนให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ทำให้เกิดความเสี่ยงกับเจ้าหน้าที่การยึดทรัพย์สินผิด หรือผิดพลาดในขั้นตอนการจำหน่ายทรัพย์สิน หรือกรณีมีผู้ร้องขอเกินส่วน หรือมีผู้ร้องขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิ หรือมีบุคคลผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ จะยื่นคำร้องขอกับใคร เนื่องจากหน่วยงานทางปกครองถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง จะมีอำนาจพิจารณาคำสั่งได้หรือไม่หรือหากจะไปร้องขอศาลก็มีปัญหาว่าจะร้องขอศาลใดระหว่างศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองอันล้วนเป็นปัญหาอุปสรรคในการที่จะดำเนินการตาม “มาตรการบังคับทางปกครอง” ทั้งสิ้น (สมยศ เลี้ยงบำรุง, 2560, น. 397) นอกจากนี้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 57 มิได้กำหนดของเขตของการอนุโลมในการนำวิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไว้ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าจะนำวิธีการยึดการอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้เพียงใดและไม่มีระเบียบกลางว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่หน่วยงานของรัฐต่างๆ สามารถใช้ร่วมกันได้ รวมถึง

ขาดหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้มาตรการบังคับปกครองโดยตรง (ศิริชัย วิชชุธารกร, 2557, น. 107)

3. วิเคราะห์ขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของกองทัพเรือ กรณีใช้วิธีการ ยึดอายัด ขายทอดตลาดทรัพย์สิน

3.1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

ก่อนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งทางปกครองโดยมีหนังสือเตือนให้บุคคลนั้นชำระเงินก่อนไม่น้อยกว่าเจ็ดวันหากผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามหรือไม่นำเงินมาชำระจึงจะไปดำเนินการยึดอายัดได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 57 ซึ่งก่อนที่จะไปทำการยึดอายัดทรัพย์สินหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ออกคำสั่งทางปกครองมีหน้าที่ต้องสืบหาหลักทรัพย์ของบุคคลที่ถูกบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและมีข้อมูลของบุคคลที่จะถูกมาตรการบังคับทางปกครองโดยตรง

แต่อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการบังคับทางปกครองผู้ถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองมีสิทธิยื่นอุทธรณ์การบังคับทางปกครองนั้นได้และการอุทธรณ์การบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ซึ่งการที่กฎหมายให้ผู้ถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ใช้สิทธิอุทธรณ์แม้จะไม่ใช่เหตุให้ทุเลาการบังคับก็ตามแต่ก็จะทำให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองเกิดความล่าช้าในการดำเนินการได้ซึ่งทำให้หน่วยงานของรัฐต้องย้อนกลับไปดำเนินการทางปกครองใหม่อีกครั้ง

กรณีตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดความเสียหายแก่เงิน (เงินขาดบัญชี/ทุจริตเงิน) หรือทรัพย์สินของทางราชการเสียหายหรือสูญหาย เช่น ใบจักรเรือเสียหายขณะเรือปฏิบัติราชการในทะเล รอยนต์ของทางราชการประสบอุบัติเหตุได้รับความเสียหาย อาวุธปืนของทางราชการเสียหาย เป็นต้น ในการบังคับให้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ กองทัพเรือต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 โดยการยึด อายัดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดชอบใช้เงินขายทอดตลาด เพื่อนำเงินมาชดเชยค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ ซึ่งก่อนที่จะไปทำการยึดอายัดทรัพย์สินกองทัพเรือจะต้องออกคำสั่งทางปกครอง โดยมีหนังสือแจ้งเตือนให้บุคคลนั้นนำเงินมาชำระเงินอย่างน้อยไม่เกิน 7 วันหากผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามหรือไม่นำเงินมาชำระกองทัพเรือจึงจะดำเนินการยึดอายัดได้ แต่ทั้งนี้ผู้ต้องรับผิดชอบใช้เงินหากไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของกองทัพเรือผู้ต้องรับผิดชอบใช้เงินมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่อกองทัพเรือได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่ง และกองทัพเรือจะต้องพิจารณาอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าขั้นตอนเตรียมการก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งทางปกครองแล้วหากผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตาม ก่อนที่จะไปทำการยึด อายัด ทรัพย์สินขายทอดตลาด เจ้าหน้าที่จะต้องมีหนังสือแจ้งเตือนให้บุคคลนั้นนำเงินมาชำระเงินก่อนไม่น้อยกว่า 7 วัน หากไม่มีการชำระตามที่แจ้งไปจึงจะไปดำเนินการยึดอายัดได้ และหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ออกคำสั่งทางปกครองมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกบังคับตามคำสั่งทางปกครอง

3.2 ขั้นตอนการยึดทรัพย์

ระเบียบกองทัพรื้อว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ข้อ 5 “ยึด” หมายความว่า การกระทำใดๆ ต่อทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นได้เข้ามาอยู่ในความควบคุมดูแลหรือครอบครองของเจ้าหน้าที่

ทรัพย์สินที่ยึด ตามระเบียบกองทัพรื้อว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 มีดังนี้

1. ทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินที่สามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้โดยวิธียึด ได้แก่ สंहามทรัพย์อันมีรูปร่างและอสंहามทรัพย์ (ข้อ 12)

2. การยึดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินให้ยึดได้แต่เพียงประมาณราคาที่จะขายทอดตลาดได้พอชำระหนี้ รวมทั้งค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน (ข้อ 13)

การยึดทรัพย์สินให้ยึดเฉพาะส่วนของผู้ต้องชดใช้เงิน แต่ถ้ามีบุคคลอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยและไม่ปรากฏชัดว่าส่วนใดเป็นของผู้ต้องชดใช้เงินให้ยึดทั้งหมด (ข้อ 13 วรรคสอง)

กรณีทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินมีราคามากกว่าจำนวนหนี้ทั้งนี้อาจแบ่งยึดโดยไม่ทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคาและไม่ปรากฏทรัพย์สินอื่นที่จะยึดให้พอคุ้มจำนวนหนี้ให้ยึดทรัพย์สินนั้นขายทอดตลาด (ข้อ 13 วรรคสาม)

ทรัพย์สินที่ห้ามยึดตามระเบียบกองทัพรื้อว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ข้อ 14 ได้กำหนด ห้ามมิให้ยึดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินต่อไปนี้

(1) เครื่องนุ่งห่มหลับนอนหรือเครื่องใช้ในครัวเรือนหรือเครื่องใช้สอยส่วนตัวโดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินห้าหมื่นบาทในกรณีที่ผู้บัญชาการทหารเรือเห็นสมควรจะกำหนดทรัพย์สินดังกล่าวที่มีราคาเกินห้าหมื่นบาทให้เป็นทรัพย์สินที่ไม่ต้องอยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้ก็ได้ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามฐานะของผู้ต้องชดใช้เงิน

(2) เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพโดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินหนึ่งแสนบาท แต่ถ้าผู้ต้องชดใช้เงินมีคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อผู้บัญชาการทหารเรือขออนุญาตยึดหน่วงและใช้เครื่องมือหรือเครื่องใช้อันจำเป็นเพื่อดำเนินการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพอันมีราคาเกินกว่าจำนวนราคาดังกล่าวแล้วให้ผู้บัญชาการทหารเรือมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาตภายในบังคับแห่งเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

(3) วัตถุเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่แทนหรือช่วยยื้อระยะของผู้ต้องชดใช้เงิน

(4) ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมายหรือตามกฎหมายย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(5) ทรัพย์สินอันมีลักษณะเป็นของส่วนตัวโดยแท้เช่นหนังสือสำหรับวงศ์ตระกูลโดยเฉพาะจดหมายหรือสมุดบัญชีต่างๆ นั้นอาจยึดมาตรวจดูเพื่อประโยชน์แห่งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ถ้าจำเป็น แต่ห้ามมิให้นำออกขายทอดตลาด

(6) ทรัพย์สินของกลีกรตามกฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของกลีกรดังต่อไปนี้

(ก) พืชผลที่ยังไม่ถึงเวลาเก็บเกี่ยว

(ข) พืชพันธุ์ที่ใช้ในปีต่อไปตามประมาณอันสมควรโดยเทียบเคียงกับเนื้อที่ซึ่งกลีกรได้ทำในปีที่ล่วงมาแล้ว

(ค) พืชผลที่เก็บไว้สำหรับเลี้ยงตัวและครอบครัวตามฐานานุรูปสำหรับปีหนึ่ง

(ง) สัตว์และเครื่องมือประกอบอาชีพที่มีไว้พอควรแก่การดำเนินอาชีพต่อไป

(7) ทรัพย์สินอื่นตามที่มีปัญหาการทหารเรือเห็นสมควร

วิธีการยึดทรัพย์

เมื่อสืบหลักทรัพย์พบทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินที่จะยึดได้ตามกฎหมายให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือพิจารณาหากเห็นว่าถ้ายึดทรัพย์ขายทอดตลาดจะได้เงินเหลือพอชำระหนี้ก็ให้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ยึดและอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินตามแบบที่กำหนดในระเบียบนี้ประกาศยึดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินตามแบบที่กำหนดในระเบียบนี้และแนบเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องเสนอผู้บัญชาการทหารเรือลงนามแล้วส่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่อไปเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ยึดทรัพย์ของผู้ต้องชดใช้เงินแล้วให้เสนอรายการและแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือพิจารณาดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดต่อไปตามระเบียบกองทัพอาวด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ข้อ 15

วิธีการยึดทรัพย์สิน

- (1) ถ้าในคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินได้ระบุเฉพาะเจาะจงให้ยึดทรัพย์สินสิ่งใดให้เจ้าหน้าที่ยึดแต่เฉพาะทรัพย์สินสิ่งนั้น
- (2) ก่อนไปทำการยึดทรัพย์สินให้เจ้าหน้าที่ผู้ไปยึดทรัพย์สินพิจารณาตรวจสอบให้แน่ชัดว่า จะต้องยึดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินหรือไม่และจำนวนราคาทรัพย์สินที่จะยึดได้ตามกฎหมายมีประมาณเท่าใดพร้อมทั้งนำประกาศยึดทรัพย์สินไปด้วยเพื่อปิดไว้ ณ สถานที่ที่ยึดทรัพย์สิน
- (3) ให้เจ้าหน้าที่ไปทำการยึดทรัพย์สินโดยเร็วและให้นำเครื่องมือพร้อมอุปกรณ์สำหรับการยึดทรัพย์สิน เช่น ครั่งและตราตีครั้งไปด้วยทั้งนี้จะมีพนักงานอื่นร่วมไปช่วยเหลือนำตัวก็ได้
- (4) เจ้าหน้าที่ย่อมไม่ยึดทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานอื่นได้ยึดไว้ก่อนแล้วหรือทรัพย์สินที่มีกฎหมายบัญญัติให้ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี
- (5) การยึดทรัพย์สินให้ดำเนินการในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกในวันทำการงานปกติเว้นแต่กรณีเหตุฉุกเฉินโดยได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการทหารเรือ
- (6) ก่อนยึดทรัพย์สินให้เจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวข้าราชการและแจ้งการยึดทรัพย์สินโดยส่งคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ยึดทรัพย์สินและประกาศยึดทรัพย์สินต่อผู้ต้องชดใช้เงินถ้าไม่ปรากฏตัวผู้ต้องชดใช้เงินให้แสดงต่อบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้นและรีบแจ้งการยึดทรัพย์สินให้ผู้ต้องชดใช้เงินโดยเร็วทั้งนี้ให้เจ้าหน้าที่ยึดทรัพย์สินเฉพาะที่ระบุในประกาศยึดทรัพย์สินเท่านั้นกรณีทรัพย์สินที่ยึดมีผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมให้แจ้งการยึดทรัพย์สินให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมทราบด้วย
- (7) ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการยึดทรัพย์สินด้วยความสุภาพและระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายเกินกว่าที่จำเป็นถ้ามีผู้ขัดขวางให้เจ้าหน้าที่ชี้แจงแต่โดยดีก่อนถ้าผู้นั้นยังขัดขวางอีกให้เจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจในพื้นที่เพื่อยึดทรัพย์สินจนได้
- (8) ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อค้นสถานที่ใดๆอันเป็นของผู้ต้องชดใช้เงินหรือที่ผู้ต้องชดใช้เงินได้ครอบครอง เช่น บ้าน ที่อยู่ คลังสินค้า โรงงาน และร้านค้าขาย ที่มีอำนาจที่จะยึดและตรวจสอบบัญชีหรือแผ่นกระดาษและกระทำการใดๆตามสมควรหรือเพื่อเปิดสถานที่หรือบ้านที่อยู่หรือโรงเรือนดังกล่าวแล้วรวมทั้งตู้หรือตู้หรือที่เก็บของอื่นๆแล้วรายงานให้ผู้บัญชาการทหารเรือทราบ
- การดำเนินการตามวรรคหนึ่งหากเห็นสมควรเจ้าหน้าที่อาจขอความร่วมมือเจ้าพนักงานตำรวจให้ช่วยร่วมในการดำเนินการและอาจแจ้งความให้เจ้าพนักงานตำรวจแห่งท้องที่บันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วยก็ได้
- (9) กรณีทรัพย์สินนั้นไม่อาจยึดได้ตามกฎหมายเช่นมีชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทะเบียนให้เจ้าหน้าที่บรรยายงานต่อผู้บัญชาการทหารเรือเพื่อพิจารณาส่งการต่อไปเมื่อยึดทรัพย์สินมาแล้ว

ปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดมีชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทะเบียนให้เจ้าหน้าที่รับรายงานให้ผู้บัญชาการทหารเรือทราบเพื่อพิจารณาถอนการยึดทรัพย์สินโดยเร็วต่อไป

(10) การยึดที่ดินหรือห้องชุดให้เจ้าหน้าที่จัดการเพื่อให้ได้โฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินหรือห้องชุดหรือสำเนาซึ่งเจ้าพนักงานรับรอง(ถ้ามี) เพื่อตรวจสอบแผนที่จำลองตามรูปในโฉนดที่ดินหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินหรือห้องชุด

(11) การยึดที่ดินให้เจ้าหน้าที่รังวัดเปรียบเทียบกับแผนที่จำลองตามรูปในโฉนดที่ดินหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินตาม (10) ว่าเป็นที่ดินแปลงเดียวกันหรือไม่หากเชื่อว่าเป็นที่ดินแปลงเดียวกันให้จัดซื้อเจ้าของที่ดินข้างเคียงเท่าที่ทราบกำกับไว้ในแผนที่จำลองและแสดงให้เห็นสภาพและทำเลที่ตั้งของที่ดินที่ยึดและแสดงด้วยว่าอยู่ใกล้ไกลจากสถานที่ราชการชุมชนทางบกหรือทางน้ำประมาณระยะทางเท่าใด

(12) กรณีทรัพย์สินที่ยึดเป็นของสดของเสียได้ให้เจ้าหน้าที่นำออกขายได้ทันทีโดยวิธีขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นที่สมควร

(13) กรณีที่ดินที่ยึดมีสิ่งปลูกสร้างหรือไม้ล้มลุกหรือธัญชาติอันจะเก็บเกี่ยวผลได้คราวหนึ่งหรือหลายคราวต่อปีเป็นของผู้อื่นปลูกอยู่ให้เจ้าหน้าที่บันทึกถ้อยคำของเจ้าของสิ่งนั้น ๆ ให้ปรากฏว่ามีสิทธิในที่ดินอยู่อย่างไร เช่น สิทธิเก็บกินสิทธิเหนือพื้นดินสิทธิตามสัญญาเช่าภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการยึดทรัพย์สินกรณีการยึดที่ไร่นา ซึ่งมีไม้ล้มลุกหรือธัญชาติอันจะเก็บเกี่ยวได้ตามฤดูกาลจะยึดแต่ที่ดินไม่ยึดไม้ล้มลุกและธัญชาติหรือจะยึดทั้งที่ดินและไม้ล้มลุกหรือธัญชาติด้วยก็ได้

(14) การยึดที่ดินซึ่งมีไม้ยืนต้นให้เจ้าหน้าที่จดชนิดและปริมาณจำนวนต้นไม้ไว้ด้วย

(15) การยึดเรือนโรงห้องชุดหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นให้เจ้าหน้าที่จดขนาดกว้างยาวและบรรยายสภาพแห่งสิ่งนั้น ๆ เช่น พื้นฝาประตูหน้าต่างเสาเครื่องบนใช้ไม้ชนิดใดหลังคาอะไรมีกี่ชั้นกี่ห้องเก่าหรือใหม่เพียงใดเลขทะเบียนเท่าไรถ้าเป็นสถานที่ให้เช่าเช่าเหมาเช่าทำ

(16) การยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์ย่อมครอบไปถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นด้วยเว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(17) กรณีทรัพย์สินที่ยึดมีดอกผลธรรมดาที่ผู้ต้องคดีใช้เงินจะต้องเป็นผู้เก็บเกี่ยวหรือบุคคลอื่นเป็นผู้เก็บเกี่ยวในนามของผู้ต้องคดีใช้เงินเมื่อเจ้าหน้าที่เห็นสมควรเก็บเกี่ยวเองเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ต้องคดีใช้เงินทราบเสียก่อนจึงเก็บดอกผลนั้นเมื่อถึงกำหนด

(18) เมื่อยึดทรัพย์สินเสร็จแล้วให้เจ้าหน้าที่ปิดประกาศยึดทรัพย์สินไว้ ณ สถานที่ยึดโดยเปิดเผย

(19) ให้เจ้าหน้าที่แสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งตามวิธีที่เห็นสมควรว่าได้มีการยึดทรัพย์สินแล้ว เช่น

(ก) การยึดสิ่งของให้เจ้าหน้าที่ปิดหรือผูกแผ่นเลขหมายสิ่งของที่ยึดให้ตรงตามบัญชีทรัพย์สินถ้าสามารถจะเก็บรวมเข้าหีบหรือตู้ได้ก็ให้รวมไว้แล้วปิดหีบหรือตู้ประทับตราครั้งหรือทำเครื่องหมายไว้อีกชั้นหนึ่ง

(ข) การยึดที่ดินเรือนโรงห้องชุดหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ให้ปิดประกาศหรือทำเครื่องหมายไว้

(ค) การยึดสัตว์สัตว์พาหนะหรือปศุสัตว์จะใช้สีทาที่ขาหรือที่ตัวหรือจะใช้แผ่นเลขหมายผูกคอหรือจะต้อนเข้าคอกแล้วผูกเชือกประทับตราครั้งหรือทำเครื่องหมายไว้ที่ประตูคอกก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร แต่อย่าให้เป็นการขัดข้องต่อการเลี้ยงรักษาสัตว์

(20) การยึดที่ดินห้องชุดหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นให้รีบแจ้งการยึดไปยังเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทะเบียนสิทธิและนิติกรรมและหรือนายทะเบียนแห่งท้องที่แล้วแต่กรณีการยึดสิ่งปลูกสร้างซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินของผู้อื่นให้รีบแจ้งเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบทะเบียนสิทธิและนิติกรรมและหรือนายทะเบียนแห่งท้องที่แล้วแต่กรณี

(21) การยึดเรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไปแพสำหรับคนอยู่อาศัยสัตว์พาหนะหรือทรัพย์สินอื่นที่มีทะเบียนแสดงกรรมสิทธิ์เช่นเครื่องจักรรถยนต์อาวุธปืนให้แจ้งการยึดไปยังนายทะเบียนแห่งทรัพย์สินนั้น

(22) ให้เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชียึดทรัพย์สินตามแบบที่กำหนดตามระเบียบนี้และลงลายมือชื่อพร้อมวันเดือนปีไว้เป็นหลักฐาน

การคัดค้านการยึดทรัพย์สิน

การคัดค้านการยึดทรัพย์สิน ได้กำหนดไว้ใน ข้อ 17 แห่งระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดจะยื่นคำร้องคัดค้านการยึดทรัพย์สินโดยกล่าวอ้างว่าผู้ต้องชดใช้เงินไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ได้ยึดไว้ก่อนที่เอาทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดบุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอต่อผู้บัญชาการทหารเรือเพื่อให้มีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินเช่นนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับคำร้องขอเช่นนั้นให้งดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไว้ในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาดของผู้บัญชาการทหารเรือต่อไป เว้นแต่

(1) หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องขอนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงเวลาให้ล่าช้าผู้บัญชาการทหารเรือมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องวางเงินต่อผู้บัญชาการทหารเรือ ณ สถานที่วันและเวลาที่กำหนดตามจำนวนเงินที่เห็นสมควรเพื่อประกันความเสียหายใดๆที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุที่เน้นเข้าในการขายทอดตลาดอันเกิดแต่การยื่นคำร้องขอนั้นถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเช่นนั้นให้ผู้บัญชาการทหารเรือยกคำร้องขอนั้นเสียและมีคำสั่งให้ดำเนินการต่อไป

(2) ถ้าทรัพย์สินที่พิพาทนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์และมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องขอนั้นไม่มีเหตุผลอันควรฟังหรือถ้าปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดเป็นสังหาริมทรัพย์ที่เก็บไว้นานไม่ได้ผู้บัญชาการทหารเรือมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นโดยไม่ชักช้า

จากกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดทรัพย์สินจะต้องกระทำด้วยตนเองและต้องรับผิดชอบในการไปยึดทรัพย์สินนั้นด้วยตนเอง ซึ่งต่างกับการยึดทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยฝ่ายโจทก์จะเป็นผู้ไปสืบแสวงหาทรัพย์สินต่างๆของจำเลยที่มีอยู่แล้วมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อทำการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดี จะตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินตามหลักแห่งกรรมสิทธิ์และไม่ต้องรับผิดชอบประมาทเลินเล่อ นอกจากนี้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้น ไม่มีกฎหมายหรือกฎระเบียบวางเป็นหลักไว้ หากบุคคลใด กล่าวอ้างว่าผู้ถูกบังคับตามมาตรการบังคับทางปกครองไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่ได้ยึดไว้ จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินกับหน่วยงานทางปกครองได้เช่นกัน

3.3 ขั้นตอนการอายัดทรัพย์สิน

ทรัพย์สินที่อายัด

ทรัพย์สินที่อายัดได้กำหนดไว้ในข้อ ๒ แห่งระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ดังนี้

1. ทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินที่สามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้โดยวิธีอายัด ได้แก่สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสัณฐานสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งสิทธิทั้งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์สินเหล่านั้นและเงินซึ่งบุคคลภายนอกจะต้องส่งมอบหรือโอนหรือชำระให้แก่ผู้ต้องชดใช้เงินในการอายัดเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดบรรดาเอกสารทั้งปวงที่ให้สิทธิแก่ผู้ต้องชดใช้เงินในอันที่จะได้รับส่งมอบหรือรับโอนทรัพย์สินหรือสิทธิหรือได้รับชำระเงินเช่นนั้น (ข้อ 26)

2. การอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินให้อายัดได้เพียงไม่เกินกว่าที่พอจะชำระหนี้รวมทั้งค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายในการอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินเว้นแต่ทรัพย์สินที่อายัดนั้นไม่อาจแบ่งแยกได้ (ข้อ 27)

ทรัพย์สินที่ห้ามอายัด

ระเบียบกองทัพรื้อว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ข้อ 28 ได้กำหนดห้ามมิให้อายัดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินต่อไปนี้

(1) เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้และเงินรายได้เป็นคราวๆอันบุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพเป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละหนึ่งหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่ผู้บัญชาการทหารเรือเห็นสมควร

(2) เงินเดือนค่าจ้างบำนาญบำเหน็จเบี้ยหวัดหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างในหน่วยราชการและเงินสงเคราะห์บำนาญหรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

(3) เงินเดือนค่าจ้างบำนาญค่าชดใช้เงินสงเคราะห์หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงานลูกจ้างหรือคนงานนอกจากที่กล่าวไว้ใน (2) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้นหรือคู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละหนึ่งหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่ผู้บัญชาการทหารเรือเห็นสมควร

(4) เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ผู้ต้องชดใช้เงินได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของบุคคลอื่นเป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฌาปนกิจศพตามฐานะของผู้ตายตามที่ผู้บัญชาการทหารเรือเห็นสมควรในการกำหนดจำนวนเงินตาม (1) และ (3) ให้ผู้บัญชาการทหารเรือกำหนดให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการทหารในขณะนั้นและไม่เกินอัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดของข้าราชการทหารในขณะนั้น โดยคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของผู้ต้องชดใช้เงินและจำนวนบุพการีและผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของผู้ต้องชดใช้เงินด้วย

วิธีการอายัดทรัพย์สิน

เมื่อสืบหาหลักทรัพย์พบทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินที่จะอายัดได้ตามกฎหมายให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือพิจารณาหากเห็นสมควรอายัดก็ให้จัดทำคำสั่งอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินตามแบบที่กำหนดตามระเบียบนี้และแนบเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องเสนอผู้บัญชาการทหารเรือลงนามแล้วส่งคำสั่งอายัดทรัพย์สินให้แก่ผู้ต้องชดใช้เงินและบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบชำระหนี้หรือส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้นำไปปฏิบัติการยึดทรัพย์สินในส่วนวิธีการยึดทรัพย์สินมาปฏิบัติกับวิธีการอายัดทรัพย์สินโดยอนุโลม (ข้อ 29)

การคัดค้านการอายัดทรัพย์สิน

ถ้าบุคคลภายนอกได้รับคำสั่งอายัดปฏิเสธหรือโต้แย้งหนี้ที่เรียกร้องเอาแก่ตนให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือทำการตรวจสอบหากปรากฏว่าหนี้ที่เรียกร้องมีอยู่จริงให้รายงานให้ผู้บัญชาการทหารเรือออกคำสั่งเตือนให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามคำสั่งให้อายัดทรัพย์สินภายในเวลาที่กำหนดอีกครั้งถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำเตือนให้รายงานผู้บัญชาการทหารเรือทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการฟ้องคดีกับบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบหนึ่งบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องชดใช้เงินรวมทั้งค่าแห่งความเสียหายใดๆที่เกิดขึ้นเพราะการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้อายัดทรัพย์สินพร้อมกันไปด้วยถ้าไม่มีการคัดค้านการอายัดทรัพย์สินแต่บุคคลผู้ได้รับคำสั่งให้อายัดทรัพย์สินมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือดำเนินการเช่นเดียวกับที่กล่าวข้างต้น (ข้อ 30)

จากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินเจ้าหน้าที่จะทำการอายัดทรัพย์สินจะอาศัยระเบียบระเบียบกองทัพรื้อว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับ

ทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ซึ่งต่างกับในการบังคับคดีแพ่ง กระบวนการนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอาศัยอำนาจของศาลในการมีคำสั่งอายัดไม่ใช่การบังคับกับทรัพย์สินที่มีอยู่ในครอบครองของลูกหนี้โดยตรง เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่มีอยู่กับบุคคลภายนอก เพราะเป็นคำสั่งที่มีไปถึงบุคคลภายนอก จึงต้องใช้อำนาจของศาลในการบังคับ

4. การขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ระเบียบกองทัพบกเรื่องว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ข้อ 32 กำหนดไว้ว่า ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ผู้บัญชาการทหารเรือพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน ซึ่งเป็นข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรจากหน่วยงานในสังกัดกองทัพบกที่เกี่ยวข้องโดยข้าราชการทหารชั้นยศไม่ต่ำกว่านาวาเอกเป็นประธานกรรมการหากจำเป็นจะแต่งตั้งบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยก็ได้

วิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1) ให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือจัดทำรายงานขออนุมัติขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินพร้อมทั้งแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องเช่นสำเนาคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ให้ยึดทรัพย์สินประกาศเรื่องยึดทรัพย์สินบัญชียึดทรัพย์สินและเอกสารอื่นใดอันเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นต้นรวมทั้งเสนอความเห็นว่าการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ในรายงานพร้อมทั้งเสนอให้ผู้บัญชาการทหารเรือลงนามในคำสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินตามแบบที่กำหนดไว้ตามระเบียบนี้และคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขายทอดตลาดตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ยึดทรัพย์สินเสร็จสิ้น (ข้อ 33 วรรคหนึ่ง)

2) เมื่อผู้บัญชาการทหารเรือมีคำสั่งให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินและคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแล้วให้คณะกรรมการจัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบท้ายระเบียบนี้เช่นประกาศขายทอดตลาดที่ดินตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ประกาศขายทอดตลาดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ประกาศขายทอดตลาดห้องชุดตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ประกาศขายทอดตลาดสิ่งปลูกสร้างตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้แล้วแต่กรณี (ข้อ 33 วรรคสอง)

การกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สิน (ข้อ 34)

(1) การกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สินแต่ละครั้งให้กำหนดวันขายไม่น้อยกว่า 4 คราว โดยกำหนดวันขายคราวแรกไม่น้อยกว่า 30 วันแต่ไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ลงประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินและคราวต่อไปไม่เกิน 30 วันนับแต่วันกำหนดขายคราวก่อน

(2) กรณีจำเป็นเร่งด่วนคณะกรรมการอาจขายทอดตลาดทรัพย์สินได้เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อย 5 วัน นับแต่วันที่ยึดทรัพย์สิน

(3) กรณีของสดของเสียง่ายให้คณะกรรมการนำออกขายได้ทันทีโดยวิธีขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นตามที่สมควร

(4) เมื่อประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้วหากมีความจำเป็นคณะกรรมการอาจเลื่อนหรืองดการขายทอดตลาดทรัพย์สินก็ได้

เมื่อประธานกรรมการลงนามในประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้วให้จัดส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินแก่ผู้ต้องชดใช้เงินผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและปิดประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขายสถานที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่หรือสถานที่ราชการอื่นที่เห็นสมควรก่อนกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่น้อยกว่า 15 วัน (ข้อ 35 วรรคหนึ่ง)

กรณีประธานกรรมการเห็นสมควรจะลงประกาศโฆษณาการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นในหนังสือพิมพ์รายวันหรือทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางโทรทัศน์หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนกำหนดวันขายไม่น้อยกว่า 15 วันก็ได้ (ข้อ 35 วรรคสอง)

การขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1. การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ติดจำนอง (ข้อ 36)

(1) ทำหนังสือแจ้งให้ผู้รับจำนองทราบถึงวันเวลาและสถานที่ที่จะขายทอดตลาดและสอบถามผู้รับจำนองถึงรายละเอียดของภาระจำนองเช่นต้นเงินดอกเบี้ยค้างชำระตลอดจนวิธีการขายทอดตลาดว่าจะให้ขายโดยติดจำนองหรือปลอดจำนองถ้าผู้รับจำนองไม่แจ้งให้ทราบภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือให้ขายโดยติดจำนองในกรณีที่ได้รับแจ้งจากผู้รับจำนองให้ขายโดยปลอดจำนองคณะกรรมการอาจพิจารณาให้ขายโดยติดจำนองก็ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการทหารเรือ

(2) การขายโดยติดจำนองให้ประกาศรายชื่อผู้รับจำนองต้นเงินดอกเบี้ยค้างชำระและให้มีข้อความว่าผู้ซื้อต้องรับภาระจำนองติดไปด้วยไว้ในประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยชัดเจน

(3) การขายโดยปลอดจำนองให้กำหนดราคาโดยคำนึงถึงต้นเงินดอกเบี้ยค้างชำระค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายในการยึดและขายและเงินที่ผู้ต้องชดใช้เงินต้องชำระกรณีคาดว่าจะเงินที่ได้จากการขายไม่อาจปลดปล่อยหนี้ได้หรือหากขายแล้วเจ้าหนี้จำนองจะได้รับเงินจากการขายไปทั้งหมดให้รายงานผู้บัญชาการทหารเรือสั่งการขายทอดตลาด

(4) การขอรับชำระหนี้ของผู้รับจำนองให้ถือหนังสือตอบรับของผู้รับจำนองเป็นคำขอรับชำระหนี้ก่อนจ่ายเงินชำระหนี้ต้องตรวจสอบให้แน่ชัดว่าเป็นหนี้ปริณาสหรือไม่ใช่และผู้รับจำนองปลดจำนองให้แล้วหรือไม่พร้อมขอใบรับยึดถือไว้เป็นหลักฐานด้วยจึงจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจำนอง

2. การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เป็นตัวนิรภัยหีบหรือกำปั่นเหล็กให้คณะกรรมการจัดการเปิดเสียก่อนจึงจะขายทอดตลาดได้ (ข้อ 37)

3. การขายทอดตลาดทรัพย์สินประเภทซึ่งผู้ยึดถือครอบครองต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานตามกฎหมายเสียก่อน เช่น อาวุธปืนให้ผู้ซื้อวางมัดจำไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของราคาซื้อและให้ผู้ซื้อนำใบอนุญาตมาแสดงภายใน 30 วัน พร้อมชำระเงินส่วนที่เหลือให้ครบถ้วนถ้าพ้นกำหนดแล้วผู้ซื้อไม่สามารถนำใบอนุญาตมาแสดงได้ให้รับเงินมัดจำและให้ขายทอดตลาดใหม่ (ข้อ 38)

4. การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ต้องมีใบอนุญาตกำกับให้คณะกรรมการขอความร่วมมือไปยังเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ซื้อด้วย เช่น สุราตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป เป็นต้น (ข้อ 39)

5. การขายทอดตลาดทรัพย์สินหลายสิ่ง (ข้อ 40)

(1) ให้แยกขายทีละสิ่งต่อเนื่องกันเว้นแต่เป็นที่คาดว่าจะเงินรายได้จากการขายจะเพิ่มขึ้นคณะกรรมการมีอำนาจจัดสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาเล็กน้อยรวมขายเป็นกอง ๆ หรือจัดสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์สองสิ่งหรือกว่านั้นรวมขายไปด้วยกัน

(2) การขายอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่และทรัพย์สินนั้นอาจแบ่งแยกออกได้เป็นตอน ๆ คณะกรรมการมีอำนาจขายทรัพย์สินนั้นเป็นตอน ๆ ได้ในเมื่อเป็นที่คาดว่าจะเงินรายได้จากการขายทรัพย์สินบางตอนจะเพียงพอแก่การชำระหนี้หรือว่าเงินรายได้ทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นเพราะเหตุนั้น

(3) การขายทรัพย์สินหลายสิ่งด้วยกันคณะกรรมการมีอำนาจกำหนดลำดับที่จะขายทรัพย์สินนั้น

(4) บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดอาจร้องขอให้คณะกรรมการรวมหรือแยกหรือให้ขายทรัพย์สินนั้นตามลำดับที่กำหนดไว้หรือจะร้องคัดค้านการขายของคณะกรรมการตาม (1) ถึง (3)

ก็ได้กรณีที่คณะกรรมการไม่ยอมปฏิบัติตามคำร้องขอหรือคำคัดค้านเช่นนั้นผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำขอต่อผู้บัญชาการทหารเรือโดยทำเป็นคำร้องภายใน 7 วัน นับแต่วันปฏิเสธ เพื่อขอให้มีการชี้ขาดในเรื่องนั้นก็ได้ ขั้นตอนและวิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน (ข้อ 41)

(1) ก่อนเริ่มขายทอดตลาดให้คณะกรรมการอ่านประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่ขายโดยเปิดเผย

(2) คณะกรรมการจะเข้าสู่ราคาหรือให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่ได้

(3) เมื่อคณะกรรมการเห็นว่าทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดมีมูลค่าสูงมากหรือมีผู้ใดจะสู่ราคาโดยไม่สุจริตหรือไม่สามารถจะชำระราคาได้ให้คณะกรรมการจัดให้มีการวางหลักประกันที่เชื่อถือได้ตามที่เห็นสมควร

(4) ให้ผู้ทอดตลาดแสดงความตกลงขายด้วยวิธีเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดถ้ายังมิได้แสดงเช่นนั้นอยู่ตราบใดผู้สู่ราคาจะถอนคำสู่ราคาก็ได้

(5) ให้ผู้ทอดตลาดร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สู่ราคาครั้งที่หนึ่งตามด้วยคำว่า “หนึ่ง” สามหรือสี่ครั้ง ถ้าไม่มีผู้สู่ราคาสูงขึ้นให้เปลี่ยนร้องขานจำนวนเงินนั้นเป็นครั้งที่สองตามด้วยคำว่า “สอง” อีกสามหรือสี่ครั้ง เมื่อไม่มีผู้สู่ราคาสูงกวานั้นก็ให้ผู้ทอดตลาดกล่าวคำว่า “สาม” พร้อมกับเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด

กรณีมีผู้สู่ราคาสูงขึ้นไปอีกหรือผู้สู่ราคาถอนคำสู่ราคาของตนก่อนที่ผู้ทอดตลาดเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดให้ผู้ทอดตลาดตั้งต้นร้องขานราคาใหม่

(6) กรณีผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านราคาขายทอดตลาดก่อนที่ผู้ทอดตลาดจะเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดว่าราคาขายทอดตลาดมีจำนวนต่ำเกินสมควรให้เลื่อนการขายทอดตลาดออกไปเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่คัดค้านหรือไม่ก็ตาม หากผู้ซื้อมาเสนอซื้อในการขายทอดตลาดครั้งต่อไปโดยผู้เสนอราคาสูงสุดต้องผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าวเป็นระยะเวลา 30 วัน นับแต่วันที่เสนอราคา และให้บันทึกการคัดค้านในรายงานขายทอดตลาดและบันทึกเหตุการณ์ขายทอดตลาด โดยให้ผู้เสนอราคาสูงสุดวางเงินมัดจำร้อยละ 25 ของราคาที่ได้เสนอไว้

การขายทอดตลาดครั้งต่อไปหากมีผู้เสนอราคาสูงสุดไม่สูงกว่าจำนวนที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดครั้งก่อนหรือไม่มีผู้ใดเสนอราคาให้เคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดครั้งก่อน แต่หากมีผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดครั้งต่อไปจำนวนสูงกว่าจำนวนที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดครั้งก่อนให้เคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดนั้น

(7) กรณีคณะกรรมการเห็นว่าราคาซื้อที่มีผู้สู่ราคาสูงสุดนั้นยังไม่เพียงพออาจถอนทรัพย์สินนั้นจากการขายทอดตลาดได้

(8) ให้คณะกรรมการบันทึกเหตุการณ์ขายทอดตลาดตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ไว้ทุกครั้งโดยมีข้อความอย่างน้อยดังนี้

(ก) จำนวนบุคคลซึ่งมาฟังการขายและสู่ราคา

(ข) การสู่ราคาทรัพย์สินชนิดใดให้บันทึกชนิดของทรัพย์สินชื่อและราคาของผู้ให้ราคาสูงสุดรวมทั้งชื่อและราคาของผู้ให้ราคาตามลำดับรองลงมาด้วย

(ค) คณะกรรมการขายได้หรือไม่เพราะเหตุใด

(ง) คณะกรรมการต้องลงนามวัน/เดือน/ปี กำกับไว้ด้วย

เมื่อการขายทอดตลาดบริบูรณ์โดยผู้ทอดตลาดตกลงขายโดยวิธีเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดแล้วให้ทำสัญญาขายทอดตลาดตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ถ้าผู้ซื้อไม่ชำระเงินหรือไม่วางเงินมัดจำหรือวางเงินมัดจำไว้แล้วแต่ไม่ชำระเงินส่วนที่เหลือภายในกำหนดเวลา ให้คณะกรรมการรับเงินมัดจำ (ถ้ามี) และเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่โดยแจ้งให้ผู้ซื้อเดิมทราบ กำหนดวันและเวลาขายด้วยเมื่อขายได้เงินเท่าใดให้หักค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายเหลือเงินสุทธิไม่คุ้มราคาขายทอดตลาดครั้งก่อนให้เรียกผู้ซื้อเดิมชำระเงินส่วนที่ยังขาดนั้น (ข้อ 42)

เมื่อคณะกรรมการขายทอดตลาดแล้วให้รายงานผลการขายทอดตลาดตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ต่อผู้บัญชาการทหารเรือภายใน 7 วันทำการ นับแต่วันที่มีการขายทอดตลาด (ข้อ 43 วรรคหนึ่ง)

กรณีไม่อาจขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดได้ให้รายงานบัญชาการทหารเรือเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป (ข้อ 43 วรรคสอง)

การคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สินเช่นคณะกรรมการมิได้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้แก่ผู้ต้องชดใช้เงินและหรือผู้มีส่วนได้เสียเป็นต้นผู้ต้องชดใช้เงินและหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งต้องเสียหายอาจยื่นคำร้องต่อผู้บัญชาการทหารเรือขอให้สั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นได้แต่ต้องไม่ช้ากว่า 15 วัน นับแต่ทราบการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบนั้น (ข้อ 44)

จากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นว่าการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ.2539 กำหนดให้นำกรณีวิธีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ โดยอนุโลม จึงมีผลให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องคำนึงถึงหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องจัดทำประกาศกำหนด วัน เวลา สถานที่ขาย โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย ข้อสัญญา ค่าเดือน เงื่อนไขและเงื่อนไขแห่งการชำระเงินตามระเบียบที่จะกำหนด นำประกาศโฆษณาเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อกระจายเสียงมีกำหนดเวลา สามวัน รวมทั้งให้ปิดประกาศขายทรัพย์สินไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ขาย สถานที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ ที่ชุมนุมชน และสถานที่ราชการ ส่งแจ้งนายทะเบียนทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ออกคำสั่งทางปกครองและคู่กรณีทราบ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ณ ภูมิลำเนาที่ปรากฏขณะยึดก่อนทำการจำหน่ายหนึ่งเดือน โดยให้ถือว่าเป็นการ แจ้งส่งประกาศโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (สมยศ เลี้ยงบำรุง, 2560, น. 397)

3.5 การอุทธรณ์การยึดการอายัดการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การอุทธรณ์คำสั่งหรือประกาศให้ยึดทรัพย์สินคำสั่งให้อายัดทรัพย์สินคำสั่งหรือประกาศให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือคำสั่งทางปกครองอื่นให้ปฏิบัติตาม ส่วนที่ 5 การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 (ข้อ 46)

จะเห็นว่ากฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ต้องชดใช้เงินสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์การยึดการอายัดการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ ถ้าไม่เห็นด้วยกับให้คำสั่งให้อายัดทรัพย์สินหรือประกาศให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือคำสั่งทางปกครองอื่นนั้น โดยใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่ง ซึ่งการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง จะทำให้การดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวเกิดการขัดข้องในกระบวนการได้ และแม้ว่าการอุทธรณ์จะไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับก็ตาม แต่ก็เป็เหตุให้ต้องย้อนกลับไปดำเนินการทางปกครองใหม่ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

3.6 การถอนการยึดการอายัดทรัพย์สินยุติการขายทอดตลาด

กรณีผู้ต้องชดใช้เงินชำระเงินครบถ้วนหรือวางเงินประกันเป็นจำนวนพอชำระหนี้ให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือเสนอรายงานและแนบเอกสารหลักฐานต่างๆให้ผู้บัญชาการทหารเรือลงนามในประกาศถอนการยึดทรัพย์สินตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือคำสั่งถอนการอายัดทรัพย์สินตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือยุติการขายทอดตลาดแล้วแต่กรณี (ข้อ 47 วรรคหนึ่ง)

การถอนการยึดหรืออายัดหรือยุติการขายทอดตลาดตามวรรคหนึ่งให้เจ้าหน้าที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายให้ครบถ้วนก่อน (ข้อ 47 วรรคสอง)

จากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นว่า เมื่อผู้ต้องชดใช้เงินชำระเงินครบถ้วนหรือวางเงินประกันเป็นจำนวนพอชำระหนี้พร้อมค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานราชการก็จะเสนอเรื่องให้ผู้บัญชาการทหารเรือประกาศถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินต่อไป

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ กองทัพเรือ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางกฎหมายให้กับนายทหารพระธรรมนูญทหารเรือผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการยึดอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เกี่ยวกับการบังคับคดี

4.2 ควรออกกฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง อาทิเช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่จะต้องเข้าไปยึดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินควรมีกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา

4.3 ควรออกกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อกำหนดกระบวนการหรือวิธีการขั้นตอนในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น มิให้เกิดความเลื่อมล้ำ และเกิดการปฏิบัติและการดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกบังคับมาตรการทางปกครอง อาทิเช่น รัฐควรตรากฎหมายว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำไปใช้ได้ทุกหน่วยงาน และใช้เป็นแนวทางเดียวกันเหมือนอย่างเช่นวิธีการยึดการอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

5. บทสรุป

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีหน่วยงานของรัฐได้ใช้เงินให้แก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด และหากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเพิกเฉยไม่ชำระเงินค่าสินไหมทดแทนให้ถูกต้องครบถ้วน หน่วยงานของรัฐอาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องชดใช้เงิน ตามระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558 ตลอดจนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่หน่วยงานของรัฐ

การบังคับใช้ “มาตรการบังคับทางปกครอง” โดยการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เป็นกระบวนการบังคับโดยใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเฉพาะโดยตรง ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงินตามคำสั่งทางปกครอง ดังนั้นสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ กองทัพเรือ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการบังคับคดี เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดี ซึ่งทำให้การบังคับคดี แ่งมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามกฎหมาย

นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยงานของรัฐได้ออกระเบียบว่าด้วยการยึด आयัด และการขายทอดตลาด ทรัพย์สิน ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ได้แก่ กรมที่ดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสรรพากร เป็นต้น ซึ่งหากให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ออกระเบียบแนวทาง ปฏิบัติการใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อไป โดยไม่มีระเบียบกลางว่าด้วยมาตรการบังคับทางปกครอง ที่หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ สามารถใช้ร่วมกันได้ จะทำให้เกิดปัญหาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่ไม่เป็นไปในทางเดียวกัน และก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการปฏิบัติและการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม (ศิริชัย วิชชุวรกร, 2557, น. 119)

บรรณานุกรม

- ชำนาญ จันทรเรือง. (2549). **ข้อสงสัยในมาตรการบังคับทางปกครอง**. สืบค้น 22 ตุลาคม 2561, จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=858>
- พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539. (2539, 14 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก. หน้า 25-29. สืบค้น 22 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2539/A/060/25.PDF>
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539. (2539, 14 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก. หน้า 1-24. สืบค้น 26 มีนาคม 2562, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2539/A/060/1.PDF>
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช 2477. (2478, 20 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 52 หน้า 723-978. สืบค้น 26 มีนาคม 2562, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2478/A/723.PDF>
- ระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาด ทรัพย์สินของผู้ต้องชดใช้เงิน พ.ศ.2558. (2558, 28 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 343 ง. หน้า 1-17. สืบค้น 22 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2558/E/343/1.PDF>
- ศิริชัย วิชชุวรกร. (2557). ปัญหามาตรการบังคับทางปกครองในกรณีความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 10(3), 119.
- สมยศ เลี้ยงบำรุง. (2560). มาตรการบังคับทางปกครอง: การกำกับดูแลในมิตินิติศาสตร์. **วารสารวิชาการ กสทช. ประจำปี 2560**. 2(1), 397.

**การพัฒนาความสุขในกองทัพเรือด้วยแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้
เพื่อการเปลี่ยนแปลง**
**Lifelong Learning and Transformative Learning with Happiness Development
in Royal Thai Navy Organization**

รณยุทธ ขวัญมงคล¹ อาชญญา รัตนอุบล²

Ronnayut Kwanmongkol¹ Archanya Rattana-Ubol²

กรมยุทธศึกษาทหารเรือ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Naval Education Department, Chulalongkorn University

(Received 15/05/2020, Revised 08/06/2020, Accepted 19/06/2020)

บทคัดย่อ

กองทัพเรือเป็นหน่วยงานที่ดูแลความมั่นคงทางทะเลของประเทศ ซึ่งกองทัพเรือจำเป็นต้องเข้าใจและปรับตัวรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงอยู่ตลอดเวลา การทำความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงได้นั้น ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และการศึกษาของบุคลากรภายในกองทัพเรืออย่างต่อเนื่องในลักษณะการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต โดยผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ของบุคลากรภายใต้บริบทนี้ จะพัฒนาความสุขให้กับบุคลากรในองค์กรกองทัพเรือและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีความสุข บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นสำคัญอย่างไรต่อการพัฒนาองค์กรเปี่ยมสุข (Happy Workplace)” โดยมีคำตอบเบื้องต้นคือ การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งความสุขในกองทัพเรือ เนื่องจากการเรียนรู้ของบุคลากรก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาความสุขจากภายในตัวของบุคลากร โดยเมื่อบุคลากรมีความสุข กองทัพเรือในฐานะองค์กรที่เกิดจากการรวมกันของบุคลากรที่มีความสุขย่อมพัฒนาขึ้นเป็นองค์กรแห่งความสุขได้ สำหรับการเปลี่ยนผ่านในลักษณะดังกล่าวได้นั้นจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งก่อให้เกิดบุคลากรเกิดความตระหนักรู้ถึงสำคัญของการเรียนรู้และความร่วมมือภายในกองทัพเรือ

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตลอดชีวิต, องค์กรเปี่ยมสุข, การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

¹ รองผู้อำนวยการสงครามทางเรือ ฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ, E – mail: cophi3188@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, E – mail: archanya@gmail.com

Abstract

The Royal Thai Navy is an organization dealing with maritime security of Thailand. As international security environment has evolved through time, the Navy must clearly understand and continuously adapt to its changes. To adapt to the changing security environment, the Navy personnel must learn and understand the changing environment through lifelong learning. The result of understanding the changing environment and being able to adapt to it is rewarding. It is happiness in each person and happiness in workplace that is desirable. This article depicts the relationships between lifelong learning of individuals and attainment of happiness in the Navy Organization. How do they relate? The answer is that lifelong learning of the Navy personnel will bring happiness to the Navy because human beings develop themselves through learning, and the purpose of life in society is happiness. Key to this success is to develop the Navy personnel by the process of “Transformative Learning.”

Keywords: Lifelong Learning, Happy workplace, Transformative Learning

1. บทนำ

กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานที่ดูแลความมั่นคงทางทะเลของประเทศ จำเป็นต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จึงจะดำรงความมุ่งหมายด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไว้ได้ ในขณะที่กองทัพเรือคือองค์กรซึ่งเกิดจากการร่วมกันขับเคลื่อนด้วยบุคลากรของกองทัพเรือ ที่ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้นการที่กองทัพเรือจะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลได้ดีเพียงไรนั้น ปัจจัยหลักจึงขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของบุคลากรที่เป็นไปในลักษณะต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผลสัมฤทธิ์จากการทำหน้าที่ของกองทัพเรือและผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากรในกองทัพเรือ สัมพันธ์กับการพัฒนาความสุขให้กับบุคลากรในองค์กรกองทัพเรือ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงนั้นสำคัญอย่างไรต่อการพัฒนาองค์กรเปี่ยมสุข (Happy Workplace)” โดยมีคำตอบเบื้องต้นคือ การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งความสุขในกองทัพเรือ เนื่องจากการเรียนรู้ของบุคลากรก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาความสุขจากภายในตัวของบุคลากร โดยเมื่อบุคลากรมีความสุข กองทัพเรือในฐานะองค์กรที่เกิดจากการรวมกันของบุคลากรที่มีความสุข ย่อมพัฒนาขึ้นเป็นองค์กรแห่งความสุขได้ สำหรับการเปลี่ยนผ่านในลักษณะดังกล่าวได้นั้นจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งก่อให้เกิดบุคลากรเกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเรียนรู้และความร่วมมือภายในกองทัพเรือ

2. เนื้อหา

ก่อนที่จะเข้าใจความหมายและความสำคัญของสถานที่ทำงานเปี่ยมสุขหรือ Happy Workplace ได้นั้นควรต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “องค์กร” เป็นความเข้าใจพื้นฐานก่อนเพราะองค์กรจะประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยงาน ซึ่งมนุษย์จะไปทำงานร่วมกันในที่เดียวกันหรือในสถานที่ทำงานเดียวกันนั่นเอง โดยความหมายขององค์กร หมายถึง “กลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือสำเร็จประโยชน์ร่วมกัน โดยการรวมตัวจะต้องมีการจัดระเบียบ การติดต่อ การแบ่งงานกันทำ และต้องมีการประสานประโยชน์ของแต่ละบุคคล” จากความหมายดังกล่าวการที่กลุ่มคนจะมารวมกันเป็นองค์กรได้ย่อมต้องประกอบด้วยปัจจัยที่มาจากประโยชน์ 2 ประการคือ ประโยชน์ร่วมที่เกิดจากวัตถุประสงค์ขององค์กร และประโยชน์ของแต่ละบุคคล ดังนั้นการที่องค์กรจะเน้นประโยชน์เพียงอย่างเดียวหนึ่งย่อมไม่ส่งผลดีต่อการดำรงสภาพความเป็นองค์กรตามความหมายดังกล่าวได้ เช่น องค์กรที่ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก โดยมองว่าบุคลากรเป็นเพียงเครื่องมือ องค์กรบริหารมนุษย์เสมือนมนุษย์เป็นเครื่องจักรกลการผลิตขององค์กร มองมนุษย์ปราศจากจิตใจ เปรียบมนุษย์เพียงทรัพยากรหนึ่งของสายการผลิต หรือเพียงแค่นี้มนุษย์ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานได้เท่านั้น ก็ย่อมทำให้การองค์กรเสื่อมถอยเพราะมนุษย์ย่อมทนสภาพกดขี่ในองค์กรไม่ได้ หรือในอีกด้านหนึ่งการที่บุคลากรในองค์กรล้าแล้วแต่เล็งเห็นแต่ผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก โดยไม่ได้ทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กรร่วมกัน ก็ย่อมทำให้วัตถุประสงค์และงานขององค์กรไม่บรรลุหรือผลงานด้อยประสิทธิภาพ จนท้ายที่สุดสภาพขององค์กรในสองแนวทางดังกล่าวย่อมไม่สามารถดำรงสภาพอยู่ได้ ดังนั้นองค์กรที่ดีหรือองค์กรที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ย่อมเกิดจากการตระหนักรู้และเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ขององค์กรและผลประโยชน์ของบุคลากรในองค์กรไปพร้อมกัน โดยเมื่อพิจารณา “ความสุข” ความสุขขององค์กรย่อมเกิดจากการสนองความต้องการองค์กรหรือสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์กร และย่อมสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในองค์กรไปพร้อม ๆ กันด้วยเช่นกัน สำหรับวัตถุประสงค์ขององค์กรต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกันหลากหลายตามวัตถุประสงค์ซึ่งแบ่งแยกประเภทขององค์กร เช่น องค์กรภาครัฐ องค์กรธุรกิจ องค์กรรัฐวิสาหกิจ

และองค์กรอาสาสมัคร แต่สำหรับความสุขของมนุษย์ในองค์กรตามประเภทต่าง ๆ นั้น กลับไม่แตกต่างกัน และเป็นไปตามที่ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs theory) ซึ่งเสนอว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยธรรมชาติแล้วมีความพร้อมที่จะทำสิ่งที่ดีหรือพร้อมที่จะสร้างความสุขให้กับตนเอง ความสุขได้จากการตอบสนองความต้องการตามลำดับซึ่งแสดงไว้ในรูปของฐานพีระมิด โดยความต้องการขั้นแรกจะมีมากที่สุดเป็นความต้องการพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนขาดไม่ได้ ไปจนถึงความต้องการสูงสุดในบันไดขั้นที่ 5 โดยขั้นที่ 1 คือความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs) ขั้นที่ 2 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need) ขั้นที่ 4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Need) และ ขั้นที่ 5 ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs) ทั้ง 5 ขั้นนี้คือความสมบูรณ์ของมนุษย์ซึ่งนำมาซึ่งความสุขของชีวิตมนุษย์ตามลำดับ จากบันไดความต้องการทั้ง 5 ขั้นของมาสโลว์ดังกล่าว พอจะจำแนกออกเป็นความต้องการของมนุษย์ที่มาจากปัจจัยที่มาจากความสุขออกเป็น 2 ประเภท คือ ความสุขจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยที่มาจากการได้อยู่ร่วมในองค์กรหรือร่วมในสังคมของมนุษย์คือบันได ขั้นที่ 1 - 4 และความสุขจากปัจจัยภายในหรือเกิดจากแรงขับภายในตัวของมนุษย์คือบันได ขั้นที่ 5 โดยบันไดขั้นที่ 1 - 4 นั้น ล้วนแล้วมาจากองค์กรหรือสังคมมอบให้ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นปัจจัยสี่ อาหาร บ้าน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค (ขั้นที่ 1) ความมั่นคง ปลอดภัยปราศจากความวิตกกังวลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ขั้นที่ 2) การได้รับความรักและความเป็นเจ้าของจากครอบครัว องค์กร (ขั้นที่ 3) การมีชื่อเสียงเกียรติยศ บำเหน็จ ยศ ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจจากการทำหน้าที่ตามโครงสร้างในองค์กรหรือสังคม (ขั้นที่ 4) ซึ่งสิ่งเหล่านี้มนุษย์คาดหวังจากองค์กรและสังคมทั้งสิ้น โดยมนุษย์จะพัฒนาตนเองเพื่อหวังให้ได้ความสุขจากความบริบูรณ์ของสิ่งเหล่านี้ตามที่ตนคาดว่าจะได้รับจากการทำหน้าที่ของตนในองค์กรและสังคม ซึ่งการที่มนุษย์จะบรรลุความคาดหวังทั้ง 4 ขั้นดังกล่าวได้ ล้วนแล้วแต่ต้องเกิดจากการเรียนรู้พัฒนาตนเองให้มีความสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร แต่สำหรับบันไดขั้นที่ 5 ความสมบูรณ์ของชีวิต ซึ่งเกิดจากการสนองความต้องการของตนเอง จึงเป็นความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายในตนเองที่มาจากการพัฒนาตนให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองให้สมบูรณ์ และสิ่งนี้ไม่ได้เกิดจากการคาดหวังจากองค์กรและสังคมแต่เป็นเรื่องของความคาดหวังหรือความฝันของตนเอง โดยการเรียนรู้พัฒนาตนเองจึงถือเป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน

จากข้อสรุปความสุขที่มาจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของมนุษย์ในองค์กรด้วยการเรียนรู้ นั่นถือเป็นความเข้าใจพื้นฐานสำคัญขององค์กรและมนุษย์ในองค์กร ก่อนที่ผู้นำองค์กรจะเข้าไปบริหารจัดการมนุษย์ในองค์กรของตนให้มีประสิทธิผลคือสามารถนำองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพคือสามารถพัฒนาองค์กรให้เกิดความเจริญยั่งยืนดำรงต่อไปในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป คำถามในประเด็นต่อมาว่า “ความสุขที่ได้จากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อองค์กรและตนเองนั้น ปัจจัยทั้ง 2 ประการ มีธรรมชาติในด้านข้อจำกัดหรือขอบเขตของความสุขเพียงไร?” คำตอบอยู่ที่ความเข้าใจหลักการพื้นฐานทฤษฎีด้านการบริหารทรัพยากร ที่ตั้งอยู่ในพื้นฐานว่าทรัพยากรต่าง ๆ มีอยู่อย่างจำกัดจึงต้องเข้าไปบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว โดยความต้องการของมนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุดเป็นแรงขับให้การบริหารจัดการดำรงไปอย่างต่อเนื่องจากความเข้าใจพื้นฐานดังกล่าวนำมาพิจารณาความสุขที่มนุษย์คาดหวังจากองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก จะเห็นได้ทันทีว่าภายใต้ความคาดหวังของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด องค์กรไม่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวให้กับมนุษย์ในองค์กรได้อย่างทั่วถึงภายใต้ทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นไม่ว่าองค์กรจะปรับแผนยุทธศาสตร์ในด้านปัจจัยภายนอกไปเท่าใด มนุษย์ในองค์กรย่อมรู้สึกกว่าตนเองไม่มี

ความสุข และมนุษย์ในองค์กรยังรู้สึกไม่เพียงพอต่อความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของตนอยู่ดี เพราะปราศจากเป้าหมายของความสุขของตนเองที่ชัดเจน ความสุขลักษณะนี้เกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งที่ตนเองได้กับสิ่งที่ผู้อื่นได้ แต่ความสามัคคี จินนำไปสู่ความขัดแย้งซึ่งเป็นปัจจัยของความทุกข์ต่อมนุษย์ในองค์กรแทบทั้งสิ้น แต่ในขณะที่ปัจจัยภายในกลับมีความแตกต่างจากการสนองตอบต่อปัจจัยภายนอกอย่างสิ้นเชิง มนุษย์มีเป้าหมายความสุขของตนเองจากการที่ได้พัฒนาด้านตนเองตามความต้องการของตนเอง ไม่เกิดการเปรียบเทียบเป้าหมายตนเองได้กับผู้อื่น ไม่เกิดการอิจฉาริษยา ไม่เกิดความแตกความสามัคคี ไม่นำไปสู่ความขัดแย้งซึ่งเป็นปัจจัยของความทุกข์ต่อมนุษย์ในองค์กร แต่กลับให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กรและตนเองควบคู่กันไป ซึ่งเป็นปัจจัยของความสุขของมนุษย์ในองค์กร ดังนั้นความเข้าใจที่ว่าในฐานะองค์กรที่ดีต้องมุ่งต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและวัตถุประสงค์ของมนุษย์ในองค์กร และผลของการดำเนินการดังกล่าวนำมาซึ่งองค์กรหรือสถานที่ทำงานที่มีความสุข อาจเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหากปราศจากแนวคิดการให้ความสำคัญและมุ่งตอบสนองต่อปัจจัยภายในของมนุษย์มากกว่าการมุ่งตอบสนองเพียงปัจจัยภายนอก โดยองค์กรต้องตอบสนองให้มนุษย์ในองค์กรได้เกิดการบรรลุความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs)

ดังนั้นจากการทำความเข้าใจความหมายขององค์กรกับความสุขของมนุษย์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของ “องค์กรเปี่ยมสุขหรือองค์กรที่มีสถานที่ทำงานเปี่ยมสุข” หมายถึง องค์กรที่ให้การสนับสนุนและสนองตอบต่อความต้องการของบุคลากรทั้งในด้านวัตถุและด้านการเรียนรู้ โดยองค์กรเน้นการให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของบุคลากรเป็นหลัก เพื่อให้บุคลากรได้บรรลุความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs) อย่างต่อเนื่องทุกช่วงวัยของชีวิต ผ่านการส่งเสริมบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้ภายในองค์กร ซึ่งแนวความคิดนี้นักการศึกษาเรียกว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต Lifelong Learning”

สำหรับความหมายของ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562 ได้ให้ความหมายของ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” คือการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เกิดขึ้นในบุคคลอันเป็นผลมาจากการได้รับความรู้ทักษะหรือประสบการณ์ และเจตคติอย่างต่อเนื่องทุกช่วงวัยของชีวิต อาศัยญญา รัตนอุบล (2559) การเรียนรู้ไม่ได้ถูกจำกัดสำหรับมนุษย์ช่วงวัยใดช่วงหนึ่งหากแต่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกวัย และ UNESCO (1996) ได้เสนอหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ โดยผสมผสานความรู้ทั่วไปที่กว้างขวางเพียงพอเข้ากับโอกาสที่จะศึกษาบางวิชาอย่างละเอียดลึกซึ้ง การเรียนรู้เพื่อรู้หมายถึงการฝึกฝนในวิธีเรียนรู้เพื่อจะได้ตกตะกอนประโยชน์จากการศึกษาไปจนตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง เพื่อจะได้ไม่เพียงแต่มีความชำนาญทางด้านวิชาชีพเท่านั้นแต่จะต้องสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ทางสังคมและในการประกอบอาชีพ อาจเป็นการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนจากสภาพในท้องถิ่นหรือประเทศนั้น ๆ หรืออาจเป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติงาน 3) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจผู้อื่นและตระหนักว่ามนุษย์เราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินโครงการร่วมกันและเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นว่าความหลากหลายความเข้าใจอันดีต่อกัน และสันติภาพมีคุณค่าควรจะรักษาไว้ 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อจะได้สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้น ดำเนินงานต่าง ๆ โดยอิสระเสรียิ่งขึ้น มีดุลยพินิจ และความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น และครอบคลุมทุกด้าน คือด้านความจำเป็นการใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย และทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่น จากความหมายของการเรียนรู้หลักการทั้ง 4 ประการดังกล่าวสรุปได้ว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องเรียนรู้ตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต ที่จะนำความรู้ไปก่อประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมตลอดจนปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้ดีขึ้นหรืออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของ

มนุษย์ผู้อื่นในสังคม โดยมีกุญแจของความสำเร็จคือ “รู้” กับ “ตระหนักรู้” โดยแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำคัญต่อสถานที่ทำงานที่มีความสุข เพราะมนุษย์ทำงาน 8 ชม.ต่อวัน สถานที่ทำงานเป็นทั้งสถานที่ทำงานและแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาองค์กรและพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน ดังนั้นองค์กรจึงมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับมนุษย์ในองค์กรหรือที่เราคุ้นชินกับคำว่า “การศึกษาภายในองค์กร” และสำหรับการส่งเสริมให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนได้อย่างต่อเนื่องขององค์กรหรือสังคมนั้น นักการศึกษาเรียกสิ่งนี้ว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ดังนั้นการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นเครื่องมือขององค์กรและสังคมที่จะพัฒนามนุษย์ในองค์กรและสังคมให้สามารถพัฒนาความสุขขององค์กรและความสุขภายในมนุษย์ได้ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้นภายในองค์กรและสังคมตามความต้องการของบุคคลนั้น (มาสเตอร์ ชั้นที่ 5) โดยแนวคิดปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning)

หัวข้อ	รายละเอียด
ความเชื่อ	การเรียนรู้ที่แท้เกิดขึ้นภายในตนเองอยู่ตลอดเวลา
ธรรมชาติการเรียนรู้	ความรู้เกิดขึ้นในตนในได้ทุกที่ทุกสถานการณ์ด้วยการผ่านการไตร่ตรองและการลงมือกระทำด้วยตนเอง
วัตถุประสงค์การเรียนรู้	เข้าใจเหตุผลในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเช่นปรากฏการณ์ทางสังคม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์แก่ตนเองได้
กระบวนการเรียนรู้	มุ่งไปสู่ความคาดหวังของตนและองค์กร
ผลผลิตของการเรียนรู้ (output)	ตนเองสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการชี้นำตนเองให้เรียนรู้เองได้
ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (outcome)	เกิดเจตพิสัย (Affective Domain) ใฝ่รู้ จนนำไปสู่การพัฒนา พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) และ ทักษะ พิสัย (Psychomotor Domain) ของตนเอง
ผลกระทบของการเรียนรู้ (impact)	ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อองค์กร ต่อสังคม

ที่มา: วีรฉัตร สุปัญญา (2561)

ตารางที่ 2 ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education)

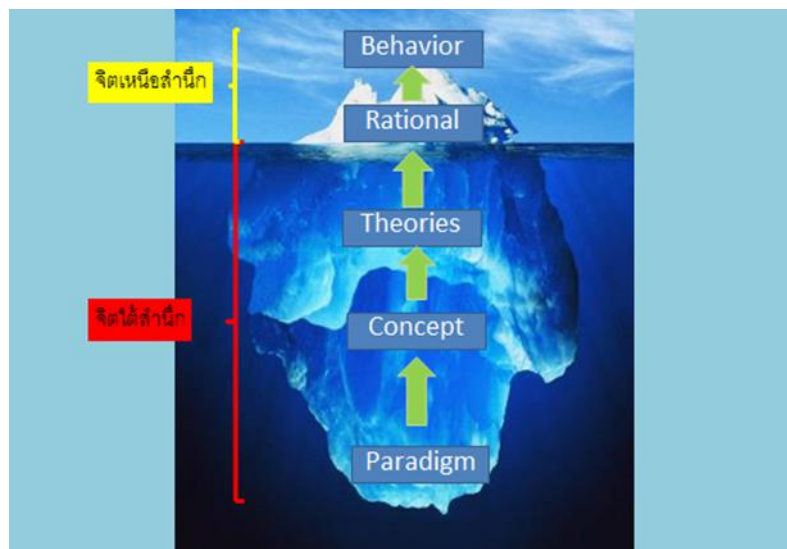
หัวข้อ	รายละเอียด
ความเชื่อเรื่องการศึกษา	การศึกษาที่แท้จริงคือการส่งเสริมให้มนุษย์เรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา
ธรรมชาติการศึกษา	ไม่มีติดรูปแบบใดของการศึกษา
วัตถุประสงค์การศึกษา	มุ่งส่งเสริมให้มนุษย์เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้โดยไม่ผ่านอุปสรรคใด ๆ
กระบวนการศึกษา	มุ่งไปสู่ความคาดหวังของบุคลากรและองค์กร
ผลผลิตของการเรียนรู้ (output)	ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการชี้นำตนเองให้เรียนรู้เองได้
ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (outcome)	ผู้เรียนเกิดความหลงใหลการเรียนรู้
ผลกระทบของการเรียนรู้ (impact)	ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อองค์กร ต่อสังคม

ที่มา: วีรฉัตร สุปัญญา (2561)

สำหรับกองทัพเรือเป็นองค์กรรูปแบบหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์หลักขององค์กรคือรักษาความมั่นคงทางทะเลของประเทศ ซึ่งขับเคลื่อนองค์กรด้วยข้าราชการกองทัพเรือเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างของกองทัพเรือลักษณะพิเศษขององค์กรด้านความมั่นคงโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรด้านความมั่นคงทางทะเลซึ่งสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านทะเลในลักษณะการพึ่งพาอาศัยกัน (Complex Interdependence) ซึ่งข้าราชการกองทัพเรือจำเป็นต้องทำความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันของบุคคล ฐานัน เศรษฐกิจ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันผ่านทะเล เข้าใจและตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถานการณ์ทางทะเลทั้งในระดับภูมิภาคและโลก สามารถเรียนรู้ที่จะจัดการกับความซับซ้อนของปัญหาด้านความมั่นคงจากความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวได้ การที่ข้าราชการกองทัพเรือจะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกองทัพเรือคือรักษาความมั่นคงทางทะเลได้นั้น กุญแจสำคัญอยู่ที่คำว่า “รู้” และ “ตระหนักรู้” โดยคำว่า “รู้” คือการที่เข้าใจโลกาภิวัตน์ที่มีธรรมชาติคือการพึ่งพาอาศัยกันและ “ตระหนักรู้” ถึงความสำคัญของทุกหน้าที่ในกองทัพเรือที่ข้าราชการทหารเรือในทุกหน้าที่ล้วนทำงานเพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์ของกองทัพเรือในลักษณะร่วมกัน และผ่านจิตสำนึกที่เกิดจากความตระหนักรู้ดังกล่าวว่า ทุกคนในกองทัพเรือต้องมุ่งพัฒนาตนด้วยการเรียนรู้และทำหน้าที่ของตนให้ได้ จนตนเองเกิดความเคารพในตนจากคุณค่าของตนเองที่เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละวัน จนเกิดการยอมรับและได้รับความเคารพจากผู้อื่นภายในกองทัพเรือ และเกิดจิตสำนึกที่เกิดจากความตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์ที่เกิดจากปัจจัยภายนอกในลักษณะที่เป็นผลประโยชน์ร่วมของทุกคน (Absolute Gain) ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ต้องได้รับการส่งเสริมผ่านการศึกษาตลอดชีวิตของกองทัพเรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้นภายในตัวของข้าราชการกองทัพเรือในทุกวัน ก่อให้เกิดการพัฒนาความสุขขึ้นในองค์กรในลักษณะที่ยั่งยืนกว่าการที่กองทัพเรือจะมุ่งตอบสนองปัจจัยภายนอกด้วยการเพิ่มเงินเดือน ยศ ตำแหน่ง หรือสวัสดิการ แต่เพียงอย่างเดียว

สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของข้าราชการกองทัพเรือผ่านการศึกษาตลอดชีวิตภายในกองทัพเรือ นั้นจากการที่ได้กล่าวข้างต้น ความสุขจากการเรียนรู้ประกอบด้วยปัจจัย 2 ปัจจัยคือ “รู้” และ “ตระหนักรู้ถึง ความสำคัญของทุกหน้าที่ในองค์กรที่มุ่งสู่วัตถุประสงค์ขององค์กรร่วมกัน” คำถามต่อมาคืออะไรสำคัญกว่ากัน

ระหว่าง “รู้” กับ “ตระหนักรู้” ซึ่งคำตอบคือ ความตระหนักรู้ เพราะความตระหนักรู้ก่อให้เกิดความพยายามในการเรียนรู้ภายในตน ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของตนเองภายในองค์กร ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ในขณะที่ “รู้” อาจไม่ก่อให้เกิด “ความตระหนักรู้” เพราะถึงรู้แล้วแต่ไม่ได้นำสิ่งที่รู้ไปสู่ประโยชน์ขององค์กร หรือนำไปใช้ในทางที่ผิด ก็ไม่ก่อให้เกิดความสุขใด ๆ และผู้รู้อาจหยุดการเรียนรู้ไว้เพราะถือว่าตนรู้แล้ว ประเด็นนี้ถือว่าเป็นกุญแจของการพัฒนาความสุขภายในกองทัพเรือผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากรในกองทัพเรือ ดังนั้นการส่งเสริมการศึกษาของกองทัพเรือจึงต้องเริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ให้กับบุคลากรของกองทัพเรือ แล้วจึงสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ให้กับบุคลากร โดยความตระหนักรู้เป็นเรื่องของทัศนคติต่อโลก (Paradigm) ของแต่ละบุคคลซึ่งการให้การศึกษาเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ได้นั้นไม่สามารถกระทำการผ่านการศึกษาอบรมในแบบปกติได้เพราะเป็นเรื่องของการปรับจิตใต้สำนึกตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (transformative learning theory) ของ Mezirow (1991) ได้พัฒนาทฤษฎีขึ้นมาบนฐานของการปรับปรุงการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกับการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญแต่เฉพาะตัวเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความเชื่อ กระบวนทัศน์ มโนทัศน์ กระบวนทัศน์ (paradigm) ให้ผุดขึ้นเป็นมโนธรรมสำนึกใหม่ผ่านการวิพากษ์ตนเองอย่างใคร่ครวญ (critical self-reflection) ซึ่งวิธีการนี้เท่านั้นจึงจะปรับจิตใต้สำนึกของบุคลากรกองทัพเรือให้เกิดความตระหนักรู้ได้ โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อโลก ซึ่งทัศนคติต่อโลกจะกำหนด มโนทัศน์ (concept) ทฤษฎี (theories) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ โดยจิตใต้สำนึกนี้จะควบคุมจิตเหนือสำนึกคือการใช้เหตุผลของมนุษย์ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมของบุคคลในที่สุด ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่อยู่ในจิตใต้สำนึกจะนำไปสู่การแสดงด้านพฤติกรรมของมนุษย์

จากทฤษฎีของ Jack Mezirow กระบวนทัศน์หรือทัศนคติต่อโลกเป็นส่วนที่ฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ซึ่งมีความแตกต่างกันและเป็นส่วนที่จะกำหนดมโนทัศน์ (concept) ชุดทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายเหตุผล ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ด้วยเช่นกัน จิตใต้สำนึกนี้มีอิทธิพลต่อจิตเหนือสำนึก ผ่านการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice) เพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง จนนำไปสู่พฤติกรรมและอุปนิสัย โดยความหมายของกระบวนทัศน์ (paradigm) Capra (1986) นิยามคำว่า กระบวนทัศน์เชิงสังคม (social paradigm) หมายถึง มโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และการปฏิบัติ (practices)

ที่ชุมชน (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริงที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น เป็นทัศนะแม่บทที่เป็นรากฐานของการกำหนดมโนทัศน์ในลำดับถัดมา มโนทัศน์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งหลายสิ่งต่างกัน แต่มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน ในทางสังคมวิทยา มโนทัศน์เป็นความหมายของคำศัพท์ที่นักสังคมวิทยาใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมเพื่อจำแนกประเภทของสิ่งที่สังเกตได้และใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น รวมทั้งการสร้างทฤษฎี (theory) เช่น การที่มนุษย์คนหนึ่งมีกระบวนการทัศน์ว่าธรรมชาติของโลกมนุษย์ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและการแข่งขันกันระหว่างกัน สำหรับมโนทัศน์ของ “ชีวิต” ของมนุษย์คนหนึ่ง ชีวิตจึงขึ้นอยู่กับ “ผลประโยชน์” ในลักษณะสัมพันธ์กับมนุษย์คนอื่น (relative gain) มองว่าอะไรก็ตามที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ตนเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมที่สุด ไม่ว่าผลประโยชน์นั้นจะได้มาด้วยวิธีการใดก็ตาม และผลประโยชน์ที่ตนได้มานั้นจะต้องได้มากกว่ามนุษย์อื่นหรือมองเชิงสัมพันธ์ ซึ่งมโนทัศน์นี้นำไปสู่การยึดในทฤษฎีที่สอดคล้องกับมโนทัศน์ของตน ทฤษฎี หมายถึง ข้อเสนอเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยบอกให้ทราบถึงกลไกเหตุและผล รวมทั้งกระบวนการของสิ่งต่าง ๆ ที่ถึงแม้จะไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงทฤษฎีเป็นตัวกลางที่เชื่อมระหว่างเหตุและผลหรืออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยเมื่อเราทำเหตุสิ่งใดทฤษฎีก็จะทำนายว่าจะเกิดผลอย่างไร จากตัวอย่างการที่มโนทัศน์ของชีวิตของมนุษย์คนหนึ่งขึ้นอยู่กับ ผลประโยชน์สัมพันธ์ มองเพียงว่าอะไรก็ตามที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ตน เป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมที่สุด ซึ่งการที่จะได้ผลประโยชน์ที่มากกว่าได้ มีเหตุมาจากอำนาจหรือมาจากทฤษฎีที่ว่า “อำนาจนำมาซึ่งผลประโยชน์” ดังนั้นคน ๆ นี้จึงมุ่งแสวงหาอำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำมาสู่การสรุปผ่านตารางที่ 3 ตัวอย่างของการแสดงพฤติกรรมในองค์กรแบบที่มีทัศนคติต่อโลกว่าโลกมนุษย์ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและการแข่งขันกัน

ตารางที่ 3 ตัวอย่างของการแสดงพฤติกรรมในองค์กรแบบหนึ่ง

จิต	หัวข้อ	รายละเอียด
จิตใต้สำนึก	กระบวนการทัศน์ (paradigm)	เชื่อว่าธรรมชาติขององค์กรและสังคม มนุษย์ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและการแข่งขันกัน มนุษย์ต่างต่อสู้แย่งชิง
	มโนทัศน์ (concept)	ชีวิตขึ้นอยู่กับผลประโยชน์สัมพันธ์ (ฉันต้องได้มากกว่าเหนือกว่า) และ มองเพียงว่าอะไรก็ตามที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ตนเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมที่สุด
	ทฤษฎี (theories)	อำนาจคือธรรม และอำนาจนำมาซึ่งผลประโยชน์
จิตเหนือสำนึก	การตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice)	ตัดสินใจเลือกบนพื้นฐานการมีอำนาจ ผู้มีอำนาจคือ ผู้มีเหตุผล
	พฤติกรรมที่แสดงออก (behavior)	แก่งแย่ง แย่งชิง ไม่ร่วมมือ ทำเพื่อมุ่งสู่อำนาจ
	ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (impact)	ก่อให้เกิดความทุกข์ อยู่ดิ้นรน แยกความสามัคคี ในองค์กร องค์กรไม่พัฒนา องค์กรแห่งความทุกข์

จากตัวอย่างจากการสรุปตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ตั้งแต่กระบวนการทัศน์ ซึ่งฝังอยู่ภายในจิตใต้สำนึก ซึ่งมีอิทธิพลอยู่เหนือจิตเหนือสำนึก จนนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรม โดยรูปแบบองค์กร

เปี่ยมสุขที่มีลักษณะสถานที่ทำงานเปี่ยมสุขนั้น จะมีลักษณะของมนุษย์ในลักษณะซึ่งอธิบายได้ตามตารางที่ 4 มนุษย์ในองค์กรเปี่ยมความสุขดังนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะของมนุษย์ในองค์กรเปี่ยมสุข

จิต	หัวข้อ	รายละเอียด
จิตใต้สำนึก	กระบวนทัศน์ (paradigm)	เชื่อว่าธรรมชาติขององค์กรและสังคม มนุษย์ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งแต่มนุษย์ต่างร่วมมือกัน
	มโนทัศน์ (concept)	ชีวิตขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ร่วมกัน (ไม่เปรียบเทียบกัน ผลประโยชน์ขึ้นอยู่กับความสามารถและความขยัน)
	ทฤษฎี (theories)	ความร่วมมือคือธรรม และความร่วมมือนำมาซึ่งผลประโยชน์ร่วม トラบที่สังคมได้ ตนเองก็ย่อมได้
จิตเหนือสำนึก	การตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice)	ตัดสินใจเลือกบนพื้นฐานความคิดเห็นร่วม
	พฤติกรรมที่แสดงออก (behavior)	ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมิน ร่วมรับผลประโยชน์
	ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (impact)	ก่อเกิดความสุข ยุติธรรม ความสามัคคี ในองค์กร องค์กรพัฒนา องค์กรแห่งความสุข

จากตารางที่ 3 และตารางที่ 4 สรุปได้ว่าช่องว่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ขององค์กรซึ่งมนุษย์ในองค์กรที่มีกระบวนทัศน์แตกต่างกันย่อมส่งผลให้เกิดความสุขทุกข์ในองค์กรที่แตกต่างกันไป คำถามจึงอยู่ที่ว่า “ด้วยวิธีการอย่างไรจึงจะลดช่องว่างดังกล่าวได้” ประเด็นนี้ Mezirow ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 4 ขั้นตอนในการปรับกระบวนทัศน์ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเปลี่ยนแปลงมุมมอง ขั้นที่ 2 การเปลี่ยนแปลงจิตนิสัย ขั้นที่ 3 การเรียนรู้กรอบอ้างอิงใหม่/ กระบวนทัศน์ และขั้นที่ 4 การถ่วงดุลพิจารณากรอบอ้างอิงเดิมอย่างประณีต การเปลี่ยนแปลงมุมมองนั้นเป็นขั้นแรกของการก่อกองสะท้อนเชิงวิพากษ์อย่างใคร่ครวญ ระหว่างสิ่งเก่าและสิ่งใหม่ จนเกิดการพัฒนาจิตนิสัย พัฒนาไปสู่การเรียนรู้กรอบอ้างอิงใหม่ ใคร่ครวญพิจารณากรอบอ้างอิงใหม่อย่างประณีต หรือใคร่ครวญสิ่งที่มีอยู่เดิม (บทตั้ง) กับสิ่งที่เป็นอย่างจริง (บทขัดแย้ง) จนได้ข้อสรุป (บทสรุป) ด้วยการใคร่ครวญแล้วทดลองกระทำ โดยผลจากการกระทำจะเป็นบทสรุปซึ่งจะกลายเป็นบทตั้ง ที่ก่อให้เกิดบทขัดแย้งอีกต่อไป ซึ่งบทตั้งกับบทขัดแย้งและประนีประนอมกันเป็นบทสรุปที่สูงขึ้นไปนั้นเป็นธรรมชาติคือการพัฒนาตัวเองของความคิด ซึ่งสิ่งที่ Mezirow ได้อธิบายไว้นี้ ได้รับการวิพากษ์จากนักการศึกษาอีกหลายท่านเช่น Taylor (1997); Illeris (2004) ซึ่งได้สรุปว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มิติทางปัญญา มิติทางอารมณ์ และมิติทางสังคม ด้วยการใคร่ครวญและทดลองกระทำ แล้วนำผลการกระทำมาใคร่ครวญด้วยการตั้งเป็นบทตั้ง บทขัดแย้ง ได้บทสรุปและนำไปปฏิบัติ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 มิติ โดยการที่มนุษย์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงมิติ 3 มิติดังไปพร้อม ๆ กัน ไม่สามารถแยกมิติใดออกมาพัฒนาเพียงอย่างเดียวได้ (ชนัดดา ภูงส์ทอง, 2560) ดังนั้น แนวทางการพัฒนาความสุขภายในกองทัพเรือจึงต้องทำความเข้าใจกับระหว่างแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในฐานะเป้าหมายของข้าราชการและกองทัพเรือ และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในฐานะแนวคิดการพัฒนาเครื่องมือด้านการศึกษาของกองทัพเรือในการพัฒนามนุษย์ให้เกิดความตระหนักรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 มิติคือ มิติทางปัญญา มิติทางอารมณ์ และมิติทางสังคม

ผลการทำวิจัยที่ผ่านมาได้มีการนำแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัติในหลายรูปแบบ ในหลายองค์กร เช่น McEwen (2006) ทำการศึกษาความจำเป็นของการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ การบริหารโบสถ์ในคริสต์ศาสนาในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งศึกษาถึงการสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชนต่อการพัฒนาสังคมของชาวคริสเตียน และเพื่อความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนและกลุ่มมนุษย์ที่ทำงานร่วมกัน ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลง ชนิดดา ภูหงส์ทอง (2560) ทำการวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านวิธีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ฯลฯ แต่สำหรับการนำไปใช้ในองค์กรทางทหาร พบว่า ยังไม่ได้แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงไปใช้พัฒนา ความสุขในองค์กร แต่เมื่อมองในมิติว่าองค์กรทหารก็เป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรซึ่งประกอบด้วยมนุษย์ ในองค์กรแล้ว เชื่อได้ว่าแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง นับเป็นพื้นฐาน ที่ดีต่อการพัฒนาความสุขของข้าราชการและกองทัพเรือได้

3. สรุป

จากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งกองทัพเรือในฐานะองค์กรด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล และตระหนักถึงความสำคัญต่อการปรับตัวรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ กองทัพเรือในฐานะองค์กรต้องอาศัยการขับเคลื่อนด้วยบุคลากรกองทัพเรือ ซึ่งก็หมายความว่าบุคลากร กองทัพเรือจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง ทางทะเลเพื่อป้องกันภัยคุกคามที่เข้าใกล้กับสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากรกองทัพเรือ จนเกิดความรู้และความตระหนักถึงความสำคัญในหน้าที่ของตนจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญทั้งต่อตนเองที่ การเรียนรู้ก่อให้เกิดความสุขที่เกิดจากการเคารพคุณค่าภายในตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังก่อให้เกิด ความสุขที่เกิดจากการเคารพคุณค่าจากการได้รับความยอมรับและความเคารพจากผู้อื่นภายในองค์กร โดยกองทัพเรือในฐานะองค์กรจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรผ่านการศึกษาขององค์กรให้บุคลากร เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา หรือเรียกว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งการเรียนรู้ของบุคลากรผ่านการส่งเสริม การศึกษาขององค์กรในลักษณะตลอดชีวิตดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทัพเรือได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำมาซึ่งการพัฒนาความสุขของบุคลากรในกองทัพเรือด้วยเช่นกัน โดยความสุข จากการเรียนรู้ประกอบด้วยปัจจัย 2 ปัจจัยคือ “รู้” และ “ตระหนักถึงความสำคัญของทุกหน้าที่ในองค์กรที่ มุ่งสู่วัตถุประสงค์ขององค์กรร่วมกัน” โดย “ความตระหนัก” เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิด “รู้” ซึ่งวิธีการที่จะ เปลี่ยนแปลงความตระหนักได้นั้นไม่สามารถกระทำผ่านการศึกษาด้วยวิธีปกติได้ จำเป็นต้องกระทำผ่าน การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีหลักคือ การใคร่ครวญสิ่งที่มียุติธรรม (บทตั้ง) กับสิ่งที่ป็นจริง (บทขัดแย้ง) จนได้ข้อสรุป (บทสรุป) แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผลของการปฏิบัติจะกลายเป็นบทตั้งที่ก่อให้เกิดบทขัดแย้งอีก ต่อ ๆ ไป บทตั้งกับ บทขัดแย้ง ประนีประนอมกันเป็นบทสรุปที่สูงขึ้นไป ซึ่งเป็นธรรมชาติคือการพัฒนาตัวเอง ของความคิดโดยนำไปสู่ชีวิตที่สมบูรณ์หรือชีวิตที่มีความสุข ในฐานะข้าราชการกองทัพเรือควรตั้งคำถามต่อ ตนเองว่า “อำนาจนำมาซึ่งความสุขจริงหรือ ? แล้วที่ผ่านมามีอำนาจมากขึ้นตามยศตำแหน่งที่ได้รับชีวิต ของเรามีความสุขมากขึ้นหรือน้อยลง ?”

บรรณานุกรม

- จันทร์ชัย ถวิลพิพัฒน์กุล. (2558). **อนาคตภาพของรูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อการสร้างเสริมองค์กรสุขภาวะอย่างบูรณาการ**. (ปริญาญาคูศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนัดดา ภูงษ์ทอง. (2560). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง: ความท้าทายของผู้สอนในระดับอุดมศึกษา. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, 24(1), 163-182.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. (2562, 1 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 49-53. สืบค้น 9 มกราคม 2563, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF
- วิจารณ์ พานิช. (2558). **เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)**. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.
- วีรฉัตร สุปัญญา. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ใน **เอกสารประกอบการสอน วิชา 2750863 การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในองค์กร**. (น. 23-25). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2559). **การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2562). **แนวคิดการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adams, D. N. (2007). Lifelong Learning Skills and Attributes: The Perceptions of Australian Secondary School Teachers. **Issues in Educational Research**, 17(2), 149-160.
- Capra, F. (1986). The Concept of Paradigm and Paradigm Shift. **Journal of Consciousness and Change**, 9, 11-17.
- Cranton, P. (2016). **Understanding and promoting transformative learning: a guide to theory and practice**. (3rd ed.) San Francisco: Jossey-Bass.
- Darwin, C. (1859). **On the Origin of Species by Means of Natural Selection**. Retrieved April 15, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/On_the_Origin_of_Species
- Dirkx, J. M. (1998). Transformative Learning Theory in the Practice of Adult Education. **Journal of Lifelong Learning**, 7, 1-14.
- Dong, W. (2004). Improving Students' Lifelong Learning Skills in Circuit Analysis. **China Papers**, 4(November), 75-78.
- Illeris, K. (2004). Transformative Learning in the perspective of a comprehensive learning theory. **Journal of Transformative Education**, 2(2), 79-89.
- Kitchenham, A. (2008). The Evolution of John Mezirow's Transformative Learning Theory. **Journal of Transformative Education**, 6(2), 104-123
- McEwen, R. M. (2006). **A Critical Analysis of Transformative Learning Theory: Utilizing a Social Constructionist Framework: Toward a Theoretical Model with Implications**. (the degree of Doctor of Philosophy). Trinity International University.

- Mezirow, J. (1991). **Transformative Dimensions of Adult Learning**. San Francisco: Jossey Bass Publisher.
- Mezirow, J. (2000). **Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress**. The Jossey-Bass Higher and Adult Education Series. San Francisco: Jossey-Bass.
- Sherry, K.-R. K. (2012). **Exploring the Habitus: A Phenomenological Study of Transformative Learning Processes**. (the degree of Doctor of Education). Faculty of The Graduate School of Education and Human Development.
- Taylor, E.W. (1997). Building on the theoretical debate: A critical review of the empirical studies of Mezirow s transformative learning theory. **Adult Education Quarterly**, 48(1), 34-60.
- UNESCO. (1996). **World Education Report 1995**. Oxford: Oxford University Press.

อุดมคติชีวิตตามพระพุทธรศาสนาเถรวาท The Ideal Life as Conceived in Theravada Buddhism

ภาชิต สุขวรรณดี¹ สุดใจ ภูงลี²

Bhasit Sukhawandee¹ Sudjai Pookonglee²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

(Received 16/04/2020, Revised 03/05/2020, Accepted 09/05/2020)

บทคัดย่อ

อุดมคติของชีวิตตามพระพุทธรศาสนาเถรวาท เป็นวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษา 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อุดมคติตามหลักพระพุทธรศาสนาเถรวาทจึงหมายถึงการดำรงชีวิตให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่าอรรถ 3 ประการ ได้แก่ ทิฐุธัมมิกัตถะ ประโยชน์ ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งเป็นขั้นต้น คือ ชั้นธรรมดาสามัญที่มนุษย์ต่างมุ่งหมายกันในโลกนี้ สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ในเบื้องต้นหรือประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิตเป็นหลักประกันในอนาคตและภพหน้า กล่าวคือ มีศีล จาคะ และปัญญา และปรมาตถะ ประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต ซึ่งเป็น อุดมคติขั้นสูงสุด คือ การรู้แจ้งสภาวะธรรมของสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริง คือ การเข้าถึงสภาวะ ที่เรียกว่า "นิพพาน" คือ ดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวงได้

คำสำคัญ: อุดมคติชีวิต, คำสอนของพระพุทธรศาสนา, พระพุทธรศาสนาเถรวาท

¹อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย, E-mail: planningpasa@gmail.com

²อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย, E-mail: planningpasa@gmail.com

Abstract

The Ideal Life as Conceived in Theravada Buddhism means to live for the attainment of the aims of life called 3 Atthas. They are 1) Ditthadhammikattha means a present benefits related to present life which is a basic benefits of human beings in this world, 2) Samparayikattha means a future benefits related to life value to guarantee for future ethics, i.e. Sila, Caga , Panna, and 3) Paramattha means the highest benefits of life or a beneficial of life which is the highest ideal which all people should practice to attain what is called “Nibbana”, i.e., to get rid of all defilements.

Keyword: The Ideal Life, The Buddhist Teaching, Theravada Buddhism

1. บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ นอกจากการตั้งคำถามว่าชีวิตอะไร ชีวิตมาจากไหน อะไรเป็น แก่นแท้หรือตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ซึ่งอาจมีแนวคิดที่ต่างกัน คำถามเกี่ยวกับชีวิตที่สำคัญคือ มนุษย์เกิดมาเพื่ออะไร ชีวิตที่มีคุณค่าเป็นอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตที่มนุษย์ควรแสวงหาอันเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต สิ่งมีค่าที่สุดในชีวิตมีเพียงสิ่งเดียวหรือหลายสิ่ง ชีวิตที่ดี มีคุณค่าและชีวิตที่ประเสริฐเป็นอย่างไร ซึ่งในการตอบคำถามและอธิบายเหตุและผลจึงมีแนวความคิดที่แตกต่างกันทั้งในทางปรัชญาและศาสนาเกี่ยวกับคุณค่าและจุดหมายของชีวิต

กล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล การกระทำของมนุษย์จึงเกิดจากการวางแผนเพื่อหวังผลที่เกิดขึ้น ผลที่มนุษย์คาดหวังคือจุดหมาย ดังนั้นมนุษย์จึงดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมาย คำว่าจุดหมายของชีวิตในทางปรัชญาเรียกว่า อุดมคติของชีวิต พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (2556, น, 1422) ได้ให้ความหมายของคำว่า อุดมคติ ไว้ว่า “จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริงทางใดทางหนึ่งที่มีมนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน” พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2540, น, 45) ได้ให้ความหมายของคำว่า อุดมคติ ไว้ว่า “จุดหมายสูงสุดที่บุคคลหรือสังคมมุ่งบรรลุถึง” คำว่าเป้าหมายหรือจุดหมายของชีวิตในที่นี้หมายถึงเป้าหมายสูงสุดซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการมากที่สุดในชีวิต

ดังนั้น อุดมคติ จึงหมายถึง ความจริงอันสูงสุดที่มนุษย์ทุกคนถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน เป็นความจริงอันสูงสุดที่เป็นแรงจูงใจให้มนุษย์ทุกคนพยายามบรรลุถึง เป็นจินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงามและความจริงในทางใดทางหนึ่งที่มีมนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน มีทั้งที่เป็นเป้าหมายชั้นโลกียะ หมายถึง คนส่วนใหญ่ต้องการมีความรู้ความสามารถ ต้องการมีอาชีพทำที่เป็นหลักฐานและมีรายได้ดี ต้องการมีที่อยู่ที่ดีสะดวกสบาย ต้องการปัจจัยต่าง ๆ มาบำรุงบำเรอเลี้ยงชีวิตอย่างเพียงพอ และเป้าหมายชั้นโลกุตระ เป็นเป้าหมายชั้นสุดท้ายของชีวิต อุดมคติของชีวิต จึงรวมเอาความเชื่อ ทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคลหรือของสังคมเข้าไว้ด้วยกันทั้งในลักษณะย่อยและลักษณะรวม

บทความทางวิชาการนี้ต้องการทราบว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทมีคำสอนเกี่ยวกับอุดมคติชีวิตอย่างไร และมีวิธีการปฏิบัติเพื่อบรรลุอุดมคตินั้นอย่างไร

2. ความหมายของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

2.1 กำเนิดชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงประเภทกำเนิดชีวิตของสรรพสัตว์ไว้ 4 ประการ คือ (ที.ปา 11/263/242)

2.1.1 ชลาพุชะ สัตว์กำเนิดในครรภ์ คือ คลอดออกมาเป็นตัว เช่น คน ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น

2.1.2 อณฑชะ สัตว์เกิดในไข่ คือ กำเนิดออกเป็นไข่ก่อนแล้วจึงฟักเป็นตัว เช่น นก เป็ด ไก่ จระเข้ เต่า เป็นต้น

2.1.3 สังเสทชะ สัตว์เกิดในโคล คือ เกิดในของชื้นแฉะ เน่าเปื่อยขยายแพร่ออกไป เช่น หนอนบางชนิด เชื้อไวรัส เป็นต้น

2.1.4 โอปปาติกะ สัตว์เกิดผุดขึ้น คือ เกิดผุดขึ้นเต็มตัวในทันทีทันใดไม่ต้องเจริญเติบโตผ่านวัยทารก เมื่อตายก็ไม่ทิ้งซากศพไว้ เช่น เทวดา สัตว์ในอบายภูมิ เว้นสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เมื่อสุจิตได้ผสมกับไขแล้ว จะมีวิวัฒนาการตามขั้นตอน ดังนี้
1) กลละ เกิดเป็นสภาพน้ำเมือกใส 2) อัพพุทะ เปลี่ยนจากสภาพน้ำใสเป็นน้ำเมือกขุ่น 3) เปสิ เปลี่ยนจากสภาพน้ำขุ่นเป็นข้นเป็นเนื้อ 4) ฆนะ เปลี่ยนจากสภาพข้นเนื้อ (เล็ก) เป็นก้อนเนื้อ (ส.ส. 15/803/248)

วคิน อินทสระ ให้ทรรศนะเกี่ยวกับชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาว่า “ชีวิตเป็นการรวมตัวของรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งทางพระพุทธศาสนาได้วิเคราะห์ออกเป็น 5 อย่าง เรียกว่า ชันธ์ 5” (วคิน อินทสระ, 2530, หน้า 5) ประกอบด้วย

1) **รูปขันธ์** กองแห่งรูป หมายถึง ส่วนประกอบของชีวิตที่เป็นสสาร (Matter) เช่น ขน ผม เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ โลหิต เป็นต้น ลมตามช่องว่างในร่างกาย ความร้อนในร่างกาย ส่วนประกอบของร่างกายที่เป็นรูป เช่นนี้ สรุปลงเป็นธาตุ 4 คือ สิ่งที่มีลักษณะข้นแข็งในกายเป็นธาตุดิน สิ่งที่มีลักษณะเหลวเอบอบในกายเป็นธาตุน้ำ สิ่งที่มีลักษณะเบาพัดไปมาในกายเป็นธาตุลม และสิ่งที่มีลักษณะร้อนภายในกายเป็นธาตุไฟ

2) **เวทนาขันธ์** โดยความหมายในพระพุทธศาสนา คือความรู้สึกลึกซึ้ง ทุกข์หรือเฉยๆ (Sensation or Feeling) แบ่งเป็น 3 คือ

2.1) สุขเวทนา ความรู้สึกเป็นสุข

2.2) ทุกขเวทนา ความรู้สึกเป็นทุกข์

2.3) อทุกขมสุขเวทนา หรืออุเบกขา ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ทุกข์ไม่สุข

3) **สัญญาขันธ์** หมายถึง ความจำได้หมายรู้ (Perception or Memory) เช่น จำรูป เสียงกลิ่น รส โผฏฐัพพะได้ เมื่อเผชิญหรือประสบเข้ากับสิ่งนั้น ๆ

4) **สังขารขันธ์** คือ ความคิดปรุงแต่ง คิดดีเป็นกุศลหรือเป็นบุญ คิดชั่วเป็นอกุศลหรือเป็นบาป คิดไม่ดีไม่ชั่วเป็นอพยากรณ์ กล่าวคือ คุณธรรมเป็นกุศลสังขาร กิเลสเป็นอกุศลสังขาร กิเลสและคุณธรรมนี้เองเป็นตัวปรุงแต่งให้จิตเป็นไปต่าง ๆ จิตจะดีหรือชั่วก็อยู่ที่คุณธรรมกับกิเลสทั้งสองอย่างนี้เข้าไปปรุงแต่ง เปรียบเสมือนสีที่ผสมลงไปในน้ำ ทำให้น้ำซึ่งใสสะอาดอยู่กลับแปรเปลี่ยนไปเป็นสีต่าง ๆ ตามชนิดของสีแต่ละชนิด

5) **วิญญาณขันธ์** วิญญาณในที่นี้จะแยกกล่าวเป็น 2 นัย คือ

5.1) วิญญาณ (Object not Emotion) คือ ความรู้อารมณ์ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ เรียกว่า จักขุวิญญาณ โสทรวินญาณ ฆานวิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณและมนโณวิญญาณ ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า “วิธีวิญญาณ” ที่ออกไปรับรู้อารมณ์ทางทวารทั้ง 6 กล่าวคือ ทวาร คือ ตา ทวาร คือ หู ทวาร คือ จมูก ทวาร คือ ลิ้น ทวาร คือ กาย และทวาร คือ ใจ

5.2) วิญญาณ คือ การสังสมความดีความชั่ว เป็นความสามารถของวิญญาณที่สามารถสังสมความดีและความชั่วที่บุคคลได้กระทำแล้วด้วยกายและใจ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทั้ง 4 ประการนี้เป็นนามขันธ์ แปลว่า กองนาม คือ สิ่งที่เป็นจิตใจไม่มีรูปร่างตัวตนเหมือนรูปขันธ์

ขันธ์ทั้ง 5 ที่กล่าวมาโดยสังเขปนี้ เมื่อรวมกันเข้าโดยความหมาย ก็คือ ชีวิตตามทรรศนะของพระพุทธศาสนา

พระพุทธองค์ตรัสว่า กำเนิดของมนุษย์มีขึ้นได้ เพราะมีปัจจัยประกอบกันเข้า 3 ประการ ดังข้อความที่ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดบิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดามีอุดุมด้วยและทารก (ปฏิสนธิวิญญาณ) ก็มีปรากฏด้วยเพราะความประชุมพร้อมแห่งปัจจัยทั้ง 3 ประการ ความเกิดขึ้นแห่งทารกจึงมี” (ม.ม.12/452/342)

เมื่อมนุษย์ได้คลอดจากครรภ์มารดา มีชีวิต คือ ร่างกายที่จะต้องดำรงอยู่ ตรงจุดนี้ปัญหา ก็คือ มนุษย์ไม่อาจเติบโตและอยู่เพียงลำพังได้ จะทำอย่างไรให้มีชีวิตอยู่ต่อไป เมื่อมีชีวิตต่อไปได้แล้ว จะให้ชีวิตเป็นชีวิตที่

มีความสุขได้อย่างไร แต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปีจะต้องย่างก้าวไปข้างหน้าตามลำดับ เรากำลังเดินไปสู่จุดไหนกัน อะไรคือเป้าหมายของชีวิต

สิ่งที่ประจักษ์ชัดแล้วในขณะนี้ คือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องอยู่ร่วมกับมนุษย์คนอื่น ๆ เกือบตลอดชีวิต เริ่มแต่คลอดออกมาก็อยู่ในความดูแลของพ่อแม่และญาติมิตรรอบ ๆ ข้าง เมื่อเติบโตขึ้นก็ต้องเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมอย่างเต็มตัว มนุษย์ทุกคนจึงต้องมี เป้าหมายหรืออุดมคติสำหรับเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ในสังคมของแต่ละคน บางคนอาจมีเป้าหมายเพียงเพื่อให้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขเท่านั้น บางคนอาจมีอุดมคติที่สูงส่งขึ้นไปกว่านั้นอีกหรือยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงเป้าหมายสูงสุด

3. อุดมคติของชีวิตตามหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาเถรวาท

อุดมคติตามพระคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่ปรากฏในคัมภีร์คำสอนของพระพุทธศาสนา มีปรากฏอยู่หลายแห่ง แต่เมื่อก้าวโดยสรุปแล้วหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีเพียง 3 ชั้นหรือ 3 ระดับ คือ ระดับศีล เป็นขั้นพื้นฐานฝึกอบรมความประพฤติทางกาย ทางวาจาให้บริสุทธิ์ แล้วประณีตขึ้นถึงระดับที่ 2 ระดับสมาธิ การฝึกจิตให้มั่นคงแน่วแน่ จนถึงระดับสุดท้ายระดับที่ 3 คือ ปัญญา โดยการทำปัญญาให้แก่กล้า จนหลุดพ้นจากอวิชชา ตัณหา อุปาทานได้

3.1 อุดมคติของชีวิตขั้นพื้นฐาน

ความเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ เกียรติยศและการยกย่องสรรเสริญจากคนในสังคม ถือว่าเป็นยอดปรารถนาของบุคคลผู้ครองเรือน ซึ่งเป็นอุดมคติขั้นพื้นฐานที่ผู้ครองเรือนควรจะได้รับ อุดมคติในขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนจึงได้แก่ความปรารถนาในความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยมนุษย์สมบัติหรือความสำเร็จประโยชน์ที่บุคคลจะพึงได้รับในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล สามารถกล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1.1 ต้องการทรัพย์สมบัติ คือ ความมั่งมีร่ำรวยเพราะทรัพย์สมบัติย่อมยังความปลื้มใจ ความสุขใจ แก่ความขัดข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถให้สำเร็จความประสงค์ในสิ่งที่ต้องการได้

3.1.2 ต้องการความมีเกียรติยศชื่อเสียง ปรารถนาความเป็นใหญ่ มีเพื่อนฝูงพวักพ้องที่ให้ความรักสนิทสนม ยกย่องเชิดชูในสังคม

3.1.3 ต้องการความมีไมตรี มีบริวารชายหญิงไว้อภัยช่วยเหลือในกิจการต่างๆ และให้ความเคารพยกย่องนับถือ

3.1.4 ต้องการความผาสุกในชีวิต มีความสุขเพียบพร้อมทั้งกายและจิตใจ

ประโยชน์ในระดับนี้ พระพุทธศาสนามีอธิบายโดยอเนกปริยาย สำหรับให้คนรู้จักตนเองช่วยตนเอง และพัฒนาตนเองให้เป็นคนมั่งคั่งและเป็นคนดี เพื่อความสุขและวัฒนาการของชีวิตในปัจจุบัน ตลอดจนการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข อุดมคติในขั้นนี้ คือ การได้มนุษย์สมบัติ คือ ความถึงพร้อมสมบูรณ์ในฐานะของมนุษย์ เช่น มีทรัพย์สิน เงินทอง มีบ้านที่อยู่อาศัย สมบูรณ์ด้วยปัจจัย 4 มีทรัพย์ มียศ มีตำแหน่ง ได้รับคำยกย่องสรรเสริญ ประสพกับความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขตามสมควรแก่ฐานะของตน ได้ชื่อว่าเป็นผู้สมบูรณ์ในมนุษย์สมบัติ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2537, น, 61-62) ได้ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับประโยชน์ในปัจจุบันนี้ว่า

พระพุทธศาสนา ได้แสดงธรรมสอนโลก สำหรับบุคคลที่ยังอยู่ในโลกและยังต้องการโลก ให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ได้รับประโยชน์ที่ต้องการในทางโลก สิ่งที่ต้องการในทางโลกนั้นเป็นต้นว่า ปัจจัยเครื่องอาศัยสำหรับดำรงชีวิต ที่เป็นส่วนสำคัญ ก็คือ ปัจจัยสี่อันได้แก่ผ้าผ่อนห่ม ที่อยู่อาศัย ยาแก้ไข และสิ่งที่ต้องการอย่างอื่น ๆ รวมความเป็นลาภ เป็นยศ เป็นสรรเสริญ เป็นสุขที่เป็นโลกธรรมฝ่ายที่ปรารถนาต้องการ เช่น

ลาภ คือ สิ่งที่ได้ที่พึงต้องใช้ดำรงชีวิต เป็นทรัพย์ต่าง ๆ ตลอดถึงยศ คือความมีไมตรีด้วย บุคคลในฐานะเป็นมิตรสหายต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันอยู่ดังเช่นในฐานะเป็นทิศ 6 และเป็นความผาสุกไม่มีโรค คือ ทุก ๆ อย่างอันเป็นสิ่งที่ต้องการสำหรับดำรงชีวิตให้ชีวิตมีความเจริญในปัจจุบันเป็นประโยชน์ปัจจุบัน

ทฤษฎีอัมมิกัตตะ คือ ประโยชน์ที่บุคคลจะพึงได้ในปัจจุบันในระดับของการครองเรือนครองสุข พระพุทธศาสนาเน้นไปที่ความสุขซึ่งเป็นที่ต้องการของคนทั้งหลาย ในชั้นของโลกียะ คือประสบความสำเร็จในการครองเรือน ซึ่งสามารถวัดด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1) อตติสุข ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ และอุ่นใจว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง ความขยันหมั่นเพียรของตนและโดยชอบธรรม

2) โภคสุข ความสุขที่สามารถซื้อหาจ่ายใช้สอยทรัพย์ตามที่ตนต้องการ คือ ความภูมิใจเอิบอímใจว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบเลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงผู้ที่ควรเลี้ยงและบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

3) อนณสุข ความสุขที่เกิดจากการไม่เป็นหนี้สิน คือ ความภูมิใจเอิบอímใจว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

4) อนวัชชสุข ความสุขที่เกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ ไม่ผิดกฎหมายและไม่ผิดศีลธรรม คือ ความเอิบอímใจว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใคร ๆ ดิเตือนไม่ได้ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ (อง.จตุกก. 21/62/68)

3.2 อุดมคติของชีวิตครอบครัว

ครอบครัวนั้นถือได้ว่าเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดของสังคม อันเป็นมูลฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสภาพของสังคมส่วนรวมว่าเป็นสังคมที่ดีหรือไม่เพียงใด หากครอบครัวส่วนใหญ่ของสังคมเป็นครอบครัวที่อบอุ่นรักใคร่ปรองดอง มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม สมาชิกทุกคนรู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบร่วมมือร่วมใจช่วยกันคนละไม้คนละมือ รักษาความสะอาดให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยเรียบร้อยสวยงามถูกสุขลักษณะ ก็ย่อมทำให้ทุกคนมีจิตใจสะอาด เป็นสุข รักใคร่ ร่วมใจและปรารถนาดีต่อกัน สังคมส่วนรวมก็จะเป็นสังคมที่สวยสะอาด และเป็นสุข สมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมก็จะมีความร่วมมือร่วมใจกันในงานของส่วนรวม ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

ความสุขของชีวิตของคนเรานั้น เบื้องแรกที่สุดจะนึกถึงความสุขของตนเองก่อน แต่เมื่อเรามีความรักและมีครอบครัวด้วยความรัก ความสุขของชีวิตของเราจะไปอยู่ที่ครอบครัว สมาชิกในครอบครัวแต่ละคน ถ้าหากรักใคร่ปรองดองกันแล้ว ต่างก็จะมีจิตใจรักใคร่ห่วงใยซึ่งกันและกัน หากครอบครัวใดมีความรักกันเหนียวแน่นเช่นนี้แล้ว ชีวิตของทุกคนก็จะมีความสุข และครอบครัวเช่นนี้ ไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไรก็จะชักนำให้ลูกทุกคนเป็นคนดี นิสัยใจคอดี จิตใจมีคุณธรรม มีความรักเรียน รักพ่อรักแม่ รักเคารพครูอาจารย์และเป็นคนมีประโยชน์ต่อส่วนรวม

ในทางกลับกันครอบครัวใดก็ตามที่พ่อแม่มีความร้าวรอย ยิ่งด้วยยศศักดิ์ ยิ่งด้วยอำนาจ ยิ่งด้วยบริวาร แต่หัวหน้าครอบครัวพ่อแม่ไม่มีความรักและความเสียสละ อดทนอดกลั้นต่อกันแล้ว ครอบครัวนั้นก็จะเป็นครอบครัวที่ยิ่งใหญ่แต่ไม่เป็นสุข ที่ยิ่งใหญ่มากเพราะทั้งพ่อทั้งแม่จะยิ่งแสดงความยิ่งใหญ่ ความร้าวรอย ความมีเกียรติ มีอำนาจ มีหน้ามีตาในสังคมมากยิ่งขึ้น จึงนับวันยิ่งจะห่างไกลจากครอบครัว พ่อแม่ลูกจะไม่มี ความเข้าใจต่อกันอย่างแท้จริง ลูกจะหันไปหาที่พึ่งทางใจจากบุคคลอื่น และส่วนใหญ่มักจะหาที่พึ่งที่ให้ความ สนุกเพลิดเพลินบันเทิงใจนอกบ้าน ด้วยการคบเพื่อนเที่ยวสนุก ในที่สุดก็หันเข้าสู่ความเฝ้าฝันต่าง ๆ อันเป็นอบายมุขแล้วจะจบลงด้วยยาเสพติด ผลที่จะตามมาอาจเป็นอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ กันก็ได้

ความสุขในชีวิตหรือประโยชน์ที่จะได้รับในปัจจุบัน หรือชาตินี้ที่มนุษย์ทุกคนมุ่งหมายกัน พอจะประมวลได้จากการอวยพรกันทั่ว ๆ ไป คือ ให้มีความสุขกายสุขใจ มีความสำเร็จ ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และปลอดภัยด้วยประการทั้งปวงหรือเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย ประกอบด้วยเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ เป็นต้น โดยสรุป คือ (จรัญ จิตธมโม, 2555, น. 10)

- 1) ความสำเร็จเจริญก้าวหน้า
- 2) มีความสุขกาย คือ ร่างกายแข็งแรง อายุยืน ผิวพรรณผ่องใสและมีความปลอดภัยต่าง ๆ อันเป็นเรื่องทางกาย
- 3) มีความสุขทางใจ

พระพุทธศาสนาเถรวาท มีหลักเกี่ยวกับประโยชน์สุขในระดับการครองเรือนว่าขึ้นอยู่กับโลกธรรม 8 ประการ โลกธรรมหมายถึง ธรรมดาของโลก เรื่องของโลก ความเป็นไปตามคติธรรมตา ซึ่งหมุนเวียนมาหาสัตว์โลก และสัตว์โลกก็หมุนเวียนตามมันไป ใครไม่ติดโลกธรรมก็สบายใจ แต่ถ้าติดอยู่ในโลกธรรมก็มีแต่ทุกข์ใจ โลกธรรม มี 8 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) ลาภ ได้ลาภและมีลาภ 2) อลาภ เสื่อมลาภ 3) ยศ ได้ยศและมียศ 4) อยศ เสื่อมยศ 5) ปัสสา สรรเสริญ 6) นินทา ตีเตียน 7) สุข ความสุข 8) ทุกข์ ความทุกข์

โดยสรุปแยกเป็น 2 ฝ่าย คือ ข้อ ลาภ, ยศ, ปัสสา, สุขเป็นฝ่ายอิฏฐารมณ์ ที่น่าปรารถนาน่าใคร่ ข้อที่เหลือเป็นฝ่ายอนิฏฐารมณ์ คือ ส่วนที่ไม่น่าปรารถนา (อง.อรรถก. 23/95/132)

โลกธรรมทั้ง 8 ประการเหล่านี้ ย่อมเกิดขึ้นทั้งแก่ปุถุชนผู้มีได้ศึกษาและอริยสาวกผู้ที่ได้ศึกษา ผลที่ต่างกัน คือ คนพวกแรกย่อมไม่รู้เห็นเข้าใจตามความเป็นจริง จึงลุ่มหลงยินดียินร้ายปล่อยให้โลกธรรมเข้าครอบงำย่ำยี ไม่พ้นจากทุกข์มีโสกะและปริเทวะเป็นต้น ส่วนอริยสาวกผู้ที่ได้ศึกษา พิจารณาเห็นตามเป็นจริงว่าโลกธรรมทั้ง 8 ประการไม่เที่ยงเป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา จึงไม่หลงใหลมัวเมาเคลิบเคลิ้มไปตามอารมณ์ที่น่าปรารถนา ไม่ชุ่มหมองคลุ้มคลั่งไปเพราะอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา มีสติดำรงอยู่เป็นผู้ปราศจากทุกข์มีโสกะและปริเทวะ เป็นต้น ในโลกธรรมสูตร ได้กล่าวถึงโลกธรรมทั้ง 8 ประการนี้ว่า ธรรมในหมู่มนุษย์เหล่านี้คือ ลาภ 1 ความเสื่อมลาภ 1 ยศ 1 ความเสื่อมยศ 1 นินทา 1 สรรเสริญ 1 สุข 1 ทุกข์ 1 เป็นสภาพไม่เที่ยงไม่แน่นอนมีความแปรปรวนเป็นธรรมดา แต่ท่านผู้เป็นนักปราชญ์ มีสติ ทราบธรรมเหล่านั้นแล้วพิจารณาเห็นว่ามีความแปรปรวนธรรมดา ธรรมอันน่าปรารถนา ย่อมย่ำยีจิตของท่านไม่ได้ ท่านย่อมไม่ยินร้ายต่ออนิฏฐารมณ์ ท่านขจัดความยินดีและยินร้ายเสียได้ ไม่เหลืออยู่ อนึ่ง ท่านทราบทางนิพพานอันปราศจากอริไม่มีความเศร้าโศก เป็นผู้ถึงฝั่งแห่งภพ ย่อมทราบได้อย่างถูกต้อง (อง.อรรถก. 23/95/132)

3.3 การนำหลักโลกธรรมมาเป็นอุดมคติชีวิต

เมื่อเราทุกคนทราบว่าต้องประสบกับโลกธรรมเหล่านี้ ทำอย่างไรจึงจะให้เราสามารถหยุดความดีใจเสียใจต่อโลกธรรมได้ ประเด็นนี้ควรจะได้พิจารณาเป็นพิเศษดังนี้

คนเราได้ลาภเป็นผลเนื่องมาจากทานบารมี หรือบุญนิธิที่ตนได้กระทำไว้ทั้งอดีตและปัจจุบัน ดังนั้นถ้าจะให้มิลาภเกิดขึ้นกับตนก็ต้องบำเพ็ญบุญบำเพ็ญทาน แต่ถ้ามันเสื่อมไป เพราะธรรมาก็ต้องรู้เท่าทันว่ามันเสื่อมไปเพราะอะไร จิตใจก็จะสบายไม่เป็นทุกข์

คนเราจะไฉ่ยศก็เพราะความขยัน มีสติ มีการทำงานที่สะอาด พิจารณาก่อนทำ มีความสำรวมตน ดำรงชีวิตตามธรรม ไม่ประมาท ดังนั้น ยศจะเสื่อมก็เพราะไม่มีคุณธรรม ไม่มีสัจจะ แต่ถ้ามันจะเสื่อมไปจริงตามธรรมชาติ เช่น เกษียณอายุราชการก็ควรจะต้องปลงใจว่ามันเป็นไปตามกฎธรรมดา จึงไม่ควรน้อยใจหรือเสียใจ

นิทานและสรรเสริญก็เช่นเดียวกัน มันเป็นเรื่องของคนมีปากก็มีทั้งนิทานมีทั้งสรรเสริญควบคู่กันไป การนิทานหรือการสรรเสริญของคนทุศีลไม่เป็นประมาณ ไม่ควรเดือดร้อนใจ แต่การนิทานหรือการสรรเสริญของวิญญูชนต่างหาก ที่ควรเชื่อถือและนำไปประพฤติปฏิบัติปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

ความสุขและทุกข์นั้น ก็เช่น ความสุขในการดูหนังดูละคร ในการเข้าสังคม ในการมีคู่รักหรือคู่ครองได้รับความสรรเสริญ ซึ่งทั้งหมดเป็นความสุขจริง แต่เป็นความสุขที่มีทุกข์ซ่อนต้องคอยแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ ไม่เหมือนความสุขที่เกิดจากความสงบซึ่งไม่มีทุกข์ซ่อนอยู่ เป็นความสุขที่ทำได้ง่าย ๆ เกิดขึ้นกับกายและใจของคนนี้เอง เมื่อทำใจให้สงบความทุกข์ที่เกิดกับกายก็จะหายไปด้วยและต้องยอมรับว่าทุกข์นั้นมันมีอยู่ประจำทุกคนในทุกอิริยาบถ ทุกคนจึงควรถือว่าสุขและทุกข์คือรสชาติของชีวิต พึงรู้จักแสวงหาความสุขท่ามกลางความทุกข์นั่นเอง

4. ประโยชน์ของการรู้จักโลกธรรมในฐานะเป็นอุดมคติ

ในคู่มือการศึกษจริยธรรมระดับอุดมศึกษาได้รวบรวมประโยชน์ของการรู้จักโลกธรรมในฐานะเป็นอุดมคติไว้ดังนี้ (กรมการศาสนา, 2525ก, หน้า 69)

- 4.1 ทำให้ไม่หลงระเหิรกับอารมณ์ฝ่ายดี ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ
- 4.2 ทำให้ไม่โศกเศร้ากับอารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา ที่ไม่น่าชอบใจ
- 4.3 รักษาใจให้เป็นปกติ มีสมาธิในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติธรรมโดยไม่หวั่นไหว
- 4.4 การรู้สภาพธรรมดาของโลกธรรมทำให้สามารถรู้สาเหตุของความเจริญและความเสื่อมของโลกธรรมอันเป็นเหตุให้ผู้ผู้นั้นสร้างเหตุแห่งความเจริญ และหลีกเลี่ยงเหตุแห่งความเสื่อม หากต่อต้านไม่ไหวเพราะมันเป็นกฎธรรมดาที่ไม่ฝืน รู้ชัดอยู่ ย่อมไม่ทุกข์ใจ
- 4.5 ทำให้เป็นคนน่ารัก น่าเคารพบูชา เพราะไม่ดูหมิ่นผู้อื่นด้วยโลกธรรมฝ่ายดีของตน ประพฤติอ่อนน้อม ถ่อมตนอยู่เสมอ
- 4.6 การไม่ติดโลกธรรม ย่อมทำให้การปฏิบัติธรรมของตนก้าวหน้า เป็นเหตุแห่งความสุขความเจริญของชีวิตยิ่ง ๆ ขึ้นไป

5. อุดมคติของชีวิตขั้นสูง

อุดมคติขั้นสูง หมายถึง ความต้องการความสุขของชีวิตในอนาคต คือ เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความสุขในภพหน้า เป็นความสุขที่เกิดขึ้นโดยไม่อิงอาศัยยามิสหรือกามคุณเป็นเครื่องล่อ แต่อาศัยการประพฤติพรหมจรรย์เป็นหลัก เป็นความสุขที่อยู่เหนือจากความสุขที่อิงอาศัยกามคุณ เป็นประโยชน์ในเบื้องต้นหรือประโยชน์อย่างสูงที่เป็นประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิต เป็นระดับที่ลึกสำหรับชีวิตด้านใน เป็นหลักประกันชีวิตที่ดีในอนาคตและภพหน้า คือ ความเจริญมั่นคงปลอดภัยแห่งชีวิต จิตใจที่ก้าวหน้าเติบโตขึ้นด้วยคุณธรรม คือ มีศรัทธา ศีล จาคะและปัญญา ดำรงตนเองอยู่ในศีลธรรมใช้กฎธรรมมีกัตถะในทางที่ถูกต้องเป็นคุณประโยชน์ จนเป็นผู้มีความมั่นใจในคุณค่าความดีของตน ถึงเวลาละจากโลกนี้ไปก็มีใจสงบครองสติได้ ไม่ห่วงกังวลทรมานทรมานหรือหวาดหวั่นกลัวภัยในภพหน้าหรือโลกหน้า เพราะเมื่อบุคคลผู้ละจากโลกนี้ไปมีคติเป็นสองเท่านั้น คือ สุกตกับทุกต สุกต คือ การได้ไปเกิดในสวรรค์เสวยทิพย์สมบัติทุกอย่าง ส่วนทุกตนั้น คือ การได้ไปเกิดในอบายภูมิมีกำเนิดเดียรัจฉาน เปต อสุรกายและนรก ดังนั้นอุดมคติขั้นสูง จึงหมายถึง การได้ไปบังเกิดในสุคติภูมินั่นเอง

คำสอนของพระพุทธศาสนา แสดงว่า ภพหรือภูมิที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทั้งหลายมีอยู่หลายนัยด้วยกัน แต่จะประมวลมาในที่นี้ 4 สถาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภพภูมิของสัตว์ ภพหรือภูมิ คือ โลกอันเป็นที่อยู่ของหมู่สัตว์ทั้งหลาย ที่ยังต้องเกิดในภพนั้นๆ ด้วยผลแห่งบาปบุญที่แต่ละคนได้กระทำไว้ พระโศภณคณาภรณ์ (ระแบบ รัฐญาโณ) (2529, หน้า 244-247) ได้ประมวลภพและภูมิของสัตว์ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทโดยแยกประเภทไว้ 4 สถาน โดยสังเขปดังนี้

1) **กามภพ** คือ ภพที่เป็นกามาวจร สัตว์ที่บังเกิดในกามภพนี้ยังเสพกาม มีกามอยู่ คือ มีกิน มีนอน มีความกลัวอยู่ โดยท่านจำแนกออกไป 11 ชั้น ดังต่อไปนี้

- 1.1) **นิรยะ นรก**
- 1.2) **เดิยรณานิโยนิ** กำเนิดสัตว์เดิยรจณาน
- 1.3) **ปัตติวิสัย** ภูมิของเปรต
- 1.4) **อสุรกาย** ภูมิของอสุรกาย
- 1.5) **มนุษย์โลก** ภพของมนุษย์หรือมนุษย์โลกอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ทั้งหลายนี้เอง
- 1.6) **จาตุมมหาราชิกา** ภพของเทวดาชั้นจาตุมมหาราช
- 1.7) **ดาวดึงส์** ภพของเทวดาชั้นดาวดึงส์
- 1.8) **ยามา** ภพของเทวดาชั้นยามา
- 1.9) **ดุสิตา** ภพของเทวดาชั้นดุสิต
- 1.10) **นิมมานรดี** ภพของเทวดาชั้นนิมมานรดี
- 1.11) **ปรนิมมิตวสวัตตี** ภพของเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตี

ภพที่เป็นที่อยู่ของสัตว์ทั้ง 11 ชั้นนี้ 4 ชั้นแรกจัดเป็นอบายภูมิ ในชั้นที่ 5 เป็นที่อยู่ของมนุษย์โลก จากชั้นที่ 6 ถึงชั้นที่ 11 เป็นสวรรค์ชั้นกามาวจรภูมิ คือ เป็นที่อยู่ของเทพบุตรเทพธิดา แต่ยังมีความพอใจเพลิดเพลินยินดีในกามคุณทั้งหลายอยู่

2) **รูปภพ** ได้แก่ ภูมิที่เป็นรูปาวจร ท่านผู้เกิดในภพเหล่านี้ เรียกว่าพรหม เพราะเกิดขึ้นด้วยผลแห่งการปฏิบัติพัฒนาจิตใจ จนได้บรรลุรูปฌานเป็นต้นไป ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม แต่จะเป็นอยู่ด้วยปิติ สุขอันเป็นแห่งความสงบกิเลส ท่านแบ่งตามลำดับฌานที่ท่านเหล่านั้นได้บรรลุ คือ

- 2.1) **ปาริच्छะ** คือ บริษัทของมหาพรหม
- 2.2) **บุโรหิตา** คือ บุโรหิตของมหาพรหม
- 2.3) **มหาพรหมา** คือ พวกท้าวมหาพรหม
พรหม 3 ชั้นนี้ เกิดด้วยผลของปฐมฌาน เรียกว่า ปฐมฌานภูมิ
- 2.4) **บริตตภา** คือ พรหมที่มีรัศมีเพียงเล็กน้อย
- 2.5) **อัปมาณภา** คือ พรหมที่มีรัศมีมีประมาณมิได้
- 2.6) **อาภัสสรา** คือ พรหมที่มีรัศมีเปล่งปลั่งกันไป
พรหม 3 ชั้นนี้ เกิดด้วยภูมิของทุติยฌาน เรียกว่า ทุติยฌานภูมิ
- 2.7) **บริตตสุภา** คือ พรหมที่มีรัศมีงามน้อย
- 2.8) **อัปมาณสุภา** คือ พรหมที่มีรัศมีงามหาประมาณมิได้
- 2.9) **สุภิกินหา** คือ พรหมที่มีรัศมีงามเจิดจ้า
พรหม 3 ชั้นนี้ เกิดด้วยภูมิของตติยฌาน เรียกว่า ตติยฌานภูมิ
- 2.10) **เวหฬผลา** คือ พรหมที่ผลไพบูลย์
- 2.11) **อัสถุญีสัตตา** คือ พรหมที่ไม่มีสัญญาที่เรียกว่าพรหมลูกฟักซึ่งมีเฉพาะส่วนของรูปชั้นธัมมามี

นามชั้นธัมมามี พรหม 2 ชั้นนี้ เกิดด้วยผลแห่งจตุตถฌาน เป็นพรหมที่เคยเป็นนักบวชนอกศาสนา บำเพ็ญฌานเกิดความเบื่อหน่ายในจิต จึงเกิดเป็นพรหมที่ไม่มีจิตใจหรือไม่มีสัญญา

2.12) อวิหา คือ ท่านผู้ไม่ไปเร็วหรือดำรงอยู่ได้นาน

2.13) อตปปา คือ ท่านผู้ไม่เดือดร้อนกับใครๆ

2.14) สุตัสสา คือ ท่านผู้ปรากฏโดยง่าย ผู้นำชม

2.15) สุตัสสี คือ ท่านผู้เห็นโดยง่าย เห็นชัด

2.16) อกนิฐา คือ ท่านผู้ไม่มีความด้อยหรือท่านผู้สูงสุด

พรหมโลก 5 ชั้นนี้ เป็นที่อยู่ของท่านผู้ได้บรรลุมรรคผล เป็นพระอนาคามีบุคคล ท่านจึงเรียกว่า สุทธาวาส ซึ่งเป็นที่อยู่ของท่านผู้บริสุทธิ์ การที่รูปฌานแต่ละข้อแบ่งพรหมให้สูงต่ำแตกต่างกันเป็นเพราะคุณภาพของฌานที่มีต่ำ กลาง สูงสุด ผลฌานจึงเป็นตัวแบ่งให้พรหมเกิดในระดับต่างๆ กัน แม้จะได้บรรลุฌานเหมือนกันก็ตาม

3) อรูปภพ คือ ภพเป็นที่อยู่ของท่านผู้ได้บรรลุรูปฌาน แบ่งออกเป็น 4 ชั้นตามชื่อขององค์ฌานของรูปฌานทั้ง 4 ซึ่งท่านได้บรรลุรูปฌานในโลกมนุษย์ตายแล้ว จะไปบังเกิดในสถานที่นั้น แต่เนื่องจากท่านสำรวจความพอใจในรูปออก เมื่ออุบัติในภพนั้นจึงไม่มีรูปร่าง มีเฉพาะนามชั้น 4 คือ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ มีชื่อเรียกตามลำดับกันดังนี้

3.1) อากาสัญญายตนภพ ชั้นที่เข้าถึงภาวะมีอากาศไม่มีที่สิ้นสุด

3.2) วิญญานัญญายตนภพ ชั้นที่เข้าถึงภาวะวิญญานหาที่สุดมิได้

3.3) อากิญจัญญายตนภพ ชั้นที่เข้าถึงภาวะไม่มีอะไร และ

3.4) เนวสัญญานาสัญญายตนภพ ชั้นที่เข้าถึงภาวะมีสัญญาก็มิใช่ ไม่มีสัญญาก็มิใช่

4) โลกุตตรภูมิ คือ ภูมิที่พ้นจากโลก ได้แก่ท่านที่เข้าถึงระดับโลกุตตรธรรมเป็นระดับจิตของพระอริยเจ้าที่อยู่เหนือภูมิทั้ง 3 ข้างต้น โลกุตตรภูมิเป็นระดับจิตที่เหนือโลก แต่พระอริยบุคคล 3 จำพวกแรกหาได้หลุดพ้นจากภพอย่างแท้จริงไม่ เพราะกิเลสเป็นเหตุให้เกิดในภพท่านยังละไม่หมด พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามีที่เป็นมนุษย์หรือเทวดา เมื่อทำกาลกิริยาแล้วอาจเกิดได้ในภูมิ 6 คือ มนุษย์กับเทวภูมิทั้ง 6 ถ้าท่านเป็นรูปพรหมหรือรูปพรหม เมื่อจุติแล้วจะไม่กลับมาสู่โลกมนุษย์หรือภูมิเทวดาอีกท่านจะบำเพ็ญเพียรจนบรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์ในภพที่ท่านอุบัติแล้วนิพพานในที่สุด

พระพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักว่าการตายไม่ใช่ความสิ้นสุดของชีวิต หากเป็นเพียงการสลายนามรูปอย่างหนึ่ง วิบากของกรรมที่ยังเหลืออยู่ก็จะก่อให้เกิดนามรูปขึ้นใหม่อีก นามรูปที่เกิดขึ้นมาใหม่นั้น ย่อมรับเศษแห่งวิบากที่ยังเหลืออยู่ที่ติดตามมาด้วยและยังได้ส่งสมกรรมใหม่ขึ้นอีกเรื่อย ๆ ไม่ขาดสายจนกว่าจะตัดกระแสแห่งวิบากกรรมคืออวิชชา ตัณหา อุปาทานเสียได้ ก็จะบรรลุมตธรรม คือ พระนิพพาน เป็นที่สิ้นสุดแห่งทุกข์

6. อุดมคติของชีวิตขั้นสูงสุด

อุดมคติขั้นสูงสุดของชีวิต หมายถึง ความสุขที่ได้จากนิพพานสมบัติ ผู้ที่ได้นิพพานสมบัติจะไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก ถึงความสิ้นภพสิ้นชาติ เป็นบรมสุขอย่างยอดเยี่ยม นิพพานสมบัติจัดเป็นอริยทรัพย์ประเสริฐและยอดเยี่ยมกว่าทรัพย์ใด ๆ ทั้งหมด กล่าวคือ เป็นประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต เป็นประโยชน์ของชีวิตในขั้นโลกุตระ ที่เป็นจุดมุ่งหมายหรืออุดมคติขั้นสุดท้ายที่ชีวิตควรที่จะเข้าถึง คือ การรู้แจ้งสภาวะธรรมของสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริง รู้เท่าทันคติธรรมของสังขารทั้งหลาย ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต ไม่ถูกบีบคั้นด้วยอำนาจความยึดติดถือมั่น สามารถทำจิตให้เป็นอิสระผ่องใส สะอาด สว่าง สงบ มีความสุขประณีตภายใน ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์ได้ กล่าวคือ เข้าถึงอุดมคติขั้นสูงสุด คือ พระนิพพานได้

อุดมคติขั้นสูงสุดนี้ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ การเข้าถึงหรือได้นิพพานสมบัติ โดยส่วนเหตุคือการที่บุคคลกระทำให้สมบูรณ์ในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา สมบัติในนิพพาน ก็คือ บรมสุข เพราะไม่มีทุกข์เจือปน

เป็นความสุขที่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่มีความเปลี่ยนแปลงในด้านเพิ่มขึ้นหรือลดลงนิพพาน คือ ความว่าง ซึ่งหมายความว่า เป็นสภาพที่ว่างจากของเรา นิพพาน คือ บรมสันติคือ เป็นสภาพที่สงบ ตามพระคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา นิพพาน คือ สมบัติที่สมบูรณ์ที่สุดสูงสุดในบรรดาสมบัติทั้งหลาย

พุทธพจน์ที่กล่าวถึงการบรรลุอุดมคติเข้าถึงประโยชน์ในขั้นสูงสุดนี้ มีปรากฏอยู่หลายแห่งแต่จะขอนำมากล่าวในที่นี้แต่พอเป็นตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

บุคคลยังไม่ได้ทำจอตในแม่น้ำทั้งหลายเพียงใด เขาเป็นสัตว์เกิดต้องพยายามด้วยตัวทุกอย่างเพียงนั้น ก็ผู้นั้นได้ทำเป็นที่จอตแล้วยืนอยู่บนบก ไม่ต้องพยายาม เพราะว่าเขาเป็นผู้ถึงฝั่งแล้ว (ส.ส. 15/231/58)

ชีวิตย่อมไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ผู้นั้นย่อมไม่เศร้าโศกในที่สุดแห่งมรณะ ถ้าว่าผู้นั้นมีบทอันเห็นแล้วไซร์ ถ้าเป็นนักปราชญ์ย่อมไม่เศร้าโศกในท่ามกลางแห่งสัตว์ผู้มีความโศก ผู้มีภาวตัณหาอันตัดขาดแล้ว มีจิตสงบ มีชาติสงสารสิ้นแล้ว ย่อมไม่มีภพใหม่ (ขุ.อุ. 25/108/101)

หยาดน้ำไม่ติดใบบัว วารีไม่ติดปทุม ฉันทิ มุนิย่อมไม่ติดในรูปที่เห็น ในเสียงที่ได้ยินและในอารมณ์ที่ได้รับรู้ ฉันทิ (ขุ.สุ. 25/413/366)

อุดมคติขั้นสุดท้ายที่ชีวิตควรจะต้องเข้าถึงนี้ พระพุทธองค์ทรงชี้ให้เห็นว่าชาติ ขรา พยาธิ มรณะเป็นทุกข์ ทรมาณสัตว์ผู้เวียนว่ายในสังสารวัฏไม่รู้จักสิ้นสุด ระดับนี้ทรงสอนปรมัตถธรรมอันประกอบด้วยหลักธรรมะต่าง ๆ เช่น ชันธ์ 5 ไตรลักษณ์ ปฏิจจสมุปบาทและอริยสัจ 4 เป็นต้น

7. บทสรุป

อุดมคติของชีวิตตามพระคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษา 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อุดมคติตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท จึงหมายถึง การดำรงชีวิตให้บรรลุอุดมคติ ประโยชน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่าอุดมคติ 3 ประการ ได้แก่ **ทิฏฐธัมมิกัตถะ** ประโยชน์ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งเป็นขั้นต้น คือ ชั้นธรรมดาสามัญที่มนุษย์ต่างมุ่งหมายกันในโลกนี้ **สัมปรายิกัตถะ** ประโยชน์ในเบื้องหน้าหรือประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิตเป็นระดับที่ลึกสำหรับชีวิตด้านในเป็นหลักประกันสำหรับชีวิตในอนาคตและภพหน้า คือ ความเจริญงอกงามแห่งชีวิตจิตใจที่ก้าวหน้าเติบโตด้วยคุณธรรมมีศีลจากะและปัญญา และ**ปรมาตถะ** ประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต ซึ่งเป็นอุดมคติขั้นสูงสุดเป็นจุดมุ่งหมายขั้นสุดท้ายที่ชีวิตควรจะต้องเข้าถึง คือ การรู้แจ้งสภาวะธรรมของสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริงรู้เท่าทันคติธรรมของสังขารทั้งหลาย ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต ไม่ถูกบีบคั้นด้วยอำนาจของความยึดมั่นถือมั่น สามารถทำจิตให้เป็นอิสระปลอดโปร่ง ผ่องใสสะอาด สว่างและสงบ มีความสุขประณีตภายในเข้าถึงสภาวะที่เรียกว่า "นิพพาน" คือ ดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวงได้

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2525ก). **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
กรมการศาสนา. (2525ข). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
จรัญ ฐิตธมโม. (2555). **พระอันประเสริฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์น้ำใจ.
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2540). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2529). **ธรรมปริทรรศน์ 2**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
วศิน อินทสระ. (2530). **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กิจเจริญ.
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2537). **ธรรมคุณ**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์

Is Strategy an Art or a Science

Phithoon Thongprayat¹ Kullmanoch Wanwarn²

Naval Education Department, Naval Operation Department

(Received 27/04/2020, Revised 19/05/2020, Accepted 19/05/2020)

Abstract

It is inevitable to state that the strategy is a combination of art and science nowadays. Artistic aspects of strategy mean something subjective that is created by the creative imagination of the person, while the scientific aspects of strategy mean something empirical that is objectively true. In ancient times, the word “strategy” was specifically related in antiquity to the profession of commanders to develop combat plans against opposing forces, which appears to be more like what we now call as “tactics”. Success and victory in battles were proofs that showed the prowess and ability of commanders to lead their subordinates to conquer their enemies. Strategy, as pure art was traditionally seen in the fifth century until the First World War, as the skill and expertise of the commanders who created battle strategies, which became the critical determinant of success in war. In this sense, a skilful strategist was seen as someone with an accumulation of combat experiences, who is capable of demonstrating a successful combination of instincts and tactics in a crisis.

However, the view of strategy as science has gained momentum as emerging innovations and technologies were deemed essential to the success of military operations since the First World War. Despite this acceptance of science as an aspect of strategy, some scholars argue that art continues to be a crucial aspect of strategy due to the unforeseeable challenges of globalisation. Whether the strategy is an art or a science remains an open issue, it is evident that it may be something of both.

Keywords: Strategy, Art, Science

¹ Attached to Department of Naval Education, Royal Thai Navy, E-mail: atompop41@gmail.com

² Attached to Department of Naval Operation, Royal Thai Navy, E-mail: wanwarn.k@outlook.com

1. Introduction

The word “strategy” derives from the Greek “*strategos*”, which is commonly interpreted as “general”. Therefore, notwithstanding the increasing application of the word strategy to a range of human activities over the last several decades from education to business and industry. The term itself remains fundamentally military in character. (Sloan, 2012, pp. 1) In terms of military linguistics, the strategy is typically shaped by a variety of factors, the most important of which is a policy objective that influences its effectiveness. (Heuser, 2015, pp. 9) Contentions of whether the strategy is an art, a science, or a combination of both are extensively debated throughout every field. Many military historians and academics have dedicated their works to address this debate through an analysis of the history of war.

In ancient times, the word “strategy” was specifically related in antiquity to the profession of commanders or generals to develop combat plans against opposing forces, which appears to be more like what we now call as “tactics”. (Strachan, 2005, pp. 35) Success and victory in battles were proofs that showed the prowess and ability of commanders to lead their subordinates to conquer their enemies. The strategy was thus defined as the development of war plans to enable commanders to understand the war and to synchronise all the resources and forces needed to achieve the objectives of that war. This has led the strategy to be considered an art rather than a science.

Since the First World War (WWI), the view of strategy as science has gained momentum as emerging innovations and technologies were deemed essential to the success of military operations. Nonetheless, despite this acceptance of science as an aspect of strategy, some scholars argue that art continues to be a crucial aspect of strategy due to the unforeseeable challenges of globalization.

This article will argue that strategy is a combination of art and science. Such that, the strategy has developed from being merely an art to incorporating science since war is unpredictable and involves uncertainty as well as numerous measurable and intangible factors.

This article is divided into three sections. The first part deals with the origins of strategy as an art. It then discusses how the strategy has evolved to include science. The final section assesses that strategy is a mixture of art and science.

2. Origins of strategy as an art

The word “art” derives from the Latin term “*ars*”, the underlying definition of which is ability or talent, the practical skill to do something like “actor” and “artist” Initially the subjects of the “arts” were those that indicated functional abilities, such as the capability to speak a language or to draw a picture. (Heuser 2016: pp. 180) If something is considered to be an art, it entails making creations from human talent and imagination, which have been valued mostly for intangible objects. (art, 2020)

In the first edition of the classic text, *Makers of Modern Strategy*, Edward Meade Earle set forward the definition of strategy as the art of utilizing not only the military forces but also all of the resources of a state and its allies, in order to ensure that its vital interests are adequately secured and protected against enemies. (Biddle 2015: pp. 15) In contrast, Antoine-Henri Jomini, French-Swiss military theorists of the modern age, focused his discussion of strategy mainly on the application of military concepts to the actual conduct of war. He defined strategy as the art of waging war on the chart. (Gat, 2001, pp. 114-15)

Alfred Thayer Mahan, the American strategist, defines that strategy is basically an art, (Till 2009, pp. 42) and that it is for the artist’s ability in a battle to apply concepts appropriately in each situation. (Mahan 1911: pp. 299-301) Interestingly, Louis Edouard Bouët-Willaumez, the French naval officer, narrowly identified strategy as the art of deciding the decisive points of the theatre of war and the general routes that forces have to manoeuvre to reach there. (Heuser, 2010, pp. 6-7)

In military strategy, experience and expertise are the foundations for commanders’ intuitiveness, creativity, and reasoning to craft the strategic planning. Aaron Edwards opines that for someone who has been a participant, as well as a leader (albeit a junior one), in military studies and exercises over the years, it seems appropriate that strategy is, above all, a practical art. (Edwards 2017, pp. viii) For example, Hannibal Barca, the general who led the Carthaginian forces against Rome in 281 BC, has adopted an unprecedented strategy called surprise attacks, which means that the enemy is attacked at a time and place in a manner in which they are unprepared. This subsequently became a fundamental strategy for the German forces in the early stages of both WWI and World War II (WWII). (Heuser, 2015, pp. 20) This example highlights that the expertise and experience of commanders played a critical role in influencing the performance of the plan, which was considered to be an art.

Another interesting case study is that in 333 BC, Alexander the Great, who commanded the Hellenic League in the Battle of Issus, led his 2,000 soldiers to subdue the Persian Empire,

despite the hundreds of thousands of Persian troops. Although Alexander's forces were disproportionately outnumbered, he won because of his superior military strategy and using his troops skilfully. (Renault, 1975, pp. 61) This incident depicts that Alexander's strategy was conceived and developed based on effective exercise and practical experience.

Additionally, the strategy has to be adaptable and flexible to be viable. It can be distinctly seen in the context of Napoleon Bonaparte, a French military commander. He defines strategy as the art of exploiting the use of space and time. (Handel, 2005, pp. 126) His strategy was to fight the war of destruction, which meant destroying the enemy's forces. In order to suppress the rebellion in his colonies, he implemented justifiable measures to ensure the security of liberal citizens. He also introduced colonial countries and liberated Jews, which allowed him to rule them peacefully for several years. (Heuser 2015, pp. 28)

The strategy has been used to orchestrate combat in the war. (Strachan 2013, pp. 27) The commander's goals may define the objectives of the strategy during wartime. However, the Commander's passions for waging war can make policy objectives vague and nearly impossible, as in the case of Napoleon, who wanted to conquer all of Europe. Napoleon's expansionism was thwarted by his reform ideology, which increased the participation of the people in Europe. It showed that he lacked a vision of how to preserve sustainable peace after terminating hostilities. Similarly, the attempt by Alexander to preserve his empire perpetually exhausted his army, as they fought the endless war of Alexander for fifteen years. (Tripathi, 1939, pp. 348-50) This incident suggests that Alexander's human resource management strategy was unconscious of and had little concern for his subordinates. These two examples demonstrate that their strategy was subjective, coming mainly from the leaders' passions and emotions.

Another explanation of why strategy is considered to be art is based on the influence of Clausewitz's principles of war manifested in the all-time classic strategy textbook called "On War". It introduced a fundamental concept that made it easier for strategists to grasp what they think about in strategy. Moreover, this book portrayed Clausewitz's view of strategy as the art of using forces in battle and the art of using battles to win the war. (Brands, 2014, pp. 2) Other well-known military strategists, such as British military historian and theorist, B. H. Liddell Hart, also described strategy as the art of managing and exercising military means to achieve the political objective. (Murray & Grimsley, 1994, pp. 19)

Lawrence Freedman defines the strategy as the commander's art of projecting and controlling the more significant military operations. (Freedman 2013, pp. 74) Furthermore, with Freedman's political science background, he also evaluates that strategy is about the connection between political goals and significant national resources, such as the armed forces and the economic system. It could be asserted that strategy is the art of creating power. Beatrice Heuser then concludes that strategy is the art of managing national resources in order to promote and protect its vital interests against adversaries effectively, whether they be actual, possible or merely presumed. (Heuser, 2010, pp. 26-27)

Most of the strategists favoured strategy to be art rather than subjective as they viewed it as a science because the strategy cannot repeatedly be tested empirically in the verification of its claims. The strategy should, therefore, be defined as an art or science based on the author's personal knowledge and experience. (Gray 2016, pp. 61) As a result, it provided many insights for more pieces of literature that describe the strategy in other ways. The succeeding portion discusses arguments for strategy as a science.

3. Strategy gained momentum as a science

The terminology "science" originally meant theoretical awareness, abstract knowledge, and theoretical contemplation on the subject. It is derived from the Latin term "*Scientia*", meaning intelligence or wisdom. Abstract logic, mathematics, theoretical and philosophical thoughts on the laws of nature were all sciences. These were in sharp contrast with the subjects used in the arts, such as engineering, or even planning and fighting a war, the skills the commanders had expected. (Heuser, 2016, pp. 180) Archduke Charles, the Hapsburg commander, defined strategy as the science of war because it is designing the plan and deciding how military operations develop. (Heuser, 2010, pp. 6)

The strategy has proven to be the best way to accomplish a political aim in history. Consequently, many academics have tried to put their efforts into formulating strategy as a science, such as in the case of the Lykke Model, which was formed by Colonel Arthur F. Lykke Jr. (Meiser 2016, pp. 82) He explained in his formula that strategy equals ends (objectives to which one is striving) plus ways (courses of action) plus means (instruments to which some end can be attained). (Lykke, 1989, pp. 2) Most of the academics used their experience and knowledge of military history to generate the best outcome of strategy. Hence, it could be said that the strategy was developed in a specific pattern that encompasses ends, means, risks, resource constraints, and the security environment. (Reveron & Cook 2009, pp. 23) This

method enabled strategists to examine all the variables that had influenced the missions to achieve political objectives.

During the WWII, the United States (US), the leader of the Allies, pursued various tactics, known as the “Colour Series” or specifically called “RAINBOW-5”, in line with its strategy to address the range of potential challenges and future threats, such strategic decision empowered the US to organise its national resources and to prepare for any form of threat. (Paret, Craig, & Gilbert 1986, pp. 710)

Moreover, the strategy has to include more of the science dimension in the relationship between ends, ways and means as technology and modern scientific methods have dramatically changed the character of war. During WWII, the US also leveraged in its strategy military-technical developments to maintain military superiority and supremacy over its opponents and subsequently increase the probability of winning. For instance, when the central powers launched an overwhelming battle strategy for trench warfare in September 1914, the entente gradually established the use of tanks as a spearhead to defeat these trench defences. (Fanning, 1997, pp. 283-302)

Similarly, the development of the allied forces’ attack aircraft during WWII enabled them to execute a joint bomber offensive strategy in February 1945 to paralyse and degrade the morale of the axis. (Hastings 1984, pp. 24) Moreover, the friction and fog of war have significantly increased in scale and, in order to minimise this effect, information technology became more vital in conflict. In WWII, the sophisticated decoding devices of intelligence provided the US forces with success in many operations against the Imperial Japanese forces. (Paret, Craig & Gilbert 1986, pp. 729) This intelligence has strategically enabled the decision-making of military commanders to lead their subordinates more effectively.

Another aspect of why strategy gained traction as a science was the adoption of the word grand strategy. Liddell Hart concluded that the grand strategy, which is the highest level of strategy, was related to all national powers – diplomacy, intelligence, economy, and the military – to win the war. Hence, the implementation of the strategy required statecraft associated with scientific knowledge. Liddell Hart’s assertion also influenced the importance of risk assessment in strategy. Such that, it is not only the aim of a grand strategy to use all the available resources to win the war but also to guarantee that the resulting resource cost was worth the investment. (Brands 2014, pp. 2-3) It is argued that the logical assessment of war tends to emerge in strategy. (Mahnken, 2015, pp. 60) For example, Field Marshal Horatio

Herbert Kitchener, a British Army officer, predicted that British participation in the war with Russia and France in WWI would enable the British to share the spoils of war. (French, 2006, pp. 283)

More fundamentally, the preservation of all warlike resources is prioritised. The science of procurement and transport will be interdependent on military operations in battlefields. The allied forces in WWII, for example, not only expanded their logistical supply systems but also disturbed and destroyed German supply lines by conducting a strategic bombing against Germany, which disrupted the German forces' ability to travel across the battlefield. (French 2006: pp. 289) It could also be seen in WWI that the British Navy conducted naval operations to seize the North Sea to obstruct the German logistic and supply systems from the sea. Simultaneously, the French Army was conducting air and land operations against the German Army, which was aimed at undermining the military power of the central alliance simultaneously. (Kagan, 1987, pp. 21)

Despite science's increasing importance in the strategy, art can still be seen in strategic leadership behaviour. Extraordinary statecraft leadership was part of Adolf Hitler, a leader of the Nazi Party. Throughout Hitler's reign, he used much propaganda, which is the art of persuading people to adhere to one's part of the story, to shape the perceptions of the German people. Hitler used these techniques to appeal to the people of Germany. For example, in order to inspire women in Germany, Hitler created a series of paintings to encourage women to have more babies, thereby increasing the birth rate in Germany and encouraging them to engage in the labour force, which was the key to maintaining Germany's resources during the war. (ASLAN, 2017)

4. A mixture of an art and a science

Milan N. Vego, professor of operations at the US Naval War College, defines a national security strategy or grand strategy, which is the highest level of strategy, as the art and science of implementing, utilising and integrating the national resources in order to accomplish national objectives. Then he mentions the other two lower levels of strategy, which are military strategy and maritime strategy. The former is defined as the art and science of applying forces to the achievement of national strategic goals. The latter, the naval or maritime strategy, is described as the art and science of using sources of military force in the sea theatre to carry out naval elements of the military strategy. (Vego, 2003, pp. xiii) Meanwhile, Aaron Edward states that the strategy is a blend of art and science for enhancing and making use of military

strength to maximise the opportunities that will guarantee the effectiveness of the full deployment of force to achieve the objective of peace and war. (Edwards, 2017: pp. 19-20)

The US Joint Chiefs of Staff stressed that strategy represented art and science in the creation and use of political, cultural, strategic and military forces during peacetime and wartime to maximise policy support, increase incentives, gain and reduce chances of defeat. (Heuser, 2010, pp. 9) In the age of globalisation, leadership requires creativity, vision, judgement, assessment of the possibility of future challenges and potential threats in order to reposition the country to achieve its strategic goals and political objectives. For instance, Australia, which considers itself as a middle power, may consider that it would be transformed into powerful country to manage its business in the Indo-Pacific region in the future. Scientific evaluations will be necessary throughout the implementation of the strategy to adjust regularly to cope with fluctuating situations and to prevent the weakening of national forces. These examples demonstrate the interdependence in strategy of the facets of art and science over this period.

Moreover, globalisation enables leaders to convey political messages to people under their leadership as well as to political audiences. This makes the strategy more concrete, which could be seen in the implementation of a national strategy by other major powers, such as the US and China. The aim of this announcement is not only to raise awareness among all key players in the region but also to deliver strategic messages to neighbouring countries, neutral nations and opposing states with a psychological impact. The 2018 US National Defence Strategy, for instance, outlines America's perception that China and Russia are threatening its national power and interests, which would weaken its security and prosperity. Meanwhile, North Korea and Iran are creating chaos and causing instability in the world that would challenge the US and the allies. (Mattis, 2018, pp. 2) The stance of the US should make its allies prepare their strategy to implement and discourage what the opposing parties wanted to do explicitly.

Additionally, intrastate disputes have become more common than interstate conflicts. In order to cope with unpredictable situations, the strategy should not be purely art or science, which would lead to failure to achieve political objectives. For example, in 1979, the Soviet-Afghan War provoked resentment among Muslims, not only in Afghanistan but also in the Middle East, which is considered to be the centre of the Arab world, and thus many Arabs would come to combat the Russian invasion. This is regardless of the Soviet Union has introduced a strategy to achieve the political objective through the use of its superior military force. Nevertheless,

the attempts of the Soviet Union to spread communist ideology in Afghanistan have been mostly futile, because the strategy of the Soviet Union did not test the traditional values of the religious people living in the field of operation and did not manipulate the art of psychological operations in order to gain access to the minds of the local people.

5. Conclusion

In conclusion, it is inevitable to state that the strategy is a combination of art and science nowadays. Artistic aspects of strategy mean something subjective that is created by the creative imagination of the person, while the scientific aspects of strategy mean something empirical that is objectively true. Strategy, as pure art was traditionally seen in the fifth century until WWI, as the skill and expertise of the commanders who created battle strategies, which became the critical determinant of success in war. In this sense, a skilful strategist was seen as someone with an accumulation of combat experiences, who is capable of demonstrating a successful combination of instincts and tactics in a crisis. Moreover, the strategy became an intangible aspect of military planning due to the influence of Clausewitz's view on the nature and character of war. This viewpoint led to discussions among the strategists, whether the strategy was an art or a science.

Since the end of WWI in 1918, due to technological progress, the strategy has continued to include research, particularly in the field of modern technology and innovation. During the era of WWI and WWII, strategy considered modern technical advances, which raised the probability of victory. Similarly, the strategy has been strengthened to be concrete in the context of a strategic planning mechanism that involves goals, objectives, risk evaluation, resource constraints, and a security framework to be adopted by other countries. Throughout the sense of globalisation, the behaviour of one state can, directly and/or indirectly, influence the interaction of another state. The war of attrition has been seen less between states and within states. Strategy plays a crucial role in achieving the strategic goal of safeguarding its national interests in a time of peace and war that is universal. In order to explain the country's position in the world, the strategy needs to find an acceptable way to suit the viable means of controlling leaders with the help of scientific knowledge, which is, therefore, a combination of art and science. Whether the strategy is an art or a science remains an open issue, but from the previous discussion, it is evident that it may be something of both.

Bibliography

- art. (2020). In **Merriam-Webster**. Retrieved January 20, 2020 from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/art>
- ASLAN, M. M. (2017). HITLER'S WAY OF PROPAGANDA. **ASOS Journal**, 5(52), 374-382.
- Biddle, T. D. (2015). **Strategy and Grand Strategy: What Students and Practitioners Need to Know**. Pennsylvania, US.: US Army War College Press.
- Brands, H. (2014). **What good is grand strategy? : power and purpose in American statecraft from Harry S. Truman to George W. Bush**. Ithaca: Cornell University Press.
- Edwards, A. (2017). **Strategy in War and Peace: A Critical Introduction**. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fanning, W. J., Jr. (1997). The Origin of the Term "Blitzkrieg": Another View. **The Journal of Military History**, 61(2), 283-302.
- Freedman, L. (2013). **Strategy: A History**. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.
- French, D. (2006). The Strategy of Unlimited Warfare?: Kitchener, Robertson, and Haig. In R. Chickering & S. Förster (Eds.), **Great War, Total War : Combat and Mobilization on the Western Front, 1914-1918**. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Gat, A. (2001). **A History of Military Thought: From the Enlightenment to the Cold War**. Oxford: Oxford University Press.
- Gray, C. S. (2016). **Strategy and Politics**. New York: Routledge.
- Handel, M. I. (2005). **Masters of War: Classical Strategic Thought**. London: Frank Cass Publishers.
- Hastings, M. (1984). **Overlord: D-Day and the battle for Normandy**. New York : Simon and Schuster.
- Heuser, B. (2010). **The Evolution of Strategy: Thinking War from Antiquity to the Present**. Cambridge, UK : Cambridge University Press.
- Heuser, B. (2015). The history of the practice of strategy from Antiquity to Napoleon. In J. Baylis, J. J. Wirtz & C. S. Gray (Eds.), **Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies**. (pp. 17-32). Oxford: Oxford University Press.
- Heuser, B. (2016). Theory and Practice, Art and Science in Warfare: An Etymological Note. In D. Marston & T. Leahy (Eds.), **War, Strategy and History**. (pp. 180). Acton, ACT: Australian National University Press.
- Kagan, D. (1987). World War I, World War II, World War III. **Commentary**, 83(3), 21.
- Lykke, C. A. F., Jr. (1989). Defining Military Strategy. **Military Review**, 69: 2-8.
- Mahan, A. T. (1911). **Naval strategy compared and contrasted with the principles and practice of military operations on land**. Boston: Little, Brown, and Company.

- Mahnken, T. G. (2015). Strategic Theory. In J. Baylis, J. J. Wirtz & C. S. Gray (Eds.), **Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies**. (pp. 60). Oxford: Oxford University Press.
- Meiser, J. W. (2016). Ends + Ways + Means = (Bad) Strategy. **Parameters; Carlisle Barracks**, 46: 81-91.
- Murray, W., & Grimsley, M. (1994). Introduction: On strategy. In W. Murray, M. Knox and A. Bernstein (Eds.), **The Making of Strategy: Rulers, States, and War**. (pp.19). New York: Cambridge University Press.
- Paret, P, Craig, G. A., & Gilbert, F. (Eds.). (1986). **Makers of Modern Strategy: from Machiavelli to the Nuclear Age**. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Renault, M. (1975). **The Nature of Alexander**. New York: Open Road Integrated Media.
- Reveron, D. S., & Cook, J. L. (2009). Developing Strategists: Translating National Strategy into Theater Strategy. **Joint Force Quarterly**, 55(4), 21-28.
- Sloan, E. C. (2012). **Modern Military Strategy: An Introduction**. Routledge: New York.
- Strachan, H. (2005). The lost meaning of strategy. **Survival: Global Politics and Strategy**, 47(3), 33-54.
- Strachan, H. (2013). **The Direction of War: Contemporary Strategy in Historical Perspective**. (Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Till, G. 2009. **Seapower: A Guide for the Twenty-First Century**. New York: Routledge.
- Tripathi, R. (1939). ALEXANDER'S INVASION OF INDIA : A REVISED STUDY. **Proceedings of the Indian History Congress**, 3: 348-370.
- United States. Department of Defense. (2018). **Summary of the 2018 national defense strategy of the United States of America**. [Washington, D.C.] : U.S. Department of Defense.
- Vego, M. N. (2003). **Naval strategy and operations in narrow seas**. London: Frank Cass.

The Similarities and Differences in the Nuclear Postures of India and China, and the Prospect of Strategic Stability between the Two Countries

Kullmanoch Wanwarn¹

Naval Operation Department

(Received 09/05/2020, Revised 02/06/2020, Accepted 13/06/2020)

Abstract

Asia is home to nuclear powers, such as China, India, and Pakistan, which are seeking to develop and modernise their military programmes. Motivated by the need to counter potential security risks, each state aims to develop nuclear ballistic missiles and cruise missile delivery systems. Such nuclear competition is dangerous, given the increasing lack of confidence and the failure of diplomatic steps in place to minimise confrontational risk.

The nuclear dimension of the relationship between China and India is striking vis-à-vis other nuclear competitions. On account of significant asymmetries in their second-strike capabilities, their deterrence relationship should require military stability and necessitate risks such as potential nuclear use or threat of use, and a nuclear arms race. Nevertheless, the demonstration of such risks has been restrained to a substantial extent. This situation can be defined by the characteristics of the overall China-India relationship, the stability of the balance of conventional weapons and battlefield tactics, the unification of confidence-building measures, the nonexistence of the “stability-instability paradox” dialogue, and the political conception of nuclear weapons of these two countries. (Kurita, 2018, pp. 37-38)

This academic essay will examine the similarities and differences in the nuclear postures and its consequence on the strategic stability between India and China. Moreover, Pakistan also one of the essential players in the region because it is a well-known fact that the Chinese government supports Pakistan’s nuclear program. As a result, it increases the tension between these nations in Asia in terms of nuclear proliferation, especially India. This article is divided into three sections. The first part deals with the Chinese nuclear arsenal and strategic doctrine. It then describes the Indian nuclear force and deterrent capabilities. The final section examines the similarities and differences in nuclear postures and the prospects for strategic stability between these two countries.

Keywords: Nuclear, Chinese Nuclear, Indian Nuclear

¹ Attached to Department of Naval Operations, Royal Thai Navy, E-mail: wanwarn.k@outlook.com

1. Introduction

China has become the first Asian state to produce and test a nuclear weapon. Chinese nuclear weapons were developed to deter both the US and the USSR. In 1964, China put its first nuclear weapon to the test. (Frey, 2006, pp. 10-13) Then, on 17 June 1967, the first Chinese thermonuclear test codenamed Test No.6, consisting of a hydrogen bomb, was carried out at Lop Nur. (Liu, 1972, pp. 36-37) Nowadays, Beijing is thought to have approximately 300 warheads in its inventory. (Kristensen & Norris, 2016, pp. 205-06)

India has never been a member of the Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT). The first Indian nuclear device testing, described by the Indian government as the Smiling Buddha, was carried out after the establishment of the NPT in 1974. (Mohanty, 2013, pp. 59-60) It seems to have been motivated mainly as a deterrent towards China. In 1998, India publicly tested nuclear warheads and thermonuclear devices in Operation *Shakti*. (Sheppard, 2002, pp. 203-04) Moreover, in 2005, Washington officially perceived New Delhi as a responsible nation with high-level nuclear technology and agreed on full nuclear cooperation between the two nations. (Bajoria & Pan, 2010) This is seen as a tacit entry into the aforementioned nation's nuclear community.

2. The Chinese Nuclear Arsenal and Strategic Doctrine

The development of China's nuclear arsenal gained momentum in the 1980s and continues to do so at present. However, although specific knowledge is unavailable about China's nuclear arsenals and plans to develop its innovation, credible information exists on both. Beijing heavily relies on the ballistic missile systems to carry and transport nuclear warheads, of which there are five primary types: the DF-3, DF-4, DF-5, DF-21, and DF-31. However, the DF-3 is currently being decommissioned as China moves on to longer-range missile systems. (Norris & Kristensen, 2003, pp. 77) Potential plans for improvement include reconstructing the DF-31 to extend its range to more than 10,000 kilometres so it can reach the US territory. (FAS, 1999)

Washington intelligence officials estimate that Beijing has merely 20 nuclear warheads, although that figure is expected to increase. The US expects that China will have around 100 warheads by 2015, primarily aimed at the American territory. (Norris & Kristensen, 2003, pp. 79) Although the reliability of these figures is uncertain, it is understood that China can generate far more than its current holdings of stockpiles. Based on its defensive nuclear-weapons policy, China has opted not to produce more warheads than what it considers appropriate.

Immediately after its first nuclear testing in 1964, China declared the intention to stick to a policy of No-First Use (NFU). (Pande, 2000) It corresponds with the Chinese perception that nuclear weapons are mainly a political instrument used to discourage and deter opponents instead of destroying them. The NFU policy is a pledge for Beijing that it will never be the first to conduct a nuclear war and participate in mutually assured destruction. To further

demonstrate Chinese NFU policy, China is believed to keep its nuclear arms under strict command and control, with unfuelled missiles and separately stored warheads. (Lewis, 2007, pp. 41-43) Interestingly, China has never taken part in a nuclear arms race as that of the US and the USSR during the Cold War. China is relying on limited deterrence instead. (Johnston, 1995, pp. 5-7) The Chinese deterrence strategy also maintains a limited deterrent doctrine, which emphasises the ability to survive the first strike and react proportionately. (Johnston, 1995, pp. 19-20) China aims to deter other states from interfering in local conflicts or threatening China directly. Beijing may establish the legitimacy of its nuclear weapons programme with the limited deterrence doctrine while maintaining caution in its use.

3. India's Nuclear Force and Deterrent Capabilities

The precise volume and readiness of Indian nuclear warheads are unclear, but some institutes believe India currently has approximately 60 nuclear warheads with enough plutonium to generate around 50 more. India relies on two main missiles, the *Prithvi* and the *Agni*. (Tellis, 2001, pp. 18-20) The former is a short-range missile with the ranging capability of less than 500 km. The latter, developed in 2002, has an approximate range of 700 km. Furthermore, New Delhi is currently developing Agni missiles with a more extended range of up to 5,000 km. (Kanwal, 2016)

Indian nuclear policy is based on four core concepts: NFU pledge, deterrence, civil command and control, and eventual global disarmament. The NFU policy signifies the determination of India never to launch and conduct nuclear war. Similar to Chinese nuclear strategy, Indian nuclear doctrine depends on its capacity to serve as a deterrent in retaliatory action. New Delhi claims that as long as it has a survivable nuclear capability, it will be able to deter attackers for fear of a reprisal, which fulfils its credible minimum deterrence doctrine. (Subrahmanyam, 2002, pp. 76-78) In 1999, the Indian National Security Advisory Board released an official Indian policy setting out the conditions for their approach to deterrence. The Indian government also emphasises that its nuclear weapons must be credible, effective and survivable. This means that if India was attacked first, it can threaten and carry out a devastating counterattack. (Perkovich, 2002, pp. 51-52) Another aspect of India's nuclear policy is ensuring that political leaders maintain a firm grip on nuclear capability. (Subrahmanyam, 2002, pp. 80) Indian authorities assert that its nuclear arsenal can only be accessed and controlled by the highest of political leaders. (Perkovich, 2002, pp. 53-55) This minimises the possibility of unauthorised and accidental launching due both to India's NFU strategy and its civilian weapons order. Although India has nuclear arms capability, it tends to be interested in worldwide nuclear abolishment. If other countries had vowed to get rid of their nuclear weapons, India expressed that it would reciprocate the same commitment. (Subrahmanyam, 2002, pp. 81) As examined in this section, the Indian doctrine demonstrates significant caution in the use of nuclear forces.

4. The similarities and differences in the nuclear postures of India and China, and the prospect of strategic stability between China and India

The following points are common to Beijing and New Delhi. Firstly, their political leadership, which has the sole nuclear policy decision-making power, has perceived the nuclear forces as strategic weapons that are entirely different from conventional weapons. Secondly, it was conceived that even a few nuclear warheads and the possibility of guaranteed retaliation could relinquish nuclear threats from more powerful opponents. Thirdly, in the nuclear policy-making process, the military control over the operation nuclear weapons has been severely weakened, although it has been of gradually changing in recent years. (Kampani, 2014, pp. 6-12)

Nowadays, Beijing and New Delhi are both part of the world's nuclear-weapon states (NWS). With its nuclear test on 1 October 1964, China formally became a member of the nuclear community, making it the fifth NWS of the world. (Karnad, 2008, pp. 47) The test left the US wary about the repercussions of a nuclear China on the balance of power in Asia, and the world at large. As the stakes for non-proliferation of nuclear weapons rose, the NPT was signed in 1970 to prevent the horizontal proliferation of nuclear powers, conferring nuclear status only upon US, USSR, UK, France and China. (Kimball, 2020)

After the Sino-Indian war of 1962, and growing strategic closeness between Pakistan and China, the Chinese nuclear test of 1964 was a wake-up call for India. (Rai, 2009, pp. 121-22) Within the South Asian region, it was now challenged by two powers, one of which had gone nuclear. The lack of assistance from Washington or Moscow during the Sino-Indian war of 1962 left New Delhi incapable of relying on them against China. Thus, India decided to pursue the development of its own nuclear program in order to maintain a nuclear deterrent while remaining outside of the NPT in 1970.

India ran its first nuclear test in Pokhran, in 1974, under the Indira Gandhi government. (FAS, 2000) Its nuclear development program that had begun before independence was given a boosted post the Chinese test. It continued its nuclear weapon program in the shadows until the 1990s, along with Ballistic Missile Development (BMD), which is part of the weapons delivery system. By 1998, India had tested five nuclear devices as part of the Pokhran-II Test, bringing its nuclear program out of the shadows. (Rai, 2009, pp. xi-xiv) This caused some deterioration India's relations with the US and the non-proliferation community at the time and instigated Pakistan to bring out their nuclear program into the fore as well. It was then followed up by Islamabad testing its nuclear weapon within a span of a few weeks. (Rajain, 2005, pp. 295-98) It is suspected that Beijing has played a significant role in the development of Islamabad's nuclear capabilities, training its scientists and even sharing nuclear weapon designs and supporting nuclear device tests. (Kingsbury, 2009) It is seen as an attempt against India, their common enemy in the region, to establish a counterbalancing

force. That makes the region's nuclear threat three-way, with Pakistan being an intrinsic part of the nuclear relations between China and India.

India's northern part being blocked by two strategically allied nuclear weapon states is one of the significant constraints that it faces in its quest for power. As per current estimates, China has around 260 warheads in its inventory, with Pakistan at around 140, and India at around 110. (Davenport, 2019) Both India and China have made an NFU pledge and would be unlikely to instigate a war with each other. However, recent tensions with Pakistan have prompted dialogue within India about an alteration of its NFU policy vis-à-vis Pakistan.

India is currently building on its nuclear capabilities, which are significantly less mature than Chinese capabilities. The Indo-US Nuclear deal allows India to use more of its indigenously available Uranium for weapons while importing material for nuclear power use. China has flagged this as a violation of the NPT. Furthermore, in 1996, New Delhi also declined to endorse the Comprehensive Test Ban Treaty (CTBT). (Karnad, 2008, pp. 68-69) Recently, India had two quick missile tests of the long-range missile *Agni-IV* and its first Intercontinental Ballistic Missile (ICBM), *Agni-V*. (Hagerty, 2020, pp. 113) These were met by criticisms from China, and some consider China to have been rattled by the rapid development of Indian missiles that can reach any part of Chinese territory.

With the construction of artificial islands and human-made isles, China's growing expansion in the South China Sea has implications for its economic and naval military futures. Some perceive this as a crucial step for China to focus on its maritime capabilities, including nuclear-based submarines which can be positioned as the forces for future conflicts to reach Indian territory. The theory of the String of Pearls also mentions about the efforts by Beijing to create a network of military bases in the Indian Ocean area which has historically been a stronghold for New Delhi. (Brewster, 2014, pp. 137-38) However, with New Delhi being an arms importer and having a lower military expenditure budget than Beijing, it is more difficult for the Indian government to focus on improving its naval capabilities and countering developments in Chinese maritime posture. ('Military expenditure (% of GDP)' 2018) However, India too has been participating in naval exercises along with US military, in efforts to strengthen its forces and ties.

Is security through deterrence being successfully achieved till yet?

Even though nuclearization has put the region at the stake of security threats and ever-lasting hostilities, it is also important to recognise that the same nuclear potential has simultaneously incurred the element of deterrence which arguably supplies some stability to the region. It is arguably due to the possession of the nuclear weapons that a confrontation of nuclear powers has been avoided. The 1999 Kargil Crisis and the general military mobilisation called Operation Parakram not escalating into full-scale warfare or nuclear war proved that mutual deterrence between India and Pakistan was effective. (Basrur, 2020, pp. 509)

Therefore, it can be assumed that deterrence has been successful until now, but whether it will continue to do so in future generates many different assumptions from nuclear optimists and pessimists alike who upheave the idea that the future of South Asia is difficult to presume. Nuclear deterrence continues to experience daunting technological and political challenges in the region. This situation has been continuing in South Asia since nuclearization as predictions prove to be wrong most of the times.

Analysing the impacts on regional politics can be seen in India-Pakistan and India-China, an apparent rivalry and ongoing animosity. No progress has been made on crucial issues regarding current Confidence Building Measures (CBM), doctrinal restraints, dispute resolution, arms control measures, and a shared vision for regional strategic stability remains elusive. (Banerjee, 2010, pp. 346-49)

The China-Pakistan-India-US quadrangle

This China-Pakistan-US-India quadrangle plays a vital role in determining the policies and courses of action in the South Asian theatre. Pakistan has at its best, China, as its primary ally both socially and economically. Pakistan has been enjoying the benefit of recognizing China as an independent state at very first. We see a quite strong socio-economic bond between China and Pakistan particularly through many agreements, aid programs and now a significant project, China-Pakistan Economic Corridor (CPEC). (Kurita, 2015, pp. 4-5) It shows that if Pakistan is threatened or its security is at stake, China is there to stand by it, which is a matter of concern for India. This factor plays an essential role in India's deterrence.

In order to strengthen relations with the Muslim world, China should count on its alliance with Pakistan. Beijing also perceives Islamabad as a strategically important state for preserving a regional balance with New Delhi. In the sense of China, Pakistan has become more valuable for the US. It would continue to receive American attention because of Pakistan's growing nuclear weapons capabilities. Nonetheless, China opts to continue maintaining a robust military, political, and economic partnership with Pakistan. (Markey, Haenle, & Saalman, 2011)

On the other hand, the relationship between the US and India has grown stronger over time, although India did not join the capitalist block and did not sign the NPT. The US imposed sanctions Pakistan but not on India, and India was recognized as a responsible NWS by the US and got much of the nuclear aid and assistance later on. The reason for this is the common interest between the US and India to stand firm against the China-Pakistan bond, more so as the CPEC is promoting severe economic and trade concerns for the US. (Yunsong, 2017, pp. 25-27) Also, to fulfil its strategic interests and to exploit Pakistan for its Afghanistan's purposes, the US needs to stay actively involved in South Asia's politics.

Balance of power in South Asia

Nuclearization and the Strategic Partnership have helped improve South Asia's balance of power. Since nuclearization, a new balance of power paradigm which takes into account the Indo-US equilibrium between China and Pakistan has arisen.

Beijing and Islamabad are enhancing robust strategic partnership against Indo-US alliances. Reportedly, Beijing is also looking to expand its nuclear cooperation with Islamabad towards this end. In 2005, both Washington and New Delhi signed a civil nuclear agreement to hedge against Beijing and balanced its support for Islamabad. (Ganguly & Scobell, 2005, pp. 37-38) On the other hand, Pakistan has attempted to leverage India by acquiring qualitatively superior weapons and gaining diplomatic support from major powers, particularly China. Nevertheless, Pakistan has considered nuclear choice as the most suitable to equalise India's geopolitical and strategic challenges through its internal efforts after Indian struggle to attain nuclear capabilities. Pakistan wants to counterpoise the clout of the Indo-US deal through Chinese nuclear-armed forces cooperation and support. Following US non-responsive attitude to Pakistan's demand to conclude an agreement similar to what Washington signed with New Delhi in 2005, Pakistan became eager to expand its nuclear relations with China and offset Indian power. Pakistan's gesture is also a demonstration that it has a credible alternative of forging a nuclear agreement with China instead of the US. (Joshi, 2011)

Compared to the Indo-US partnership, which was a disturbing factor not for strategic stability in South Asia but the nuclear non-proliferation regime in the world. Both Pakistan and China view the nature of Indo-US relations as disturbing the strategic equilibrium for the South Asian region. Even so, it has also been felt that the Indo-US nexus might pay them a dividend in future geopolitics in the long run. In 1998, however, the rise of Pakistan as a nuclear power on the globe caused a severe setback to Indo-US interests. (Sasikumar, 2019, pp. 152-55) Thus, the disparity in the power game of South Asia that was once felt in the post-Cold War period has now been reduced.

Washington is also building strategic alliances across Beijing's periphery mainly through its military presence in Mongolia, Central Asia, Kyrgyzstan, Afghanistan, India, Taiwan, Japan and South Korea. Both the US and India perceive China as a significant challenge. India cannot stand alone in the face of China's threat; that is why it needs US help to counter and deter China.

5. Conclusion

In conclusion, China and India have in common the following points: the view of nuclear weapons as strategic weapons, their belief in diminutive nuclear forces and the possibility of retaliation could relinquish nuclear threats, and the nuclear forces operating in the nuclear policy-making phase have been significantly weakened.

Therefore, nuclearization has many impacts on regional politics, mostly the negative and incomprehensive ones. The continuous cloud of security threats across South Asian states makes them ever so concerned about the political and nuclear activities of neighbouring states vis-à-vis their own security. A new balance of power dynamics has emerged since the nuclearization of South Asian states. In continuous efforts of modernizing nuclear weapons, South Asia has probably forgotten to integrate at social, economic and cultural levels. South Asia needs to neutralize the risks and fears of war by containing its nuclear energy through treaties and nuclear doctrines. Also, opinions should be moulded in a positive context so that South Asian ordinary people can live in peace.

Given the structural conflicts in the region and the longstanding India-Pakistan conflict, nuclear power is likely to be a permanent feature in the subcontinent. Since Pakistan cannot compete with India on the conventional weapon front, it has to adopt the nuclear path, along with assistance from China.

India is preparing for a two-front war with China and Pakistan. Opinions vary on whether it makes strategic sense for China to engage in such a war, but it is likely to continue assisting Pakistan with its nuclear weapons program. Given strengthening economic ties between India and China, and the fact that the border disputes lie in remote parts of most countries, it is unlikely that China and India will go to a full-scale conflict, let alone a nuclear war. However, the presence of Pakistan as a wildcard in the region adds to the complexity of the situation.

Therefore, there are two conflicting impulses towards collaboration and rivalry, which both nations are concurrently acting on. The significant factor, which is competitiveness, remains the underlying force behind the relationships between Sino-Indian. Although the nature of the competition may have moved away from an overt military confrontation, in the future, it will undoubtedly continue to manifest itself in persistent friction between the two nations.

Bibliography

- Bajoria, J., & Pan, E. (2010, 5 November). **The U.S.-India Nuclear Deal**. Retrieved April 12, 2020, from <http://gg.gg/jcx58>
- Banerjee, D. (2010). Addressing Nuclear Dangers: Confidence Building Between India-China-Pakistan. **India Review**, 9(3), 345-363. doi:10.1080/14736489.2010.506352
- Basrur, R. (2020). India's Pakistan problem: operation Parakram revisited. **India Review**, 18(5), 503-519. doi:10.1080/14736489.2019.1703362
- Brewster, D. (2014). Beyond the 'String of Pearls': is there really a Sino-Indian security dilemma in the Indian Ocean?. **Journal of the Indian Ocean Region**, 10(2), 133-149. doi:10.1080/19480881.2014.922350
- Davenport, K. (2019). **Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance**. Retrieved March 15, 2020, from <http://gg.gg/jcx4a>
- FAS. (1999). **DF-31**. Retrieved March 15, 2020, from <https://fas.org/nuke/guide/china/icbm/df-31.htm>
- FAS. (2000). **First Nuclear Test at Pokhran in 1974**. Retrieved March 16, 2020, from <http://gg.gg/jcx6q>
- Frey, K. (2006). **India's Nuclear Bomb and National Security**. New York, US: Routledge and the Taylor & Francis Group.
- Ganguly, S., & Scobell, A. (2005). India and the United States: Forging a Security Partnership?. **World Policy Journal**, 22(2), 37-43. Retrieved April 12, 2020, from <http://gg.gg/jcx83>
- Hagerty, D. T. (2020). **Nuclear Weapons and Deterrence Stability in South Asia**. Maryland, US: Springer International Publishing; Palgrave Pivot.
- Johnston, A. I. (1995). China's New "Old Thinking": The Concept of Limited Deterrence. **International Security**, 20(3), 5-42. doi:10.2307/2539138
- Joshi, S. (2011). The China-Pakistan Nuclear Deal: A Realpolitique Fait Accompli. **Nuclear Threat Initiative**. Retrieved April 17, 2020, from <http://gg.gg/jcx9d>
- Kampani, G. (2014). Kampani: China-India nuclear rivalry in the "second nuclear age". **IFS Insights**, 3, 32. Retrieved April 22, 2020, from <http://gg.gg/jcygy>
- Kanwal, B. G. (2016). India's Nuclear Force Structure 2025. **Regional Insight**. Retrieved April 12, 2020, from <http://gg.gg/jcyi4>
- Karnad, B. (2008). **India's Nuclear Policy**. Connecticut, US: Praeger Security International.
- Kimball, D. (2020). The Nuclear Nonproliferation Treaty (NPT) at a Glance. Retrieved April 11, 2020, from <http://gg.gg/jcyj0>
- Kingsbury, A. (2009). **Why China Helped Countries Like Pakistan, North Korea Build Nuclear Bombs: A new book alleges that Beijing intentionally proliferated nuclear technology to risky regimes**. Retrieved April 12, 2020, from <http://gg.gg/jcyju>
- Kristensen, H. M., & Norris, R. S. (2016). Chinese nuclear forces, 2016. **Bulletin of the Atomic Scientists**, 72(4), 205-211. doi:10.1080/00963402.2016.1194054

- Kurita, M. (2015). The 'Pakistan Factor' in China-India Relations. **NIDS Commentary**, (48), 1-6. Retrieved April 12, 2020, from <http://gg.gg/jcyka>
- Kurita, M. (2018). China-India Relationship and Nuclear Deterrence. **NIDS Journal of Defense and Security**, 19. Retrieved April 8, 2020, from <http://gg.gg/jcyl0>
- Lewis, J. G. (2007). **The Minimum Means of Reprisal: China's Search for Security in the Nuclear Age**. Massachusetts, US: The MIT Press.
- Liu, L. Y.-Y. (1972). **China as a Nuclear Power in World Politics**. New York, US: Palgrave Macmillan.
- Markey, D., Haenle, P., & Saalman, L. (2011, 12 April). **Partners in Peril: U.S.-India-China-Pakistan**. Retrieved April 5, 2020, from <http://gg.gg/jcym3>
- Military expenditure (% of GDP)**. (2018). Retrieved April 12, 2020, from <http://gg.gg/jcyn9>
- Mohanty, N. (2013). **America, Pakistan, and the India Factor**. New York, NY: Palgrave Macmillan US.
- Norris, R. S., & Kristensen, H. M. (2003). Nuclear Notebook. **Bulletin of the Atomic Scientists**, 59(6), 77-80. doi:10.2968/059006016
- Pande, S. (2000). Chinese Nuclear Doctrine. **The Institute for Defence Studies and Analyses (IDSA)**, 23(12). Retrieved April 10, 2020, from <http://gg.gg/jcyp0>
- Perkovich, G. (2002). What Makes the Indian Bomb Tick? In D. R. SarDesai & R. G. C. Thomas (Eds.), **Nuclear India in the Twenty-First Century** (pp. 326). New York, US: Palgrave Macmillan US.
- Rai, A. K. (2009). **India's Nuclear Diplomacy After Pokhran II**. New Delhi, India: Pearson Education in South Asia.
- Rajain, A. (2005). **Nuclear Deterrence in Southern Asia: China, India and Pakistan**. New Delhi, India: SAGE Publications.
- Sasikumar, K. (2019). India-Pakistan Crises under the Nuclear Shadow: The Role of Reassurance. **Journal for Peace and Nuclear Disarmament**, 2(1), 151-169. doi:10.1080/25751654.2019.1619229
- Sheppard, B. (2002). Ballistic Missiles: Complicating the Nuclear Quagmire. In D. R. SarDesai & R. G. C. Thomas (Eds.), **Nuclear India in the Twenty-First Century** (pp. 326). New York, US: Palgrave Macmillan US.
- Subrahmanyam, K. (2002). India and the International Nuclear Order. In D. R. SarDesai & R. G. C. Thomas (Eds.), **Nuclear India in the Twenty-First Century** (pp. 326). New York, US: Palgrave Macmillan US.
- Tellis, A. J. (2001). **India's Emerging Nuclear Posture: Between Recessed Deterrent and Ready Arsenal**. California, US: RAND Corporation.
- Yunsong, H. (2017). China-India in the Context of One Belt One Road: Divergences and Concerns. In B. K. Sharma & N. D. Kundu (Eds.), **China's One Belt One Road: Initiative, Challenges and Prospects**. New Delhi, India: Vij Books India.

การประเมินโครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาดปี 2562 โดยใช้ CIPP Model

Project Evaluation for development of Royal Thai Naval Cadet in relation to clean navy policy Year 2019 by Using CIPP Model

อนุชา ม่วงใหญ่¹ สติศักดิ์ อรัณยะपाल² ธวัชชัย เทียนบุญส่ง³ และ นัทธกิต การสมวรรณ⁴

Anuchar Muangyai¹ Sittisak Aranyapala² Thawatchai Thianboonsong³

and Nattakit Karnsomwan⁴

โรงเรียนนายเรือ

Royal Thai Naval Academy

(Received 01/05/2020, Revised 02/06/2020, Accepted 08/06/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยประเมินผลโครงการ“แนวทางการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด” เป็นโครงการที่ดำเนินการขึ้นตามแนวนโยบาย“กองทัพเรือใสสะอาด”เพื่อตอบสนองให้การบริหารราชการของ กองทัพเรือมีความโปร่งใสบรรลุลผลและตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสร้างให้นักเรียนนายเรือสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคม สามารถนำความรู้ และสติปัญญามาพัฒนา สังคมให้ดีขึ้น ตลอดจนเพื่อพัฒนาร่างกาย และจิตใจให้แข็งแกร่ง เป็นผู้นำให้กับสังคม และดำรงพื้นฐาน แห่งการเชิดชูเกียรติและศักดิ์ศรีคู่ความดี บนพื้นฐานของความถูกต้องต่อขนบธรรมเนียมของสังคม

วิธีการศึกษาวิจัยโดยการติดตามและประเมินผลกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 6 กิจกรรมตามพันธกิจต่างๆ โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่กลุ่มนักเรียนนายเรือที่ร่วมทำกิจกรรมโครงการฯ ดังกล่าว

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้รูปแบบจำลองชิป CIPP Model ของดาเนียลแอสตฟิเลบีม (Daniel. Stufflebeam) โดยกำหนดรูปแบบประเมิน 4 ประการ ได้แก่ คือ 1. สภาพแวดล้อม (context) เพื่อพัฒนา จุดมุ่งหมายของโครงการ 2. ปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อออกแบบโครงการ 3. กระบวนการ (Process) เพื่อประเมิน ขั้นตอนในการดำเนินงานตามโครงการ และ 4. ผลผลิต (Product) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ตามโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายเรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน และ สังคม ตลอดจนการสร้างเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำเป็นเยาวชนต้นแบบให้กับชุมชน และสังคม ถือเป็นการ สร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ ในการเสียสละและรู้จักการเป็นผู้ให้ รู้จักการมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการถ่ายทอดความเป็นผู้นำและองค์ความรู้ของตน เพื่อให้เกิดการพัฒนาไป ในแนวทางที่ดี ตลอดจนเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชน ร่วมกับสถาบันภายในและภายนอกกองทัพ และประการที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการต่างๆ ของนักเรียนนายเรือ ถือเป็นแนวทางการปลูกฝัง เพื่อให้นักเรียนนายเรือมีความซื่อสัตย์สุจริต “โตไปไม่โกง”

คำสำคัญ: นโยบายกองทัพเรือใสสะอาด, การพัฒนานักเรียนนายเรือ, การประเมินโครงการ

¹ อาจารย์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, E – mail: anuchar2221@gmail.com

² อาจารย์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, E – mail: aransith5@gmail.com

³ อาจารย์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, E – mail: thianboonsong.t@gmail.com

⁴ อาจารย์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ ,E – mail: nattakit_workhere@yahoo.com

Abstract

The research and evaluation of "guidelines for the development of Royal Thai Naval cadets in accordance with the Clean Navy Policy" project is implemented in accordance with the "Clean Navy Policy" to respond to the administration of the Navy with transparency, which also achieving and responding to government policies. The research objective is to create a good example of Royal Thai Naval Cadets to the society who can apply knowledge and intelligence to develop society as well as to develop body and mind to be strong, and to be a leader for society. They will maintain their honor and dignity on the basis of correctness to social convention. The method of research study is done by monitoring and evaluating of activities: there are 6 activities in total on various missions. The sample population is a group of Royal Thai Naval Cadets participating in the said project activities.

The researcher conducted the data analysis by using Daniel Z strand beam CIPP Model. Our aim is to assess 4 things as follows: 1. Context: to develop the purpose of the project, 2. Input: for project design, 3. Process: to assess the process of operation according to the project, and 4. Product: to assess the achievement of the project.

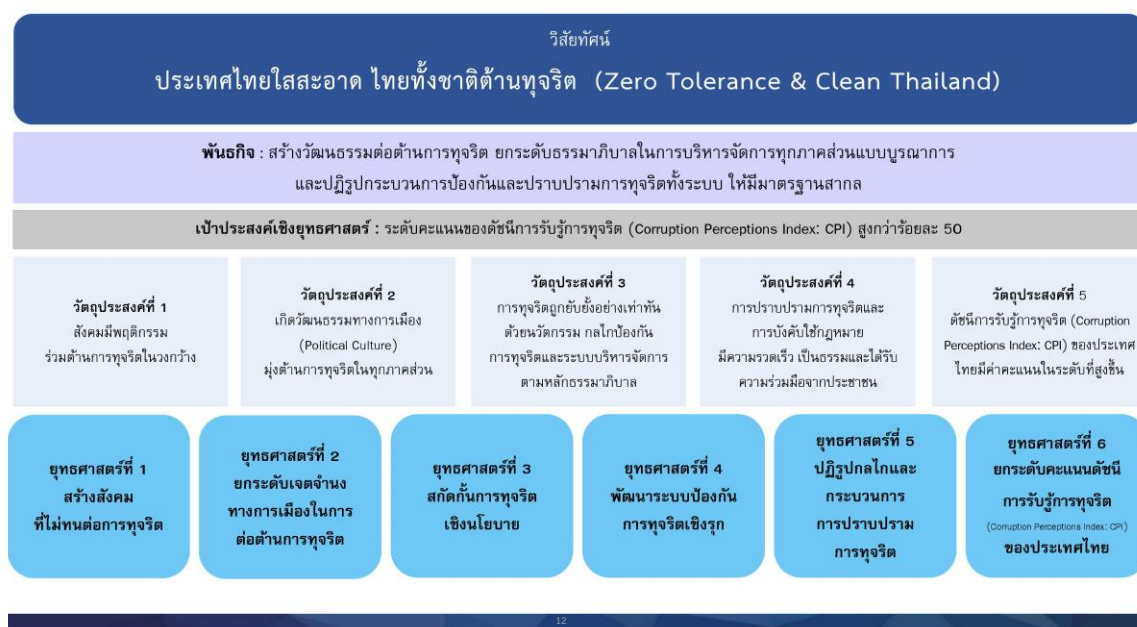
The results of this research give the cadet knowledge and understanding about leadership principles in community and society development as well as building confidence in leadership as a role for communities and society, which is considered to create responsibility to themselves, to the society, and to the nation. They will learn to sacrifice, to be a giver, to socialize, and to exchange ideas. Furthermore, they will have to transfer of their knowledge of leadership and their own knowledge in order to develop in a good way as well as creating a working network with the community which collaborates with internal and external unit. The most important aspect of the implementation of the cadets' projects is considered as a guideline to instill in them the honesty "grow up not to cheat"

Keywords: Clean Navy Policy, Development of Royal Thai Naval Cadet, Project Evaluation

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแนวทางยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติระยะที่ 2 (พ.ศ.2556-2560) แผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงกลาโหม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2560 และแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตกองทัพเรือประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558-2562 ซึ่งใช้เป็นแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน 3 ระดับ (ชาติ กห. และ ทร.) นั้นต่างกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใสและมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ยอมรับในระดับสากล นอกจากนี้หน่วยงานทั้ง 3 ระดับดังกล่าวได้กำหนดพันธกิจพร้อมทั้งมาตรการ/แนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติใน 4 พันธกิจ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ได้แก่ พันธกิจที่ 1 การปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ด้านคุณธรรม พันธกิจที่ 2 การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือป้องกันและปราบปรามการทุจริต พันธกิจที่ 3 การพัฒนาระบบงานและเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ พันธกิจที่ 4 สร้างความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

รูปที่ 1 วิสัยทัศน์ประเทศไทย ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต

ปัจจุบัน ทร. ยังคงขาดข้อมูลที่จำเป็นเพื่อประกอบการจัดทำกลยุทธ์หรือแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของ ทร. ได้อย่างตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนปัญหาการขาดข้อมูลประกอบการจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทร. นั้น นอกจากจะไม่สามารถทำให้ปัญหาการทุจริตบรรเทาได้แล้ว ยังส่งผลต่อการใช้งบประมาณที่ขาดประสิทธิภาพด้วย เนื่องจากยังขาดข้อมูลของปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ส่งผลให้กำลังพล ทร. ซึ่งหากมีข้อมูลดังกล่าวแล้วจะสามารถนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผนในเชิงป้องกันโดยมุ่งกระทำที่สาเหตุก่อนที่จะมีการกระทำทุจริตของกำลังพลเกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ในเชิงส่งเสริมให้พันธกิจต่างๆ ของแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทร. ในรูปแบบต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลได้ด้วย

โรงเรียนนายเรือซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของกองทัพเรือ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของนโยบาย “กองทัพเรือใสสะอาด” ในการบริหารราชการของกองทัพเรือให้มีความโปร่งใส บรรลุผล และตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล ตามที่กองทัพเรือได้จัดตั้ง “ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด กองทัพเรือ” ขึ้นเพื่อรับผิดชอบการบริหารงาน การสร้างราชการใสสะอาดให้บรรลุผล ตามนโยบายรัฐบาล การปลูกฝังวิธีคิด สร้างจิตสำนึกใน

ความซื่อสัตย์สุจริตแก่นักเรียนนายเรือซึ่งจะเป็นอนาคตของกองทัพเรือในภายหน้าจึงจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณสมบัติตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าว เป็นการปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนเพื่อให้ “โตไปไม่โกง” เป็นอีกหนทางหนึ่งในการป้องกันการคอร์รัปชันในระบบราชการในอนาคต การนำเสนอรูปแบบการพัฒนา RISE Model จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนนายเรือโดยแบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ R: Responsibility, I: Intelligent, S: Strong และ E: Elegant ด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้เชื่อว่าจะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนานักเรียนนายเรือเพื่อตอบสนองนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด และจะเป็นตัวแบบของการสร้างคนที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต ในการผลิตนายทหารสัญญาบัตรอันเป็นรากแก้วของกองทัพเรือเพื่อตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าว

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนนายเรือ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

อย่างไรก็ตามรูปแบบการพัฒนานักเรียนนายเรือ โดยใช้ RISE Model ได้คิดค้นขึ้นเพื่อสร้างค่านิยมที่ชัดเจนและเพื่อให้การพัฒนานักเรียนนายเรือไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้คำว่า “RISE” เป็นแกนกลางหลักที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนนายเรือ เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ฯ โดยประกอบด้วย 4 มิติทั้ง 4 ด้านคือ

มิติที่ 1 **R: Responsibility** ปลูกฝังทัศนคติ เชิดชูเกียรติ ศักดิ์ศรี ให้กับนักเรียนนายเรือ เพื่อให้ นักเรียนนายเรือมีความภาคภูมิใจในความเป็นทหารเรือ มีอุดมการณ์ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังคมและประเทศชาติอย่างสุดความสามารถ ปัจจุบันโรงเรียนนายเรือมีกิจกรรมการปลูกฝังทัศนคติต่อการเป็นทหารอาชีพต่อเนื่องมาจากสิ่งที่นักเรียนนายเรือได้รับมาจากการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร โดยนำฐานความรู้ ความคิด ที่มีแต่เดิมมาพัฒนาและปรับปรุงให้ทัศนคติต่าง ๆ ตลอดจนเจตคติต่อวิชาชีพมีความเข้ากันกับการเป็นทหารเรือมากขึ้น

มิติที่ 2 **I: Intelligent** อบรมความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ให้กับผู้นำ เพื่อให้ นักเรียนนายเรือรู้จักนำ ความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่มีอยู่แล้วแต่เดิมให้มีความ เชี่ยวชาญและชำนาญมากยิ่งขึ้น โรงเรียนนายเรือได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ นักเรียนนายเรือได้รับความรู้ที่เท่าทันต่อสังคมปัจจุบัน ตลอดจนพัฒนาและ เพิ่มการฝึกภาคปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความชำนาญเพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ

มิติที่ 3 **S: Strong** เสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย จิต สังคม และปัญญา นอกเหนือจากความรู้ความสามารถที่มีแล้ว การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในหน่วยทหารและอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพตลอดจน เจตคติที่ดีต่อการทำงานในกองทัพเรือซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเพื่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งโรงเรียนนายเรือได้มีการเพิ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างลักษณะดังกล่าว

มิติที่ 4 **E: Elegant** ส่งเสริมความจงรักภักดี เชิดชูสถาบัน ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของการเป็นทหารคือการปฏิบัติหน้าที่เพื่อ 4 สถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาชน ซึ่งทหารเป็นรั้วของชาตินั้นควรจะยึดถือสิ่งเหล่านี้ไว้เพื่อให้เป็นที่ระลึกถึงเตือนใจถึงหน้าที่ของตนในการเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนทุกสถาบันไปข้างหน้า โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความจงรักภักดีให้กับนักเรียนนายเรือหลายกิจกรรมด้วยกัน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา โครงการกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนนายเรือ ได้ดำเนินการจัดทำขึ้น โดยมีการประเมินผลโครงการกิจกรรมดังกล่าว ๆ โดยใช้เครื่องมือ CIPP Model ของแดเนียล สตัฟเฟิลบีม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนและการกำหนดกิจกรรมป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างตรงประเด็นและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในปัจจุบันตามนโยบายของ “กองทัพเรือใสสะอาด”

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อประเมินผลโครงการนักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาดปี 2562
- 2.2 เพื่อทราบผลการดำเนินกิจกรรมโครงการนักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาดปี 2562

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาโดยการประเมินผลโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 6 กิจกรรม ตามพันธกิจต่าง ๆ ของนักเรียนนายเรือ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดหัวข้อในการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่กลุ่มนักเรียนนายเรือที่ร่วมทำกิจกรรมโครงการ ฯ รวมทั้งสิ้น 6 กิจกรรม

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ การติดตามประเมินผลความสำเร็จของโครงการกิจกรรมของนักเรียนนายเรือ

3.2.1 ร้อยละของจำนวนนักเรียนนายเรือที่เข้าร่วมในกิจกรรม

3.2.2 จำนวนกิจกรรม ในการปลูกฝังทัศนคติ เชิดชูเกียรติ และศักดิ์ศรี อบรมความรู้ คุณธรรม จริยธรรม

3.2.3 จำนวนเครือข่ายฯ กิจกรรมความร่วมมือของสถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกกองทัพ

3.2.4 รายงานการวิจัยการประเมินผล “โครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด”

3.3. วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือโดย

3.3.1 ปรีกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดแนวทางการประเมินผล “โครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด”

3.3.2 กำหนดกรอบการดำเนินกิจกรรมโดยใช้กรอบแนวคิด RISE Model เป็นแกนกลางหลักที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนฯ โดยประกอบด้วย 4 มิติทั้ง 4 ด้านคือ มิติที่ 1 R: Responsibility มิติที่ 2 I: Intelligent มิติที่ 3 S: Strong และ มิติที่ 4 E: Elegant

3.3.3 การลงพื้นที่ภาคสนามของโครงการ ฯ ในการประเมินผล “โครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด” เพื่อตรวจสอบและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 จำนวนนักเรียนนายเรือที่เข้าร่วมกิจกรรมปลูกฝังทัศนคติ เชิดชูเกียรติ และศักดิ์ศรี อบรมความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการเข้ารับการอบรมส่งเสริมความเป็นผู้นำ และความจงรักภักดี เชิดชูสถาบัน

3.4.2 จำนวนกิจกรรม ในการปลูกฝังทัศนคติ เชิดชูเกียรติ และศักดิ์ศรี อบรมความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการเข้ารับการอบรมส่งเสริมความเป็นผู้นำและความจงรักภักดี เชิดชูสถาบัน

3.4.3 จำนวนเครือข่ายฯ กิจกรรมความร่วมมือของสถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอก กองทัพ

3.4.4 รายงานการวิจัยการประเมินผล “โครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือ ใส่สะอาด”

กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใส่สะอาด..

(The Approach to Develop Naval Cadets According to “Clean Navy” Policy)

โดยใช้รูปแบบจำลอง CIPP Model ของเดเนียล สตัฟเฟิลบีม

ที่มา : น.ท.ผศ.ดร. อนุชา ม่วงใหญ่ ประยุกต์จากแนวคิด ของเดเนียล สตัฟเฟิลบีม

รูปที่ 3 กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการพัฒนานักเรียนนายเรือตามนโยบายกองทัพเรือใส่สะอาด

(The Approach to Develop Naval Cadets According to “Clean Navy” Policy)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ CIPP Model พบว่านักเรียนนายเรือสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับการศึกษาทั้งในภาควิชาการและวิชาชีพทหาร ทั้งยังประกอบไปด้วยการฝึก และกิจกรรมต่างๆ สามารถนำศักยภาพที่มีไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนพัฒนาบุคลิกภาพ และลักษณะผู้นำที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้นำสังคม ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้มีความเหมาะสมต่อการเป็นผู้นำมากขึ้น ในการสร้างความมั่นใจ ความกล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนนายเรือ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของกองทัพเรือ โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่การกำหนด พันธกิจขององค์กร และนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมป้องกัน และปราบปรามจนกระทั่งถึงการประเมินผล

ที่มีมุ่งกระทำต่อต้านเหตุหรือปัจจัยที่จะทำให้กำลังพลกองทัพเรือ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิรูปการปฏิบัติงานราชการเพื่อให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป นำมาสู่ นโยบายของหน่วยงานต่างๆ ในการบริหารงาน หนึ่งในนั้นคือแนวทางนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของกองทัพเรือให้มีความโปร่งใส และตอบโจทย์ความต้องการการปฏิรูประบบราชการ ตลอดจนการทำให้กองทัพมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไปในภายหน้า และเพื่อใช้เป็นต้นแบบกิจกรรมให้กับทุกๆ หน่วยงานที่เป็นหน่วยขึ้นตรงของกองทัพเรือ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการประเมินผลความสำเร็จของโครงการกิจกรรมของนักเรียนนายเรือ โดยใช้กรอบความคิดตามรูปแบบการประเมิน CIPP Model พบว่า

โครงการ “ค่ายร่วมแรงร่วมใจ 2 ฯ” พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับวัตถุประสงค์: จากวัตถุประสงค์ของโครงการ ทร ใสสะอาด คือ เพื่อให้แก่นักเรียนนายเรือสามารถนำความรู้และสติปัญญามาพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น มีความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวังโครงการฯ เป็นเครื่องมือในการฝึกให้นักเรียนนายเรือให้มีความเป็นผู้นำทางสังคม มีความคิดริเริ่ม มีความใจกว้าง รับฟังปัญหาของผู้อื่น มีความเป็นผู้ให้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ฝึกการทำงาน การประสานงานด้วยความประณีตประณีต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ผลกระทบจากสังคมที่มีต่อโครงการฯ ทำให้นักเรียนนายเรือได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความหมายของการเป็นนักพัฒนา การประยุกต์ของศาสตร์พระราชาในเรื่องของความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกๆ องค์กร ด้านปัจจัยเบื้องต้น Input พบว่าบุคลากรได้รับความร่วมมือจากนายเรือชมรมอาสาพัฒนา นักเรียนพยาบาลทหารเรือและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ปัจจัยด้านงบประมาณโครงการค่ายร่วมแรงร่วมใจได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 99,890 บาท ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์: ในการดำเนินงานได้รับความช่วยเหลือทางด้านเครื่องมือก่อสร้างจากโรงเรียนนายเรือ และชุมชนบ้านห้วยหยวก ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ได้รับการสนับสนุนโดยเพียงพอต่อการใช้งาน ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงานนักเรียนนายเรือได้มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินโครงการและประชาสัมพันธ์ โดยการจัดกิจกรรมห้วงวันที่ 14-16 ธ.ค.2561 มีดังนี้: ปรับปรุงสนามเด็กเล่น ปรับปรุงพื้นที่ของมูลนิธิน้ำใสใจจริง มอบอุปกรณ์การศึกษา การจัดกิจกรรมสำเร็จครบวัตถุประสงค์ ด้านการประชาสัมพันธ์นั้นนักเรียนนายเรือได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์เพจทางเฟสบุ๊ค และเชิญชวนนักเรียนรวมถึงนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เข้าร่วมโครงการ ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมจากโครงการฯ ได้ทำการประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัจจัยด้านผลผลิตของโครงการ ด้านความก้าวหน้าของโครงการฯ ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และสำเร็จด้วยดี อีกทั้งยังมีผู้ที่สนใจเพิ่มเติมในการเข้าร่วมโครงการครั้งต่อไป นอกจากนี้ยังเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกับนักเรียนพยาบาลทหารเรือ นักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ และชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยหยวก ทำให้สามารถจัดโครงการครั้งต่อไปได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย ด้านพัฒนาการของผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมของค่ายร่วมแรงร่วมใจ ผู้เข้าร่วมโครงการได้ตกผลึกการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นนักพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับชาวบ้าน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการและชุมชน

โครงการ “Culture Music” พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับวัตถุประสงค์จากนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด โครงการ Culture Music2 ได้สร้างให้นักเรียนนายเรือได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้เรียนรู้การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส ไม่ทุจริต ทั้งยังปลูกฝังจิตสำนึกต่อสังคมโดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ได้ฝึกการรับผิดชอบต่อสังคมและการเห็นประโยชน์ส่วนรวม

เป็นหลัก เกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น ความคาดหวัง พบว่า จากการที่นักเรียนนายเรือขาดความสามารถในการเล่นดนตรีไทยในแต่ละท้องถิ่น อนุรักษ์ดนตรีไทยและอุปกรณ์ชำรุดและไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นต้องจัดการฝึกซ้อมและจัดหาอุปกรณ์ เพื่อที่จะอำนวยความสะดวก เสริมทักษะความสามารถและฝึกวินัยของนักเรียนนายเรือ เกี่ยวกับผลกระทบจากสังคมที่มีต่อโครงการ พบว่า นักเรียนนายเรือสามารถมีความสามารถด้านการเล่นดนตรีไทย มีสมาธิ ไหวพริบ คุณธรรม ซึ่งทำให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่ดีของกองทัพเรือ มีความเป็นผู้นำ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ปัจจัย**ด้านบุคลากร** จากการดำเนินการโครงการฯ นักเรียนนายเรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาและได้รับความร่วมมือจากนักเรียนนายเรือด้วยกันเอง ด้านงบประมาณ: โครงการ Culture Music2 ได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 38,200 บาท ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ โดยใช้เครื่องดนตรีไทยชิ้นใหม่ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ได้รับการสนับสนุนโดยเพียงพอต่อการใช้งานและมีคุณภาพ ปัจจัย**ด้านกระบวนการดำเนินงาน**โดยนักเรียนนายเรือได้มีการจัดประชุม ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ต้องการ ด้านการจัดกิจกรรมโดยนักเรียนได้จัดกิจกรรมดังนี้: ทำเรื่องการจัดซื้อสิ่งของ เมื่อ 10 พ.ย.2561 จัดการอบรมครั้งที่ 1 เมื่อ 28 พ.ย. 2561 จัดการอบรมครั้งที่ 2 เมื่อ 2 ธ.ค.2561 จัดการอบรมครั้งที่ 3 เมื่อ 5 ธ.ค.2561 และจัดการอบรมครั้งที่ 4 เมื่อ 8 ธ.ค.2561 โดยได้มีการจัดกิจกรรมสำเร็จครบวัตถุประสงค์ ด้านการประชาสัมพันธ์โดยนักเรียนนายเรือได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์โรงเรียนนายเรือ และการเชิญชวนกับนักเรียนด้วยกันเอง ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมจากโครงการ ฯ โดยได้ทำการประเมินจากผู้เข้าอบรม ซึ่งมีผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ปัจจัย**ด้านผลผลิต** ด้านความก้าวหน้าของโครงการ ฯ ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และสำเร็จด้วยดี ทั้งยังมีผู้ที่สนใจเพิ่มเติมในเรื่องเล่นดนตรีไทยแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ด้านพัฒนาการของผู้เข้าร่วมโครงการพบว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ นักเรียนนายเรือมีความสามารถทางด้านการเล่นดนตรีมากขึ้น มีสมาธิ สติ ความจำ มีไหวพริบและการตัดสินใจที่ดี มีคุณธรรม ทั้งยังมีความสนใจมากขึ้น โดยประเมินจากผู้เข้าร่วมโครงการ

โครงการ “Give Healthy สุขภาพดีพี่ให้น้อง” พบว่าปัจจัย**ด้านสภาพแวดล้อม**เกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับวัตถุประสงค์พบว่าจากนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด โครงการ Give Healthy สุขภาพดีพี่ให้น้องได้สร้างให้นักเรียนนายเรือได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้เรียนรู้การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส ไม่ทุจริต ทั้งยังปลูกฝังจิตสำนึกต่อสังคมโดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ได้ฝึกการรับผิดชอบและการเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก พบว่าความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวัง โดยจากการที่นักเรียนนายเรือขาดความรู้ในการออกกำลังกายที่ถูกวิธี และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมฝึกการเป็นผู้ให้ จึงมีกิจกรรมการมอบอุปกรณ์กีฬา การแนะนำการออกกำลังกาย และการช่วยเหลือผู้พิการ ทำให้นักเรียนนายเรือมีจิตใจโอปอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้ด้อยโอกาส พบว่าผลกระทบจากสังคมที่มีต่อโครงการฯ พบว่านักเรียนนายเรือมีความรู้ทางด้านการออกกำลังกายดีขึ้น และมีการฝึกการเป็นผู้ให้ ฝึกความเป็นผู้นำ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ซึ่งทำให้เป็นประโยชน์ต่อการเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่ดีของกองทัพเรือ มีความเป็นผู้นำ สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** ด้านบุคลากร พบว่า จากการดำเนินการโครงการฯ นักเรียนนายเรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาและได้รับความร่วมมือจากนักเรียนนายเรือด้วยกันเอง ด้านงบประมาณได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 59,821 บาท ด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์โดยได้รับการสนับสนุนโดยเพียงพอต่อการใช้งานและมีคุณภาพ ปัจจัย**ด้านกระบวนการดำเนินงาน**การวางแผน นักเรียนนายเรือได้มีการจัดประชุม ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ต้องการ มีการจัดกิจกรรมดังนี้: ทำเรื่องการจัดซื้อสิ่งของ เมื่อ 15 พ.ย.2561 จัดการอบรมครั้งที่ 1 เมื่อ 7 พ.ย.2561 จัดการอบรมครั้งที่ 2 เมื่อ 14 พ.ย.2561 จัดการอบรมครั้งที่ 3 เมื่อ 21 พ.ย.2561 จัดการอบรมครั้งที่ 4 เมื่อ 28 พ.ย.2561 โดยได้มีการจัดกิจกรรมสำเร็จครบวัตถุประสงค์ ด้านการประชาสัมพันธ์พบว่านักเรียนนายเรือ

ได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านการเชิญชวนกับนักเรียนด้วยตนเอง ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยได้ทำการประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ปัจจัยด้านผลผลิตของโครงการด้านความก้าวหน้าของโครงการ ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และสำเร็จด้วยดี ทั้งยังมีผู้ที่สนใจเพิ่มเติมในการออกกำลังกายต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น ร่วมเข้าแข่งขันการวิ่งการกุศล การจัดกิจกรรมปรับปรุงสนามกีฬา เป็นต้น ด้านพัฒนาการของผู้เข้าร่วมโครงการพบว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ นักเรียนนายเรือมีความรู้ด้านการออกกำลังกายมากขึ้น มีสุขภาพทางกายที่แข็งแรง ทั้งยังมีความสนใจมากขึ้น โดยประเมินจากจำนวนผู้ที่เข้าร่วมโครงการ

โครงการ “ฟีสอนน้อง” พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับวัตถุประสงค์ เนื่องด้วยนโยบายของผู้บัญชาการทหารเรือซึ่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ และได้มีแนวทางในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของบุคลากรในกองทัพเรือ โดยมุ่งเน้นที่นักเรียนนายเรือ โดยนักเรียนนายเรือจะต้องมีผลคะแนนการทดสอบ ผ่านเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน (American Language Course Placement Test : ALCPT) ผ่านตามมาตรฐานที่กำหนดของแต่ละชั้นปี จึงกำหนดโครงการ “ฟีสอนน้อง” เพื่อช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนนายเรือ นอกเหนือจากเวลาเรียนขึ้น โดยให้นักเรียนนายเรือได้มีเวลาในการที่จะค้นคว้าเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษของตนเอง โดยอยู่ในความดูแลของพี่เลี้ยงคือนักเรียนนายเรือรุ่นพี่ที่มีทักษะภาษาอังกฤษค่อนข้างดีเป็นครูผู้สอนโดยให้นักเรียนนายเรือได้ฝึกการเป็นผู้นำมีความเสียสละได้รับการฝึกฝนกระบวนการทางความคิดที่จะช่วยพัฒนารุ่นน้องให้มีความรู้ความสามารถ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ตลอดจนนักเรียนนายเรือผู้ที่จะจบการศึกษาเป็นนายทหารหลักของกองทัพเรือเป็นผู้มีทักษะทางภาษาที่ดี สามารถสื่อสารใช้ภาษาอังกฤษได้ตามมาตรฐานสากลและช่วยพัฒนากองทัพเรือในด้านต่าง ๆ ต่อไป เกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวัง พบว่า นักเรียนนายเรือมีการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น นักเรียนนายเรือมีผลการทดสอบแบบทดสอบภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานที่กำหนดของแต่ละชั้นปี และนักเรียนนายเรือมีอุดมคติที่ดีในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความรักความสามัคคีในหมู่คณะมากยิ่งขึ้น ในลักษณะของรุ่นพี่ช่วยเหลือน้อง มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการทุจริตคอร์รัปชัน เกี่ยวกับผลกระทบจากสังคมที่มีต่อโครงการโดยมีข้อดีคือนักเรียนนายเรือมีความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ และสามารถเข้าใจบทสนทนาภาษาอังกฤษได้ในระดับที่เพียงพอต่อการประสานงาน หรือปฏิบัติงานร่วมกับกองทัพต่างชาติได้ จึงทำให้การทำงานร่วมกับประเทศต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่มีข้อเสียคือหากนักเรียนนายเรือไม่มีทักษะภาษาอังกฤษที่ดี ก็อาจเกิดปัญหาในภายหน้าได้ **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** ด้านบุคลากรได้ใช้นักเรียนนายเรือทั้งหมดเข้าร่วม ด้านงบประมาณพบว่าโครงการได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 38,100 บาท ด้านสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ พบว่า ในการดำเนินงานได้รับความช่วยเหลือทางด้านเครื่องมือต่างๆ จากโรงเรียนนายเรือ และดำเนินการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น หนังสือ กระดาษ ปากกา เป็นต้น **ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน** ด้านการวางแผนพบว่านักเรียนนายเรือได้มีการจัดประชุม เพื่อวางแผนการดำเนินโครงการและการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมพบว่ากิจกรรมฟีสอนน้องได้ถูกดำเนินการในวันที่ 1 พ.ย.2561 – 31 ก.ค.2562 ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนนายเรือได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมพบว่าจากโครงการฟีสอนน้องได้ทำการประเมินจากผู้ที่เกี่ยวข้องโครงการซึ่งมีผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัจจัยด้านผลผลิตของโครงการด้านความก้าวหน้าของโครงการพบว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของโครงการฟีสอนน้องทำให้นักเรียนนายเรือมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ ถ้าหากจัดต่อไปก็จะส่งผลดีต่อนักเรียนนายเรือเป็นอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากในปัจจุบันกิจกรรมของนักเรียนนายเรือจำนวนมาก ทำให้ไม่มีเวลาที่

เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ด้านพัฒนาการของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า หลังจากที่ได้มีการดำเนินกิจกรรม พี่สอนน้องทำให้นักเรียนนายเรือมีการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น มีอุดมคติที่ดีใน การเรียนรู้ ภาษาอังกฤษมีความรักความสามัคคีในหมู่คณะมากยิ่งขึ้น ในลักษณะรุ่นพี่ช่วยเหลือน้องรุ่นน้อง และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการ “สื่อสร้างสรรค์เสริมสร้างสังคม” ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม พบว่า มีความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับวัตถุประสงค์โดยได้สร้างให้นักเรียนนายเรือได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆที่เป็นชื่อเสียงให้กับโรงเรียนนายเรือ และกองทัพเรือ ด้านความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวัง พบว่า จากการที่นักเรียนนายเรือมีความรู้ด้านถ่ายภาพ และกราฟฟิก จึงหวังให้สามารถต่อยอดในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างสังคมได้ด้วยตนเอง ด้านผลกระทบ จากสังคมที่มีต่อโครงการโดยการมีผลตอบรับจากบุคคลภายนอกที่ติดตาม facebook page ของโรงเรียน นายเรือ ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเชิงบวกต่อ สื่อที่ นนร.ประชาสัมพันธ์ออกไป **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** ด้านบุคลากรพบว่า นักเรียนนายเรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาและได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยโรงเรียนนายเรือ ด้านงบประมาณ พบว่า โครงการฯได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 42,900 บาท ด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ในการดำเนินงานประกอบด้วย กล้องถ่ายภาพ, คอมพิวเตอร์ส่วนตัว นักเรียนนายเรือ, ชุดไฟสตูดิโอ และอุปกรณ์ถ่ายทำวิดีโอซึ่งได้รับสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาจากสำนักงานวิจัย โรงเรียนนายเรือ ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านการวางแผน พบว่า นักเรียนนายเรือได้มีการจัด ประชุม กำหนดเนื้อหาของสื่อที่จะทำการผลิตและประชาสัมพันธ์ออกไป ด้านการจัดกิจกรรม พบว่าได้มีการ ประชาสัมพันธ์ผ่าน facebook page ของโรงเรียนนายเรืออย่างสม่ำเสมอ และมีการศึกษาถึงผลตอบ รับ เช่น จำนวนการแสดงความคิดเห็น หรือกดถูกใจ ด้านการฝึกปฏิบัติ พบว่า นักเรียนนายเรือได้มีการได้มี การฝึกปฏิบัติ ระหว่างสร้างสรรค์สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์จริง ปัจจัยด้านผลผลิตของโครงการโดย ความก้าวหน้าของโครงการฯ พบว่า ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และสำเร็จด้วยดี ทั้งขั้นตอนการ เตรียมการ การประชาสัมพันธ์ และการติดตามผลตอบรับ ด้านพัฒนาการของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า นักเรียนนายเรือสามารถสร้างสรรค์สื่อได้ทุกชนิด ทั้ง ภาพนิ่ง วิดีทัศน์ ภาพกราฟฟิก และสามารถดูแลการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนนายเรือได้ด้วยตนเอง

โครงการ “พุทธศาสน์รวมใจ” ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับ วัตถุประสงค์ พบว่า นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งพระพุทธศาสนามุ่งหวังให้พุทธศาสนิกชน เกิดสุขแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม และดำรงชีวิตโดยยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ ปฏิบัติได้ ทุกที่ ทุกสถานที่ โดยไม่จำกัดเวลา โดยสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตัวเอง ทางคณะผู้จัดทำจึงจัดทำโครงการนี้ขึ้น ด้านความต้องการ ความจำเป็น และความคาดหวัง พบว่า นักเรียนนายเรือได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนา ที่สามารถให้นักเรียนนายเรือใช้ประโยชน์และเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงาม นักเรียนนายเรือได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ฝึกพัฒนาจิตใจให้สงบ ซึ่งเป็นพื้นฐานการทำงานในภาย ภายหน้า นักเรียนนายเรือมีจิตใจผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ สงบ และได้พัฒนาจิตของตนเอง ด้านผลกระทบจาก สังคมที่มีต่อโครงการ โดยมีข้อดีคือ นักเรียนนายเรือมีร่างกายและจิตใจที่ดี เพราะนักเรียนต้องเติบโตเป็น นายทหารสัญญาบัตรของกองทัพเรือและเป็นการกำลังหลักในการพัฒนากองทัพในภายภายหน้า จึงควรมีทั้ง ความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจที่เยี่ยม ส่งเสริมด้านความรับผิดชอบและวินัยในการฝึกสมาธิของ นักเรียนนายเรือตลอดจนการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แต่พบว่ามีข้อเสียคือ หากนักเรียนนายเรือไม่มีจิตใจที่ดี ก็อาจเกิดปัญหาในภายหน้าได้ เช่น ทำให้คิดฟุ้งซ่าน ไร้ทิศทาง สมาธิสั้น ไม่สามารถรวมกำลังกาย กำลังใจ และ กำลังความรู้ที่แม้มิมากมาใช้งานได้ หรือทำให้คิดไร้เหตุผล ไม่สามารถคิดเจาะลึกสืบเหตุผล ทำให้คิด - พุด - ทำ

เห็นห่างจากความดี **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** ด้านบุคลากรประกอบด้วย ผู้ปกครอง ข้าราชการโรงเรียนนายเรือ และครอบครัว ประชาชนในพื้นที่ที่จัดกิจกรรม ด้านงบประมาณโดยได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 121,089 บาท ด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ โดยได้รับความช่วยเหลือทางด้านเครื่องมือต่างๆ จากโรงเรียนนายเรือ ปัจจัย **ด้านกระบวนการดำเนินงาน** ด้านการวางแผน พบว่า นักเรียนนายเรือได้มีการจัดประชุม เพื่อวางแผนการดำเนินโครงการและการประชาสัมพันธ์ โดยได้กิจกรรมในหัววันที่ 1 พ.ย.2561 – 31 ก.ค.2562 ซึ่งกิจกรรมมีดังนี้: ดำเนินกิจกรรมตักบาตร, ดำเนินกิจกรรมปฏิบัติธรรม, ดำเนินกิจกรรมอุปสมบทหมู่, เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2562 ซึ่งได้จัดกิจกรรมสำเร็จครบวัตถุประสงค์ ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนนายเรือได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บเพจ ทางเฟสบุ๊ก แอปพลิเคชันไลน์และเชิญชวนนักเรียนนายเรือที่สนใจ เข้าร่วมโครงการ ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรม พบว่า จากโครงการพุทธศาสน์รวมใจได้ทำการประเมินจากผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัจจัย**ด้านผลผลิตของโครงการ** ด้านความก้าวหน้าของโครงการ พบว่า การปฏิบัติธรรมและการตักบาตรเป็นการพัฒนาจิตใจ พัฒนาบุคลิกภาพ และมีประสิทธิภาพในการเรียนและการฝึกเพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากในปัจจุบันกิจกรรมของนักเรียนนายเรือค่อนข้างเยอะ ทำให้ไม่มีเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ด้านพัฒนาการของผู้เข้าร่วมโครงการพบว่าหลังจากที่ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนนายเรือใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้พัฒนาจิตใจ ซึ่งทำให้นักเรียนนายเรือมีความจำดีขึ้น มีจิตใจผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ สงบ ส่งผลต่อการพิจารณาในเรื่องต่างๆ รอบคอบมากขึ้น ทำให้เกิดปัญญาและสมาธิในการทำสิ่งใดๆ ส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการเรียนและการฝึกมากขึ้น นอกจากนั้นยังทำให้นักเรียนนายเรือมีบุคลิกภาพดีขึ้น กระปรี้กระเปร่า สง่าผ่าเผย มีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น รู้สึกควบคุมอารมณ์อันเหมาะสมกับกาลเทศะและได้พัฒนาจิตใจของตนเอง และหลังจากที่นักเรียนนายเรือได้ร่วมกิจกรรมตักบาตร ทำให้นักเรียนนายเรือคลายเครียดจากการเรียนและการฝึก มีจิตใจที่ผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ สงบ ทำให้นักเรียนนายเรือได้อันธารังไว้ซึ่ง ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงาม

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและประเมินผลโครงการกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนนายเรือได้ดำเนินการจัดทำขึ้น ผลการประเมินผลโครงการกิจกรรมดังกล่าว สามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผน และการกำหนดกิจกรรมป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างตรงประเด็นและสอดคล้องสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในปัจจุบันตามนโยบายดังกล่าวโดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการ

6.1.1 หน่วยงานต่างๆที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการ ฯ ควรมีการประสานงานและมีการขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังหน่วยงาน ฯ หรือชุมชนที่มีส่วนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น

6.1.2 คณะทำงานโครงการควรนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยประเมินผลโครงการฯ ไปศึกษาพัฒนาและปรับปรุงตลอดจนต่อยอดโครงการฯ เพื่อจัดทำโครงการต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการประเมินโครงการ

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์นโยบายกองทัพบเรือและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานตลอดจนวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนายเรือ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางกำหนดปัจจัยนำเข้าในการปรับปรุงโครงการกิจกรรม ฯ ได้อย่างต่อเนื่อง

6.2.2 ควรมีการบูรณาการและการวางแผนร่วมกันในเรื่องของเวลา สถานที่ งบประมาณ ในแต่ละโครงการร่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้อันเป็นการแสดงถึงการพัฒนาโครงการอย่างยั่งยืน

6.3 ข้อเสนอแนะในการประเมินผลกระบวนการ

6.3.1 ควรมีการติดตามผลและประเมินผู้เข้าร่วมโครงการทุกโครงการ เพื่อเรียนรู้และปรับปรุงกิจกรรมโครงการหลังจากสิ้นสุดโครงการนั้นๆ

6.3.2 หลังจากมีการประเมินผลกิจกรรมโครงการแล้วควรมีการพิจารณากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำมาเป็นตัวอย่างของสังคมไปใช้ขยายผลการปฏิบัติกับหน่วยงานอื่นๆ หรือมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อขยายผลของกิจกรรมต่อไป

6.4 ข้อเสนอแนะในการประเมินผลผลิต

6.4.1 หลังจากมีการประเมินผลผลิตกิจกรรมโครงการแล้วควรมีการพิจารณาศึกษาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จเพื่อสะท้อนผลผลิตโครงการนำมาสู่การพัฒนาโครงการต่อไป

6.4.2 หลังจากมีการประเมินผลผลิตกิจกรรมโครงการแล้วควรพิจารณาจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้กับผู้ร่วมกิจกรรมตลอดจนสถาบันฯ องค์กรและเครือข่ายเพื่อขยายขอบเขตของกิจกรรมโครงการฯ ไปยังหน่วยต่างๆ

6.5 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่การกำหนดพันธกิจหลักขององค์กร ตลอดจนหน่วยงาน นขต.ทร. เพื่อนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมป้องกันและปราบปราม ฯ ให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิรูปการปฏิบัติงานราชการเพื่อให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป นำมาสู่การกำหนดนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารงาน ในการใช้เป็นต้นแบบกิจกรรมให้กับทุก ๆ หน่วยงานที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ต่อไป

6.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการพิจารณาจัดทำโครงการวิจัยร่วมกัน ในการประเมินผลโครงการและกิจกรรมฯ ร่วมกับหน่วยงานหรือเครือข่าย ฯ ร่วมกัน ตลอดจนผลักดันให้เกิดการดำเนินโครงการและกิจกรรม ฯ อีกต่อไป เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สืบไป

โครงการ “Culture Music2”

กิจกรรมศึกษาและเรียนรู้การเล่นดนตรีไทยพื้นบ้านและมอญอูปรณ์ดนตรีให้แก่ชุมชน ณ บ้านห้วยยาง จ.ขอนแก่น

โครงการ “Give Healthy สุขภาพดีที่ให้น้อง”

กิจกรรมให้คำแนะนำด้านการออกกำลังกายกับนักเรียนและสร้างสนามเด็กเล่นรวมทั้งมอบเครื่องกีฬาให้กับโรงเรียนบ้านโนนสว่าง บ้านห้วยยาง จ.ขอนแก่น

โครงการ “Give Healthy สุขภาพดีให้น้อง”

กิจกรรมร่วมออกกำลังกายกับคนพิการทางแขน ขา และ
สายตา ณ สวนลุมพินี

โครงการ “พี่สอนน้อง”

กิจกรรมในการสอนภาษาอังกฤษและจัดหาหนังสือ
ภาษาอังกฤษเพื่อฝึกฝนทักษะด้านภาษาให้แก่ นนร.

โครงการ “สื่อสร้างสรรค์เสริมสร้างสังคม”

กิจกรรมการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ โดยการผ่านช่องทาง
สื่อสารต่างๆ เช่น Facebook Page ของโรงเรียนนายเรือ
เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของ นนร.

โครงการ “พุทธศาสน์รวมใจ”

กิจกรรมตักบาตรของ นนร.ทุกชั้นปี ก่อนสำเร็จการศึกษา
และเลื่อนชั้นปี

โครงการ “พุทธศาสน์รวมใจ”

กิจกรรมอุปสมบทหมู่ของ นนร. พร้อมด้วยครอบครัวและ
ข้าราชการ ณ วัดเครือวัลย์วรวิหาร กรุงเทพฯ

โครงการ ค่ายร่วมแรงร่วมใจ “2”

กิจกรรมการปรับปรุงศูนย์ส่งเสริมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง
ผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน ณ บ้านห้วยยาง จ.ขอนแก่น

ที่มา: ภาพกิจกรรมของโครงการพัฒนานักเรียนนายเรือ ตามนโยบายกองทัพเรือใสสะอาด
ประจำปีการศึกษา 2562

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและประเมินผลโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนนายเรือได้ดำเนินการจัดทำขึ้น โดยผลการประเมินผลโครงการกิจกรรมดังกล่าว ๆ สามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผน และการกำหนดกิจกรรมป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างตรงประเด็นและสอดคล้องสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในปัจจุบันตามนโยบายของ “กองทัพเรือใสสะอาด” โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่การกำหนดพันธกิจขององค์กรและนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมป้องกันและปราบปรามที่มุ่งกระทำต่อต้นเหตุหรือปัจจัยสำคัญอันสอดคล้องกับการปฏิรูปการปฏิบัติงานราชการ เพื่อให้มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ สร้างการยอมรับของสังคมทั่วไปและตอบโจทย์ความต้องการการปฏิรูประบอบราชการ ตลอดจนการทำให้กองทัพมีความมั่นคง ทำให้นักเรียนนายเรือสามารถนำความรู้ และสติปัญญาพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ตลอดจนเพื่อพัฒนาร่างกาย และจิตใจให้แข็งแกร่ง เพื่อเป็นผู้นำให้กับสังคม และดำรงพื้นฐานแห่งการเชิดชูเกียรติและศักดิ์ศรีคู่ความดี บนพื้นฐานของความถูกต้องต่อขนบธรรมเนียมของสังคมของนักเรียนนายเรือ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2557). ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ.2556-2560). สืบค้น 22 เมษายน 2562, จาก www.nacc.go.th/article_attact/image1543.pdf
- ดวงหทัย อินทะชัย. (2553). กระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2543). พฤติกรรมการคอร์รัปชันของข้าราชการไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- นวลน้อย ตรีรัตน์. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ ประจัญบาน. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ปกรณ์ ประจัญบาน. (2553). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยและประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2537). แผนการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในระบบราชการ. สืบค้น 22 เมษายน 2562, จาก <http://gg.gg/jm2ii>
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2545). รายงานผลการวิจัย ธุรกิจ รัฐ และคอร์รัปชัน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ ประกอบสิน. (2551). การกระทำโดยทุจริต. สืบค้น 22 เมษายน 2562, จาก <http://gg.gg/jm2is>
- มหาวิทยาลัยมหิดล. ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง. (ม.ป.ป.). ความรู้เกี่ยวกับการทุจริต. นครปฐม:

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ Factors related to Organization Engagement among Personnel of Naval Medical Department

หฤทัย อัจปรู¹ สีนินาฏ ลิ้มนิยมธรรม² ปิยะวัฒน์ วงษ์วานิช³
Haruthai Ajpru¹ Sineenat Limniyomtham² Piyawat Vongvanich³

กรมแพทยทหารเรือ
Naval Medical Department

(Received 15/06/2020, Revised 20/06/2020, Accepted 22/06/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ และศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรกรมแพทยทหารเรือจำนวน 2,534 คน ได้จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*power และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขในชีวิต แรงจูงใจในการทำงาน และแบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นได้นำไปทดลองใช้ (try out) กับบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ จำนวน 30 คน ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างและทดสอบค่าความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.71$) และ 2) ความสุข สุขภาพทางกายและจิต ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์กับหัวหน้า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผลตอบแทน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน ความชัดเจนของหน้าที่ การสื่อสาร งานที่ท้าทาย โอกาสพัฒนา เส้นทางความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับนับถือ ภาพลักษณ์องค์กร และสวัสดิการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความมั่นคงในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์กร, ความสุข, แรงจูงใจในการทำงาน, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

¹ ประจำกรมแพทยทหารเรือ, E – mail: haruthai.a@navy.mi.th

² พยาบาล ฝ่ายบริการสุขภาพ รพ.สมเด็จพระปิ่นเกล้า, E – mail: limniyom19@gmail.com

³ แพทย์ผู้ชำนาญการ กองบังคับการ กรมแพทยทหารเรือ, E – mail: piyawat_v@yahoo.com

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study factors related to organization engagement among personnel of Naval Medical Department. The sample consisted of 2,534 personnel of Naval Medical Department, selected by stratified random sampling technique. The research instruments were personal factor, happiness, work motivation and organization engagement questionnaires. All questionnaires were tested for content validity with IOC index of and reliability with Cronbach's alpha coefficients of .93. Data were analyzed by frequency, percentage, mean standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient. The major findings were as follow: 1. Mean score of organization engagement was at the high level ($\bar{x} = 3.90$, $SD = 0.71$) and 2. There was positively significant relationship between happiness, physical and psychiatric health, leadership, supervisor relationship, friend relationship, compensation, work environment, work life balance, clarity of duty, communication, challenge job, career development, career path, recognition, organization image, welfare and organization engagement was positive and moderate level which were statistically significant at the .05 level and work security and organization engagement was positive and high level which were statistically significant at the .05 level

Key Words: Organization Engagement, Happiness, Work Motivation, Human Resource Development

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กองทัพเรือมีวิสัยทัศน์ในปี พุทธศักราช 2567 “เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ” ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.2558 – 2567 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนากำลังพลให้มีความรู้เพียงพอและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วได้ พัฒนาบุคลากรตามหลักขีดสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ ให้มีความเชี่ยวชาญมีความเป็นมืออาชีพในแต่ละสาขาปฏิบัติการอย่างแท้จริง พัฒนาความรู้ความเข้าใจในกฎหมายระหว่างประเทศ การช่วยเหลือประชาชนและให้มีระบบการบริหารจัดการกำลังพลที่มีประสิทธิภาพมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนเอง (กรมกำลังพลทหารเรือ, 2558) กรมแพทย์ทหารเรือมีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นองค์กรแพทย์ทหารที่มีขีดสมรรถนะสูง และเป็นผู้นำทางเวชศาสตร์ทางทะเลของประเทศ” พันธกิจหลักในการให้บริการแก่กำลังพลและครอบครัวของกองทัพเรือเป็นหลัก และให้บริการแก่พลเรือนตามความจำเป็น เตรียมความพร้อมของกำลังพลกองทัพเรือด้านครอบครัว และประชาชน ดำเนินการฝึกศึกษา อบรมเหล่าทหารแพทย์ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาทางการแพทย์สุขภาพ ให้บริการทางการแพทย์สนับสนุนภารกิจทางทหารของกองทัพเรือให้บริการสุขภาพ การรักษาพยาบาลแก่กำลังพลกองทัพเรือ ทหารยากรบุคคลจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ประกอบกับนโยบายของเจ้ากรมแพทย์ทหารเรือประจำปีงบประมาณ 2559 ให้มีการใช้เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง โดยหมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร เป็นการประเมินว่ามีวิธีการอย่างไรในการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังด้านบุคลากร และในการสร้างสภาพแวดล้อมด้านบุคลากรที่ก่อให้เกิดผลการดำเนินการที่ดี รวมทั้งการประเมินการสร้างความรู้ความผูกพัน บริหารจัดการ และพัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่เพื่อสนับสนุนพันธกิจ ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของส่วนราชการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2558)

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร (employee engagement) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและองค์กรเป็นทัศนคติหรือความรู้สึกที่สมาชิกมีต่อองค์กร รู้สึกว่าได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีการยอมรับในองค์กร จึงมีความศรัทธาและความจงรักภักดี ตั้งใจที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่ทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งการเป็นสมาชิกขององค์กรนั้นต่อไป ตลอดจนมีการแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พร้อมทั้งทุ่มเทแรงกายแรงใจ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของสมาชิกในองค์กรเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยนำพาให้องค์กรมีประสิทธิภาพและอยู่รอดต่อไป นอกจากการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นสมาชิกแล้ว การรักษาให้บุคลากรเหล่านั้นคงอยู่กับองค์กรอย่างมีคุณค่าด้วยการพยายามสร้างทัศนคติของความผูกพันที่ดีกับองค์กรให้เกิดขึ้นกับสมาชิกแต่ละคนในองค์กร จึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นทัศนคติที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ความผูกพันมีรากจากคำกริยาภาษาฝรั่งเศสคำว่า “Engager” ซึ่งหมายถึงการให้ความสนใจการพูดเชิงให้สัญญา และคำมั่นสัญญา (Mackoff, 2011) ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานจากหลายแนวคิด ได้แก่ ความยึดมั่นต่อองค์กร (organizational commitment) การมีส่วนร่วมในงาน (job involvement) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (organizational citizenship behavior) และความพึงพอใจในงาน (job satisfaction) ซึ่งแนวคิดความผูกพันองค์กรนั้นมีความแตกต่างจากแนวคิดที่กล่าวมา โดยความผูกพันองค์กรจะประกอบด้วยองค์ประกอบของความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรม เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการทำงาน เป็นได้ทั้งพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมพิเศษนอกเหนือบทบาทหน้าที่ (Schaufeli and Bakker, 2010; Christian, Garza and Slaughter, 2011)

เกิดจากเจตคติความเชื่อเดิมและแรงจูงใจ บุคคลที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะมองโลกในแง่ดี กระตือรือร้น ปฏิบัติงานในลักษณะเชิงรุก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าทำ มีความตั้งใจ เต็มใจในการปฏิบัติงาน

บุคลากรของกรมแพทยทหารเรือ เป็นบุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักเทคนิคการแพทย์ นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ และบุคลากรอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญร่วมกันในการให้บริการทางการแพทย์แก่กำลังพล ครอบครัวและประชาชน บุคลากรดังกล่าวเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในสายงานทางการแพทย์ และต้องใช้ประสบการณ์ในการทำงานจึงจะเกิดความเชี่ยวชาญ หากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข สามารถดำเนินงานขององค์กรได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่หากมีคุณภาพชีวิตการทำงานยังไม่ดีพอ หรือไม่มีความสุขในการทำงาน อาจส่งผลให้การทำงานไร้ประสิทธิภาพ ขาดงานบ่อย และมีการลาออกสูง (ชนิดา เล็บครุฑ, 2554) จากข้อมูลสถิติของกรมแพทยทหารเรือในปี 2559-2561 บุคลากรกรมแพทยทหารเรือมีสถิติการโอนย้าย ลาออก ระหว่างร้อยละ 0.56-1.20 ตามลำดับ จึงควรมีการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์กรเพื่อนำไปใช้การวางแผนลดอัตราการโอนย้าย ลาออก และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

การสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ดังทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1959) พบว่า แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มิใช่ผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและสมควรได้รับนอกเหนือจากเงินเดือนค่าจ้างที่ได้รับตามปกติโดยธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและแสดงพฤติกรรมในทางบวก และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งแรงจูงใจประกอบด้วยปัจจัยจูงใจ (motivation factor) และปัจจัยค้ำจุน (hygiene factor) โดยปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยกระตุ้นให้คนทำงาน โดยเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ดีที่จะเกิดขึ้นกับบุคลากร จะทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับกับงานที่ทำ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายใน (Intrinsic) เช่น ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะสร้างความไม่พึงพอใจในการทำงานให้กับบุคลากร ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะป้องกันมิให้คนไม่พึงพอใจในงานที่ทำอยู่ ก่อให้เกิดความพึงพอใจแต่ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการจูงใจ ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอก (Extrinsic) เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน สภาพการทำงาน วิธีปกครองบังคับบัญชา สถานะทางอาชีพ ความมั่นคงในการทำงาน

ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุข และแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร ช่วยลดอัตราการลาออก และเป็นการธำรงรักษามูลค่าบุคลากรและจะทำให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุข และแรงจูงใจในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ

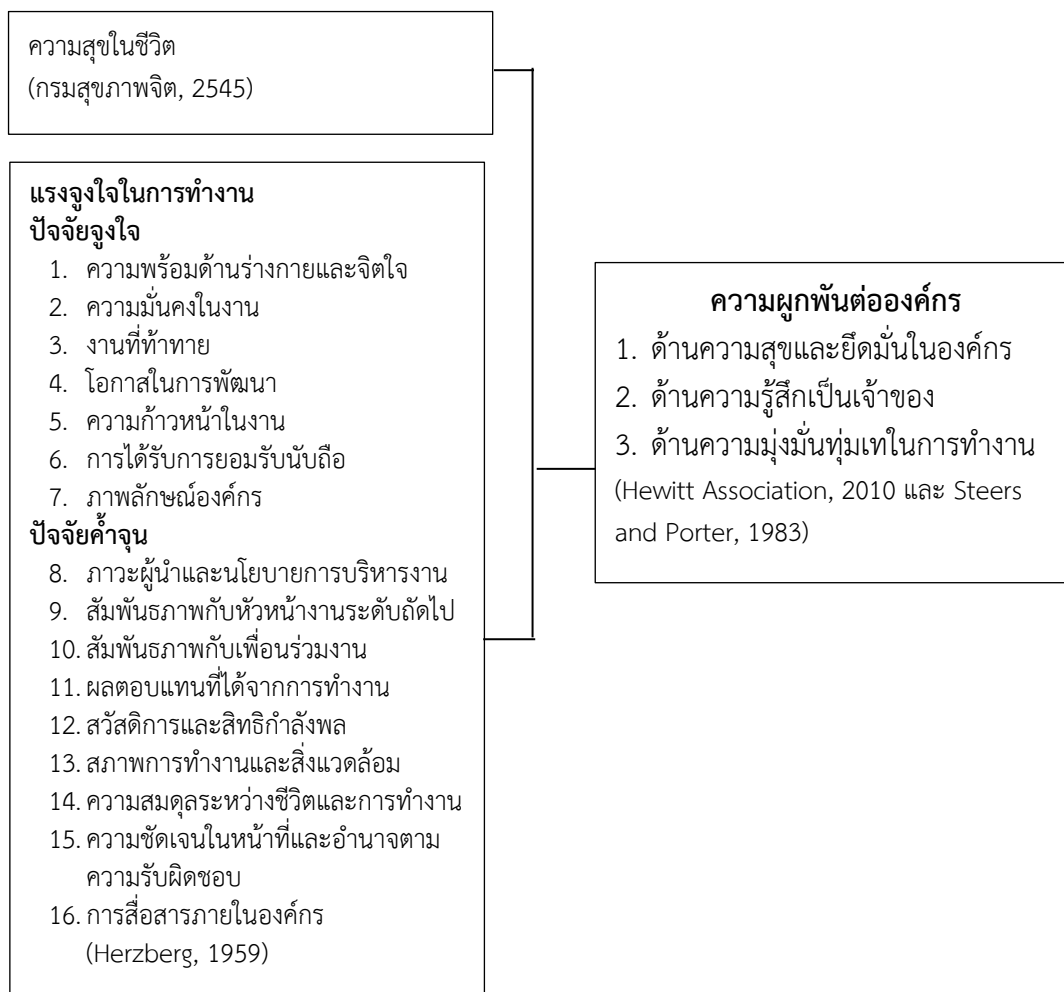

3. สมมติฐานการวิจัย

ความสุขและแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ

4. กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความผูกพันต่อองค์กร (engagement) ตามแนวคิดของ Hewitt Associates (2010) มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ส่วน แสดงออกได้โดยพฤติกรรม (Behavior) ของบุคลากร 3 ประการ คือ 1) การกล่าวถึงองค์กรในทางบวก (Say) โดยบุคลากรที่มีความผูกพัน ต่อองค์กรจะกล่าวถึงองค์กรในแง่บวกต่อบุคคลอื่น อาทิเพื่อนร่วมงาน บุคลากรที่มีศักยภาพสูงและลูกค้ายขององค์กร 2) การดำรงอยู่ (Stay) คือ บุคลากรมีความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป 3) ความทุ่มเทเพื่อองค์กร (Strive) ได้แก่ การทุ่มเทเวลาให้กับการทำงาน มีความพยายามที่จะสร้างผลงานตามเป้าประสงค์ขององค์กร (Hewitt Associates, 2010) ร่วมกับแนวคิดของ Steers and Porter (1983) กล่าวถึงองค์ประกอบความผูกพันต่อองค์กรมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร และ 3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสังเคราะห์แนวคิดของ Hewitt Associates (2010) และ Steers and Porter (1983) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความสุขและยึดมั่นในองค์กร 2) ด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ และ 3) ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรตามแนวคิดของ Hewitt Associates (2010) มี 7 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมหรืออุดมการณ์ขององค์กร ลักษณะงาน ค่าตอบแทนโดยรวม คุณภาพชีวิต โอกาสที่ได้รับ และความสัมพันธ์ ประกอบกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1959) แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มียุทธผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร และสมควรได้รับนอกเหนือจากเงินเดือนค่าจ้างที่ได้รับตามปกติโดยธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและแสดงพฤติกรรมในทางบวก และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งแรงจูงใจประกอบด้วยปัจจัยจูงใจ (motivation factor) และปัจจัยค้ำจุน (hygiene factor) โดยปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยกระตุ้นให้คนทำงาน โดยเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ดีที่เกิดขึ้นกับบุคลากร จะทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับกับงานที่ทำ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายใน (Intrinsic) และปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะสร้างความไม่พึงพอใจในการทำงานให้กับบุคลากร ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะป้องกันมิให้คนไม่พึงพอใจในงานที่ทำอยู่ ก่อให้เกิดความพึงพอใจแต่ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการจูงใจ ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอก (Extrinsic) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 16 ปัจจัย ได้แก่ ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ภาวะผู้นำและนโยบายการบริหารงาน สัมพันธภาพกับหัวหน้างานระดับถัดไป สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในงาน ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน สวัสดิการและสิทธิกำลังพล สภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ความชัดเจนในหน้าที่และอำนาจตามความรับผิดชอบ การสื่อสารภายในองค์กร งานที่ท้าทาย โอกาสในการพัฒนา ความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ภาพลักษณ์องค์กร แสดงดังแผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. นิยามศัพท์

แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง ปัจจัยภายในและภายนอกของบุคลากรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความต้องการในการปฏิบัติงานให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน งานที่ท้าทาย โอกาสในการพัฒนา ความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และ ภาพลักษณ์องค์กร และปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและนโยบายการบริหารงาน สัมพันธภาพกับ หัวหน้างานระดับถัดไป สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน สวัสดิการและสิทธิ กำลังพล สภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ความชัดเจนในหน้าที่และ อำนาจตามความรับผิดชอบ และการสื่อสารภายในองค์กร เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 58 ข้อ

ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความอยู่ดีมีสุขและยึดมั่นในองค์กร 2) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และ 3) ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเท ในการทำงานโดยใช้แบบประเมินความผูกพันต่อองค์กรเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

ความสุข หมายถึง ความรู้สึกของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือต่อการใช้ชีวิตประจำวันโดยใช้แบบวัด ของกรมสุขภาพจิตเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 15 ข้อ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ประชากรในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรกรมแพทยทหารเรือทุกประเภท ปีงบประมาณ 60 จำนวน 5,951 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรกรมแพทยทหารเรือทุกประเภท ทั้งข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานสถานพยาบาล ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*power ได้เท่ากับ 372 คน เพื่อป้องกันการสูญหาย และได้ข้อมูลกระจายตามประเภทบุคลากรจึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 500 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เพื่อให้ข้อมูลมีกระจายและสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทุกวิชาชีพ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 2,534 คน

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือเป็นแบบประเมินออนไลน์ ประกอบด้วย 4 ตอน ตอนแรกเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่สองเป็นแบบสอบถามความสุขซึ่งเป็นแบบวัดของกรมสุขภาพจิตจำนวน 15 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า 4 ระดับ ค่าคะแนนตั้งแต่ 0-3 จำนวน 15 ข้อ ตอนที่สามเป็นแบบสอบถามแรงจูงใจในการทำงานเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 58 ข้อ และตอนที่สี่เป็นแบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด และ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด มีขั้นตอนการดำเนินงาน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรเกี่ยวกับแบบประเมินความผูกพันต่อองค์กรทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) บุคลากรด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมแพทยทหารเรือ กำหนดนิยามเชิงทฤษฎีและนิยามเชิงปฏิบัติการ ร่างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 และตรวจสอบความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) เท่ากับ 0.93 และมีข้อคำถามที่มีค่า Corrected Item total Correlation ต่ำกว่า 0.2 จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามด้านปัจจัยข้อที่ 1, 2 และ 3 ได้ดำเนินการปรับข้อคำถามให้มีความชัดเจน มีความเป็นปรนัยมากขึ้น

8. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการเพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ ได้กำหนดขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิเพื่อป้องกันผลกระทบทางจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์เกี่ยวกับการเข้าร่วมการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ และดำเนินการเก็บข้อมูลเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการเท่านั้น โดยผู้ที่ไม่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยไม่ต้องตอบแบบสอบถามหรือถ้าเข้าไปประเมินแล้วสามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลา และวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะภาพรวม การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในลักษณะที่ไม่สามารถเชื่อมโยงถึงข้อมูลของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

9. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยขออนุมัติดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรมแพทยทหารเรือ เมื่อได้รับอนุมัติให้เก็บรวบรวมข้อมูล ทำการประสานงานกับหน่วยที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามแบบออนไลน์ขึ้นหน้าเว็บไซต์กรมแพทยทหารเรือ และให้ผู้ตอบแบบสอบถามผ่านโปรแกรมการประเมิน ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม - 30 กันยายน พ.ศ.2561 ได้รับข้อมูลกลับคืนจำนวน 2,544 ชุด ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม พบว่า มีแบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ได้จำนวน 2,534 ชุด

10. การวิเคราะห์ข้อมูล

9.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ความสุข แรงงูใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

9.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุข และแรงงูใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

11. ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยประกอบด้วย 3 ตอน ตอนแรกเป็นข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่สองเป็นผลการวิเคราะห์ความสุขในชีวิต แรงงูใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร และตอนที่สามเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิต และแรงงูใจในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.38) อายุ 41-50 ปีมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 31-40 ปี และน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 23.87, 21.22 และ 13.65 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ รองลงมาคือ สถานภาพโสด (ร้อยละ 58.68 และ 31.37 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกตามชั้นยศ ชั้นยศ ร.ต.-ร.อ. มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ชั้นยศ พ.จ.ต.-พ.จ.อ. และ ชั้นยศนายพลเรือมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.97, 14.96 และ 0.12 ตามลำดับ) และเป็นพยาบาลวิชาชีพมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ฝ่ายอำนวยการ/ บริหาร/ ธุรกิจ และส่วนสนับสนุนการศึกษามีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 37.29, 12.31 และ 0.20 ตามลำดับ) บุคลากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 50.95 และ 34.33) มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 25 ปี มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 16-20 ปี และ 11-15 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 22.77, 16.50 และ 11.01 ตามลำดับ) ที่พักอาศัยเป็นบ้านส่วนตัว และบ้านพักราชการ/ หอพักพยาบาลมีจำนวนที่สุดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 41.95 และ 41.59) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 2,534)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 20 ปี	346	13.65
21-30 ปี	446	17.59
31-40 ปี	538	21.22
41-50 ปี	605	23.87
มากกว่า 50 ปี	446	17.59
ไม่ตอบ	153	6.04
ชั้นยศ		
พนักงานราชการ	116	4.58
พนักงานสถานพยาบาล	254	10.02
ลูกจ้างชั่วคราว	299	11.80
ลูกจ้างประจำ	138	5.45
จ.ต.-จ.อ.	73	2.88
พ.จ.ต.-พ.จ.อ.	379	14.96
ร.ต.-ร.อ.	430	16.97
น.ต.	335	13.22
น.ท.	226	8.92
น.อ.-น.อ.(พิเศษ)	149	5.88
นายพลเรือ	3	0.12
ไม่ระบุ	132	5.21
วิชาชีพ		
1. แพทย์	118	4.66
2. ทันตแพทย์	16	0.63
3. พยาบาลวิชาชีพ	945	37.29
4. เภสัชกร	32	1.26
5. รังสีเทคนิค	6	0.24
6. พยาบาลเทคนิค	195	7.70
7. นักกายภาพบำบัดเทคนิคการแพทย์	16	0.63
8. โภชนาการ	11	0.43
9. ฝ่ายอำนวยการ/บริหาร/ธุรการ	312	12.31
10. ครู อาจารย์	40	1.58
11. สหสาขาวิชาชีพ	39	1.54
12. เวชกิจฉุกเฉิน	55	2.17
13. สนับสนุนการศึกษา	5	0.20
14. สนับสนุนทั่วไป	423	16.69
15. ผู้ช่วยปฏิบัติการทางการแพทย์	58	2.29
16. ไม่ระบุ	263	10.38
ระดับการศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	870	34.33
2. ปริญญาตรี	1,291	50.95
3. สูงกว่าปริญญาตรี	321	12.67
4. ไม่ระบุ	52	2.05
ประสบการณ์การทำงาน (ปี)		
ไม่ระบุ	183	7.22
11-15 ปี	279	11.01

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 2,534)	ร้อยละ
16-20 ปี	418	16.50
21-25 ปี	329	12.98
5-10 ปี	331	13.06
น้อยกว่า 5 ปี	417	16.46
มากกว่า 25 ปี	577	22.77
รวม	2,534	100.00

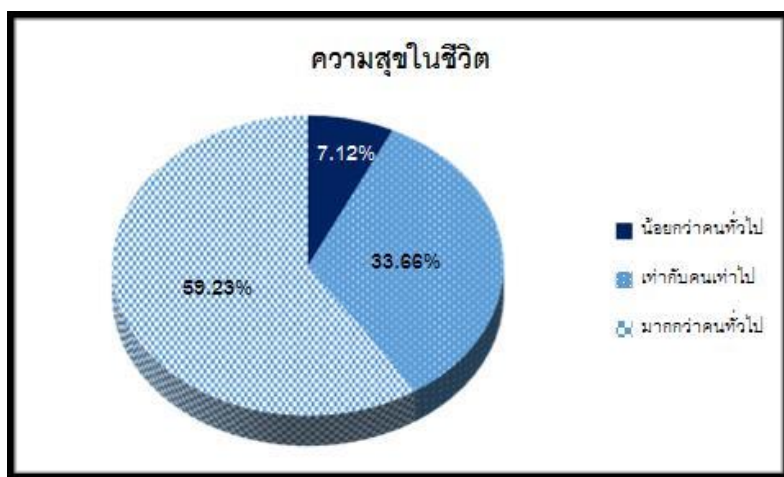
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสุขในชีวิต แรงจูงใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ

2.1 บุคลากรกรมแพทยทหารเรือส่วนใหญ่มีความสุขมากกว่าและเท่ากับคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 92.89

รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสุขในการทำงานโดยภาพรวม (n= 2,534)

ความสุขในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ความสุขต่ำกว่าคนทั่วไป	180	7.10
ความสุขเท่ากับคนทั่วไป	853	33.66
ความสุขมากกว่าคนทั่วไป	1,501	59.23
รวม	2,534	100.00

แผนภาพที่ 2 แผนภูมิความสุขในชีวิตของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ

2.2 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ

แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.63$, S.D.=.45) โดยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ งานที่ทำหาย และ ด้านเส้นทางความก้าวหน้ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.94$, 3.86 และ 3.22 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ (n=2,534)

ข้อรายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.94	.64	สูง
2. งานที่ทำหาย	3.86	.60	สูง
3. สุขภาพทางกายและจิต	3.85	.67	สูง
4. ความมั่นคงในงาน	3.78	.69	สูง
5. ความชัดเจนของหน้าที่	3.78	.58	สูง
6. สิ่งแวดล้อมในการทำงาน	3.71	.60	สูง
7. การได้รับการยอมรับนับถือ	3.70	.61	สูง
8. ความสัมพันธ์กับหัวหน้า	3.66	.85	สูง
9. ภาวะผู้นำ	3.58	.70	สูง
10. ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน	3.57	.62	สูง
11. ภาพลักษณ์องค์กร	3.57	.74	สูง
12. การสื่อสาร	3.55	.60	สูง
13. ผลตอบแทน	3.42	.72	ปานกลาง
14. สวัสดิการ	3.41	.57	ปานกลาง
15. โอกาสพัฒนา	3.39	.72	ปานกลาง
16. เส้นทางความก้าวหน้า	3.22	.78	ปานกลาง
รวม	3.62	.49	สูง

2.3 ผลการวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือในภาพรวม

บุคลากรกรมแพทยทหารเรือมีความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.90$, SD = 0.71) กลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.47 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ แม้งานจะยากเท่าใด ฉันก็จะพยายามทำอย่างสุดความสามารถ ฉันทุ่มเทพลังกายใจอย่างเต็มที่ในการทำงาน ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกรมแพทยทหารเรือ และกรมแพทยทหารเรือสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจกับฉันในการสร้างผลงานมากกว่าการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายปกติ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, 4.31, 4.07 และ 3.57 ตามลำดับ) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือในภาพรวมและจำแนกรายด้าน (n=2,534)

	ความผูกพันต่อองค์กร	ร้อยละ ของกลุ่ม ตัวอย่าง ที่มีความ ผูกพัน อยู่ใน ระดับ มาก- มากที่สุด	$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
1	แม้งานจะยากเท่าใด ฉันก็จะพยายามทำอย่างสุดความสามารถ	88.40	4.34	0.71	มาก
2	ฉันทุ่มเทพลังกายใจอย่างเต็มที่ในการทำงานจนงานบรรลุเป้าหมาย	86.98	4.31	0.73	มาก
3	ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกรมแพทยทหารเรือ	75.45	4.07	0.89	มาก
4	ฉันอยากอธิบายเมื่อได้ยืมคนวิพากษ์ วิจาณกรมแพทยทหารเรือในทางที่ไม่ดี	75.97	4.05	0.91	มาก
5	แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงในกรมแพทยทหารเรือนี้จะทำได้ยาก แต่ฉันก็จะทำให้สำเร็จ	74.35	3.98	0.82	มาก
6	อยากอยู่กับกรมแพทยทหารเรือเพื่อเห็นความสำเร็จร่วมกัน	69.34	3.91	0.97	มาก
7	เมื่อกรมแพทยทหารเรือประสบปัญหา ฉันอยากมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหานั้นด้วย	68.03	3.86	0.88	มาก
8	รู้สึกมีคุณค่าและได้รับความไว้วางใจในการทำงานที่กรมแพทยทหารเรือ	65.00	3.78	0.92	มาก
9	ฉันไม่ลังเลที่จะแนะนำให้เพื่อนที่กำลังมองหางานมาสมัครงานที่กรมแพทยทหารเรือ	60.50	3.69	1.00	มาก
10	มีความสุขที่ได้ทำงานกับกรมแพทยทหารเรือจนไม่คิดที่จะโอนย้ายนอกหน่วย/ ลาออก	59.94	3.68	1.07	มาก
11	มีความรู้สึกที่ทำงานเหมือนบ้านจนทำให้อยากมาทำงานทุกวัน	57.77	3.61	1.03	มาก
12	กรมแพทยทหารเรือสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจกับฉันในการสร้างผลงานมากกว่าการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายปกติ	55.45	3.57	0.99	มาก
	รวม	74.47	3.90	0.71	มาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิต แรงจูงใจในการทำงาน กับ
ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร สังกัดกรมแพทยทหารเรือ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิต แรงจูงใจในการทำงาน กับความผูกพันต่อ
องค์กรของบุคลากร สังกัดกรมแพทยทหารเรือ

	ความสุข	สุขภาพ ทางกาย และ จิต	ภาวะผู้นำ	ความสัมพันธ์กับ หัวหน้า	ความสัมพันธ์กับเพื่อน ร่วมงาน	ความ มั่นคง ใน งาน	ผลตอบแทน	สิ่ง แวดล้อม ในการ ทำงาน	ความ สมดุล ชีวิต การทำงาน	ความ ชัดเจนของ หน้าที่	การสื่อสาร	งานที่ ทำ ทนาย	โอกาส พัฒนา ตนเอง	เส้นทาง ความก้าวหน้า	การได้รับ การ ยอมรับ นับถือ	ภาพลักษณ์ องค์กร	สวัสดิการ	ความ ผูกพันต่อ องค์กร
ความสุข	1																	
สุขภาพทาง กายและจิต	.499**	1																
ภาวะผู้นำ	.360**	.491**	1															
ความสัมพันธ์ กับหัวหน้า	.318**	.376**	.570**	1														
สัมพันธ์กับเพื่อน ร่วมงาน	.421**	.401**	.434**	.536**	1													
ความมั่นคง ในงาน	.428**	.486**	.617**	.508**	.475**	1												
ผลตอบแทน	.319**	.350**	.544**	.437**	.372**	.626**	1											
สภาพการ ทำงาน	.365**	.357**	.526**	.440**	.432**	.570**	.612**	1										
ความสมดุล ระหว่างชีวิต และการ ทำงาน	.408**	.475**	.552**	.458**	.423**	.569**	.590**	.659**	1									
ความ ชัดเจน	.436**	.422**	.511**	.446**	.489**	.562**	.511**	.627**	.631**	1								
การสื่อสาร ภายใน องค์กร	.388**	.341**	.517**	.461**	.460**	.542**	.569**	.635**	.603**	.685**	1							
งานที่ทำ ทนาย	.395**	.367**	.405**	.369**	.435**	.497**	.433**	.526**	.477**	.635**	.597**	1						
โอกาสใน การพัฒนา	.321**	.330**	.487**	.439**	.382**	.480**	.506**	.525**	.509**	.552**	.599**	.521**	1					
ความก้าวหน้า ในงาน	.333**	.309**	.498**	.456**	.393**	.606**	.642**	.549**	.539**	.564**	.622**	.495**	.663**	1				
การได้รับ การยอมรับ นับถือ	.460**	.434**	.495**	.512**	.539**	.564**	.509**	.559**	.565**	.705**	.632**	.599**	.576**	.640**	1			
ภาพลักษณ์ องค์กร	.415**	.335**	.409**	.358**	.395**	.438**	.388**	.419**	.414**	.473**	.463**	.427**	.426**	.455**	.603**	1		
สวัสดิการ	.346**	.305**	.483**	.377**	.363**	.533**	.617**	.625**	.591**	.573**	.647**	.522**	.597**	.681**	.616**	.471**	1	
ความผูกพัน ต่อองค์กร	.462**	.552**	.618**	.445**	.416**	.703**	.501**	.441**	.506**	.482**	.437**	.419**	.392**	.437**	.477**	.377**	.404**	1
$\bar{X}$	32.71	3.85	3.58	3.66	3.94	3.78	3.42	3.71	3.57	3.78	3.55	3.86	3.39	3.22	3.70	3.57	3.41	3.90
S.D.	5.12	.67	.70	.85	.64	.69	.72	.60	.62	.58	.60	.60	.72	.78	.61	.74	.57	0.71

จากตารางที่ 5 พบว่า ความสุขในชีวิต สุขภาพทางกายและจิต ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์กับหัวหน้า ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผลตอบแทน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน ความชัดเจนของหน้าที่ การสื่อสาร งานที่ทำทนาย โอกาสพัฒนา เส้นทางความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับนับถือ ภาพลักษณ์องค์กร สวัสดิการ ความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความมั่นคง

ในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

12. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

11.1 ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.71) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์ฤทัย ศรีโท และณัฐวิณ บุนนาค (2560) ที่ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการทหารชั้นประทวน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยและ ปัทมา สมสนั่น และรุจภา แพงเกสร (2556) ที่ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการทหาร กองทัพบก และจุติรัตน์ ถาวโร และภาสชนก พิชญเวทย์วงศ์ (2551) ที่ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลฝ่ายบริการ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และวัชรพร เชยสุวรรณ และคณะ (2556) ที่ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์พยาบาล ที่ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากกรมแพทยทหารเรือเป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดกองทัพเรือ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความมั่นคง ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นต่อการทำงานในองค์กร ทำให้รู้สึกต้องการที่จะปฏิบัติงานที่องค์กรนี้ ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานของบุคลากรที่เต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และกล่าวถึงองค์กรในแง่ดี บุคลากรส่วนใหญ่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งมีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา ลักษณะการปฏิบัติงานเป็นการปฏิบัติที่กระทำต่อชีวิตมนุษย์ จึงทำให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานสูง คำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จึงยินดีทำงานที่จะทำงานแม้บางครั้งจะไม่ใช่งานในหน้าที่ ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพยายามอย่างเต็มที่อุทิศร่างกาย แรงใจและสติปัญญาในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความผูกพันต่อองค์กร ของ Hewitt Associates (2010) และ Steers and Porter (1983) ที่กล่าวว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความสำคัญอย่างมากเพราะจะทำให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่ทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจ ตั้งใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กร

11.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมแพทยทหารเรือ ในภาพรวมได้แก่ ด้านร่างกายและจิตใจ ภาวะผู้นำและนโยบายการบริหาร ความมั่นคงในงาน ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การสื่อสารภายในองค์กร งานที่ทำท้าทายความก้าวหน้าในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และภาพลักษณ์องค์กร ทั้งนี้ตามทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กร กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร Hewitt Associates (2003) ประกอบด้วยภาวะผู้นำ วัฒนธรรมหรือจุดมุ่งหมายขององค์กร ลักษณะงาน ค่าตอบแทนโดยรวม คุณภาพชีวิต โอกาสที่ได้รับ และความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alarcon, Lyons and Tartaglia (2010) ทำการวิจัย เรื่อง การทำนายความผูกพันต่อองค์กรภายในหน่วยงานทางทหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแปรทำนายความผูกพันต่อองค์กรของกำลังพลในองค์กรทหาร โดยทำการสำรวจจากกำลังพลทางทหารระดับปฏิบัติ ตัวแปรทำนายได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ 2) การกำหนดบทบาทที่ชัดเจน 3) วัฒนธรรมองค์กร และความสัมพันธ์กับกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรโดยมีตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ การกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และวัฒนธรรมองค์กร และงานวิจัยของ พวงพร กอจรัญจิตต์, ณัฐธิดา เดชเกษม, กัลยา แก้วชนะสิน, นภสร ไชยภักดี และทรงศิริ นิลจุลกะ (2560) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันองค์กรกับลักษณะภายในองค์กร มีความสัมพันธ์กับด้านรางวัลความดี ความชอบ โครงสร้างและการจัดการภายในองค์กร และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันองค์กรกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่า มีความสัมพันธ์ ความมีอิสระในการทำงาน ความหลากหลายของงาน ผลงาน ป้อนกลับของงาน และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันองค์กรกับ

ความสัมพันธ์ภายในองค์กร พบว่า มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อองค์กร ความรู้สึก
ว่าองค์กรเป็นที่พึ่งพาได้ ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์กรและทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน
และองค์กร ในขณะที่ความมั่นคงในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความผูกพันต่อองค์กรของ
บุคลากรสังกัดกรมแพทยทหารเรือ ทั้งนี้ตามทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1959) แรงจูงใจในการทำงานเป็น
สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและสมควรได้รับนอกเหนือจากเงินเดือนค่าจ้างที่ได้รับตามปกติ
โดยธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและแสดงพฤติกรรมในทางบวก
และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.20
เป็นกลุ่มข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำซึ่งมีสิทธิและสวัสดิการที่ครอบคลุมปัจจัยสนับสนุนที่
เป็นปัจจัยจูงใจ เช่น สวัสดิการของตนเองและครอบครัวที่ได้รับจากราชการ โอกาสในการศึกษา ความก้าวหน้า
ในงานตามแนวทางรับราชการ เป็นต้น จึงทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในงาน ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรที่เป็น
ลูกจ้างชั่วคราวที่ทำสัญญาการจ้างงานปีต่อปีจึงอาจทำให้ความมั่นคงในงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อ
องค์กรในระดับสูง ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ในภาพรวม ในการศึกษาค้างต่อไปจึงควรมี
การวิเคราะห์จำแนกตามลักษณะบุคลากร

13. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

12.1 กองทัพเรือและองค์กรอื่น ๆ ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาความผูกพันต่อองค์กร
ของบุคลากรในองค์กร

12.2 กรมแพทยทหารเรือควรมีการจัดทำแผนงาน โครงการเพิ่มขึ้นในการส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร
ของบุคลากรให้สูงขึ้น โดยพิจารณาจัดทำโครงการจากปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่
การส่งเสริมความสุข สุขภาพทางกายและจิต ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์กับหัวหน้า ความสัมพันธ์กับเพื่อน
ร่วมงาน ผลตอบแทน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน ความชัดเจนของหน้าที่
การสื่อสาร งานที่ท้าทาย โอกาสในการพัฒนา เส้นทางความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับนับถือ ภาพลักษณ์
องค์กร สวัสดิการ และความมั่นคงในงาน

14. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

13.1 วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมแพทยทหารเรือ และ
กองทัพเรือ โดยใช้โมเดลเชิงสาเหตุ โมเดลการวิเคราะห์ถดถอยลดหลั่นพหุ โมเดลการวิเคราะห์เชิงเส้น เพื่อให้
ทราบสาเหตุที่ทำให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร และจำแนกตามลักษณะบุคลากร

13.2 พัฒนาแผนงานโครงการที่ส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร โดยนำปัจจัยที่สามารถทำนายความผูกพันต่อ
องค์กร โดยใช้แบบแผนวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

13.3 ทำการศึกษาเชิงลึกเพื่อให้ทราบสาเหตุของการโอนย้าย ลาออก ในผู้ที่โอนย้าย ลาออกจากกรมแพทย
ทหารเรือ กองทัพเรือ โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ทราบความรู้สึก เจตคติ
ที่ทำให้โอนย้ายลาออกจากหน่วยงาน

บรรณานุกรม

- กรมกำลังพลทหารเรือ. (2558). **ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.2558-2567 ด้านการพัฒนากำลังพล**. สืบค้น 10 กันยายน 2559, จาก <http://www.person.navy.mi.th/personal/index1.php>
- กรมสุขภาพจิต. (2545). **ดัชนีชี้วัดความสุขของคนไทย**. สืบค้น 18 สิงหาคม 2559, จาก <http://gg.gg/jqqae>
- กันต์ฤทัย ศรีโท และณัฐวิทย์ บุญนา. (2560). **ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทหารชั้นประทวน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://mapol.soc.ku.ac.th/wp-content/uploads/2017/09/5814851465.pdf>
- จิระประภา อัครบวร, รัตนศักดิ์ เจริญทรัพย์, จารุวรรณ ยอดระฆัง และขวัญ นวลสกุล. (2557). **Emo-meter (Employee Engagement on meter) : เครื่องมือการวินิจฉัยความอยู่ดีมีสุขและความผูกพันของบุคลากร**. กรุงเทพฯ: โครงการ "การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำองค์การไปสู่องค์การสุขภาวะ" สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย.
- จุติรัตน์ ถาวโร และภาสชนก พิษณุเวทย์วงศ์. (2551). ปัจจัยทำนายที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์. **สงขลานครินทร์เวชสาร**, 26(5), 441-449.
- ชนิดา เล็บครุฑ. (2554). **ผลกระทบของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชลิต นุชกุล. (2556). **ความผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิภาพองค์การกรณีศึกษา ข้าราชการทหารสังกัดศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกริก. สืบค้น 10 ธันวาคม 2558, จาก <http://gg.gg/jqqcc>
- ปัทมา สมสนั่น และจุภาภา แพงเกษตร. (2556). การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการทหารกองทัพบก. **วารสารการตลาดและการสื่อสาร**, 1(2), 775-795.
- พวงพร กอเจริญจิตต์, ณัฐธิดา เดชเกษม, กัลยา แก้วระณะสิน, นภสร ไชยภักดี และทรงศิริ นิลจุลกะ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาลกับความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี. **วารสารกรมการแพทย์**, 42(2), 40-48.
- ภรดี สีหบุตร. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การกับประสิทธิภาพองค์การ ตามการรับรู้ของผู้ให้บริการ สถานพยาบาล สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรพร เชยสุวรรณ และคณะ. (2556). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ในงานของอาจารย์ พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. **วารสารพยาบาลทหารบก**, 14(1): 51-60.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ.2558**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

- Alarcon, G., Lyons, J. B. and Tartaglia, F. (2010). Understanding predictors of engagement within the military. **Military Psychology**, 22, 301-310.
- Buchanan, B. (1974). Building Organizational Commitment: The Socialization of Managers in Work Organizations. **Administrative Science Quarterly**, 19, 535-546.
- Christian, M. S., Garza, A. S. and Slaughter, J. (2011). Work Engagement: A Quantitative Review and Test of Its Relations with Task and Contextual Performance. **Personnel Psychology**, 64, 89-136.
- Herzberg, F. (1959). **The Motivation to work**. New York: John Wiley and Sons.
- Hewitt Associates. (2003). **Best Employers in Asia Research. The engagement model**. Retrieved July 21, 2016, from http://www.asria.org/events/hongkong/june03/index_html/lib/BestEmployersInAsia2003.pdf
- Hewitt Associates. (2010). **Hewitt Engagement Survey**. Retrieved August 20, 2016, from <http://www.hewittassociates.com/Intl/NA/enUS/Consulting/ServiceTool.aspx?cid=2256&sid=7212>
- Mackoff, B. (2011). **Nurse Manager Engagement**. Massachusetts: Jones&Bartlett learning.
- Schaufeli W. B., Baker A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: A multi-sample study. **Journal of Organizational Behavior**, 25, 293-315.
- Steers, R. M. and Porter, L. W. (1983). **Motivation and work behavior**. New York: McGraw-Hill.

ผลของการใช้บทเรียนช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ
เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561

The Effect of Computer Assisted Instruction of Shock and Resuscitation on
Learning Outcome and Satisfaction of Second year Naval Rating Students in
the Academic year 2018

พรพิชิต สุวรรณศิริ¹ รติรส แมลงภูทอง² พุสดี ศิริวัฒนา³

Pronpichit Suwansiri¹ Ratiros Malangpoothong² Pussadi Siriwatana³

กรมแพทย์ทหารเรือ

Naval Medical Department

(Received 08/05/2020, Revised 24/06/2020, Accepted 01/07/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการอ่านทบทวนเอกสารตำราด้วยตนเอง กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) และความพึงพอใจในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ความดันเลือดตกและการช่วยชีวิตของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนจำของโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการกรมแพทย์ทหารเรือ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 52 นาย โดยทำการสุ่มชั้นปี และสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยเป็นกลุ่มทดลอง 26 คน และกลุ่มควบคุม 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนฯ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ (independent t – test) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองมีคะแนนความรู้ เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 11.27$, S.D. = 2.39) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 9.85$, S.D. = 2.81) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.96$, $p < .05$)

2. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.26$, SD = 0.65)

คำสำคัญ: บทเรียนช่วยสอน, ภาวะความดันเลือดตก, การช่วยชีวิต

¹ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ, E-mail: pronpichit.s@navy.mi.th

² ประจําแผนกจัดการความรู้ กวก.ศวก.พร., E-mail: rati24@gmail.com

³ นายทหารรับผู้ป่วยใน แผนกเวชระเบียน ฝสน.รพ.สมเด็จพระปิ่นเกล้า พร., E-mail: pussadi.s@navy.mi.th

Abstract

The purposes of this experimental research were to 1) compare the learning outcome and 2) satisfaction of second year Naval Rating Students after using computer assisted instruction with shock and resuscitation. The population were 52 second year naval rating students of Naval Operational Medicine School in the Academic year 2018. All participants were selected by simple random sampling and were randomized to the control group (n = 26) and experimental group (n = 26). The research tools were computer assisted instruction of shock and resuscitation, achievement test and satisfaction questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and independent t-test.

The Major finding were as follows:

1. Post-test of the learning outcome of using computer assisted instruction ($\bar{X}$ = 11.27, S.D. = 2.39) was higher than using normal study ($\bar{X}$ = 9.85, S.D. = 2.81) at 0.05 level of significant. (t = 1.96, p < .05)
2. The students who learned with computer assisted instruction on shock and resuscitation had high satisfaction level (Mean = 4.26, SD = 0.65).

Keywords: computer assisted instruction, shock, resuscitation

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 6 ได้ระบุไว้ว่า “ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ในมาตรา 20 “การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานศึกษาประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อองค์กรทุกหน่วยงาน ตลอดจนมีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จึงทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ไม่เว้นแม้แต่ระบบการศึกษาของไทย ก็จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพราะระบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องเรียนแต่เพียงในห้องเรียนเหมือนในอดีต ผู้เรียนสามารถเรียนที่ใดเวลาใดก็ได้ตามต้องการ เช่น ระบบการเรียน การสอนด้วย CAI และระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้ทุกที่และทุกเวลาตามต้องการ

โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยากร กรมแพทย์ทหารเรือ ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ มีวัตถุประสงค์หลักสูตร เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติการแพทย์ขั้นต้น การปฏิบัติการแพทย์ขั้นทั่วๆไป การปฏิบัติการแพทย์กึ่งซับซ้อนภายใต้อำนาจทางการแพทย์ โดยการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย 3 หมวดวิชา ดังนี้ 1. หมวดวิชาทักษะชีวิต 2. หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ 3. หมวดวิชาเลือกเสรี โดยหมวดวิชา ทักษะวิชาชีพ เป็นหมวดวิชาที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก และโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ กลุ่มที่มีค่าคะแนนต่ำสุด คือกลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ ได้แก่ วิชาการดูแลรักษาผู้ป่วยบาดเจ็บฉุกเฉิน (Emergency Medical Care of Trauma Patients) ได้เกรดเฉลี่ยรวมของรายวิชา 2.0 (แผนกศึกษา, 2560) ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาในเนื้อหาวิชาพบว่าหัวข้อที่มีคะแนนต่ำสุดคือ หัวข้อเรื่องภาวะความดันเลือดตก และการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) วิธีการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) ประกอบด้วย วิธีการสอนแบบบรรยาย ร่วมกับการสาธิต การช่วยเหลือผู้ป่วยบาดเจ็บฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ ซึ่งจากการสอบถามผู้เรียน พบว่า เนื่องจากเนื้อหาที่มีความซับซ้อนทำความเข้าใจยาก เอกสารประกอบการบรรยายส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนที่มีทักษะภาษาอังกฤษน้อยต้องใช้ความพยายามมากขึ้น การทบทวนเอกสารดังกล่าว ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาฝึกปฏิบัติงานในวิชาฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ 2 ในเทอมปลาย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนประเภทอื่นมาช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้นอกเหนือจากเอกสารประกอบการสอนหรือตำราเพราะสื่อการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพจะสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่กำลังเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม (วุฒิชัย ประสารสอย, 2547)

จากการทบทวนเอกสารตำราและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าการใช้สื่อจะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพราะสามารถเสนอเนื้อหาได้รวดเร็ว มีภาพเคลื่อนไหว มีเสียงประกอบ มีความสมบูรณ์ในการเสนอบทเรียน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมีการโต้ตอบระหว่างบทเรียนกับผู้เรียน สามารถประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนสามารถเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ด้วยตนเอง (self study) ตามความต้องการของผู้เรียน ในเวลาและสถานที่ที่ผู้เรียนสะดวก (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2542) อีกทั้งมีการศึกษา

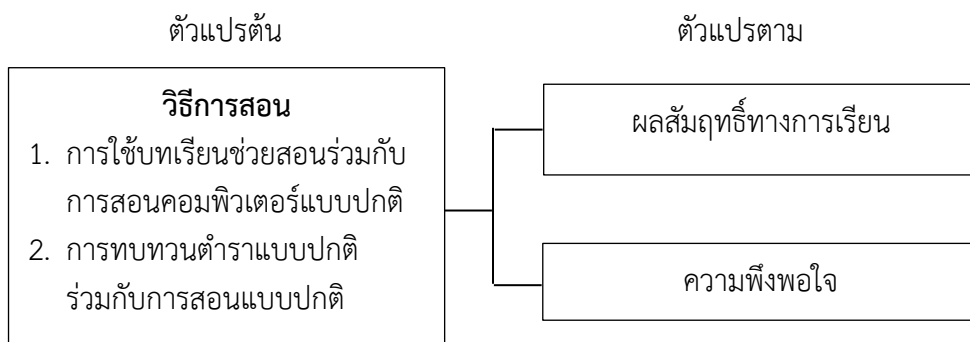
พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยส่งเสริม และกระตุ้นการเรียนรู้โดยเฉพาะ การทำแบบฝึกหัดท้ายบท ทำให้จำทฤษฎีได้มากขึ้น (วุฒิชัย ประสารสอย, 2547) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตต์ระพี บุรณศักดิ์, ปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง และฤดี ปุ๋งบางกะดี (2557) ที่ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การตรวจครรภ์ต่อความรู้ทักษะการตรวจครรภ์ และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เรื่องการตรวจครรภ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถแก้ไข และส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนได้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ขยายวงกว้างมากขึ้นในทุกระดับการศึกษาประกอบกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นเรื่องที่ครูอาจารย์ให้ความสำคัญกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมากขึ้น จนกลายเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพมาก และมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) มีการทำในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา แต่พบว่าเรายังไม่มีการ CAI ทางทันตแพทยฉุกเฉิน จากสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการผลิตสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาการดูแลรักษาผู้บาดเจ็บฉุกเฉิน (Trauma) เรื่อง: ผลของการใช้บทเรียนช่วยสอน เรื่องความดันเลือดตกและการช่วยชีวิตต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของ นักเรียนจำพรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ โดยมุ่งหวังเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนสืบไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการอ่านบททวนเอกสารตำราด้วยตนเอง กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation)

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ความดันเลือดตกของนักเรียนจำพรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 การศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้บทเรียนช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561” การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่ม วัดสองครั้ง (The Pretest Posttest Control Group Design) ดังนี้

กลุ่มทดลอง	R	O ₁	x	O ₂
กลุ่มควบคุม		O ₃		O ₄

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์ เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยนำนักเรียนที่ได้คะแนน GPA ชั้นปีที่ 1 สูงสุดถึงต่ำสุด 1 - 52 แบ่งนักเรียน 2 กลุ่ม โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มด้วยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) กลุ่มละ 26 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาทดลอง

ขั้นที่ 1 การเตรียมงานด้านวิชาการ

1. ศึกษารายละเอียดของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วัตถุประสงค์ และขอบข่ายของเนื้อหาในวิชาการดูแลรักษาผู้บาดเจ็บฉุกเฉิน หัวข้อเรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต

2. ศึกษาเทคนิค วิธีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1. ศึกษารายละเอียดเนื้อหา วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและแบบประเมินผลการเรียนรู้

2. วางโครงสร้างในการนำเสนอเนื้อหา เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือ

3. เรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ศึกษารายละเอียดและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจากตำรางานวิจัย เอกสารและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

5. นำเนื้อหาที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มาเขียนเป็น Story board ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

6. ดำเนินการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาการดูแลรักษาผู้บาดเจ็บฉุกเฉิน หัวข้อเรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต โดยนำ Story board ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวัตถุประสงค์ วิชาการดูแลรักษาผู้ป่วยฉุกเฉิน หัวข้อภาวะความดันเลือดตก และการช่วยชีวิต เพื่อสร้างแบบทดสอบเป็นปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
3. หาความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) กับแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยใช้สูตรของ โรบินสัน และแฮมเบลตัน: อ้างถึงใน ทศนา จรจวบโชค (2551) จากการคำนวณดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ได้ค่า Index of item objective congruence (IOC) = 0.67 - 1.00
4. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำการทดลอง (try-out) กลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 นาย หาคุณภาพความเที่ยงตรง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ = 0.86

การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ของ นักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561
2. การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต มีลักษณะเป็น แบบประเมินที่มีมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงใน จรีพรธน ปิยพสุนทรา, 2545, น.59) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมาย ใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้ (Best 1986, อ้างถึงใน ทศนา จรจวบโชค, 2551)

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจในเรื่องนั้นมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในเรื่องนั้นมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในเรื่องนั้นปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในเรื่องนั้นน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในเรื่องนั้นน้อยที่สุด

3. นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

4.4 การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กรมแพทยทหารเรือ
2. คัดเลือกนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 26 นาย กลุ่มควบคุม จำนวน 26 นาย
3. ดำเนินการปฐมนิเทศนักเรียนทั้งสองกลุ่ม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และอธิบายขั้นตอนเกี่ยวกับการทำวิจัย การเข้าร่วมโครงการวิจัย การตอบแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นความลับ
4. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลต่อโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการกรมแพทยทหารเรือ

ตารางที่ 1 การดำเนินการทดลองการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มควบคุมอ่านหนังสือทบทวน	กลุ่มทดลองเรียนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
2. เรียนหัวข้อเรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ตามแผนการเรียนการสอนตามปกติ	2. เรียนหัวข้อเรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ตามแผนการเรียนการสอนตามปกติ
3. ให้อ่านหนังสือทบทวนหัวข้อเรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ใช้เวลาการอ่านทบทวน 2 ชั่วโมง	3. เรียนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิตใช้เวลาการเรียน 2 ชั่วโมง
4. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ	4. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ
5. นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิตกลับไปศึกษาด้วยตนเองเป็นเวลา 7 วัน	-
6. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	5. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
7. ประเมินความพึงพอใจการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	6. ประเมินความพึงพอใจการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ชุดโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปดังนี้

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ด้วยสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย
2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ (t – test แบบ independent group) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)
3. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตก และการช่วยชีวิต ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่ม วัดสองครั้ง (The Pretest Posttest Control Group Design) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการอ่านบททวนเอกสารตำราด้วยตนเองกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผลการวิจัย มีดังนี้

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคล และคะแนนเฉลี่ยสะสมของประชากร

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ				
18	5	19.23	4	5.38
19	8	30.77	8	30.77
20	10	38.46	9	34.62
> 20	3	11.54	5	19.23
คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA)				
1.50 - 2.00	-	-	-	-
2.01 - 2.50	4	15.38	4	15.38
2.51 - 3.00	17	65.39	17	65.39
3.01 - 3.50	4	15.38	5	19.23
3.51 - 4.00	1	3.85	-	-
เกรดเฉลี่ยรวม	2.76		2.78	

จากตารางที่ 2 ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 พบว่า ประชากรกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง มีอายุระหว่าง 18-25 ปี อายุเฉลี่ย 20.33 ปี (S.D.=1.54) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ของกลุ่มควบคุมเท่ากับ 2.76 คะแนน (S.D.=0.32) และกลุ่มทดลองเท่ากับ 2.78 คะแนน (S.D.=0.29) โดยส่วนใหญ่ GPA อยู่ในช่วง 2.51-3.00 คิดเป็นร้อยละ 65.39

5.2 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ เรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิตภายหลังการทดลอง
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ เรื่อง ภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการอ่านบทวนเอกสารตำราด้วยตนเอง กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ภายหลังการทดลอง

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
กลุ่มควบคุม	26	9.85	2.81	1.96	50	.03
กลุ่มทดลอง	26	11.27	2.39			

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง มีคะแนนความรู้ เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต (Shock and Resuscitation) คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 11.27$, S.D. = 2.39) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 9.85$, S.D. = 2.81) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.96$, $p < .05$)

5.3 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนจำ พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่มีต่อผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต

ข้อความถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านรูปแบบลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	4.25	0.67	มาก
1. รูปแบบสวยงามน่าสนใจ	4.17	0.71	มาก
2. ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจนเหมาะสมกับเนื้อหา	4.42	0.61	มาก
3. ภาษาที่ใช้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.27	0.66	มาก
4. ภาพประกอบสวยงามเหมาะสมกับเนื้อหา	4.17	0.65	มาก
5. ความเหมาะสมของการใช้ภาพเคลื่อนไหว	4.21	0.70	มาก
ด้านเนื้อหา	4.29	0.65	มาก
1. การจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม	4.33	0.62	มาก
2. ความยากง่ายของเนื้อหามีความเหมาะสม	4.25	0.62	มาก
3. ปริมาณเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.29	0.72	มาก
4. แบบทดสอบมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา	4.37	0.69	มาก
5. สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น	4.08	0.52	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.26	0.63	มาก
1. สามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้	4.38	0.57	มาก
2. สามารถเรียนได้ช้าเร็วตามความต้องการ	4.31	0.67	มาก
3. ความชัดเจนของคำสั่งแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	4.29	0.57	มาก
4. ความเหมาะสมของจำนวนข้อของแบบทดสอบ	4.21	0.70	มาก

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
5. ความเหมาะสมของคำถาม	4.31	0.67	มาก
6. ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา	4.06	0.46	มาก
เฉลี่ย	4.26	0.65	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าในภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.65$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านเนื้อหาหมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.65$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.63$) และด้านรูปแบบลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.67$)

6. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

6.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการอ่านบทวนเอกสารตำราด้วยตนเอง กับ นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติรวมกับการอ่านบทวนเอกสารตำราด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่าการที่ผู้เรียนได้บทวนเอกสารตำรา รวมกับการใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีการใช้ทั้งการบรรยาย ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อทางการเรียนการสอนที่สามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระ เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนสามารถเลือกเวลาที่ตนเองมีความสะดวกที่จะเรียน สามารถเรียนซ้ำได้หลายครั้งโดยที่เนื้อหาบทเรียนคงเดิม (กิดานันท์ มะลิทอง, 2548) นอกจากนี้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังมีแบบทดสอบความรู้ที่เป็นแบบเลือกตอบพร้อมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับได้ทันที ทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินระดับความสามารถของตนเอง รวมทั้งผู้เรียนยังสามารถย้อนกลับไปเนื้อหาส่วนที่ตนเองยังไม่เข้าใจได้ตามความต้องการซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมแรงให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตต์ระพี บุณนศักดิ์, ปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง และฤดี ปุณบางกะดี (2557) ที่ทำการศึกษารื่อง ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการตรวจครรภ์ ต่อความรู้ ทักษะการตรวจครรภ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีคะแนนความรู้เรื่องการตรวจครรภ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา คำเกลี้ยง (2553) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่เรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการเย็บแผล มีคะแนนทักษะปฏิบัติเรื่องเย็บแผลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่เรียนจากคู่มือ

6.2 ความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมเท่ากับ 4.26 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านรูปแบบลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 โดยตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจนเหมาะสมกับเนื้อหา เป็นรายชื่อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.42 ด้านเนื้อหาหมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมเท่ากับ 4.29 โดยคำอธิบายเนื้อหาชัดเจน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.42 และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.26

โดยแบบทดสอบสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.38 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มีการอธิบายเนื้อหารายละเอียด ตัวหนังสือขนาดใหญ่ อ่านง่าย รวมทั้งมีสีสันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลินไปกับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการที่จะใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อทบทวนบทเรียนและทำแบบฝึกหัดท้ายบท สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรส ภักดีโต, นันทกา สวัสดิพานิช และ ราตรี สันติติ (2013) ศึกษาผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเด็กที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ ต่อความรู้และการตัดสินใจทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล โดยพบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทุกด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตต์ระพี บุณนศักดิ์, ปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง และฤดี ปุณบางกะดี (2557) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการตรวจครรภ์ มีความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย โสมนรินทร์ และทองปาน บุญกุล (2559) ที่ศึกษาผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการตรวจช่องอกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างยังให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “ชอบการเรียนรู้ในแบบนี้มาก เพราะไม่น่าเบื่อ และไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ถ้าไม่เข้าใจตอนไหนก็สามารถย้อนกลับมาดูใหม่ได้ มีความสะดวกในการเรียนรู้ไม่ว่าเวลาใด และที่ไหนก็ได้ อยากให้มีการสร้างสื่อแบบนี้ในหัวข้ออื่น ๆ ด้วย” ดังนั้นจึงควรมีการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้ไปใช้ควบคู่กับการสอนแบบปกติเพื่อเป็นการทบทวนและเสริมความรู้ในหลักสูตรซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ด้านการเรียนการสอน ควรมีการนำบทเรียนช่วยสอน เรื่องภาวะความดันเลือดตกและการช่วยชีวิต ไปใช้ควบคู่กับการสอนแบบปกติเพื่อเป็นการทบทวนบทเรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

7.1.2 ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้นำบทเรียนไปศึกษาด้วยตนเอง เพื่อใช้ในการทบทวนเนื้อหาเพิ่มเติมนอกชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียน มีความรู้เท่าทันเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพราะมีการจัดลำดับเนื้อหา มีการย้อนกลับเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ มีภาพประกอบ และนักเรียนสามารถประเมินการเรียนรู้ได้ทันที

7.1.3 ในการปฐมนิเทศบุคลากรเมื่อสำเร็จการศึกษา ควรมีการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการปฐมนิเทศ เพื่อเป็นการทบทวนและเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านเวชกิจฉุกเฉิน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาติดตามผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อความรู้ของนักเรียนในระยะยาว เช่น ประเมินความรู้และการปฏิบัติเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา

7.2.2 ควรมีการศึกษาผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลลัพธ์ด้านอื่น ๆ เช่น การตัดสินใจเชิงคลินิก ความคงทนต่อการเรียนรู้ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- จริพรณ ปิยพสุนทร. (2545). **การพัฒนาบทเรียนโปรแกรมแบบสาขาเรื่องมลพิษทางน้ำสำหรับนักเรียนช่วงชั้นประถมศึกษา 4-6**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตต์ระพี บุณยศักดิ์, ปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง และฤดี ปุลงบางกะดี (2557). ผลของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการตรวจครรภ์ ต่อความรู้ ทักษะการตรวจครรภ์ และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารพยาบาลทหารบก**. 15(3), 361-370.
- จินตนา ดำเกลี้ยง. (2553). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การเย็บแผลต่อความรู้ ทักษะการปฏิบัติและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 18(1), 56-67.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2542). **คอมพิวเตอร์ช่วยสอน**. กรุงเทพฯ: วงกลมโปรดักชั่น.
- ทัศนดา จรจวบโชค. (2551). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการเรียนซ่อมเสริมระหว่างบทเรียนโปรแกรมแบบสาขาและบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกการลบจำนวนเต็ม**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาทิพย์ อัคระปัญญาพงศ์. (2559). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐาน เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่อง มงคลชีวิต วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปริญญา อินทรา. (2556). **การสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องวงจรอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- แผนกศึกษา. (2560). **ใบรายงานผลการเรียน ยศ.5**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ.
- พรพิชิต สุวรรณศิริ. (2556). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา การประเมินสภาพ (Assessment) สำหรับนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเวชกิจฉุกเฉิน ชั้นปีที่ 1**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ.
- พร้อมพรรณ สัชχανนท์ และประนอม รอดคำดี. (2558). ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ต่อพฤติกรรมและการดูแลตนเองของผู้ป่วยเด็กวัยเรียน โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด. **วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 27(2), 48-59
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ภรณ์พิชชา ธรรมมา. (2557). **การใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นปวช.1/15 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตารางธาตุและพันธะเคมี**. (ประกาศนียบัตรบัณฑิต). นนทบุรี: วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์.

- มนัสนันท์ พิมพิณิจ. (2555). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องวันสำคัญทางพุทธศาสนา สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. **Veridian E-Journal**. 5(1), 271-282.
- โรส ภักดีโต, นันทกา สวัสดิพานิช และราตรี สันติติ. (2013). ผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยเด็กที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ ต่อความรู้และการตัดสินใจทางคลินิก ของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล**. 29(1), 110-120.
- วาริน แซ่ตู. (2553). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องระบบคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี สารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางบ่อวิทยาคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วุฒิชัย ประสานสอย. (2547). **บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน : นวัตกรรมเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2557). **หลักเกณฑ์ เงื่อนไข เกณฑ์และวิธีการรับรององค์กรและ หลักสูตรการศึกษาหรือฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการและการให้ประกาศนียบัตรหรือเครื่องหมาย วิทยฐานะแก่ผู้นำการศึกษาหรือฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: เอ็น พี เพรส.
- สมชาย วรปัญญาไกร. (2552). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บกับการสอนปกติ เรื่อง เทคนิคการคิดค้นชิ้นสารสนเทศ เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรทัย โสมนรินทร์ และทองปาน บุญกุล. (2559). ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการตรวจช่องอกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ**. 32(2), 94-104.
- อนุโรจน์ นันทิวัดพงษ์, ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ และชานาญ เขาวงกตพิงศ์. (2555). การเปรียบเทียบผล ของวิธีสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายกับวิธีสอนปกติ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” จังหวัดยะลา. ใน **การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

Bloom.B.S., Krathwohl, D.R., & Masia,B.B. (1964). **Taxonomy of educational objectives; the classification of educational goals. Handbook II: Affective domain**. London : Longman Group.

ผลการใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 A Result of Utilization English Communicative Training Package for Primary Teachers Levels 4 – 6

พັນนลิน วัฒนโภาส¹ ธนีนารถ ณ สุนทร² ชุตินา วัฒนะศิริ³

Pannalin Wathanopas¹ Taneenart Na-soontorn² Chutima Wattanakiri³

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

St. John's University

(Received 14/05/2020, Revised 15/06/2020, Accepted 20/06/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ของโรงเรียนสาธิตสนวิเทศคลองหลวง จำนวนทั้งสิ้น 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หากคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยการหาค่าความตรงและค่าความเที่ยง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และด้วยสถิติทดสอบค่าที (Pair – sample T-test)

สรุปผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าประสิทธิภาพก่อนและหลังการฝึกอบรม E_1/E_2 มีค่าร้อยละเท่ากับ 80.20/81.48 ดังนั้นผลจากการใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จึงมีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้จาก 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) ผลของการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผลการใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น,
E – mail: linda_kitja@yahoo.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, E – mail: medtaneer@stjohn.com

³ อาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, E – mail: chvata@ru.ac.th.com

Abstract

The objectives of this research were 1) the effectiveness of the English Communicative Training Package for primary teachers of Grade 4 – 6, and 2) compare the English communicative competency before and after the training. The sample population used in this research consisted of 36 teachers who are teaching in Grade 4 - 6 of Sarasas Witaed KhlongLuang School. The tools used in this research included the English Communicative Training Package and the English Proficiency Test. Tool Quality Testing by using validity and reliability to completed data. The statistics used in data analysis consisted of means, standard deviation, percentage and Pair – sample T-test.

The research finding indicates that 1) The efficiency of the training package before and after usage shows that the result of E1/E2 is equal to 80.20/81.48. This means that result of the training package used by the sampling population is higher in efficiency than the specified criteria 80/80 with an average training is at 80.20/81.48 therefore, it can be concluded that the training package has efficiency as the set hypothesis. 2) The results of the comparison of the English communicative competency of the sampling population show that the average score of the English language proficiency test before the training is equal to 41.69 with standard deviation at 3.92 and the average score after training has increased. The means score is at 48.89, standard deviation is 4.56 and t-test score equal 19.84. As the result shows that achievement after testing is higher that before when comparing scores. This indicates that the change of the score is significantly higher statistically at the level 0.05

Keywords: Utilization English Communicative Training Package

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวิทยาการและเทคโนโลยีที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่ทุกหน่วยงานจะต้องเพิ่มพูนความรู้ให้ทันกับเหตุการณ์เพื่อพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ในการทำงานและทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การติดต่อสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาการที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาในการทำกิจการต่าง ๆ การใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารเป็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อคนไทยจำนวนมาก สืบเนื่องจากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดีกว่า เช่น สิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน ซึ่งจะเห็นว่าประเทศเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทฤษฎีที่สำคัญและเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมสื่อสารเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันก็คือ Cybernetics ซึ่งหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อสารและการควบคุมภายในสัตว์และในเครื่องจักร (Wiener, 1961, pp. 15) แสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของสารสนเทศในการเสริมสร้างและดำรงสังคมมนุษย์ โดยอาศัยกลไกการป้อนไปและป้อนกลับ (feed forward feedback mechanism) ภายในระบบชีวิตและระบบสังคม ซึ่งถือว่าชีวิตเช่นเดียวกัน ชีวิตและสังคมจะเจริญพัฒนาไปได้ก็โดยการพัฒนาระบบการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนสารสนเทศกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากวิธีการสอนภาษาตามแนวสื่อสารนี้ เริ่มต้นมาจากภาษาเพื่อการสื่อสารซึ่งมีเป้าหมายในการสอนภาษาเพื่อที่จะพัฒนาสิ่งที่ Hymes (1972, pp. 269 - 293) กล่าวว่า “Communicative Competence” หรือความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สื่อสารหรือผู้พูดจำเป็นต้องรู้เพื่อที่จะสามารถสื่อสารได้ประสบความสำเร็จ จากทั้งสองทฤษฎีจะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ความต้องการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาทั้งบุคลากรและการบริหารองค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง การศึกษา และด้านการสื่อสารทุกประเภท การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญเพราะถือเป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาคมโลกโดยไร้ขีดจำกัด

ดังนั้นการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะกับคนไทย ดังจะเห็นได้ว่าพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่มุ่งยกระดับคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (กรมประชาสัมพันธ์, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน, 2561) ซึ่งเป็นโจทย์ของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนาการศึกษาของชาติและเพื่อพัฒนาคุณภาพสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนางานภายใต้กรอบการปฏิรูปใน 6 ด้าน ด้านการปฏิรูปครูได้ดำเนินการโครงการสำคัญในหลายเรื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 - 2566) อาทิ การพัฒนาศักยภาพครู โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ผ่านโครงการ Boot Camp สังคมจะเจริญพัฒนาไปได้ก็โดยการพัฒนาระบบการศึกษา และการสื่อสารที่สามารถ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนสารสนเทศกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังถูกกำหนดให้เป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารกับประชาคมอาเซียน โดยในกฎบัตรอาเซียนมาตราที่ 34 “The working language of ASEAN shall be English” ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนคือภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านให้มีความเจริญก้าวหน้า ครูในโรงเรียนซึ่งส่วนใหญ่ขาดทักษะและความมั่นใจในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ แนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมซึ่งทุกองค์กรจำเป็นต้องมีทั้งทักษะและความรู้พื้นฐานในการสื่อสารภาษาอังกฤษ การพัฒนาคุณภาพครูให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็นทักษะทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นหลักการและวิธีการจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญสำหรับทุกองค์กร ซึ่งจะต้องมีวิธีการในการพัฒนาทักษะและความรู้พื้นฐานในการสื่อสารภาษาอังกฤษให้เกิดผลลัพธ์อันนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

และความต้องการในการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม จากนโยบายข้างต้นประกอบกับคำกล่าวของ Richards and Rodgers (2014, pp. 174 - 178) ที่ใช้แนวการสอนที่ยึดภาระงานเป็นฐานในการจัดกิจกรรม Task-Based Language Teaching (TBLT) จะเห็นได้ว่าการสื่อสารและวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งบุคลากรและการบริหารในทุก ๆ องค์การ การใช้ชุดฝึกอบรมกับบุคลากรเป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาทักษะและสมรรถภาพด้านการสื่อสารตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรมในการสื่อสารทั้งในด้านการฟัง การอ่าน การเขียน และการพูดให้มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ นลินีสัมเสถียรโสภณ (2558) ได้กล่าวถึงการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของชุดฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษ การวิจัยส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีทักษะความรู้ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษให้มากขึ้น และเพิ่มพูนทักษะในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและงานวิจัยของ อุดม นวน, สนใจ ไชยบุญเรือง และ กุหลาบ ปุริสาร (2560) ได้กล่าวถึงการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาทักษะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 25: กรณีศึกษา โรงเรียนหนองขามพิทยาคม งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนหนองขามพิทยาคม และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในโรงเรียนหนองขามพิทยาคม ซึ่งเป็นการศึกษาแบบวิจัยและพัฒนาจากคำกล่าวของทั้ง 2 ท่าน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าชุดฝึกอบรมมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้ประสบความสำเร็จได้จากการปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรครูให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์จึงศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับครูภายในโรงเรียน เพื่อการพัฒนาด้านการสื่อสารให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นตัวแปรและหัวใจสำคัญสำหรับการศึกษา และเพื่อให้ครูมีทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น นำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลกับนักเรียนและการพัฒนาประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

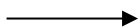
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากแนวความคิดด้านการจัดกิจกรรมการสื่อสาร ตามความจำเป็นของภาระงาน Task - Based Language Teaching (TBLT) ที่ใช้แนวการสอนที่ยึดภาระงานเป็นฐานในการจัดกิจกรรม ดังคำกล่าวของ Richards and Rodgers (2014, pp. 174 - 178) ซึ่งนำหลักการมาใช้ประกอบเป็นกรอบแนวคิดร่วมในตัวแปรอิสระ และนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ โดยคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในด้านการพัฒนาศักยภาพครู โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษซึ่งผู้วิจัยก็นำมาเป็นส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้

ตัวแปรอิสระ

ชุดฝึกอบรม
ภาษาอังกฤษ
เพื่อการสื่อสาร

ตัวแปรตาม

- ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมที่ได้จากการใช้ชุดฝึก
อบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
- ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ก่อนและหลังการฝึกอบรม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

- 4.1 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐาน E_1/E_2 : 80/80
- 4.2 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการฝึกอบรมดีขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกครูที่มีพื้นฐานทางภาษาอังกฤษใกล้เคียงกันและสอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่มีเนื้อหาและหัวข้อในการสอนที่ต่อเนื่องกัน

- 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนภายในโรงเรียนสารสาสน์ ซึ่งมีสาขาโรงเรียนในเครือสารสาสน์ จำนวน 38 โรงเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 6,254 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด จำนวน 36 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 3) นำชุดฝึกอบรมและแบบทดสอบไปใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างและทำการ Try - out เพื่อทำการเก็บข้อมูล

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) สร้างเครื่องมือโดยจัดทำชุดฝึกอบรมและแบบทดสอบ โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมทำการตรวจสอบหาคุณภาพตามเกณฑ์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
- 2) ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ตำรา เอกสาร และหลักสูตรการฝึกอบรม จากนั้นประมวลผลความรู้และกำหนดหัวข้อและจุดประสงค์ในการฝึกอบรมและสร้างชุดฝึกอบรม จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขก่อนทำการ Try - out
- 3) ใช้ชุดฝึกอบรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาทำการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 แล้วจึงทำการประเมินผล
- 4) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยผู้วิจัยศึกษาจากตำราและแบบทดสอบด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วย การฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน มีลักษณะแบบปรนัย 4 ตัวเลือก (Multiple Choices) และแบบตอบสั้น (Short Answer)

จำนวน 60 ข้อ โดยแบ่งเป็นทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ทักษะละ 15 ข้อ และหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปทดลอง

จากการนำชุดฝึกอบรมและแบบทดสอบภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ปีการศึกษา 2562 ภาคเรียนที่ 1 ไปตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือโดยมีการหาค่าความตรง ด้วยการวิเคราะห์ค่า IOC พบว่า ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น (KR 20) มีค่าเท่ากับ 0.70

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากครูภายในโรงเรียน นำมาสร้างเป็นชุดฝึกอบรมและแบบทดสอบวัดความสามารถเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 30 พฤษภาคม - 29 สิงหาคม พ.ศ.2562

2) ใช้ชุดฝึกอบรมกับกลุ่มเป้าหมาย 36 คน ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

3) นำผลคะแนนจากการทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสรุปผล

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หลังจากรวบรวมข้อมูลและนำชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ปีการศึกษา 2562 ในภาคเรียนที่ 1 ไปหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 โดย E_1 คือ ค่าร้อยละของคะแนนในระหว่างการฝึกอบรม และ E_2 คือ ค่าร้อยละของคะแนนหลังการฝึกอบรม โดยตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต, 2528)

2) นำผลคะแนนจากการวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไปหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ และใช้การทดสอบหาค่าที่แบบ Pair – sample T-test

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมที่ได้จากการทดสอบในระหว่างการทำกิจกรรมฝึกอบรม ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม E_1/E_2

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ก่อนเรียน (E1)	40	1,155	32.56	2.93	80.20
หลังเรียน (E2)	60	1,760	48.89	4.56	81.48

6.2 การเปรียบเทียบวัดความสามารถของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนการและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม

คะแนนการทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนฝึกอบรม	36	60	41.69	3.92	19.48*	.000
หลังฝึกอบรม	36	60	48.89	4.56		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 1 ในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมที่ได้จากการทดสอบในระหว่างการทำกิจกรรมฝึกอบรม พบว่า E_1 มีค่า 80.20 และผลของการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมที่ได้หลังการฝึกอบรม E_2 มีค่า 81.48 ซึ่งจะเห็นว่าค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมโดยทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดฝึกอบรมการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่นำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และจากตารางที่ 2 ผลจากการเปรียบเทียบวัดความสามารถของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม มีผลสัมฤทธิ์ของการวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดีขึ้น จากการคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นหลังจากการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=19.84$, $sig = .000$) โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษหลังและก่อนการฝึกอบรม เท่ากับ 48.89 และ 41.69 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสรุปได้ว่าในการทดสอบวัดความสามารถของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ในการหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของชุดฝึกอบรมตามเกณฑ์ E_1/E_2 (80/80) ของชุดฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยการศึกษาจากคำกล่าวของผู้เชี่ยวชาญ อาทิ Danelle Buick (2016) และหทัยวรรณ จันทอยู่ (2559) ซึ่งทำให้มีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้นกับหลักสูตรที่สอนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการพัฒนาชุดฝึกอบรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมให้มีคุณภาพอย่างมีระบบซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการพัฒนาชุดฝึกอบรมของ นิรันดร์ ศรีสวย (2559) ที่ได้กล่าวถึงการศึกษาผลของการใช้ชุดฝึกอบรมแบบเน้นการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรมของพนักงานแผนกอาหารและเครื่องดื่ม โดยการศึกษาวิเคราะห์จากผลการทดลอง พบว่า ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงถึง 80.20/81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ถึงแม้ว่าจะสูงกว่าเกณฑ์ไม่มาก แต่ก็มีประสิทธิภาพพอที่สามารถนำไปใช้พัฒนาบุคลากรได้ จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อ

การสื่อสารมีผลต่อการพัฒนาครูและนำไปใช้ในการฝึกอบรมครูให้มีประสิทธิภาพได้ แต่ยังคงต้องศึกษาปัจจัยในหลายด้าน เพื่อเป็นองค์ประกอบ เช่น ความต้องการและจุดประสงค์ในการนำไปใช้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และเนื้อหาที่นำมาใช้ตามความเหมาะสม การนำไปใช้ต้องมีมาตรฐานในการหาความถูกต้อง โดยการตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ รวมไปถึงการหาความยากง่ายของข้อสอบในแบบทดสอบและอำนาจจำแนก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการสอนที่ยึดภาระงานเป็นฐาน โดยยึดตามหลักความเหมาะสม Approaches and Methods in Language Teaching (Richards & Rodgers, 2014, pp. 174 -178) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ในขณะที่ทำภาระงานให้สำเร็จความรู้ด้านคำศัพท์และโครงสร้างจะเป็นผลที่ได้จากการฝึกใช้ภาษาในขณะที่ทำกิจกรรมนิยมนำแนวคิดนี้ไปใช้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

7.2 ผลของการทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการประเมินเพื่อเปรียบเทียบหาคุณภาพจากการทดสอบเพื่อให้ได้ผลการวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การทดสอบวัดความสามารถในการใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยเน้นทักษะทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์จากการทำแบบทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการฝึกอบรมสูงขึ้นกว่าการทดสอบก่อนเรียน ดังจะเห็นได้จากค่าของตัวเลขที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานคือ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X}$ = 41.69 , S.D. = 3.92) และหลังการฝึกอบรม ($\bar{X}$ = 48.89, S.D. = 4.56) จากตัวเลขสามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ในการทดสอบจริงในการฝึกอบรมครู ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวในงานวิจัยของอรุณ บำรุงกิจ (2558) ที่ได้ศึกษากลวิธีการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา จังหวัดชลบุรี และตามนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการและแนวทางการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ในการพัฒนาครู โดยจะเน้นการสอนภาษาที่เน้นให้สามารถสื่อสารและใช้หาความรู้ได้ ซึ่งได้ยกตัวอย่างการสอนของประเทศสวีเดนเป็นตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาอังกฤษเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก

การใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เป็นเพียงวิธีการหนึ่งในหลายวิธีการที่ผู้วิจัยมีความตั้งใจในการที่จะศึกษาวิธีการที่จะทำให้ครูที่มีปัญหาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการยกระดับความสามารถของครูให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ซึ่งทุกองค์กรควรให้มีการฝึกอบรม หรือทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารที่เหมาะสมกับความต้องการ และการนำไปใช้โดยการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจึงจะได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการจัดทำชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูไม่ว่าระดับใดก็ตาม ควรจะมีการปรับพื้นฐานและทดสอบการใช้ภาษาอังกฤษเบื้องต้นก่อนการจัดทำชุดฝึกอบรมเพราะครูทุกคนมีพื้นฐานที่ต่างกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้มีคุณภาพ ครูทุกคนควรมีทักษะความรู้ที่อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันเพื่อยกระดับคุณภาพให้ได้มาตรฐานขององค์กร โดยจะเห็นว่าปัจจุบันครูยุคใหม่จะต้องมีการสอบวัดความรู้ด้านภาษาอังกฤษระดับ B1 เพื่อให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาและทดลองนำชุดฝึกอบรม และแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู ไปทดลองใช้กับครูที่สอนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับครูในแต่ละช่วงชั้น

2) ควรกำหนดเวลา หัวข้อ เนื้อหา ที่ใช้ในการทำชุดฝึกอบรมที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงคุณภาพชุดฝึกอบรม

3) ควรติดตาม สังเกตการณ์ และประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปพัฒนาชุดฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพและได้เกณฑ์มาตรฐาน

การใช้ชุดฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เป็นการนำชุดฝึกอบรมไปหาค่าประสิทธิภาพก่อนการนำไปใช้ เพื่อการสนับสนุนและส่งเสริมการสอนที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อยกระดับการทำงานของครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นครูทุกคนควรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 ครูมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น

9.2 ได้ชุดฝึกอบรมที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับการนำไปใช้

9.3 บุคลากรและองค์กรมีคุณภาพได้มาตรฐานในการปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน. (2561). 6 เรื่อง ปฏิรูปการศึกษา

พัฒนากำลังคนของไทย. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://gg.gg/jgnxr>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). การศึกษาในไทย. สืบค้น 31 พฤษภาคม 2563, จาก

https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/EDUCATION_IN_THAILAND_2017.pdf

นลิน สิมะเสถียรโสภณ, บวรลักษณ์ เกื้อสุวรรณ. (2558). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

นรินทร์ ศรีสาย. (2559). ผลของการใช้ชุดฝึกอบรมแบบเน้นการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทักษะพูดภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรมของพนักงานแผนกอาหารและเครื่องดื่ม.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการและงานอาชีพ).

สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.

พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

หทัยวรรณ จันทออยู่. (2559). ผลการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกอบรมแบบสร้างเสริมประสบการณ์การพูด

ภาษาอังกฤษ ด้วยบริบทท้องถิ่น สำหรับมัคคุเทศก์น้อย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการและงานอาชีพ). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- อรญา บำรุงกิจ. (2558). กลวิธีการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุดม นวน, สนใจ ไชยบุญเรือง และกุหลาบ ปุริสาร. (2560). แนวทางพัฒนาทักษะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อ
การสื่อสาร โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ 25: กรณีศึกษา โรงเรียนหนองขามพิทยาคม. **วารสาร
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**. 7(2), 150 - 160.
- Buick, D. (2016). Interdisciplinary Team Teaching to Support Twenty-First Century Learning
Skills. **Journal of Initial Teacher Inquiry**. Volume 2. Retrieved May 17, 2020, from
<http://gg.gg/jgnyq>
- Hymes, D.H. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes
(Eds.), **Sociolinguistics: Selected Readings**. Harmondsworth: Penguin. Retrieved May
31, 2020, from <http://gg.gg/jgnz7>
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). **Approaches and Methods in Language Teaching**.
New York: Cambridge University Press. Retrieved April 30, 2020, from <http://gg.gg/jgo03>
- Wiener, N. (1961). **Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the
Machine**. (2nd ed.). New York: M.I.T. Press Retrieved January 20, 2020, from
<http://gg.gg/jgo1a>

**การพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการคิด
วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

**Development the teacher's potential in the construction of measurement
and evaluation tools to develop thinking skills Science Grade 6**

นุชจิรา แดงวันสี¹ ศุภรัตน์ อินทรสุวรรณ² สุทธิแดน พลวัตจิรวัฒน์³

Nuchjira Dengwansri¹ Suparat intarasuwan² Sutidan Phonrawatjaradwat³

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

Suratthani Primary Educational Service Area Office 2

(Received 14/05/2020, Revised 15/06/2020, Accepted 16/06/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิชาวิทยาศาสตร์ แบบแผนการวิจัยที่ใช้คือการทดลองแบบกลุ่มเดียว สอบก่อนและหลังศึกษาชุดฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดฝึกอบรมแบบทดสอบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ แบบประเมินศักยภาพครูด้านการสร้างข้อสอบ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการศึกษาชุดฝึกอบรม ($t = 17.03$ $df = 31$ $sig = .00$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีศักยภาพในการสร้างข้อสอบคิดเป็นร้อยละ 82.05 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการศึกษาคู่มือฝึกอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดฝึกอบรม, การพัฒนาศักยภาพครู, การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล

¹ ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2, E – mail: dengwansri31@gmail.com

² ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2, E – mail: suin2519@hotmail.com

³ ศึกษานิเทศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2, E – mail: sutidan@esdc.go.th

Abstract

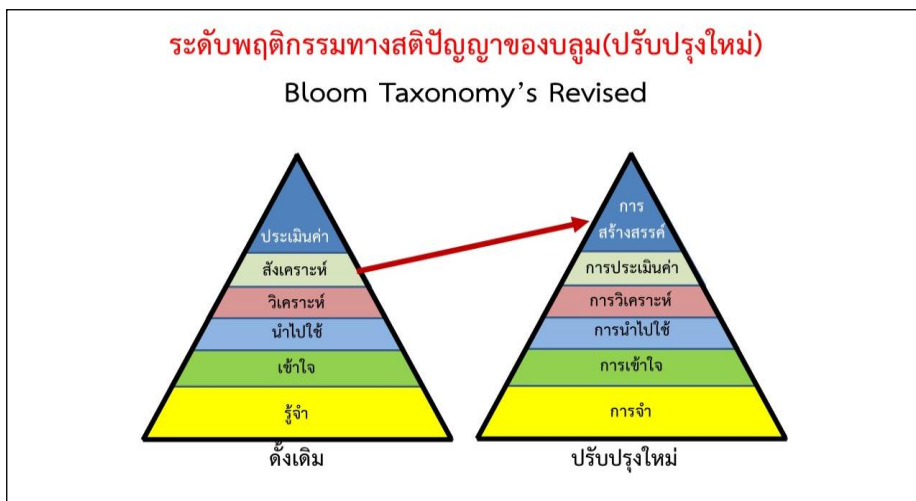
The objectives of this research were to study the teacher potential development in the construction of measurement and evaluation tools. To develop thinking Skills Science. Research design was a one- group pre-test/post-test design. Samples were 32 Science teachers in 12th grade at Suratthani Primary Educational Service Area Office 2. Research instruments were training package in learning, twenty multiple choice questions, Form for assessing teacher potential in exam construction and assessment form satisfaction with training packages. Data were collected and analyzed using descriptive statistics such as average, percentage, standard deviation. The research findings of the dependent sample t-test analysis indicated that Science teacher obtained post-achievement score statistically higher than the pre- achievement score at significance level of .05. the trainees had the potential to create the test for 82.05 percent, with good quality. And the trainees were satisfied with the education, the average training set was 4.42 at the high level.

Keywords: Training package, Teacher Development potential, Construction of measurement and evaluation tools.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกกำลังเข้าสู่กระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) อันนำมาสู่การปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้เป็นผู้รู้จักตนเอง และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และทันกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมนั้นคือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ และแสดงศักยภาพของตนเองออกมา อีกประการหนึ่งการประเมินคุณภาพทางการศึกษา ก็มีความสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะพบว่าถึงแม้การจัดการเรียนการสอนในในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน มีสื่อนวัตกรรมในการสอนทันสมัยรูปแบบการสอน เทคนิคการสอนดีเพียงใด แต่มีสิ่งหนึ่งที่ต้องควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนนั่นคือ เครื่องมือวัดและประเมินผล มีความสำคัญอย่างยิ่งในการตรวจสอบคุณภาพในการวัดและประเมินผลสิ่งที่ต้องการวัดทำให้ผู้เรียนทราบถึงความสามารถของตนเอง ครูได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอนรวมทั้งให้ความสำคัญของการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง การประเมินผลที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เป็นวิธีวิทยาการทางการประเมินหนึ่งที่ทำให้ทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด นอกจากครูจะมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการออกแบบทดสอบการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ซึ่งเครื่องมือวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมือวัดว่าผลการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของผู้สอนเพียงใด (อัฐพร กิ่งบุญ, 2548) และเหตุผลสำคัญในการประเมินเพื่อการพัฒนาผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนต้องประเมินอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ นั้นหมายความว่าครูควรให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน การที่จะทราบว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องในเรื่องใดนั้น ผู้สอนต้องมีการประเมินด้วยเทคนิคที่หลากหลาย ประเมินทุกระยะ เพราะผลที่ได้จากการประเมินเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงสาเหตุของข้อบกพร่องของการเรียน การสอนในแต่ละเนื้อหาสาระ การสอบวัดสิ่งใดจะให้ดีมีคุณภาพจะต้องมีเครื่องมือวัดที่เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหา และมีคุณภาพเชื่อมั่นได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543; พิชิต ฤทธิธรรณ, 2552) และมีความเป็นปรนัยมากที่สุด ในการประเมินผลการเรียนรู้นั้นสามารถวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้หรือไม่ ดังในปี 1990 มีนักจิตวิทยากลุ่มใหม่ นำโดย Anderson and Krathwohl (2001) ซึ่งเป็นลูกศิษย์เก่าของ Bloom ได้ปรับปรุงกลุ่มพฤติกรรมขึ้นมาใหม่แสดงถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแสดงพฤติกรรมดังภาพประกอบ

รูปที่ 1 พฤติกรรมทางสมองที่ตามแนวคิดทฤษฎีของบลูม ตามแนวคิดเดิมและที่ปรับปรุงใหม่

เป็นกระบวนการทางปัญญา ด้านพุทธิพิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสติปัญญาด้านความรู้ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ และการใช้สติปัญญาของมนุษย์ โดยผ่านกระบวนการทางสมอง ซึ่งความรู้ดังกล่าวประกอบด้วย ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง ความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอด ความรู้เกี่ยวกับวิธีและกระบวนการ และความรู้ที่เกี่ยวกับทักษะหรือกระบวนการความคิดของตนเอง (อภิปัญญา) โดยด้านความรู้ส่วนใหญ่จะยึดตามแนวคิดทฤษฎีทางความรู้ของบลูม (Bloom Taxonomy) ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ให้ความสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาการปรับตัวให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษ 21 และให้มีการเตรียมความพร้อมกับการประเมินระดับชาติ และจากการนิเทศ กำกับและติดตาม ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ ด้านการวัดและประเมินผู้เรียน พบว่า ครูมีเวลาการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างกระชั้นชิด ขาดการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ข้อสอบ และมีการนำข้อสอบเดิมมาสอบซ้ำอีก ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการสร้างข้อสอบทำให้ข้อสอบไม่ได้มาตรฐาน และผลการตรวจสอบรายการการประเมินคุณภาพของข้อสอบที่ครูได้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ทดสอบนักเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของภาคเรียนที่ 2 ในปีการศึกษา 2561 พบว่า ข้อสอบอยู่ในระดับคุณภาพควรปรับปรุง (นุชจิรา แดงวันสี, 2562)

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครูวิทยาศาสตร์ในการสร้างข้อสอบได้แก่ การสร้างข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (ฉลอง ชูยิ้ม, 2556; สิริรัตน์ พวงยอด, 2555) การสร้างข้อสอบครูประถมศึกษาโดยใช้เครือข่ายมิตรวิพากษ์ (พินดา วราสุนันท์, 2554) พบว่า การพัฒนาครูด้านการสร้างข้อสอบและการตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบนั้นช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ (ฉลอง ชูยิ้ม, 2556) ที่จะนำความรู้ความสามารถของการสร้างข้อสอบไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เกิดประสิทธิผล ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการสร้างข้อสอบและการตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบให้ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถสร้างข้อสอบได้ตรงตามหลักการสร้างข้อสอบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพครูวิทยาศาสตร์ด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิทยาศาสตร์

2.2 เพื่อหาคุณภาพชุดฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิทยาศาสตร์

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ต่อชุดฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิทยาศาสตร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi-experimental Research) ใช้รูปแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, น. 248 - 249) โดยการทดสอบก่อนและหลังศึกษาชุดฝึกอบรม (One-Group Pre-test Post-test Design)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 32 โรงเรียนๆ ละ 1 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาคือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบและเขียนตอบ และการตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยชุดฝึกอบรม แบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม แบบประเมินศักยภาพครูด้านการสร้างข้อสอบ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม

3.4 ขั้นตอนทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง

ระยะที่ 1 ระยะเตรียม

3.4.1 ขั้นเตรียม

1) วิเคราะห์ข้อมูล และจัดอันดับความจำเป็นของเนื้อหาที่ต้องเร่งพัฒนา ได้แก่ ผลการทดสอบระดับชาติ บริบทสถานศึกษา สอบถามความต้องการ และปัญหาในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล โดยการนิเทศติดตามโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

2) ดำเนินการเตรียมคู่มือและชุดฝึกอบรม เอกสารประกอบการฝึกอบรมแบบทดสอบแบบสอบถามความพึงพอใจเกณฑ์การประเมินศักยภาพครูด้านการสร้างข้อสอบ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญโดยการเชิญวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านการฝึกอบรม จำนวน 10 ท่าน มาประชุมออกแบบวางแผนการจัดการอบรม การจัดทำชุดคู่มือและชุดฝึกอบรม

3) นำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้กับครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำผลจากการทดลองศึกษาชุดฝึกอบรมมาแก้ไขปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

ระยะที่ 2 ระยะทดลองและรวบรวมข้อมูล

นำชุดฝึกอบรมที่สมบูรณ์แล้ว ไปใช้กับครูวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยดำเนินการดังนี้

1) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูวิทยาศาสตร์ด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการคิด โดยมีวิทยากรผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผล การศึกษาร่วมเป็นวิทยากร

2) ทดสอบความรู้ครูวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม จำนวน 20 ข้อ

3) ดำเนินกิจกรรมตามชุดฝึกอบรมพร้อมทำใบกิจกรรม และสร้างข้อสอบตามแบบฟอร์ม บัตรข้อสอบ

4) กิจกรรมการวิพากษ์ข้อสอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างข้อสอบให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยนำข้อสอบที่ได้พัฒนาขึ้นมารวบรวมอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอแนะปรับปรุง แก้ไขข้อสอบ และพัฒนาให้มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักการสร้างข้อสอบให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินศักยภาพครูวิทยาศาสตร์ โดยผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ประเมิน พร้อมกับวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบที่สร้างขึ้น ร่วมกับศึกษานิเทศก์ และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ พร้อมยกย่องชมเชยผลงานที่ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมให้ครูรู้สึกภาคภูมิใจมั่นใจ และมีความพร้อมที่จะมุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานต่อไป

5) นำข้อสอบที่ปรับปรุงแก้ไขร่วมกันแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นแล้วนำผลมาสรุปโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

6) นำข้อสอบไปทดลองใช้ กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

7) นำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.84

8) นำข้อสอบไปใช้จริงกับนักเรียนในการสอบกลางภาคเรียนหรือปลายปีแล้วนำผลวิเคราะห์เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ต่อไป

9) ทดสอบความรู้หลังฝึกอบรมจำนวน 20 ข้อ และสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรม

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เสนอลำดับผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ผลสัมฤทธิ์การทดสอบก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม

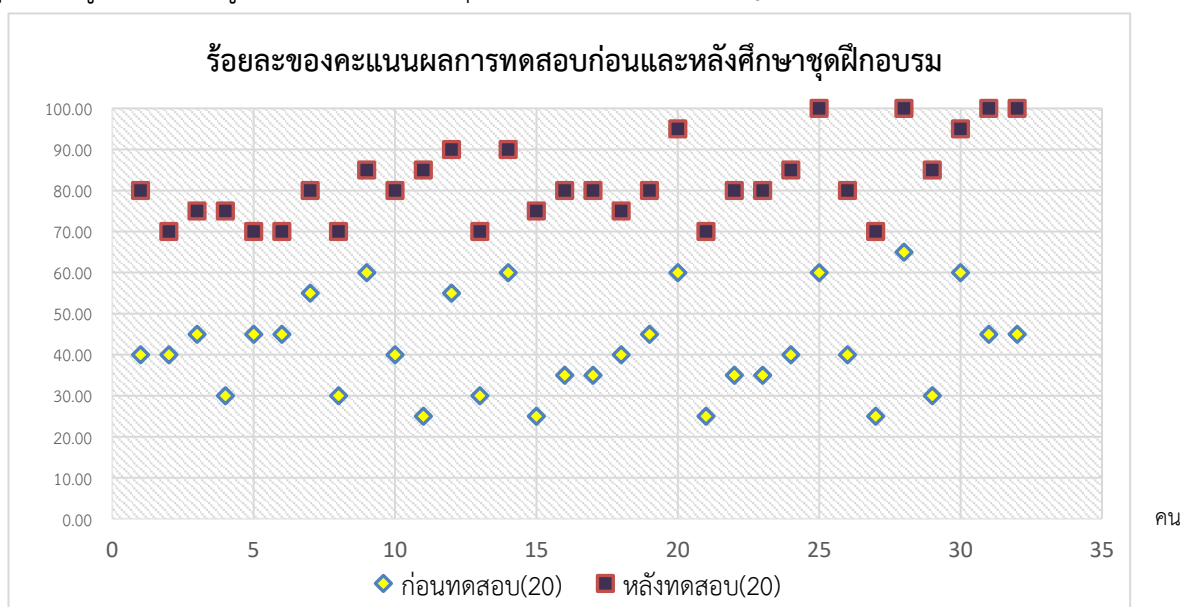
การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมด้วยแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลทดสอบก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม ด้วยการทดสอบค่าทีแบบตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	t
ก่อนศึกษาชุดฝึกอบรม	32	20	8.40	2.40	17.03*
หลังศึกษาชุดฝึกอบรม	32	20	16.37	2.92	

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของครูวิทยาศาสตร์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม ($\bar{X}$ =16.37, SD.=2.93) สูงกว่าคะแนนก่อนการศึกษาชุดฝึกอบรม ($\bar{X}$ =8.40, SD.=2.40) เท่ากับ 7.97 ค่าสถิติทดสอบ $t = 17.03$, $df = 31$, $p < 0.05$ แสดงว่าหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลแล้ว ครูมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการศึกษาชุดฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

รูปที่ 2 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบก่อนและหลังศึกษาชุดฝึกอบรม

จากรูปที่ 2 จากกราฟพบว่า ผลการทดสอบหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.88 สูงกว่าก่อนการศึกษาชุดฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 42.03

4.2 ผลการหาคุณภาพชุดฝึกอบรม

4.2.1 ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาชุดฝึกอบรม ใช้เทคนิคกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลมาร่วมกลุ่มสนทนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะ และเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมดังนี้ การกำหนดเนื้อหาไม่ควรมากเกินไป เลือกเฉพาะในเนื้อหาที่จำเป็นและมีความเหมาะสมที่จะนำมาสร้างชุดฝึกอบรมที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นหลัก และควรมีการแสดงกรณีตัวอย่างของข้อสอบ ยึดตามแนวทางการสร้างข้อสอบแนวใหม่ ที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ สถานการณ์ ข้อคำถาม และตัวเลือก (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560) มาเป็นกรณีศึกษา โดยแบ่ง

เนื้อหาออกเป็น 4 หน่วย หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล หน่วยที่ 2 การสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ หน่วยที่ 3 การสร้างข้อสอบแบบเขียนตอบ หน่วยที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบ ซึ่งในชุดฝึกอบรมประกอบด้วย คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา แนวคิดสาระสำคัญ หน่วยการเรียนรู้ 1 - 4 หน่วย และในแต่ละหน่วยจะประกอบด้วยกิจกรรม 4 กิจกรรม ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม และแบบทดสอบ ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกอบรมตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ทุกกิจกรรมของชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67 - 1.00

4.2.2 ผลการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ประเมินเป็นระดับคุณภาพ โดยใช้ร้อยละของคะแนนผลการทดสอบ และร้อยละของคะแนนการสร้างข้อสอบตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล

ผู้เข้าอบรม (คน)	ร้อยละคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาศักยภาพ		ผลประเมินศักยภาพครู	
	ผลการทดสอบ	การสร้างข้อสอบ	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
32	81.90	82.09	82.05	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีศักยภาพในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลมีคุณภาพอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 82.05

4.3 ความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ต่อการใช้ชุดฝึกอบรม

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ต่อการศึกษาคู่มือฝึกอบรม เรื่องการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการคิด จำนวน 32 คน ซึ่งประเมินโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจมีเนื้อหาในการประเมิน 6 ด้าน โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert scale 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ และคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ต่อการศึกษาคู่มือฝึกอบรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. รูปเล่มเอกสารประกอบการอบรม			
1.1 รูปแบบคู่มือมีความน่าสนใจ	4.47	0.51	มาก
1.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.30	0.47	มาก
1.3 ขนาดรูปเล่มมีความเหมาะสม	4.27	0.45	มาก
1.4 การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม	4.73	0.45	มากที่สุด
รวม	4.44	0.47	มาก
2. เนื้อหา			
2.1 เนื้อหา มีประโยชน์ครอบคลุมและเหมาะสม	4.83	0.38	มากที่สุด
2.2 สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างข้อสอบได้จริง	4.80	0.41	มากที่สุด
2.3 การเรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.30	0.47	มาก

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2.4 สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	4.23	0.43	มาก
2.5 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.57	0.50	มากที่สุด
รวม	4.65	0.44	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการจัดอบรม			
3.1 รูปแบบในการอบรม	4.47	0.51	มาก
3.2 สื่อ/โสตทัศนูปกรณ์ มีความชัดเจน เหมาะสม	4.67	0.48	มากที่สุด
3.3 เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	4.30	0.47	มาก
3.4 กิจกรรมมีความเหมาะสม	4.23	0.43	มาก
รวม	4.42	0.47	มาก
4. ด้านสถานที่และเวลาในการอบรม			
4.1 สถานที่ที่ใช้ในการจัดอบรม	4.47	0.51	มาก
4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม	4.73	0.45	มากที่สุด
รวม	4.60	0.48	มากที่สุด
5. วัตถุประสงค์			
5.1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.27	0.45	มาก
5.2 ท่านสามารถสร้างข้อสอบแบบเลือกตอบ (ปรนัย) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรฯ	4.20	0.41	มาก
5.3 ท่านสามารถสร้างข้อสอบแบบเขียนตอบ (อัตนัย) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรฯ	4.10	0.31	มาก
5.4 ท่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการหาคุณภาพข้อสอบ	4.17	0.38	มาก
รวม	4.18	0.39	มาก
6. ประโยชน์			
6.1 เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	4.33	0.48	มาก
6.2 เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพและผลทดสอบผู้เรียน	4.37	0.49	มาก
รวม	4.35	0.48	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้ง 6 ด้าน	4.42	0.45	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ต่อการศึกษาชุดฝึกอบรม พบว่าครูวิทยาศาสตร์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.42, SD = 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.65, SD = 0.44) และด้านสถานที่และเวลาในการอบรม ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.48) ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านรูปแบบเอกสารประกอบการอบรม ($\bar{x}$ = 4.44, SD = 0.47) ด้านกระบวนการจัดอบรม ($\bar{x}$ = 4.42, SD = 0.47) ด้านวัตถุประสงค์ ($\bar{x}$ = 4.18, S = 0.39) และด้านประโยชน์

($\bar{x}$ = 4.35, SD = 0.48) ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะของครูต่อการศึกษาชุดฝึกอบรวม การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิด แสดงดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะของครูวิทยาศาสตร์ต่อการศึกษาคู่มือฝึกอบรวม

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ต้องการความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการสร้างข้อสอบในชั้นเรียน	29	96.79
2	อ่านแล้วเข้าใจง่าย	22	68.00
3	ต้องการให้อบรมแบบออนไลน์	15	50.00
4	ให้มีกิจกรรมที่ผู้ร่วมประชุมได้ลงมือปฏิบัติ	8	26.67
5	ต้องการให้จัดอบรมครูทุกกลุ่มสาระ	7	23.33

จากตารางที่ 4 พบว่าหลังจากที่ครูวิทยาศาสตร์ ได้ศึกษาคู่มือฝึกอบรวมการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิด แล้วมีข้อเสนอแนะที่ตรงกันคือ ต้องการความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการสร้างข้อสอบในชั้นเรียน ชุดฝึกอ่านแล้วมีความเข้าใจง่าย ยากให้อบรมแบบออนไลน์ ให้มีกิจกรรมที่ผู้ร่วมประชุมได้ลงมือปฏิบัติ และอยากให้จัดอบรมครูทุกกลุ่มสาระ

รูปที่ 3 กิจกรรมการวิพากษ์ข้อสอบ

จากรูปที่ 3 แสดงกิจกรรมการนำเสนอผลการสร้างข้อสอบของครูวิทยาศาสตร์ที่เข้ารับการอบรมและร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมการวิพากษ์ข้อสอบ เสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อสอบร่วมกับคณะผู้เชี่ยวชาญและศึกษานิเทศก์

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลสัมฤทธิ์การทดสอบก่อนและหลังการศึกษาคู่มือฝึกอบรวม

การวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนและหลังการศึกษาคู่มือฝึกอบรวมเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ พบว่า ผลการทดสอบหลังการศึกษาคู่มือฝึกอบรวมสูงกว่าก่อนศึกษาคู่มือฝึกอบรวม เนื่องจากชุดฝึกอบรวมเป็นสื่อการสอนประเภทหนึ่ง ทำให้ผู้ที่ศึกษาได้รับความรู้ตามที่ต้องการ ช่วยส่งเสริมประสบการณ์ และยังมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของ

หลักสูตรแกนกลาง 2551 เพื่อจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Test blueprint) กำหนดรูปแบบข้อสอบ จำนวนข้อสอบ และสร้างข้อสอบได้สอดคล้องกับระดับพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ชุดฝึกอบรม ใช้ภาษาเขียนที่เข้าใจได้ง่าย การนำเสนอเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม ตัวอย่างที่นำเสนอมีความชัดเจน เนื้อหาที่มีความทันสมัย สามารถนำไปปฏิบัติได้ (ชุดิมา สัจจามันท์, บุญศรี พรหมมาพันธุ์, และอลิสรา วานิชดี, 2552, น.98) นอกจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถทบทวนบทเรียน ได้ตลอดเวลา มีแบบทดสอบให้ฝึกปฏิบัติ และมีเฉลยท้ายกิจกรรม เพื่อให้เข้าอบรมทราบว่ามีส่วนใดบ้างที่ตนเองจะต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ส่วนใดที่ตนทำถูกต้องแล้ว เป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมมีความตั้งใจ ในการศึกษาชุดฝึกอบรม (สิริรัตน์ พวงยอด, 2555) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาเครื่องมือวัด และประเมินผล

5.2 ผลการหาคุณภาพชุดฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพครู

1) ผลการสร้างชุดฝึกอบรม เรื่องการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลวิชาวิทยาศาสตร์

การวิเคราะห์ผลการใช้ชุดฝึกอบรม พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 - 1.00 เนื่องจากมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมอย่างเป็นระบบร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผ่านการตรวจสอบคุณภาพ มีการวางแผนออกแบบการสร้างชุดฝึกอบรม และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเป็นระยะจนได้ชุดฝึกอบรม ที่สมบูรณ์ มีองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม ได้แก่ คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา แนวคิดสาระสำคัญ หน่วยการเรียนรู้ 1 - 4 หน่วย และในแต่ละหน่วยจะประกอบด้วยกิจกรรม 4 กิจกรรม ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม แบบทดสอบ ซึ่งเกณฑ์การประเมินหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะมีคุณภาพและความเหมาะสม (ธีรศักดิ์ อุบลรัตน์, 2544, น.18) มีการประเมินผล และการติดตามผล (ชุมศรี ไพบุลย์กุลกร, 2549, น.41 - 42) มีรายละเอียดและขั้นตอนการการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างเป็นระบบไม่ยุ่งยากและไม่ซับซ้อน สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปใช้ได้จริง (ชมพูนุท เมฆเมืองทอง, 2554)

2) ผลการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวิเคราะห์ ผลการประเมินศักยภาพครูมีคุณภาพอยู่ในระดับดี เนื่องจากครูได้ศึกษาชุดฝึกอบรมและการเข้าร่วมกิจกรรมการวิพากษ์ข้อสอบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอแนะข้อคิดเห็นของเพื่อนครูที่เข้าร่วมอบรม ผู้เชี่ยวชาญและศึกษานิเทศก์ การวิพากษ์ข้อสอบไม่ใช่การวิจารณ์ ซึ่งได้สร้างความเข้าใจและกำหนดประเด็น หัวข้อของการวิพากษ์ ซึ่งหากไม่เข้าใจส่วนใด เพื่อนครูได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ครูได้ร่วมวิพากษ์ข้อสอบด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้างข้อสอบและหาคุณภาพได้ เกิดเจตคติที่ดีต่อการสร้างข้อสอบสูงขึ้น เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และมีความยั่งยืนของ ศักยภาพทางการประเมินในด้านการสร้างข้อสอบ (พินดา วราสุนันท, 2554) มีโอกาสในการพัฒนา ซึ่งแต่ละคนมาจากต่างโรงเรียนที่อยู่ต่างพื้นที่ ลดอคติ และความเข้าใจผิดของตนเอง (Foulger, 2009) เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดี ไม่ทำให้รู้สึกกดดันและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน (Vo and Nguyen, 2010)

5.3 ความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ต่อการใช้ชุดฝึกอบรม

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ที่ได้ศึกษาชุดฝึกอบรมจำนวน 32 คน พบว่า ครูวิทยาศาสตร์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม มีการแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม รูปเล่มเอกสารประกอบการอบรมน่าอ่าน ขนาดตัวหนังสือและรูปเล่มมีความเหมาะสม มีองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมครบถ้วน รวมถึงการดำเนินกิจกรรมของวิทยากรใช้วิธีการที่น่าสนใจ (เย็นใจ สุวานิช, 2549, น.21) ส่วนด้านเนื้อหา มีประโยชน์อ่านง่ายเข้าใจง่าย มีขั้นตอนการสร้างข้อสอบถึงขั้นการหาคุณภาพข้อสอบ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างข้อสอบได้จริง รวมทั้งมีตัวอย่าง

ข้อสอบ และการดำเนินกิจกรรมการจัดอบรม ไม่น่าเบื่อ ครูได้ทำกิจกรรมกลุ่ม มีการวิพากษ์ข้อสอบระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้รับการอบรมได้สะท้อนข้อคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาของการพัฒนาครูในการสร้างข้อสอบแนวใหม่ และหาแนวทางได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาครูให้ครูสามารถสร้างข้อสอบได้ถูกต้องตามพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง 2551

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1) การวิพากษ์ข้อสอบควรชี้แจงถึงเป้าหมายให้ชัดเจน และกำหนดขอบเขตการวิพากษ์และการวิจารณ์ให้เหมาะสม เพราะจะมีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ถูกวิพากษ์

2) การสร้างข้อสอบของครูให้ครอบคลุมทุกมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3) การพัฒนาครูให้สร้างความตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เป็นประโยชน์ต่อการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการกำกับติดตามผลว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในพัฒนาข้อสอบในการวัดและประเมินผลผู้เรียนหรือไม่

2) ควรจัดให้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้โดยจัดให้มีการอบรมแบบออนไลน์

3) การจัดทำระบบคลังข้อสอบวิทยาศาสตร์ที่ครูสร้างขึ้น เพื่อให้ครูลดภาระการสร้างข้อสอบ และจะได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ชุดฝึกอบรม เรื่องการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

7.2 ครูได้รับการพัฒนานำความรู้ไปสร้างข้อสอบในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับข้อสอบ

7.3 ได้ข้อสอบวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

7.4 เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในการพัฒนาข้อสอบ

7.5 ครูมีความมั่นใจที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้จากการศึกษาชุดฝึกอบรมไปสร้างข้อสอบเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

7.6 ควรพัฒนาชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างข้อสอบที่ครูได้ศึกษาและได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

ฉลอง ชูยิ้ม. (2556). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการสร้างข้อสอบ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

กรมทพท: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ชมพูนุท เมฆเมืองทอง. (2554). การพัฒนารูปแบบฝึกอบรมการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ.

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(2), 117- 130.

ชุดิมา สัจจามันท์, บุญศรี พรหมมาพันธุ์, และอลิสรา วานิชดี. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน. วิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 3(1), 1-12.

- ชุมศรี ไพบุลย์กุลกร.(2549). การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธีรศักดิ์ อุบลรัตน์. (2544). การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการจัดทำผลงานทางวิชาการของข้าราชการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นลินี ตรีสุวรรณ. (2543). การพัฒนาเครื่องมือสำหรับสร้างแบบทดสอบโดยสร้างข้อสอบจากเทคนิค **ฟอร์มข้อสอบ** (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจิรา แดงวันสี. (2562). รายงานการนิเทศการศึกษา ระยะที่ 1. สรุปรายงาน: สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.
- พรเพ็ญ ฤทธิกลิ่น. (2554). การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. สืบค้น 10 มกราคม 2563, จาก <http://pornpenrit.blogspot.com/2011/06/blog-post.html>.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2552). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เฮิร์ว ออฟ เคอร์ มีสท์.
- พินดา วราสุนันท์. (2554). การพัฒนาศักยภาพทางการประเมินในด้านการสร้างข้อสอบครูประถมศึกษา โดยใช้เครือข่ายมิตรวิพากษ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เย็นใจ สุวานิช. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ตาม **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยเพื่อการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลและการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมเกียรติ เหลาประเสริฐ. (2546). การพัฒนาพนักงานครูเทศบาลด้านการสร้างข้อแบบเลือกตอบสังกัด **เทศบาลเมืองเลย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). **หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอัตโนมัติ (ฉบับปรับปรุง 2561)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริรัตน์ พวงยอด. (2555). การพัฒนาศักยภาพครูด้านการสร้างข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรถพร กิ่งบุญ. (2548). การพัฒนาระบบคลังข้อสอบสำหรับอินเทอร์เน็ตและ GPRS (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

- Anderson, L.W., & Krathwohl D. (2001). **A taxonomy for learning, teaching and assessing : a revision of bloom's taxonomy of educational objectives**. New York: Longman.
- Bloom, B.S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York: McGraw-Hill.
- Foulger, T.S. (2009). An unexpected discovery about the critical friend in action research Inquiries. **Action Research**, 1(1), 1 - 18.
- Vo, L.T., & Nguyen, H.T.M. (2010). Critical friends group for EFL teacher professional development. **ELT Journal**, 64(2), 205-213.

ปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์
โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

Predictive Factors Learning Achievement of Naval Rating Students of Diploma
of Science Program in Emergency Medical Operation,
Naval Operational Medicine School

นัฐวุฒิ รอดโฉม¹

Nattawut Rodchom¹

กรมแพทย์ทหารเรือ

Naval Medical Department

(Received 14/04/2020, Revised 22/05/2020, Accepted 12/06/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทำนายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 96 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยทำนายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากคือ ด้านการให้ความสนใจของผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.02$, S.D.=0.86) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านกิจวัตรประจำวันของนักเรียน ($\bar{X} = 3.25$, S.D.=0.98) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานภาพของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียนและตั้งใจเรียนในห้องเรียน ด้านครูมีรูปแบบการสอนที่น่าสนใจ และโรงเรียนมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนอกเวลาเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=0.37$, $r=0.25$, $r=0.24$, $r=0.30$ และ $r=0.21$, $p < 0.05$) ตามลำดับ โดยตัวแปรด้านเกรดเฉลี่ยสะสม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานภาพของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียนและตั้งใจเรียนในห้องเรียน และด้านครูมีรูปแบบการสอนที่น่าสนใจ สามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนจำทหารเรือ, ปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์

¹ผู้ช่วยครูแผนกศึกษา โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ, E-mail: Naval89_9@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the factors of the creation of academic equations affecting, the relationships between the various parts on academic achievement and the influence of predicting factors on academic achievement the academic achievement of Naval Rating Students of Diploma of Science Program in Emergency Medical Operation, Naval Operational Medicine School. A total of 96 samples were collected from the questionnaires. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient and multiple regression analysis.

The results of the research showed that the highest average is in the parental attention ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.86) and the lowest average in medium level was in the daily activities of students ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.98) The other factors were the cumulative grade point average (GPAX) factor at the upper secondary level, parental status and student attention to study in the classroom.

The teacher who has an interesting teaching style and recreation facilities of school were statistically significant positive relationship with academic achievement ($r = 0.37$, $r = 0.25$, $r = 0.24$, $r = 0.30$ and $r = 0.21$, $p < .05$), respectively. In conclusion, GPAX in high school level, parental status, student's attention to study and the teacher with an interesting teaching style can be able to predict academic achievement by 31 percent with statistical significance at the level of .05.

Key words: Factors affecting academic achievement, Naval Rating Students, Medical Emergency Operations.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรสาขาปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ได้เริ่มมีขึ้นจากคณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน (กพฉ.) อาศัยอำนาจตาม มาตรา 11 (6) แห่งพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2551 ได้ออกข้อบังคับคณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉินว่าด้วยการรับรององค์กร และหลักสูตรการศึกษา หรือฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการ และการให้ประกาศนียบัตร และเครื่องหมายวิทยฐานะแก่ผู้ผ่านการศึกษาหรือ ฝึกอบรม พ.ศ.2554 (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน, 2559)

ปรัชญาของหลักสูตรสาขาปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ เพื่อมุ่งให้เจ้าพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ ซึ่งปฏิบัติการฉุกเฉินในฐานะผู้ช่วยแพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉิน และนักปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติการฉุกเฉินแก่ผู้ป่วยฉุกเฉิน โดยใช้ศาสตร์และศิลป์อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติการฉุกเฉินทั้งนอกสถานพยาบาล และในสถานพยาบาล ตลอดจนดำเนินงานหรือ บริหารจัดการระบบการแพทย์ฉุกเฉินในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ได้ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน, 2557)

โรงเรียนนาวิกเวชกิจเริ่มเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเวชกิจฉุกเฉิน ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2551 และได้ปรับปรุงหลักสูตรตามประกาศคณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน รวมถึงประกาศกระทรวงศึกษาธิการ จนปัจจุบันโรงเรียนนาวิกเวชกิจได้รับการรับรองหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงสาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นไป (กรมแพทยทหารเรือ. ศูนย์วิทยการ. โรงเรียนนาวิกเวชกิจ, 2559) ผู้สำเร็จการศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยแพทย์ฉุกเฉิน ซึ่งมีขีดสมรรถนะความสามารถตามประกาศของคณะกรรมการ การแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2556 จะต้องสอบผ่าน ความรู้ทักษะ เจตคติ และปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ เพื่อขอรับใบประกาศนียบัตรวิชาชีพเป็น เจ้าพนักงานฉุกเฉินทางการแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนด (กรมแพทยทหารเรือ, 2559)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบ่งบอกความสามารถของผู้เรียน ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ ความพยายามในการเรียน ทักษะในการศึกษาเล่าเรียนรวมถึงการปฏิบัติ การเข้าห้องเรียน มีความสนใจ และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ (อุทุมพร จามรมาน, 2535) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังเป็นที่ชี้ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถทางสติปัญญา แสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหารได้อีกด้วย

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์จะต้อง มีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติหน้าที่สายแพทย์เพื่อตอบสนอง ต่อภารกิจของกรมแพทยทหารเรือ และกองทัพเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการให้บริการสุขภาพ ที่อยู่ในภาวะฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ ในพื้นที่ปฏิบัติการทางทหารรวมถึงการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการดูแลรักษาขั้นต้น ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางเรียนจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานจริงเมื่อจบการศึกษา ไปแล้ว

มีการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเพื่อหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ของ นักเรียนจำอากาศ พบว่า ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตการสนับสนุน ของผู้ปกครอง การรับรู้ของตนเองมีผลต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ (โกษิก เถลิหมุ, 2558) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางเรียนของนักเรียนจำอากาศ พบว่า ความรู้พื้นฐานเดิม การจัดอบรมทางวิชาการ การจัดหาสื่อการเรียน การจัดนิเทศภายใน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ฐานวัฒน์ พุฒวิบูลย์วุฒิ, 2551) ซึ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกับนักเรียนจำทหารเรือ

จากข้อมูลของงานทะเบียน และสถิติของโรงเรียนนาวิกเวชกิจที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการศึกษาลดลง โดยเมื่อปีการศึกษา 2558 เกรดเฉลี่ยนักเรียนชั้นปีที่ 1 จำนวน 35 ราย ที่เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 มีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.57 ซึ่งในปีการศึกษา 2559 มีจำนวน 19 ราย จากจำนวนนักเรียน 43 ราย

โดยคิดเป็นร้อยละ 47.37 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 18.80 และกรมยุทธศึกษาทหารเรือมีนโยบายในการรับนักเรียนจำเหล่าทหารแพทย์เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี จึงจำเป็นต้องวางแผนและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำเหล่าทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ เพื่อนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านตัวนักเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนจำเหล่าทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทำนายต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนจำเหล่าทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

2.3 เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนจำเหล่าทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

3. ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากนักเรียนจำเหล่าทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ตั้งแต่ ต.ค.60 – ก.ย.61 โดยศึกษาจากตัวแปรด้านตัวนักเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม

4. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเป็นเกรดทุกเทอมทุกวิชารวมกัน และทำการเฉลี่ย (Grade point averageX: GPAX) ของปีการศึกษา 2560

นักเรียนจำเหล่าทหารเรือ หมายถึง นักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2560

ปัจจัยด้านตัวนักเรียน หมายถึง สภาพที่เกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ ประวัติภูมิหลังของนักเรียนภาระหน้าที่ของผู้เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ปัจจัยด้านครูผู้สอน หมายถึง ความรู้ความสามารถของครู การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อในการเรียน การวัดและประเมินผล

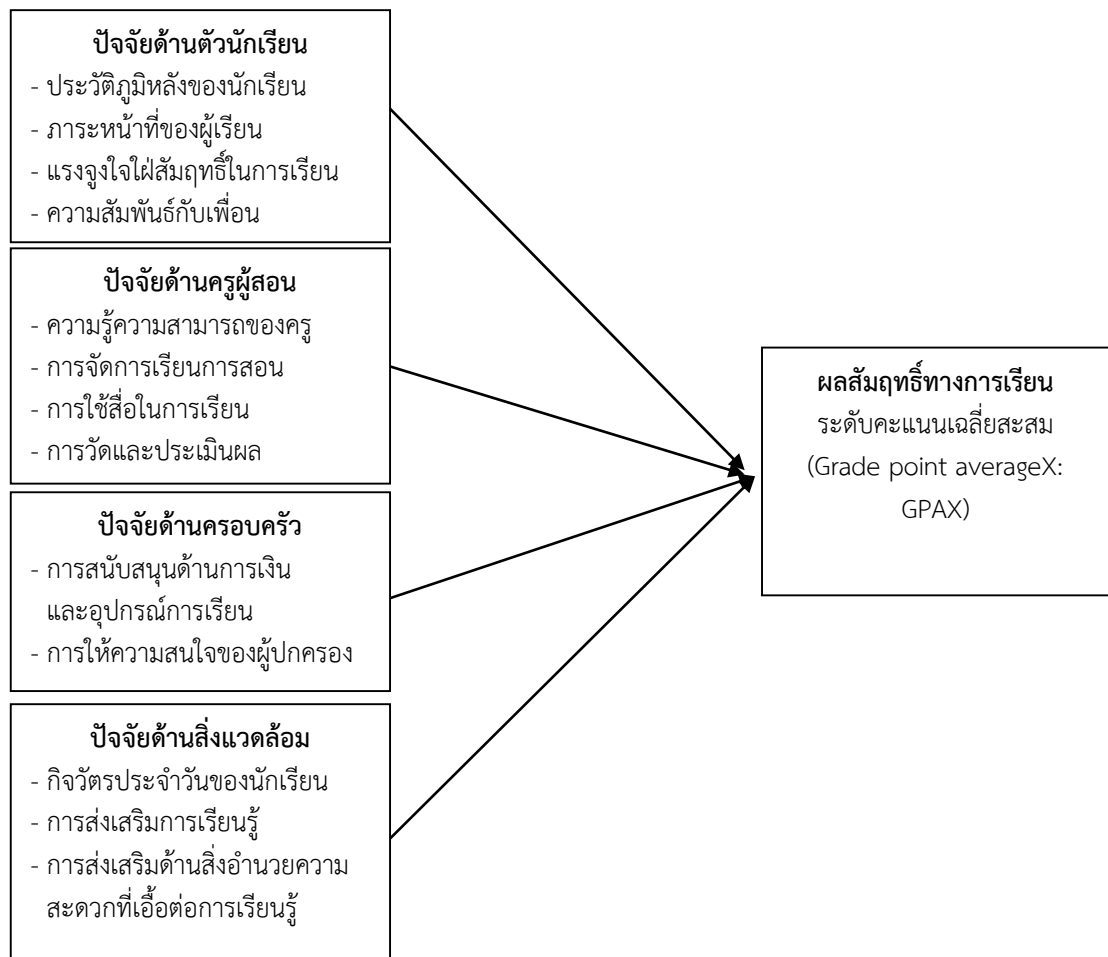
ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง การสนับสนุนด้านการเงิน และอุปกรณ์การเรียน การให้ความสนใจของผู้ปกครอง

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง กิจกรรมประจำวันของนักเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยใช้กรอบแนวคิดของ Prescott (1957) ซึ่งสรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยด้านทางร่างกาย ความรัก วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การพัฒนาตนเอง และการปรับตัว ประภัสสร วงษ์ศรี (2541) ได้สรุปปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะประกอบด้วยครูผู้สอนกับนักเรียน อริยา คูหา และบัญญัติ ยงหย่วน (2547) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ พฤติกรรมการเรียน บรรยากาศในการเรียน และตัวแปรทางประชากร

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Research)

6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนจำชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ ทั้งหมดในปีการศึกษา 2560 จำนวน 96 นาย โดยเกณฑ์คัดเข้าคือ เป็นนักเรียนจำพรรคพิเศษ เหล่าแพทย์ และเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2559 และ 2560 เกณฑ์คัดออกคือ ผู้ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน และไม่สำเร็จการศึกษาในชั้นปีที่ 1 เช่น ลาออกหรือซ้ำชั้น การศึกษาในครั้งนี้ใช้การศึกษากับประชากร

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยการ กรมแพทย์ทหารเรือ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามกรอบแนวคิดของ Prescott (1957); ประภัศร วงษ์ศรี (2541); อริยา คูหา และบุญญิตติ ยงหย่วน (2547) ซึ่งมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำทหารเรือ ได้แก่ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม การศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยการ กรมแพทย์ทหารเรือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน จำนวน 4 หัวข้อ 17 ข้อ ด้านครูผู้สอน จำนวน 4 หัวข้อ 11 ข้อ ด้านครอบครัว จำนวน 2 หัวข้อ 5 ข้อ และด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จำนวน 3 หัวข้อ 12 ข้อ

6.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความตรงเชิงเนื้อหาแล้ว คำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า Index of item objective congruence (IOC) = 0.67 - 0.89 แล้วนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนจำชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 โรงเรียนชุมพลทหารเรือ จำนวน 30 ราย แล้วนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ ได้ค่าคุณภาพความเที่ยง (Reliability) ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) = 0.94

กำหนดระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

คะแนน 5 คือ ระดับความคิดเห็นตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คะแนน 4 คือ ระดับความคิดเห็นตรงกับความเป็นจริงมาก

คะแนน 3 คือ ระดับความคิดเห็นตรงกับความเป็นจริงปานกลาง

คะแนน 2 คือ ระดับความคิดเห็นตรงกับความเป็นจริงน้อย

คะแนน 1 คือ ระดับความคิดเห็นตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนระดับความคิดเห็นดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก, ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อยและ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 น้อยที่สุด

6.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กรมแพทย์ทหารเรือ และ ได้รับการรับรอง เลขที่ RP004/61 วันรับรอง 20 เมษายน 2560 ถึง 19 เมษายน 2562

2) ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจาก ผอ.รร.นวก.ศวก.พร.

3) ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัย การเข้าร่วมโครงการวิจัย การยกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัย การตอบแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นความลับ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อนักเรียน

4) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลต่อโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยการ กรมแพทย์ทหารเรือ โดยจะนำเสนอเป็นภาพรวม

6.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) หาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปร ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม
- 3) พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ในการหาปัจจัยร่วมทำนายที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียน

7. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายทั้งหมด นักเรียนชั้นปีที่ 1 จำนวน 53 นาย นักเรียนชั้นปีที่ 2 จำนวน 43 นาย เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย $\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.41 เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ระดับชั้นปีที่ 1 $\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.41 โดยสถานภาพของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 77.08 การศึกษาของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.16 อาชีพของผู้ปกครองเป็นรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 36.45 และรายได้ของครอบครัวอยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 37.50

ตารางที่ 1 ระดับของปัจจัยทำนายต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฯ (n = 96)

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านตัวนักเรียน	3.54	0.87	มาก
1.1 ประวัติภูมิหลังของนักเรียน	3.58	0.81	มาก
1.2 ภาระหน้าที่ของผู้เรียน	3.38	0.81	ปานกลาง
1.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน	3.53	0.93	มาก
1.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อน	3.73	0.83	มาก
2. ด้านครูผู้สอน	3.63	0.84	มาก
2.1 ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน	3.69	0.83	มาก
2.2 การจัดการเรียนการสอน	3.59	0.82	มาก
2.3 การใช้สื่อการเรียนการสอน	3.59	0.85	มาก
2.4 การวัด และการประเมินผล	3.63	0.81	มาก
3. ด้านครอบครัว	3.91	0.94	มาก
3.1 การสนับสนุนด้านการเงินและอุปกรณ์การเรียน	3.69	0.96	มาก
3.2 การให้ความสนใจของผู้ปกครอง	4.02	0.87	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน	3.44	0.99	ปานกลาง
4.1 กิจกรรมประจำวันของนักเรียน	3.15	0.99	ปานกลาง
4.2 การส่งเสริมการเรียนรู้	3.64	0.92	มาก
4.3 การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.53	1.53	มาก
รวมทุกด้าน	3.58	1.04	มาก

ตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด คือ ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาคือ ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) อันดับที่ 3 คือ ด้านตัวนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) และน้อยที่สุดคือ ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) โดยภาพรวมของทุกปัจจัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)

เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านตัวนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสัมพันธ์กับเพื่อน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมาคือ ประวัติภูมิหลังของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) และน้อยที่สุดคือ ภาระหน้าที่ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.38$) ด้านครูผู้สอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมาคือ การวัดและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) และน้อยที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ด้านครอบครัว ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ความสนใจของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนด้านการเงิน และอุปกรณ์การเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมาคือ การส่งเสริมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) และน้อยที่สุดคือ กิจกรรมประจำวันของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ (n = 96)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(GPAXปี1)	1	.367**	-.249*	.244*	.302**	.214*
2. เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย		1	.008	-.160	-.029	-.061
3. สถานภาพของผู้ปกครอง			1	-.072	-.008	-.098
4. การเอาใจใส่ในการเรียนฯ				1	.251*	.156
5. รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ					1	.509
6. การมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ						1

** p-value < .01 * p-value < .05

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำหน่ายเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ พบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย สถานภาพของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียนฯ รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ และการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทดสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (1) ข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ โดยแสดงค่าสถิติ Kolmogorov-Smirnov โดยมีระดับนัยสำคัญมากกว่า 0.052 (2) ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนเท่ากับศูนย์ ทดสอบโดยดูจากตาราง residual statistics พบว่าค่า standard predicted value = 0.0 และค่า standard residual = 0.0 (3) ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ของตัวแปรพยากรณ์มีค่าคงที่ (Homoscedasticity) พิจารณาจากการกระจาย (Scatter plot) ความสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณ Y ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Regression standardized predicted value) กับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Regression standardized residual value) จะพบว่าค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์กระจายบริเวณค่าศูนย์ และ (4) ทดสอบความเป็นอิสระกันของตัวแปรอิสระ โดยหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ (n = 96)

ตัวทำนาย	B	SE	Beta	t	Sig.
เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย	.336	.070	.416	4.811	.000
สถานภาพของผู้ปกครอง	-.082	.031	-.227	-2.644	.010
การเอาใจใส่ในการเรียนฯ	.115	.045	.228	2.554	.012
รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ	.086	.040	.219	2.165	.033
การมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	.021	.030	.070	.702	.485

R = .588, R² = .346, Adjust R² = .310, F = 9.533

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ คือ ปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย สถานภาพของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียนฯ รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ ได้ร้อยละ 31 โดยได้สมการคือ

1. สมการถดถอยที่คำนวณโดยใช้คะแนนดิบ

Y ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPAXปี1) = 1.018 + .336 (เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย) -.082 (สถานภาพของผู้ปกครอง) + .115 (การเอาใจใส่ในการเรียนฯ) + .086 (รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ)

2. สมการในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

Z ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPAXปี1) = .416 (Z เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย) -.227 (Z สถานภาพของผู้ปกครอง) + .228 (Z การเอาใจใส่ในการเรียนฯ) + .219 (Z รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ)

8. การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ พบว่า ปัจจัยด้านตัวนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .87) ในเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .83) การมีเพื่อนที่สนิทจะสามารถพูดคุยปรึกษากันได้ในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้หรือเรื่องครอบครัว และยังสามารถช่วยกันคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ นรากร พลหาญ (2556); ประทุมมาศ ชะชาตย์ และคมคาย กิจวัฒน์ชัย (2543); อัจฉรวรรณ นารถพจนานนท์ (2536) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนด้วยกันที่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีตามไปด้วย การปรับตัว การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนทำให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ใช้ชีวิตรวมกันได้อย่างมีความสุขเนื่องจากโรงเรียนนาวิกเวชกิจ มีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำนักเรียนจะใช้ชีวิตรวมกันกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จึงส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้

ด้านครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .84) ในเรื่องความรู้ความสามารถของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .83) ครูที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนที่ดีจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี Bloom (1976) บลูม ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่ทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพจะประกอบด้วย การชี้แนะ (Cues) การเสริมแรง (Reinforcement) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Participation) ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback and Correlation) สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริญญา เกื้อหนู (2539) ที่พบว่า ความรู้ความสามารถของครู คุณภาพการสอนของครูจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ และส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

ด้านครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .94) ในเรื่องการให้ความสนใจของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .87) การได้รับการเอาใจใส่สอบถามความเป็นอยู่ทั้งทางด้านการเรียนและการใช้ชีวิตในโรงเรียนประจำทำให้นักเรียนมีกำลังใจมีจุดมุ่งหมายในการสำเร็จการศึกษาเพื่อให้ครอบครัวได้ภาคภูมิใจในตัวนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งกานต์ เพ็ชรสดใส (2545); นวพร คำชูสังข์ (2548) ที่พบว่าการสนับสนุนของครอบครัวการให้ความสนใจ การให้กำลังใจ รวมไปถึงปัจจัยด้านการเรียนจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = .99) ในเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = .92) การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้แก่ การมีห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้า รวมถึงสารสนเทศที่ทันสมัย เพียงพอ และเหมาะสมต่อจำนวนนักเรียน จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ นรากร พลหาญ (2556); ประภาศรี จิระยิ่งมงคล และนิตติยา น้อยสีภูมิ (2547); สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543); รัตนา คัมภีรานนท์ (2540) ที่กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ดีมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจำทหารเรือจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนอย่างน้อยเป็นเวลา 2 ปี จึงเป็นสาเหตุที่สภาพแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อผลการเรียนของนักเรียน ส่วนในเรื่องของกิจวัตรประจำวันของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = .99) เนื่องด้วยโรงเรียนเป็นโรงเรียนทหารจำเป็นต้องมีการฝึกระเบียบวินัย มีระเบียบปฏิบัติประจำวัน มีการปกครองระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง แตกต่างจากพลเรือนทั่วไปจึงทำให้ปัจจัยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

ปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลายมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .367$) เนื่องจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ที่ดีเพราะเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ การมีเกรดเฉลี่ยมัธยมปลายที่ดีบ่งบอกถึงพื้นฐานที่ดีพร้อมที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรนี้ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิภัทร กมลสุขและวราญา สร้อยทอง (2556); ทาริกา วัฒนาสัจจา และกัญญา ชื่นอารมณ (2554) ที่พบว่า การมีผลการเรียนที่ดีหรือมีเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลายในเกณฑ์ดีมีความน่าจะเป็นที่จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในชั้นที่สูงขึ้นไปติดตามไปด้วย เช่นเดียวกับ อัญพัชร ปิยะวิชิตศักดิ์ (2554) ที่พบว่าเกรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเตรียมทหาร ซึ่งลักษณะของนักเรียนจะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้โดยค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ยในระดับมัธยมปลายในหลักสูตรนี้พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีคือ $\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.41 จึงส่งผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่ดีตามไปด้วย

ปัจจัยด้านการเอาใจใส่ในการเรียน และตั้งใจเรียนในห้องเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .244$) ซึ่งประกอบ การวางแผนในการเรียน การอ่านหนังสือ การสนใจในระหว่างเรียน การศึกษาเพิ่มเติมรวมถึงการสอบถามเพื่อนหรือครูเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน แมดดอกซ์ ลินด์แกรน Maddox (1965) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะนอกจากความสามารถของบุคคลแล้วยังขึ้นอยู่กับนักเรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย จากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นรากร พลหาญ (2556); วิไลวรรณ จันทร (2541); อภิชาติ แก้วประดิษฐ์ (2541); สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543) ที่ได้กล่าวว่านิสัย และวินัยในการเรียนในห้องเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดี ส่วนในกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำจะไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียน ไม่เข้าใจเนื้อหา ไม่มีการสอบถามครู

ปัจจัยด้านครูมีรูปแบบการสอนที่น่าสนใจ โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .302$) การเรียนการสอนในปัจจุบันจะมุ่งเน้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมเน้นการปฏิบัติเสมือนจริง มีการบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพจริงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ มิญซึมนัส วรรณมรินทร์ (2544) ที่พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ปัจจัยด้านการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .214$) สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจำเป็นต้องมีสถานที่พักผ่อน ยิ่งเป็นโรงเรียนประจำด้วยแล้ว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งไม่ว่าเป็นด้านที่พักอาศัย ห้องสันทนาการ บรรยากาศโดยรอบที่ร่มรื่น เงียบสงบ แม้กระทั่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่าง ๆ เมื่อมีองค์ประกอบเหล่านี้ที่ดีก็จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาศรี จิระยิ่งมงคล และนิตติยา น้อยสีภูมิ (2547); สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543); รัตนา คัมภีรานนท์ (2540) ได้สรุปไว้ว่าสภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในโรงเรียนกับกลุ่มเพื่อน ดังนั้นการมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ปัจจัยด้านสภาพภาพของผู้ปกครอง พบว่า ตัวแปรดัมมี่สมรส มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.249$) แสดงว่า สถานภาพผู้ปกครองที่ไม่ได้อยู่ร่วมกัน อาจจะพยายามเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไป ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกละเลยความอบอุ่นแต่อย่างใด แต่เมื่อใดที่นักเรียนไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเช่นเดียวกับการศึกษาของ วิวัฒน์ พงษ์สุภา (2544) ที่พบว่าองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดีมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่อย่างไรก็ดีการที่นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้นั้นขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเองที่ต้องมีความตั้งใจมุ่งมั่น พยายามศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจในบทเรียน เข้าพบอาจารย์ผู้สอนเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี 4 ตัวแปรคือ เกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย สภาพภาพของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียน ฯ และรูปแบบการสอนที่น่าสนใจ สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ร้อยละ 31

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมปลาย โดยปกติการรับสมัครนักเรียนเข้าทหารเรือดำเนินการคัดเลือกโดย กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ซึ่งไม่ได้กำหนดเกณฑ์ของเกรดเฉลี่ยมัธยมปลายในการสมัคร และให้ผู้สมัครเลือกพรรคเหล่าที่ตนเองอยากเรียนโดยอิสระ ผลจะเป็นไปตามลำดับคะแนนที่ได้ สำหรับพรรคพิเศษเหล่าทหารแพทย์ ต้องเรียนในหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ ซึ่งเป็นวิชาชีพวิทยาศาสตร์ด้านสุขภาพ และมีความซับซ้อน เนื่องจากต้องปฏิบัติกับมนุษย์ เพื่อประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาควรมีการกำหนดเกรดเฉลี่ยสะสมมัธยมศึกษาตอนปลายในการคัดเลือกผู้เข้าเรียนในหลักสูตรนี้ และนำเสนอรายละเอียดของหลักสูตรอย่างละเอียดจะทำให้ไม่เกิดปัญหาในการเรียนภายหลัง

9.2 ปัจจัยด้านการเอาใจใส่ในการเรียน และตั้งใจเรียนในห้องเรียน เนื่องจากปัจจัยนี้เป็นปัจจัยด้านตัวผู้เรียนเป็นหลัก ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องคอยสังเกตพฤติกรรม และติดตามผลการเรียนนักเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อเป็นการกระตุ้น ให้นักเรียนมีความประพฤติที่พึงประสงค์ และสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคนได้ตรงจุด

9.3 ปัจจัยด้านครูมีรูปแบบการสอนที่น่าสนใจ รูปแบบการสอนของครูมีความสำคัญในการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนไม่ใช่เป็นการบรรยายเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติเสมือนจริง การฝึกทักษะความชำนาญในวิชาชีพ จึงทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน รวมทั้งโรงเรียนต้องมีการประเมินการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้น ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

9.4 ปัจจัยด้านการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนทหารที่เป็นโรงเรียนประจำ อาจมีข้อจำกัดหลายอย่างด้วยจำนวนคนที่มีมาก กฎระเบียบข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติประจำวันแต่ปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีคือ สภาพที่พักอาศัยที่ถูกสุขลักษณะ มีสถานที่ออกกำลังกาย พื้นที่ธรรมชาติมีห้องสันทนาการ เช่น ห้องดนตรี ห้องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

10.1 เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์

10.2 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และเรื่องทั่วไปในสถานศึกษา

10.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์

บรรณานุกรม

- กรมแพทยทหารเรือ. (2559). **ข่าวประชาสัมพันธ์**. สืบค้น 25 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.nmd.go.th/new/>
- กรมแพทยทหารเรือ. ศูนย์วิทยาการ. โรงเรียนนาวิกเวชกิจ. (2559). **ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทยทหารเรือ**. สืบค้น 25 ตุลาคม 2559, จาก <http://gg.gg/jlhvj>
- โกษิก เฉลิมหมู่. (2558). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ของนักเรียนจำอากาศโรงเรียนจำอากาศกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ**. (ดุชนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในบรมราชูปถัมภ์.
- ฐานวัฒน์ พุฒวิบูลย์วุฒิ. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำอากาศในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพโรงเรียนจำอากาศ พุทธศักราช 2548**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทาริกา วัฒนาสัจจา, และกัญญา ชื่นอารมณ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลกระทบบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี**.
- วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 3(2), 33-42.
- นรากร พลหาญ. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 32(3), 96-105.
- นwor คำชูสังข์. (2548). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตสายวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมโครงการสหวิทยาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน.
- นิธิภัทร กมลสุข, และวราญา สร้อยทอง. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์โดยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบโลจิสติก**. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 5(1), 33-42.

- ประทุมมาศ ชะชาตย์, และคมคาย กิจวัฒน์ชัย. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพจิตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี.
- ประกาศรี จิระยิ่งมงคล, และนิตติยา น้อยสีภูมิ. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- ประภัสสร วงษ์ศรี. (2541). การรับรู้อัตสมรรถนะความภาคภูมิใจในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขา จิตวิทยาการศึกษา) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา เกื้อหนุน. (2539). สิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่เป็นคุณค่าต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. สุธิ ปรทัศน์, 11(31), 95-96.
- มิญช์มนัส วรรณมรินทร์. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งกานต์ เพ็ชรสดใส. (2545). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- รัตนา คัมภีรานนท์. (2540). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ (ทันตสาธารณสุข) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิไลวรรณ จันท. (2541). ปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มีผลการเรียนต่ำ (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิวัตร พงษ์สุภา. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2557). หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรับรององค์กร และหลักสูตรการศึกษาหรือ ฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการ และการให้ประกาศนียบัตรหรือเครื่องหมายวิทยฐานะแก่ผู้ผ่านการศึกษาหรือ อบรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๗). กรุงเทพฯ: เอ็น พี เพรส.
- สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2559). การศึกษา. สืบค้น 25 ตุลาคม 2559, จาก <http://gg.gg/jlhw0>
- สุรัตน์ เตียวเจริญ. (2543). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชาติ แก้วประดิษฐ์. (2541). ความสัมพันธ์ของเจตคติต่อการเรียน และพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ช่างอุตสาหกรรมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อริยา คูหา, บัญญัติ ยงยวน. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาวะรอพินิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 10(2), 255-271.

อัจฉราวรรณ นารถพจนานนท์. (2536). **ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญพัชร ปิยะวิชิตศักดิ์. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเตรียมทหาร. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย**, 5(3), 32-42.

อุทุมพร จามรมาน. (2535). **หลักสูตรวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Bloom, B.S. (1979). **Handbook on formative and summative evaluation of student learning**. New York: McGraw-Hill.

Maddox, H. (1965). **How to study**. London: Pan Books.

Prescott, D. A. (1957). **The child in the educative process**. New York: McGraw-Hill.

การตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของแบบวัดพลังสุขภาพจิตของนักเรียนจ่าทหารเรือ โรงเรียนแห่งหนึ่ง

The psychometric evaluation of Resilience scale Among Sergeant of School

นุชปิยา ทองโชติ¹

Nuchpiya Thongchot¹

กรมแพทย์ทหารเรือ

Naval Medical Department

(Received 22/05/2020, Revised 08/06/2020, Accepted 16/06/2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของแบบวัดพลังสุขภาพจิตและสำรวจพลังสุขภาพจิตของนักเรียนจ่าทหารเรือ โรงเรียนแห่งหนึ่ง ประกอบด้วยการตรวจสอบความเที่ยง ความตรงเชิงเนื้อหา การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (วัด 5 องค์ประกอบ มาตรการลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 22 ข้อ) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนนาวิกเวชกิจ จำนวน 108 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ค่าดัชนีความสอดคล้องค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปการตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติได้ ดังนี้ 1) แบบวัดพลังสุขภาพจิตที่สร้างขึ้น จำนวน 22 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สองของโมเดลการวัด พบว่า อยู่ในระดับดี ($\chi^2/df=1.85$ GFI=0.76 CFI=0.99 AGFI=0.70 NFI=0.98 RMR=0.02 RMSEA=0.08) 3) ระดับพลังสุขภาพจิตของนักเรียนโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: พลังสุขภาพจิต, คุณสมบัติทางจิตมิติ, ความตรงเชิงทฤษฎี

¹ผู้ช่วยครูแผนกศึกษา โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ, E – mail : nuchpiya29@yahoo.com

Abstract

The Objectives of the study were to psychometric evaluation of Resilience Scale Among Sergeant of School Validate Reliability, Index of Item Object Congruence and Construct Validity by Confirm factor Analysis (Measure 5 factors Likert 5 Rating Scale 22 Items). The sample were 108 students in Naval Operational Medical School at Naval Medical Department using the purposive sampling. Data analysis based on descriptive statistic, the index of consistency, the Cronbach alpha coefficients, Second order confirm factor analysis was carried out using LISREL.

The result psychometric evaluation of the study show that 1) Cronbach's alpha reliability at 0.98 2) The second confirmatory factor analysis of RQ measurement model fit quite well with empirical data set ($\chi^2/df=1.85$, GFI=0.76, CFI=0.99, AGFI=0.70, NFI=0.98, RMR=0.02, RMSEA=0.08) 3) The students had RQ in high level.

Keywords: Resilience Quotient, Psychometric, Construct Validity

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าทุกคนทั่วโลกต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็นสึนามิ น้ำท่วม ภัยแล้ง ฝุ่นพิษ PM2.5 การก่อการร้ายและที่รุนแรงที่สุดในศตวรรษ คือ โรคระบาดร้ายแรงที่อุบัติใหม่จากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลกระทบทางลบในวงกว้างทั้งวงการ สาธารณสุข ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ ฯลฯ บุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่เผชิญภาวะวิกฤติดังกล่าวโดยตรง ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้มีพลังสุขภาพจิตให้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าว (Clompus & Albarran, 2016) นักเรียนโรงเรียนนาวิกเวกกิจ ซึ่งศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตร ปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ ต้องได้รับการฝึกปฏิบัติในด้านการดูแลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยฉุกเฉิน รวมทั้งการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์นอกโรงพยาบาล ภายใต้ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรที่จำกัด รวมทั้งการฝึกในสถานการณ์ทางทหารภาคสนามที่จำลองสถานการณ์การในสนามรบจะต้องฝึกปฏิบัติการรักษาผู้บาดเจ็บทางยุทธวิธี นอกจากนี้จะพบว่าวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากการเป็นนักเรียนพลเรือนสู่การเป็นนักเรียนทหารที่จะต้องพักอาศัยภายในกราบพักของโรงเรียนตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งการปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของธรรมเนียมทหารที่มีความแตกต่างจากการใช้ชีวิตแบบพลเรือนรวมทั้งการประกาศ พรก.ฉุกเฉิน ทำให้นักเรียนทหารต้องประจักษ์ ที่ตั้ง งดการเดินทางออกนอกโรงเรียนทุกประเภท จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วนั้น จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัวซึ่งจะทำให้เมื่อนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนาวิกเวกกิจ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขแม้ว่าจะเผชิญภาวะวิกฤติจากปัจจัยภายในและนอกก็ทำให้นักเรียนสามารถฟื้นพลังสุขภาพจิตได้อย่างรวดเร็วและมีวิถีชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิม (New normal) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ นำแบบวัดพลังสุขภาพจิตของ Ruvalcaba-Romero, Gallegos-Guajardo, and Villegas-Guinea (2014) มาแปลและเรียบเรียงแล้วทบทวนวรรณกรรมและตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของแบบวัดพลังสุขภาพจิต ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยง ความตรงเชิงเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้าง

พลังสุขภาพจิตเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุดและสามารถส่งผลทางอ้อมโดยส่งผ่านตัวแปรแรงจูงใจในการเรียนได้ (นิภารัตน์ รูปไข่, 2557) และสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ เมื่อนักเรียนมีพลังสุขภาพจิตที่อยู่ในระดับสูงจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานราชการได้อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยเฉพาะการใช้ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ (Walsh, Owen, Mustafa, and Beech, 2020) และเสริมสร้างสมรรถนะทางการทหาร (van der Meulen, van der Velden, van Aert, and van Veldhoven, 2020) ทำให้สามารถในการดูแล ตนเองและครอบครัว รวมทั้งสามารถสร้างเสริมพลังสุขภาพจิต (Empowerment) ให้กับกำลังพลของกองทัพเรือ ตลอดจนประชาชนคนไทยได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้พบว่าผู้ที่มีระดับพลังสุขภาพจิตที่สูงจะมีภูมิคุ้มกันต่อร่างกายสูงอีกนัยหนึ่ง (Dantzer, Cohen, Russo, and Dinan, 2018) ดังนั้น การประเมินพลังสุขภาพจิตโดยใช้แบบวัดพลังสุขภาพจิตจะช่วยให้สามารถคัดกรองทางสุขภาพจิตและสามารถบอกแนวโน้มของสุขภาพกายได้อีกทางหนึ่งซึ่งพลังสุขภาพจิตเป็นตัวแปรด้านจิตวิทยาเป็นการวัดลักษณะภายในหรือสภาวะทางจิตวิทยาที่สันนิษฐานว่ามีอยู่จริง อันเป็นผลผลิตแห่งการสร้างสรรค์เชิงทฤษฎี (Theoretical constructions) สำหรับใช้อธิบายทำความเข้าใจที่ปรากฏออกมาของบุคคลสามารถตรวจสอบโดยความตรงเชิงทฤษฎีซึ่งจัดว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของเครื่องมือวัดลักษณะที่เป็นนามธรรม (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในงานวิจัยครั้งนี้จึงทำการสำรวจพลังสุขภาพจิตในนักเรียนเพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของแบบวัดพลังสุขภาพจิตของนักเรียนจำทหารเรือ
- 2.2 เพื่อสำรวจพลังสุขภาพจิตในนักเรียนโรงเรียนนาวิกเวชกิจ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ตัวแปรที่ศึกษา คือ พลังสุขภาพจิต
- 3.2 ประชากร นักเรียนโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ ชั้นปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 114 คน พ.ศ.2563

การกำหนดขนาดตัวอย่าง และการคำนวณการกำหนดตัวอย่างของการวิจัยใช้แนวคิดของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) กำหนดให้มีตัวอย่าง 10-20 คนต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า 1 ค่า โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้จำนวน 100 คนขึ้นไป โดยโมเดลที่มีปัจจัยแฝงไม่เกิน 5 ปัจจัย แต่ละปัจจัยมีตัวแปรที่สังเกตได้ไม่น้อยกว่า 3 ตัวแปร และแต่ละตัวแปรมีค่า Communalities ที่สูง คือ 0.6 หรือมากกว่าซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีค่า Communalities อยู่ระหว่าง 0.86 - 0.95 เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ เป็นนักเรียนที่ศึกษาหลักสูตรปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ ของโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ปีการศึกษา 2562 และมีความยินยอมในการเข้าร่วมในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 114 คน ระหว่างเก็บข้อมูลมีนักเรียน มีไข้และถูกกักตัวจำนวน 2 คน และหลังจากเก็บข้อมูลมีนักเรียนลงข้อมูลไม่ครบถ้วนจำนวน 4 คนจึงมีการสูญหายของข้อมูลจำนวน 6 คน ผู้วิจัยจึงตัดออกจากกลุ่มตัวอย่างเหลือกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 108 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของเครื่องมือ คือ แบบวัดพลังสุขภาพจิต ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ จำนวน 22 ข้อ โดยสร้างจากแปลข้อคำถามจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยทำการแปลและเรียบเรียงมาจากงานวิจัยเรื่อง Validation of the Resilience scale for Adolescents (READ) in Mexico (Ruvalcaba-Romero, Gallegos-Guajardo, and Villegas-Guinea, 2014) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความผูกพันกับครอบครัว (ข้อที่ 1 - 6) สมรรถนะทางสังคม (ข้อที่ 7 - 11) สมรรถนะส่วนบุคคล (ข้อที่ 12 - 15) แหล่งสนับสนุนทางสังคม (ข้อที่ 16 - 19) เป้าหมายของบุคคล (ข้อที่ 19 - 22) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ตอบข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกมากที่สุดให้ 5 คะแนน ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกมากให้ 4 คะแนน ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกบ้างเป็นบางครั้งให้ 3 คะแนน ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกน้อยให้ 2 คะแนน และข้อความนั้นไม่ตรงกับพฤติกรรมหรือไม่รู้สึกละเลย ให้ 1 คะแนน ไม่มีข้อคำถามเชิงลบ มีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ ระดับคะแนน 22 - 43 หมายถึง พลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับน้อยมาก ระดับคะแนน 44 - 65 หมายถึง พลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับน้อย ระดับคะแนน 66 - 87 หมายถึง ระดับพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคะแนน 88 - 109 หมายถึง ระดับพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนอยู่ในระดับ 110 หมายถึง ระดับพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับมากที่สุด คุณสมบัติของผู้แปลแบบวัดพลังสุขภาพจิตมีดังนี้ มีความรู้ในด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในระดับดี มีความรู้ความเข้าใจในด้านจิตวิทยา และมีความรู้ความเข้าใจในด้านการวัดและประเมินผล มีความเข้าใจในบริบทของนักเรียน หลักสูตรปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ การวิจัยในครั้งนี้ทำ Forward translation ไม่ได้ทำการ Back translation เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ดำเนินการดังนี้ เรียงเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ดังนี้ สำเร็จการศึกษาด้านจิตวิทยาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการสอน มากกว่า 2 ปี จำนวน 1 ราย จากนั้นจึงขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวระบุรายชื่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยต้องการตามลำดับต่อไป หลังจากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item Object Congruence) ของแบบวัดพลังสุขภาพจิตปรับปรุงข้อคำถามในแบบวัดตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและคำนวณหาค่า IOC เกณฑ์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ต้องมีค่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามนิยามที่ต้องการวัด ใช้ภาษาชัดเจนและมีความเหมาะสมที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูล (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) IOC ในการวิจัยครั้งนี้ทุกข้อผ่านเกณฑ์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและมีค่า CVI (Content Validity Index) เท่ากับ 0.75 ในส่วนของการ Try out การวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้มีการทดลองใช้เครื่องมือเนื่องจากเป็นงานวิจัยในรายวิชา ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตกรมแพทยทหารเรือและผู้อำนวยการโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้ได้รับรองโครงการวิจัย โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย กรมแพทยทหารเรือ เลขที่ 014 COA-NMD-REC 014/63 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการติดต่อประสานงานกับครูประจำชั้น เพื่อนำ QR code ไปไว้ในระบบ E - learning และนัดหมายเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและวิธีการปฏิบัติผ่านโปรแกรม Zoom ในส่วนของการเก็บข้อมูลดำเนินการผ่าน Google Form ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 15 นาที ซึ่งหากผู้เข้าร่วมวิจัยยังไม่สะดวกที่จะทำแบบวัดพลังสุขภาพจิตในทันทีที่สามารถเข้าไปทำในระบบ E - learning ได้ในภายหลัง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัด (CFA: Confirm Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และหาความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency)

นำผลการวิเคราะห์รายงานในภาพรวมให้กับคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย กรมแพทยทหารเรือ

เกณฑ์การตรวจสอบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ใช้เกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) การวัดกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดน้อยกว่า 250 คน มีข้อคำถามอยู่ระหว่าง 12 - 30 ข้อ ควรมีเกณฑ์ดังนี้ค่า X^2/df มีค่า น้อยกว่า 3, GFI มากกว่า .95, AGFI มากกว่า .95, RMR อยู่ระหว่าง .05 or .08, RMSEA น้อยกว่าหรือเท่ากับ .08, CFI มากกว่า .95, TLI มากกว่า .95

4. สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตาม ชั้นปี อายุ และเกรดเฉลี่ยสะสม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเที่ยงของแบบวัดพลังสุขภาพจิต

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พลังสุขภาพจิต (RQ)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

M หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) SD หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

SE หมายถึง ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error) X^2 หมายถึง ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi square)

df หมายถึง องศาอิสระ (Degree of freedom) p หมายถึง ระดับนัยสำคัญ (p value)

CFI หมายถึง ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ NFI หมายถึง ดัชนีวัดความเหมาะสมพอดีเชิงเกณฑ์

RMR หมายถึง ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root mean square residual)

RMSEA หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง (Root mean square error of approximation)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร X หมายถึง ตัวบ่งชี้ หรือ ข้อคำถามข้อที่ 1 - 22

X1 หมายถึง เราในครอบครัวคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าอะไรคือสิ่งสำคัญในชีวิต

X2 หมายถึง ฉันรู้สึกสบายใจเมื่อได้อยู่กับครอบครัวของฉัน

X3 หมายถึง โดยส่วนใหญ่ทุกคนในครอบครัวมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน

X4 หมายถึง ครอบครัวของฉันคิดถึงอนาคตในทางบวกแม้ในเวลาที่มีเรื่องแย่ ๆ เกิดขึ้น

X5 หมายถึง พวกเราช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในครอบครัว

X6 หมายถึง พวกเราชอบทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว

X7 หมายถึง ฉันจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย ทำให้ทุกคนรอบข้างรู้สึกสบายใจ

X8 หมายถึง ฉันสามารถหาเพื่อนใหม่ได้อย่างง่ายดาย

X9 หมายถึง ฉันเป็นคนพูดเก่งแม้แต่กับคนที่ไม่คุ้นเคย

X10 หมายถึง ฉันมีเรื่องสนุก ๆ มาชวนคุยได้ตลอดเวลา

X11 หมายถึง ฉันหาคำพูดที่สร้างกำลังใจมาให้กับผู้ที่กำลังรู้สึกเศร้าได้

X12 หมายถึง ฉันรู้สึกมีอำนาจ

X13 หมายถึง เวลาที่ต้องตัดสินใจเลือกจากตัวเลือกมากมาย ฉันมักรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับฉัน

X14 หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเองช่วยให้ฉันผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากมาได้

X15 หมายถึง เมื่อมีอะไรที่ส่อแววว่าจะไม่ดี ฉันมักจะมองหาจุดที่ดี ๆ จากเรื่องร้ายนั้น

X16 หมายถึง ฉันมีใครบางคนที่คอยให้กำลังใจฉันอยู่เสมอ

X17 หมายถึง ฉันมีใครบางคนที่ห่วงใยในตัวฉันอย่างแท้จริง

X18 หมายถึง ฉันมีใครบางคนที่พร้อมให้การช่วยเหลือในยามที่ฉันต้องการ

X19 หมายถึง ฉันมีใครบางคนที่เห็นคุณค่าในความสามารถของฉัน

X20 หมายถึง ฉันจะทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย เมื่อฉันทุ่มเทกับสิ่งนั้นอย่างเต็มที่

X21 หมายถึง ฉันจะทำงานนั้นได้ดี เมื่อฉันเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานชัดเจน

X22 หมายถึง ฉันรู้วิธีที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของฉัน

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนองค์ประกอบ

FC หมายถึง Family Cohesion ความผูกพันภายในครอบครัว

SC หมายถึง Social Competence สมรรถนะทางสังคม

PC หมายถึง Personal Competence สมรรถนะส่วนบุคคล

SR หมายถึง Social Resource แหล่งสนับสนุนทางสังคม

GO หมายถึง Goal-Oriented การตั้งเป้าหมาย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตาม ชั้นปี อายุ และ เกรดเฉลี่ยสะสม**ตารางที่ 1** แสดงค่าความถี่ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตาม ชั้นปี อายุ และ เกรดเฉลี่ยสะสม

ชั้นปี			เกรดเฉลี่ยสะสม			รวม
			2.50 - 2.99	3.00 - 3.49	3.50 - 4.00	
1	อายุ	18	12	1	0	13
		19	20	13	1	34
		20	5	4	0	9
	รวม		37	18	1	56
2	อายุ	18	1	0	0	1
		19	2	1	0	3
		20	23	24	1	48
	รวม		26	25	1	52

จากตารางที่ 1 พบว่า มีนักเรียนชั้นปีที่ 1 จำนวน 56 คน นักเรียนชั้นปีที่ 2 จำนวน 52 คน โดยนักเรียนชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีอายุ 19 ปี จำนวน 34 คน รองลงมาคือ อายุ 18 ปี จำนวน 13 คน และมีอายุ 20 ปี น้อยที่สุด จำนวน 9 คน ตามลำดับ นักเรียนชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่ อายุ 20 ปี จำนวน 48 คน รองลงมาคือ 19 ปี จำนวน 3 คน และ อายุ 18 ปี น้อยที่สุด จำนวน 1 คน ตามลำดับ เมื่อจำแนกนักเรียนตามเกรดเฉลี่ยสะสม พบว่า สามารถจำแนกนักเรียนได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.50 - 2.99 จำนวน 37 คน รองลงมาคือ เกรดเฉลี่ยสะสม 3.00 - 3.49 จำนวน 18 คน และเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 - 4.00 น้อยที่สุด จำนวน 1 คน โดยนักเรียนชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.50 - 2.99 จำนวน 37 คน รองลงมาคือ เกรดเฉลี่ยสะสม 3.00 - 3.49 จำนวน 18 คน และเกรดเฉลี่ย 3.50 - 4.00 น้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน ตามลำดับ โดยนักเรียนชั้นปีที่ 2 ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.50 - 2.99 จำนวน 26 คน รองลงมาคือ เกรดเฉลี่ยสะสม 3.00-3.49 จำนวน 25 คน และเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 - 4.00 น้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเที่ยงของแบบวัดพลังสุขภาพจิต**ตารางที่ 2** ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเที่ยงของแบบวัดพลังสุขภาพจิต

ข้อ	M	SD	ความเที่ยง	ข้อ	M	SD	ความเที่ยง
1	3.77	1.11	.90	12	3.64	1.22	.64
2	4.06	1.24	.86	13	3.87	1.09	.88
3	3.86	1.15	.86	14	3.95	1.17	.92
4	3.99	1.19	.89	15	3.95	1.12	.92
5	4.08	1.20	.89	16	4.05	1.11	.93
6	3.91	1.16	.89	17	4.06	1.12	.91
7	3.87	1.12	.91	18	4.06	1.13	.93
8	3.81	1.15	.87	19	4.08	1.12	.92
9	3.86	1.13	.87	20	4.07	1.16	.94
10	3.92	1.06	.90	21	4.01	1.19	.93
11	3.99	1.17	.89	22	4.05	1.17	.94
						รวม	.98

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานและความเที่ยงของแบบวัดพลังสุขภาพจิตเมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ในภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .98 และรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง .64 - .94

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดพลังสุขภาพจิตกับพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องหรือความตรงตามทฤษฎีของโมเดลการวัดพลังสุขภาพจิตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์/องศาอิสระ (χ^2/df) เท่ากับ 1.85 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดความเหมาะสมพอดีอิงเกณฑ์ (NFI) เท่ากับ 0.98 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.08 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.02

ตารางที่ 3 องค์ประกอบที่ 1 ความผูกพันกับครอบครัว (Family Cohesion: FC)

ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	β			
X1	0.91(0.07)	0.91	12.28	0.83	0.12
X2	0.87(0.07)	0.87	11.45	0.76	0.08
X3	0.89(0.07)	0.90	11.90	0.80	0.10
X4	0.92(0.07)	0.93	12.63	0.85	0.15
X5	0.92(0.07)	0.93	12.64	0.85	0.15
X6	0.91(0.07)	0.91	12.32	0.83	0.12
Chi-square = 366.54 df = 198 Chi-square/df = 1.85 CFI = 0.99 NFI = 0.98					
RMSEA = 0.08 RMR = 0.02 p<.01					

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ในโมเดลความผูกพันกับครอบครัว พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก ตั้งแต่ 0.87 - 0.93 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) สามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ครอบครัวของฉันคิดถึงอนาคตในทางบวกแม้ในเวลาที่มีเรื่องแย ๆ เกิดขึ้น ($X4, \beta=0.93$) และพวกเราช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในครอบครัว ($X5, \beta = 0.93$) พวกเราชอบทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ($X6, \beta = 0.91$) เราในครอบครัวคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าอะไรคือสิ่งสำคัญในชีวิต ($X1, \beta = 0.91$) โดยส่วนใหญ่ทุกคนในครอบครัวมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน ($X3, \beta = 0.90$) และฉันรู้สึกสบายใจเมื่อได้อยู่กับครอบครัวของฉัน ($X2, \beta = 0.87$) ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมกับความผูกพันกับครอบครัว อยู่ระหว่างร้อยละ 76 - 85

ตารางที่ 4 องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะทางสังคม (Social Competence: SC)

ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	β			
X7	0.91(0.74)	0.92	12.38	0.83	0.11
X8	0.87(0.07)	0.88	11.55	0.77	0.08
X9	0.88(0.07)	0.89	11.76	0.79	0.08
X10	0.91(0.07)	0.92	12.36	0.83	0.11
X11	0.91(0.07)	0.92	12.41	0.84	0.11
Chi-square = 366.54 df = 198 Chi-square/df = 1.85 CFI = 0.99 NFI = 0.98					
RMSEA = 0.08 RMR = 0.02 p<.01					

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ในโมเดลสมรรถนะทางสังคม พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก ตั้งแต่ 0.87 - 0.91 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) สามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ฉันทัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย ทำให้ทุกคนรอบข้างรู้สึกสบายใจ (X7, $\beta = 0.92$) และฉันมีเรื่องสนุก ๆ มาชวนคุยได้ตลอดเวลา (X10, $\beta = 0.92$) ฉันหาคำพูดที่สร้างกำลังใจมาให้กับผู้ที่กำลังรู้สึกเศร้าได้ (X11, $\beta = 0.92$) ฉันเป็นคนพูดเก่งแม้แต่กับคนที่ไม่คุ้นเคย (X9, $\beta = 0.89$) และฉันสามารถหาเพื่อนใหม่ได้อย่างง่ายดาย (X8, $\beta = 0.88$) ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมกับสมรรถนะทางสังคม อยู่ระหว่างร้อยละ 77 - 84

ตารางที่ 5 องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competence :PC)

ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	β			
X12	0.67(0.08)	0.67	7.82	0.45	0.03
X13	0.90(0.07)	0.90	12.08	0.81	0.11
X14	0.94(0.07)	0.95	13.16	0.89	0.21
X15	0.94(0.70)	0.94	13.13	0.89	0.21
Chi-square = 366.54 df = 198 Chi-square/df = 1.85 CFI = 0.99 NFI = 0.98					
RMSEA = 0.08 RMR = 0.02 p<.01					

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ในโมเดลสมรรถนะส่วนบุคคล พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก ตั้งแต่ 0.67 - 0.94 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p<.01$) สามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเองช่วยให้ฉันผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากมา (X14, $\beta = 0.95$) เมื่อมีอะไรที่ส่อแววว่าจะไม่ดี ฉันมักจะมองหาจุดที่ดี ๆ จากเรื่องร้ายนั้น (X15, $\beta = 0.94$) เวลาที่ต้องตัดสินใจเลือกจากตัวเลือกมากมาย ฉันมักรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับฉัน (X13, $\beta = 0.90$) ฉันรู้สึกมีอำนาจ (X12, $\beta = 0.67$) ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมกับสมรรถนะส่วนบุคคล อยู่ระหว่างร้อยละ 45 - 89

ตารางที่ 6 องค์ประกอบที่ 4 สิ่งสนับสนุนทางสังคม (Social Resource: SR)

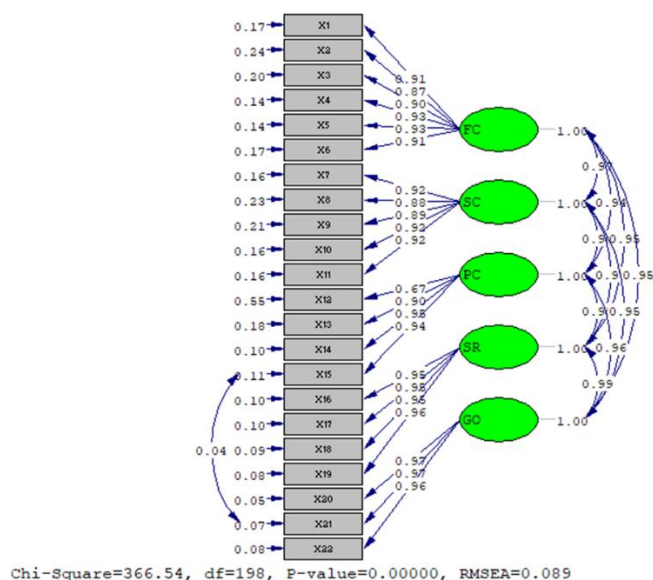
ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	β			
X16	0.94(0.17)	0.95	13.22	0.91	0.15
X17	0.94(0.07)	0.95	13.19	0.89	0.14
X18	0.95(0.07)	0.95	13.34	0.91	0.17
X19	0.96(0.07)	0.96	13.53	0.92	0.19
Chi-square = 366.54 df = 198 Chi-square/df = 1.85 CFI = 0.99 NFI = 0.98					
RMSEA = 0.08 RMR = 0.02 p<.01					

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ในโมเดล สิ่งสนับสนุนทางสังคม พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก ตั้งแต่ 0.94 - 0.96 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) สามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ฉันมีใครบางคนที่เห็นคุณค่าในความสามารถของฉัน (X19, $\beta = 0.96$) ฉันมีใครบางคนที่พร้อมให้การช่วยเหลือในยามที่ฉันต้องการ (X18, $\beta = 0.95$) ฉันมีใครบางคนที่คอยให้กำลังใจฉันอยู่เสมอ (X16, $\beta = 0.95$) ฉันมีใครบางคนที่ห่วงใยในตัวฉันอย่างแท้จริง (X17, $\beta = 0.95$) ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมกับสิ่งสนับสนุนทางสังคม อยู่ระหว่างร้อยละ 89 - 92

ตารางที่ 7 องค์ประกอบที่ 5 เป้าหมายของบุคคล Goal - Orientation (GO)

ตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	β			
X20	0.97(0.07)	0.97	13.85	0.94	0.26
X21	0.96(0.07)	0.96	13.73	0.93	0.22
X22	0.96(0.07)	0.96	13.51	0.92	0.17
Chi-square = 366.54 df = 198 Chi-square/df = 1.85 CFI = 0.99 NFI = 0.98					
RMSEA = 0.08 RMR = 0.02 p<.01					

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ในโมเดล เป้าหมายของบุคคล พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก ตั้งแต่ 0.96 - 0.97 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) สามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้จากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ฉันจะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย เมื่อฉันทุ่มเทกับสิ่งนั้นอย่างเต็มที่ (X20, $\beta = 0.97$) ฉันจะทำงานนั้นได้ดี เมื่อฉันเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานชัดเจน (X21, $\beta = 0.96$) ฉันรู้วิธีที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของฉัน (X22, $\beta = 0.96$) ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมกับเป้าหมายของบุคคล อยู่ระหว่างร้อยละ 92 - 94

รูปที่ 1 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดพลังสุขภาพจิต

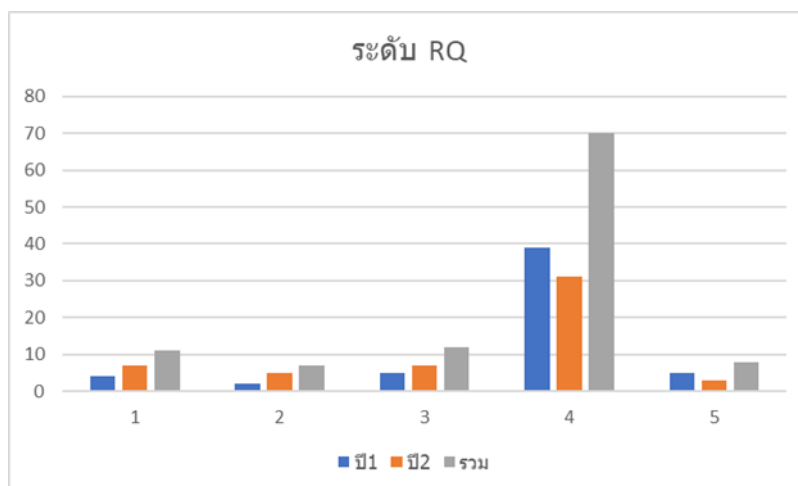
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับพลังสุขภาพจิต (RQ)

ตารางที่ 8 แสดงช่วงระดับคะแนนและการแปลผล

ระดับคะแนน	การแปลผล	นักเรียน ชั้นปีที่ 1	ร้อยละ	นักเรียน ชั้นปีที่ 2	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
22 - 43	น้อยมาก	4	7.27	7	13.20	11	10.18
44 - 65	น้อย	2	3.63	5	9.43	7	6.48
66 - 87	ปานกลาง	5	9.09	7	13.20	12	11.11
88 - 109	มาก	39	70.90	31	58.49	70	64.81
110	มากที่สุด	5	9.09	3	5.66	8	7.40
		55		53		108	

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ระดับพลังสุขภาพจิต พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 64.81 รองลงมาคือ มีพลังจิตอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.11 และมีพลังจิตอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.48

เมื่อจำแนกตามระดับชั้นปี พบว่า นักเรียนชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีระดับพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.90 รองลงมาคือ มีพลังจิตอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 9.09 ส่วนนักเรียนชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีระดับพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 58.49 รองลงมาคือ มีพลังจิตอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 13.20

แผนภาพที่ 1 แสดงระดับพลังสุขภาพจิตในภาพรวมและจำแนกตามชั้นปี

5. การอภิปรายผลการวิจัย

แบบวัดพลังสุขภาพจิตจำนวน 22 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สองของโมเดลการวัดพลังสุขภาพจิตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า อยู่ในระดับดี ($\chi^2/df=1.85$ GFI=0.76 CFI=0.99 AGFI=0.70 NFI=0.98 RMR=0.02 RMSEA=0.08) สรุปได้ว่าแบบวัดพลังสุขภาพจิตมีคุณสมบัติทางจิตมิติมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีคุณภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (Hair, Black, Babin, and Anderson, 2010) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งหมายถึงแบบวัดที่ได้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิดทฤษฎีแบบวัดพลังสุขภาพจิต ในการวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพอยู่ในระดับดี แต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็ก และการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการวิจัยในส่วนของพลังสุขภาพจิตของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายถึงนักเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่และมีความสามารถในการฟื้นฟูพลังเมื่อเจอกับเหตุการณ์ในภาวะวิกฤติ นอกจากนี้ยังพบว่าพลังสุขภาพจิตจะส่งผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพ (Walsh, Owen, Mustafa, and Beech, 2020) และคุณลักษณะทางทหาร (van der Meulen, van der Velden, van Aert, and van Veldhoven, 2020) ซึ่งเป็นคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ของโรงเรียนนาวิกเวชกิจ นักเรียนมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนบทบาทจากวิถีชีวิตแบบพลเรือนไปสู่ผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ เมื่อพบภาวะวิกฤติจะสามารถปรับเปลี่ยนตนเองสู่วิถีชีวิตใหม่ได้ดีกว่าเดิม และจะทำให้สามารถตอบสนองต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพเรือต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 สารสนเทศที่ได้จากการสำรวจพลังสุขภาพจิตในการทำวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาเพื่อจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพจิต โดยประยุกต์ใช้ในหลักสูตรปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ได้

6.1.2 สามารถนำแบบวัดพลังสุขภาพจิตไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับพลังสุขภาพจิตประกอบกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพจิตของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทดลองใช้เครื่องมือโดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในประชากรกลุ่มอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันเพื่อนำไปสู่การจัดกลุ่มตัวแปรเป็นมิติหรือองค์ประกอบและปรับข้อคำถามก่อนการนำเครื่องมือมาใช้กับประชากรที่ต้องการทำวิจัย

6.2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประชากรที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเผชิญกับภาวะวิกฤติในการฝึกปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น นักเรียนแพทย์ นักเรียนพยาบาล และภายใต้สถานการณ์ฝึกทางทหารที่มีความเสี่ยงสูง เช่น นักเรียนหลักสูตรรบพิเศษ นักเรียนหลักสูตรส่งทางอากาศ นาวิกโยธิน เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้แบบวัดพลังสุขภาพจิตที่มีคุณภาพ โดยมีคุณสมบัติทางจิตมิติประกอบด้วยความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยง

7.2 ทำให้ได้โมเดลการวัดพลังสุขภาพจิตในนักเรียนโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

7.3 สามารถนำสารสนเทศที่ได้จากการวัดระดับพลังสุขภาพจิตไปพิจารณาจัดโครงการที่ส่งเสริมสุขภาพจิตของโรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ

บรรณานุกรม

นิภารัตน์ รูปไข่. (2557). **อิทธิพลของความสามารถในการฟื้นพลังและความกดดันทางวิชาการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีแรงจูงใจในการเรียนเป็นตัวแปรส่งผ่าน**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรารณ เอราวรรณ. (2553). **การพัฒนาแบบวัดภูมิคุ้มกันด้านอารมณ์และจิตใจเชิงสถานการณ์ สำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยใช้เทคนิคแผนผังกลุ่มเชื่อมโยงการสัมภาษณ์แบบ MMI และการวิเคราะห์พหุลักษณะพหุวิธี**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Clompus, S.R., & Albarran, J.W. (2016). Exploring the nature of resilience in paramedic Practice : A psycho-social study. **International Emergency Nursing**, 28.

Retrieved March 30, 2020, from

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1755599X15001317>

Dantzer R., Cohen S., Russo S.J., & Dinan T.G. (2018). Resilience and immunity. **Brain, Behavior, and Immunity**, 74. Retrieved March 30, 2020, from

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0889159118304409>

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). **Multivariate Data Analysis**. (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

- Ruvalcaba-Romero, N.A., Gallegos-Guajardo, J., & Villegas-Guinea, D. (2014). Validation of the Resilience scale for Adolescents (READ) in Mexico. **Journal of Behavior, Health & Social**, 6(2). Retrieved March 22, 2020, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S200707801530002X#!>
- van der Meulen, E., van der Velden, P.G., van Aert, R.C.M., & van Veldhoven, M.J.P.M. (2020). Longitudinal associations of psychological resilience with mental health and functioning among military personnel: A meta-analysis of prospective studies. **Social Science & Medicine**, 24. Retrieved March 30, 2020, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953620300332>
- Walsh, P., Owen, P.A., Mustafa, N., & Beech, R. (2020). Learning and teaching approaches promoting resilience in student nurses: an integrated review of the literature. **Nurse Education in Practice**, 45. Retrieved 30, 2020, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1471595318301562>

